

DISK DÜNYA SERİSİ 13

KÜÇÜK TANRILAR

TERRY PRATCHETT

TARAMA
(mursa)

TERRY PRATCHETT, 1948'de doğdu, hâlâ da ölmüş değil. 1965'te gazeteci olarak çalışmaya başladı ve ilk cesedini işe başladıktan üç saat sonra gördü; o günlerde iş tecrübesinin bir değeri vardı.

1987'de kendisini Diskdünya'nın daha eğlenceli çalışma hayatına adadı. O günden bu yana kitaplarının sayısı iki katına çıktı. Genç okurlar için de kitaplar kaleme alan Pratchett, zaman zaman edebiyatçılıkla suçlanmaktadır.

Terry Pratchett
Küçük Tanrılar
Özgün Adı: Small Gods

İthaki Yayınları - 713
Edebiyat - 571
ISBN 978-605-375-112-0

1. Baskı Şubat, 2011, İstanbul

© Türkçe Çeviri: Niran Elçi, 2011
© İthaki, 2011
© Terry ve Lynn Pratchett, 1992

Yayıncının yazılı izni olmaksızın herhangi bir alıntı yapılamaz.
Bu eserin tüm hakları Anatoliaİt Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.

Yayına Hazırlayan: Evrim Öncül
Sanat Yönetmeni: Murat Özgül
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Özge Kılıç
Kapak, İç Baskı: İdil Matbaacılık
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1
Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 482 36 01
Sertifika No: 11410

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Baz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Mühürdar Cad. İter Ertüzün Sok. 4/6 34710 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 - 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

KÜÇÜK TANRILAR

TERRY PRATCHETT

Çeviren: NİRAN ELÇİ

YAYIMLADIĞIMIZ DİSKDÜNYA KİTAPLARI:

- 1- Büyünün Rengi
- 2- Fantastik Işık
- 3- Eşit Haklar Eşit Ayinler
- 4- Mort
- 5- Şifacı
- 6- Ucube Kocakarılar
- 7- Piramitler
- 8- Muhafızlar! Muhafızlar!
- 9- Hareketli Resimler
- 10- Tırpanlı Adam
- 11- Cadılar Dışarıda!
- 12- Eric
- 13- Küçük Tanrılar

Kaplumbağa ile kartalı düşünün.

Kaplumbağa yerde yaşayan bir hayvandır. Yerin altına girmeden yere daha yakın yaşamak imkânsızdır. Gördüğü ufuklar birkaç santim uzaktadır. Ancak bir marul yaprağını avlamaya yetecek hıza sahiptir. Evrimin geri kalanı akıp geçerken kaplumbağa, sonuçta, kimse için tehdit oluşturmayan, yenilmesi güç bir hayvan olarak hayatta kalmıştır.

Sonra bir de kartal vardır. Gördüğü ufuklar ta dünyanın kenarına kadar uzanan, gökyüzünün ve yüksek yerlerin yarattığı. Bir kilometre uzaktan, küçük ve ciyaklayan bir yaratığın kıpırtısını görebilecek kadar keskin gözler. Sırf güç ve sırf kontrol. Kanatlı ani ölüm. Kendinden küçük her şeyi bir öğüne dönüştürebilecek, kendinden büyük herhangi bir yaratıktan en azından aceleyle bir ısırık alıp kaçmasını sağlayabilecek pençeler ve tırnaklar.

Kartal saatler boyunca bir sarp kayalığın üzerinde oturur ve dünyanın krallıklarını inceler, ta ki uzakta bir hareket sezene kadar, sonra odaklanır, odaklanır, odaklanır ve çöldeki çalıkların arasında sallana sallana yürüyen küçük bir kabuk görür. Ve atlar...

Ve bir dakika sonra kaplumbağa altındaki dünyanın gittikçe uzaklaşmakta olduğunu fark eder. Dünyayı ilk defa görür, hem de yalnızca yerin iki santim üzerinden değil, yüz elli metre yüksekten, ve düşünür: kartal ne kadar da iyi bir dost.

Ve sonra kartal onu bırakır.

Ve hemen her seferinde kaplumbağa düşerek ölür. Kaplumbağanın bunu neden yaptığını herkes bilir. Yerçekimi, kurtulması zor bir alışkanlıktır. Kartalın bunu neden yaptığını kimse bilmez. Kaplumbağa eti tatlıdır, ama harcanması gereken çaba düşünülünce, başka hemen her şeyin eti daha tatlı gelir. Bunun sebebi, basitçe, kartalın kaplumbağalara eziyet etmekten hoşlanmasıdır.

Ama elbette, kartal doğal seleksiyonun çok kaba bir biçiminde rol almakta olduğunun farkında değildir.

Bir gün kaplumbağa uçmayı öğrenecektir.

Hikâye çöllerde, kızıl-kahve ve turuncu tonları arasında geçmektedir. Ne zaman başlayıp bittiği sorunludur, ama başlangıçlarının en azından biri binlerce kilometre uzakta, Merkezî çevreleyen dağlarda, karların başladığı yerin yukarısında gerçekleşmiştir.^[1]

Sık sık sorulan felsefi sorulardan biri şudur:

"Eğer işitecek kimse yoksa, bir ormanda yıkılan ağaç ses çıkarır mı?"

Ki bu da filozofların doğası hakkında bir şeyler söyler, çünkü ormanda her zaman birileri vardır. Bu yalnızca o çatırtının ne olduğunu merak eden bir porsuk ya da manzaranın yukarı doğru kaymasına şaşan bir sincap olabilir, ama biri her zaman vardır. En azından, eğer yeterince derin bir ormansa, milyonlarca küçük tanrı onu işitmiştir.

Olaylar öylesine, peş peşe oluşur. Kimin bildiğine aldırılmazlar. Ama tarih... ah, tarih farklıdır. Tarihin gözlemlenmesi gerekir. Yoksa tarih olmaz. Yalnızca... eh, peş peşe oluşan olaylar olarak kalır.

Ve elbette, tarihin kontrol altına alınması gerekir. Yoksa her şeye dönüşebilir. Çünkü çok sevilen teorilerin aksine, tarih anlatımı gerçekten de krallar, tarihler ve savaşlardan ibarettir. Ve bu şeylerin doğru zamanda olması gerekir. Bu zordur. Kargaşa dolu bir evrende, yanlış giden çok fazla şey vardır. Bir generalin atının nalını düşürmesi ya da birinin bir emri yanlış işitmesi ya da hayati bir mesaj taşıyan birinin sopaları ve nakit sorunu olan bazı adamlarca yolunun kesilmesi çok kolaydır. Sonra bir de vahşi hikâyeler vardır, bunlar tarih ağacının üzerinde büyüyen, onu kendine göre bükmeye çalışan parazitler.

Bu yüzden tarihin bakıcıları vardır.

Yaşadıkları yer... eh, olayların akışı içinde nereye gönderilmişlerse orada yaşarlar, ama tinsel evleri Diskdünya'nın yüksek Koçbaşı dağlarında, tarih kitaplarının saklandığı gizli bir vadidir.

Bunlar geçmişin olaylarının, tıpkı mantar panoya iğnelenen kelebekler gibi mihlanmış olduğu kitaplar değildir. Bunlar tarihe kaynak olan kitaplardır. Yirmi binden fazla kitap vardır; her biri üç metre yüksekliğindedir, kurşunla ciltlenmiştir ve harfler o kadar küçüktür ki, büyüteçle okunması gerekir.

İnsanlar '...tarihçelerde yazılı olduğu gibi...' derken, burada yazılı olduklarını kasteder.

Dünya üzerinde, insanların sandığından daha az mecazi anlatım vardır.

Başkeşiş ve iki kıdemli keşiş her ay kitapların saklandığı mağaraya gider. Eskiden bu yalnızca başkeşişin göreviydi, ama 59. Başkeşiş'in karıştığı, diğer keşişler yakalayana kadar adamın küçük bahislerden bir milyon lira kazandığı talihsiz olaydan sonra, iki güvenilir keşiş daha dahil edildi.

Dahası, içeri yalnız girmek tehlikelidir. Tarih'in, ses çıkarmadan dünyaya yağmakta olan salt yoğunluğu ezici olabilir. Zaman bir uyuşturucudur. Fazlası sizi öldürür.

493. Başkeşiş kırışık ellerini kavuşturdu ve en kıdemli keşişlerden biri olan Lu-Tze'ye hitaben konuştu. Gizli vadinin temiz havası ve huzurlu hayatı sayesinde bütün keşişler kıdemliydi; dahası, her gün Zaman'la çalışıyorsanız, bir kısmının size bulaşması doğaldı.

"Mekân, Omnia," dedi başkeşiş, "Klatch kıyısında."

"Hatırlıyorum," dedi Lu-Tze. "Orada Ossory diye bir genç vardı, değil mi?"

"Olaylar... dikkatle gözlemlenmeli," dedi başkeşiş. "Baskılar var. Özgür irade, kader... simgelerin gücü... bir dönüş noktası... bütün bunları biliyorsun."

"Kaç zamandır, ah, yedi yüz yıldır filan, Omnia'ya gitmedim," dedi Lu-Tze. "Kurak bir yer. O koca ülkeden bir ton iyi toprak çıkmaz bana göre."

"Git madem," dedi başkeşiş.

"Dağlarımı da yanımda götüreceğim," dedi Lu-Tze. "İklim onlara iyi gelir."

Süpürgesini ve yatak olarak kullandığı hasırı da aldı. Tarih keşifleri mal mülk edinmezdi. Çoğu eşyanın bir iki yüzyılda aşındığını öğrenmişlerdi.

Lu-Tze'nin Omnia'ya varması dört sene aldı. Yolda iki savaş ve bir suikast gözlemlemesi gerekti, aksi halde bunlar gelişigüzel olaylar olarak kalacaklardı.

Farazi Yılan Senesi'ydi ya da Abyss Peygamber'in Gelişi'nden iki yüz sene sonrası.

Bu da, 8. Peygamber'in gelişi yakın demektir.

Büyük Tanrı Om Kilisesi bu açıdan güvenilirirdi. Peygamberleri hep tam zamanında gelirdi. Onlara bakarak takviminizi ayarlayabilirdiniz. Eğer yeterince büyük bir takviminiz varsa.

Ve, peygamber beklenen her dönemde olduğu gibi, Kilise kutsal olma çabalarını iki katına çıkarmıştı. Her büyük şirkette müfettiş beklenirken gözlenen koşturmacaya çok benzeyen bu durum, kilisede, inancı yetersiz olduğundan kuşkulanan insanları yakalamak ve onları yüz ayrı dâhiyane yöntemle öldürmek biçimini alıyordu. Gerçekten popüler olan çoğu dinde, insanın dindarlığını ölçmek için güvenilir bir yöntem sayılıyordu bu. Dindarlık konusunda, ulusal kızak yarışmasında görülenden daha fazla düşüş olduğu ilan edilirdi; sapkınlığın kökü ve dalıyla, hattâ kolu, bacağı, gözü ve diliyle sökülmesi, temiz bir sayfa açılması gerektiğine inanılırdı. Sayfayı temizlemek için en etkili aracın kan olduğu düşünülürdü.

Ve gün geldi Büyük Tanrı Om, Seçilmiş Kişi olan Brutha ile konuştu:

"Pısst!"

Brutha çapalama işinin ortasında durdu ve Tapınak bahçesinde çevresine bakındı.

"Efendim?" dedi.

Küçük Bahar'ın başlarında güzel bir gündü. Dua değirmenleri dağ rüzgarlarında neşeyle dönmekteydi. Arılar fasulye çiçeklerinin içinde aylıklık ediyordu, ama çok çalışıyormuş izlenimi vermek için hızla uğuldamaktaydılar. Çok yükseklerde, yalnız bir kartal halkalar çiziyordu.

Brutha omuzlarını silkti ve kavunlara geri döndü.

Evet, Büyük Tanrı Om, Seçilmiş Kişi Brutha ile bir kez daha konuştu:

"Pısst!"

Brutha duraksadı. Kesinlikle yokluğun içinden biri onunla konuşmuştu. Belki de bir iblisti. Çömezlerin ustası Nhumrod Birader iblisleri dilinden düşürmezdi. Kirli düşünceler ve

iblisler. Birbirlerini beslerdi. Brutha'nın içinde, bir iblis edinmek üzere olduğu gibi huzursuz edici bir his vardı.

Yapılacak şey kararlı olmak ve Dokuz Temel İlke'yi tekrarlamaktı.

Büyük Tanrı Om, Seçilmiş Kişi Brutha ile bir daha konuştu:

"Sağır mısın, çocuk?"

Çapa, sıcaktan pişmiş toprağa çarptı. Brutha hızla döndü. Arıları, kartalı ve bahçenin uzak ucunda, bir gübre yığını dalgın dalgın tırmıklamakta olan Lu-Tze Birader'i gördü. Dua değirmenleri duvarlarda güven verici bir biçimde dönmekteydi.

Brutha, Ishkible Peygamber'in cin çıkarırken yaptığı el kol hareketlerini yaptı.

"Arkama geç, iblis," diye mırıldandı.

"Arkadayım zaten."

Brutha yavaşça döndü. Bahçe hâlâ boştu.

Bunun üzerine Brutha kaçtı.

Pek çok hikâye aslında başlangıçlarından uzun zaman önce başlar ve Brutha'nın hikâyesi doğumundan binlerce sene önce başlamıştı.

Dünyada milyarlarca tanrı vardır. Ringa yumurtaları kadar kalabalıktırlar. Çoğu görülemeyecek kadar küçüktür ve kimse onlara tapınmaz, en azından bakteriden daha büyük olan kimseler ki onlar da asla dualarını etmezler ve pek fazla mucize talep etmezler.

Onlar küçük tanrılardır —iki karınca patikasının kesiştiği kavşakların ruhları, çimen köklerinin arasındaki mikro-iklimlerin tanrıları. Ve çoğu o şekilde kalır.

Çünkü inançtan yana fakirdirler.

Ama bir avuç tanrı daha büyük şeylere dönüşür. Bunu her şey tetikleyebilir. Kayıp kuzusunu arayan bir çoban onu dikenli çalılıklar arasında bulur ve bir iki dakikasını ayırarak, orada ne tür bir ruh varsa, ona teşekkür etmek için küçük bir taş yığını oluşturur. Ya da tuhaf şekilli bir ağaç bir hastalığın tedavisi ile bağdaştırılır. Ya da biri ıssız bir yerdeki kayanın üzerine bir sarmal deseni oyar. Çünkü tanrılar inanca ihtiyaç duyar ve insanlar da tanrı ister.

Genelde iş burada kalır. Ama bazen daha ileri gider. Daha fazla taş eklenir, daha fazla kaya dikilir, eskiden ağacın durduğu yere bir tapınak inşa edilir. Tanrının gücü artar, tapınanların inancı onu bin ton roket yakıtı gibi gökyüzüne yükseltir. Birkaçı için sınır gökyüzüdür.

Bazen o bile değildir.

Nhumrod Birader çıplak hücresinin mahremiyetinde kirli düşüncelerle güreşirken, çömez yatakhanesinden gelen hararetli sesi duydu.

Brutha denen çocuk yıldırım suretindeki Om heykelinin önüne kapanmış, titreyerek, bölük pörçük dua ediyordu.

O çocukta ürkütücü bir şeyler var, diye düşündü Nhumrod. Konuştuğunuz sırada size bakma tarzında bir şeyler vardı, sanki sizi dinliyormuş gibiydi.

Dışarı çıktı ve bastonunun ucuyla yerdeki delikanlıyı dürtükledi.

"Ayağa kalk çocuk! Gün ortasında yatakhane ne işin var? Hı?"

Brutha yerde upuzun yatarken döndü ve rahibin ayak bileklerini yakaladı.

"Ses! Bir ses! Benimle konuştu!" diye feryat etti.

Nhumrod iç geçirdi. Ah. Bu bildiği bir alandı. Sesler tam da Nhumrod'un uzmanlığına giriyordu. O her zaman sesler duyardı.

"Ayağa kalk çocuğum," dedi biraz daha şefkatli bir sesle.

Brutha ayağa kalktı.

Nhumrod'un daha önce de yakındığı gibi, bu çocuk doğru düzgün çömez olabilmek için fazla büyüktü. Yaklaşık on sene daha büyük. Bana yedi yaşından küçük bir çocuk verin, derdi Nhumrod her zaman.

Ama Brutha çömez olarak ölecekti. Kuralları belirlediklerinde, Brutha gibi bir şeye asla izin vermemişlerdi.

Delikanlının kırmızı, ablak yüzü çömezlerin üstadına bakıyordu.

"Yatağına otur Brutha," dedi Nhumrod.

Brutha hemen itaat etti. Delikanlı itaatsizlik sözcüğünün anlamını bilmezdi, ki bu anlamını bilmediği bir sürü sözcükten yalnızca bir tanesiydi.

Nhumrod onun yanına oturdu.

"Şimdi, Brutha," dedi, "doğruyu söylemeyen insanlara ne olur biliyorsun, değil mi?"

Brutha kızarak başını salladı.

"Pekala. Şimdi bana bu seslerden bahset."

Brutha cüppesinin ucunu kıvırdı.

"Tek bir ses gibiydi üstad," dedi.

"... tek bir ses gibi," dedi Nhumrod Birader. "Peki bu ses ne dedi? Hı?"

Brutha duraksadı. Şimdi düşününce, ses pek bir şey söylememişti. Yalnızca konuşmuştu. Zaten Nhumrod Birader'le konuşmak zordu. Adamın gözlerini kısıp konuşanın dudaklarına bakmak ve ona söylenenlerin son birkaç kelimesini hemen hemen konuşan ile aynı anda söylemek gibi sinir bozucu bir alışkanlığı vardı. Bir de, tutunmazsa evrenin kaybolacağından korkarmış gibi, devamlı bir şeylere dokunurdu —duvarlara, mobilyalara, insanlara. Ve o kadar çok tiki vardı ki, sıraya girmeleri gerekiyordu. Nhumrod Birader, Kale'de elli sene hayatta kalmış biri için tamamen normaldi.

"Şey..." diye başladı Brutha.

Nhumrod Birader sıska elini kaldırdı. Brutha adamın elindeki açık mavi damarları görebiliyordu.

"Ruhani insanların işittiği iki tür ses olduğunu da biliyorsundur, eminim," dedi çömezler üstadı. Tek kaşı seyirmeye başladı.

"Evet, üstad. Murduck Birader anlatmıştı," dedi Brutha uysallıkla.

"... anlatmıştı. Evet. Bazen, sonsuz bilgeliği uygun gördüğü zaman, Tanrı seçtiği bir kişiyle konuşur ve o kişi büyük bir peygamber olur," dedi Nhumrod. "Şimdi, senin kendini o kişilerden biri saymadığından eminim? Hı?"

"Hayır, üstad,"

"... üstad. Ama başka sesler de var," dedi Nhumrod Birader ve şimdi sesi hafifçe titriyordu, "baştan çıkarıcı, tatlı dilli, ikna edici sesler, değil mi? Her zaman bizi hazırlıksız yakalamak için bekleyen sesler?"

Brutha rahatladı. Bu tanıdık bir konuydu.

Bütün çömezler o türden sesleri bilirdi. Ama normalde oldukça doğrudan konuşurlardı, örneğin gece faaliyetlerinin zevkleri ve kızların çekiciliğinden bahsederlerdi. Bu da, mesele sesler olduğunda, hepsinin çömez olduğunu gösteriyordu. Nhumrod Birader, onlarla karşılaştırıldığında, eksiksiz bir oratoryo olan türden sesler duyuyordu. Bazı cüretkar çömezler Nhumrod Birader'i sesler hakkında konuşturmaktan hoşlanırdı. Adamla konuşmanın tam bir eğitim olduğunu söylüyorlardı. Özellikle de ağzının köşelerinde beyaz tükürükler belirdiğinde.

Brutha dinledi.

Nhumrod Birader çömezlerin üstadıydı, ama çömezlerin tek üstadı değildi. O yalnızca, Brutha'nın dahil olduğu grubun üstadıydı. Başkaları da vardı. Kale'de kaç tane olduklarını bilen birileri vardı muhtemelen. Bir yerlerde, işi her şeyi bilmek olan biri olmalıydı.

Kale, Klatch çölleri ile Howondaland'ın ovaları ve ormanları arasındaki topraklarda bulunan Kom şehrinin kalbindeydi. Kilometrelerce uzanıyordu ve tapınakları, kiliseleri, okulları, yurtları, bahçeleri ve kuleleri —akla tümseklerini aynı anda yapmaya çalışan bir milyon termiti getiren bir şekilde— birbirlerinin içinde ve etrafında büyüyordu.

Güneş doğarken merkezi Tapınak'ın kapıları ateş gibi parlardı. Tunçtan yapılmışlardı ve otuz metre yüksekliğindeydiler. Üstlerine, kurşuna kakılmış altından harflerle, Emirler yazılmıştı. Şimdiye dek beş yüz on iki emir yazılmıştı ve bir sonraki peygamber de kendi emirlerini ekleyecekti kuşkusuz.

Güneşten yansıyan parıltı aşağıda, Büyük Tanrı Om'un ihtişamı için emek veren on binlerce imanlıyı aydınlatıyordu.

Muhtemelen, Kale'de kaç kişi olduğunu kimse bilmiyordu. Bazı şeylerin gerekli miktara ulaşmak gibi bir eğilimi vardı. Tarikatın en tepesinde tek bir Kenobi [2] olduğu kesindi ve ona Yüksek İam deniyordu. Ve altı Başrahip vardı. Otuz da alt İam. Ve yüzlerce piskopos, diyakoz, yardımcı diyakoz ve rahip. Ve tahıl ambarındaki sıçanlar kadar çok çömez. Ve zanaatkarlar, boğa üreticileri, işkenceciler, Tapınak Bakireleri...

Ne yeteneğe sahip olursanız olun, Kale'de size yer vardı.

Ve eğer yeteneğiniz yanlış türden sorular sormak ve erdemli savaşları kaybetmekse, yeriniz arındırma fırınları ve Gizisyon'un adalet çukurları olurdu.

Herkese bir yer. Ve herkes kendi yerinde.

Güneş tapınak bahçesini dövüyordu.

Büyük Tanrı Om kavun sarmaşığının gölgesinde kalmaya çalışıyordu. Muhtemelen burada, bu duvarların arasında, dua kulelerinin ortasında güvendedi, ama ne kadar dikkatli olsanız azdı. Şansı bir kez yaver gitmişti, ama bir kere daha şanslı olmayı beklemek çok fazla şey istemek olurdu.

Tanrı olmanın sorunu, dua edecek kimsenizin olmamasıydı.

Gübre küreyen adama doğru yürüdü ve epey zahmetten sonra, onun duyabileceği kadar yakında olduğuna karar verdi.

Şu şekilde konuştu: "Hey, sen!"

Yanıt gelmedi. İşitildiğini düşündüren bir şey bile yoktu.

Om öfkeye kapıldı ve Lu-Tze'yi en derin cehennem çukurunda ezik bir solucana çevirdi ve sonra yaşlı adam huzur içinde gübre küremeye devam edince daha da kızdı.

"Sonsuzluğun şeytanları kemiklerini sülfürle doldursun!" diye haykırdı.

Bu da pek bir şey değiştirmede.

"Sağır moruk," diye mırıldandı Büyük Tanrı Om.

Ya da belki, Kale hakkında bilinecek ne varsa bilen biri vardı. Her zaman bilgi toplayan biri vardır; bilgiyi, sevdiğinden değil, bir saksağanın parlayan eşyaları, bir mayıs sineğinin dal ve taş parçalarını topladığı gibi toplar. Ve yapılması gereken ama diğerlerinin yapmadığı, hattâ var olduğunu bilmezden geldiği onca işi yapan biri de vardır her zaman.

İnsanların Vorbis hakkında fark ettiği üçüncü şey, boyuydu. Bir seksenden epey uzundu, ama fasulye sırığı gibiydi, bir çocuğun kille yaptığı normal boyutlarda birinin merdaneden geçirildikten sonraki haline benziyordu.

İnsanların Vorbis hakkında fark ettikleri ikinci şey gözleriydi. Ataları, evrim geçirerek

kara gözlere sahip olmuş çöl kabilelerinden geliyordu —yalnızca gözbebekleri değildi kara olan, neredeyse göz yuvarının tamamıydı. Bu, Vorbis'in nereye baktığını anlamayı çok güçleştiriyordu. Sanki derisinin altında güneş gözlükleri vardı.

Ama ilk fark ettikleri şey kafatasıydı.

Atanır atanmaz kilise papazlarının çoğu, saç ve sakallarını uzatırdı, öyle ki o karmaşanın içinde bir keçi bile kaybedebilirdiniz. Ama Diyakoz Vorbis'in her yanı tıraşlıydı ve parlıyordu. Ayrıca, saçının olmaması gücüne güç katıyor gibiydi. Tehditkar değildi. Asla gözdağı vermezdi. Yalnızca herkese, kişisel alanı bedeninden metrelerce uzağa kadar yayılıyormuş ve Vorbis'e yaklaşan kim olursa olsun, önemli bir şeyleri kesintiye uğratiyormuş hissini veriyordu. Kendisinden elli sene daha kıdemli üstleri, onun düşüncelerini yarıda kestikleri için mahcup olurlardı.

Adamın ne düşündüğünü bilmek neredeyse imkânsızdı ve kimse de sormazdı. Bunun ilk akla gelen sebebi, Vorbis'in Gizisyon'un başı olması ve Gizisyon'un görevinin, yapılması gereken ve diğer insanların yapmamayı tercih ettiği onca işi yapmak olmasıydı.

O tür insanlara ne düşündüklerini soramazsınız. Çok yavaşça size dönüp, "Seni," diye yanıt vermeleri olasılığı vardır.

Gizisyon'da sahip olunabilecek en yüksek unvan diyakozdu —Kilise'nin bu dalının çizmelerine^[3] sığmayacak kadar büyümesi ihtimaline karşı yüzlerce sene önce konulmuş bir kural. Ama herkes, böyle bir zihinle, Vorbis'in şimdiye kadar kolaylıkla başrahip, hattâ bir İam olabileceğini söylüyordu.

Vorbis bu tür önemsiz meselelerle uğraşmazdı. Vorbis kaderini biliyordu. Tanrı ona bizzat söylememiş miydi?

"İşte böyle," dedi Nhumrod Birader, Brutha'nın omzunu okşayarak. "Eminim artık her şeyi daha açık görebileceksin."

Brutha adamın belli bir yanıt beklediğini hissetti.

"Evet, üstad," dedi. "Eminim görebileceğim."

"... görebileceğim. Seslere her daim direnmek senin kutsal görevin," dedi Nhumrod delikanlının omzunu sıvazlamaya devam ederek.

"Peki, üstad. Direneceğim. Özellikle de bahsettiğiniz şeylerden birini yapmamı söylerlerse."

"... söylerlerse. Güzel. Güzel. Bir daha onları duyarsan ne yapacaksın, peki? Hı?"

"Gelip size söyleyeceğim," dedi Brutha itaatkar bir şekilde.

"... söyleyeceğim. Güzel. Güzel. Benim işitmek istediğim de buydu," dedi Nhumrod.

"Bütün çocuklarıma aynı şeyi söylüyorum. Seni rahatsız edebilecek her tür küçük sorunla başa çıkmak için her zaman burada olduğumu sakın unutma."

"Peki, üstad. Şimdi bahçeye geri döneyim mi?"

"... döneyim mi. Sanırım. Sanırım. Ve başka ses yok, duydun mu?" Nhumrod oğlanın sırtını okşamayan elinin işaretparmağını salladı. Bir yanağı seyirdi.

"Evet, üstad."

"Bahçede ne yapıyordun?"

"Kavunları çapalıyordum, üstad," dedi Brutha.

"Kavun? Ah. Kavun," dedi Brutha yavaşça. "Kavunlar. Kavunlar. Eh, bu durumu biraz açıklıyor, elbette."

Bir gözkapağı çılgınca titreşti.

Kafasının içinde, Vorbis'le konuşan tek kişi Büyük Tanrı değildi. Eninde sonunda herkes bir songizisyoncuyla konuşurdu. Yalnızca bir dayanıklılık meselesiydi bu.

Vorbis bugünlerde işbaşındaki engizisyoncuları izlemeye gitmiyordu pek. Songizisyoncuların gitmesi gerekmiyordu. O aşağıya talimatlar gönderiyor, rapor alıyordu. Ama özel koşullar, özel ihtimamını gerektiriyordu.

Şunu belirtmek gerekir ki... Gizisyon mahzeninde gülünecek pek az şey vardı. Normal bir mizah anlayışınız varsa, o kadarı da yoktu. Burada Çalışmak için Acımasız Ölçüde Sadist Olmanız Gerekmez, Ama İşe Yarıyor!!! diyen küçük, neşeli tabelalar yoktu.

Ama düşünen bir adamın aklına insanoğlunun yaratıcısının gerçekten de çok çarpık bir eğlence anlayışı olduğunu getirecek ve yüreğinin içinde, cennetin kapılarına hücum ettirecek kadar şiddetli bir öfke doğuracak şeyler vardı.

Kupalar, örneğin. Engizisyoncular günde iki kere mola verip kahve içerdi. Her birinin evden getirdiği kupalar, demir ve bıçakları kızdırmak için kullandıkları ana fırının ocağının üzerinde duran çaydanlığın çevresine dizilmişti.

Üstlerinde, Kutsal Ossory Mağarası'ndan ya da Dünyanın En İyi Babasına Armağan gibi şeyler yazıyordu. Çoğu kupa çentilmişti ve birbirine benzeyen bir çift bile yoktu.

Ve duvarda kartpostallar vardı. Tatile giden bir engizisyoncunun, yerel manzaranın kabaca boyanmış ahşap baskısını, arkasına uygun ölçüde neşeli ve esprili bir mesaj yazarak geri göndermesi gelenekti. Duvara ayrıca, Birinci Sınıf Engizisyoncu Ishmale 'Pop' Quoom'un yazdığı, emeklilik hediyesi için yetmiş sekiz obol topladıkları, Bayan Quoom'a da bir buket çiçek yaptırdıkları için herkese teşekkür eden, 3 Numaralı Çukur'daki günlerini her zaman hatırlayacağını ve ne zaman adama ihtiyaçları olursa gelip yardım etmeye gönüllü olduğunu belirten duygulu mektup asılmıştı.

Bütün bunların anlamı şuydu: En çılgın piskopatın bile, her gün işine giden ve yapacak bir işi olan normal, iyi kalpli bir aile babasının rahatlıkla taklit edemeyeceği aşırılıkları yoktur.

Vorbis bunu bilmeye bayılıyordu. Bunu bilen bir adam, insanlar hakkında bilinmesi gereken ne varsa biliyor demektir.

Şu anda, teknik olarak hâlâ eski sekreteri Sasho Birader'in titreyen vücudu olan şeyin yatırıldığı tezgahın yanında oturuyordu.

Görev başındaki engizisyoncuya baktı ve adam başını salladı. Vorbis zincire vurulmuş sekreterin üzerine eğildi. "İsimleri neydi?" diye tekrarladı.

"... bilmiyorum..."

"Benim yazışmalarımın kopyasını onlara verdiğini biliyorum Sasho. Onlar sonsuza dek cehennemde yanacak hain sapkınlar. Onlara katılmak mı istiyorsun?"

"... isimlerini bilmiyorum..."

"Sana güvenmiştim Sasho. Onlar adına casusluk yaptın. Kilise'ye ihanet ettin."

"... isim yok..."

"Gerçek, acının sonudur Sasho. Söyle bana."

"... gerçek..."

Vorbis içini çekti. Sonra Sasho'nun parmaklarından birinin kelepçenin altında bükülüp açıldığını gördü. Onu çağırıyordu.

"Evet?"

Vücudun üzerine daha da eğildi.

Sasho geriye kalan tek gözünü açtı.

"... gerçek..."

"Evet?"

"... Kaplumbağa Hareket Ediyor..."

Vorbis yüzündeki ifade değişmeden yerine oturdu. Yüz ifadesi, kendisi istemediği sürece nadiren değişirdi. Engizisyoncu dehşet içinde onu izliyordu.

"Anlıyorum," dedi Vorbis. Ayağa kalktı ve engizisyoncuya başını salladı.

"Kaç zamandır burada?"

"İki gündür, efendim."

"Peki onu daha ne kadar canlı tutabilirsin?.."

"Belki iki gün daha efendim."

"Öyle yap. Öyle yap. Ne de olsa," dedi Vorbis, "görevimiz hayatı mümkün olduğunca uzun süre korumak. Değil mi?"

Engizisyoncu ona, tek bir lafıyla onu prangalara vurdurup tezgaha yatırabilecek yöneticisinin huzurundaki birinin huzursuz gülümsemesiyle baktı.

"Şey... evet, efendim."

"Her yerde sapkınlık ve yalan var," diye içini çekti Vorbis. "Şimdi de yeni bir sekreter bulmam gerekecek. Çok can sıkıcı."

Yirmi dakika sonra Brutha rahatladı. Şehvetli siren sesleri gitmiş gibiydi.

Kavunlarla işine devam etti. Kavunları anlayabileceğini hissediyordu. Kavunlar çoğu şeyden çok daha anlaşılabilir geliyordu.

"Hey, sen!"

Brutha doğruldu.

"Seni duyamıyorum, pis orostopolos," dedi.

"Ah evet duyuyorsun, evlat. Şimdi, senden istediğim şu..."

"Parmaklarımla kulaklarımı tıkadım!"

"Sana yakıştı. Sana yakıştı. Tıpkı vazoya benzedin. Şimdi..."

"Bir şarkı mırıldanıyorum! Bir şarkı mırıldanıyorum!"

Müzik üstadı Preptil Birader, Brutha'nın sesinin ona eşek leşinin yanına çok geç varmış, hayal kırıklığı içindeki bir akbabayı hatırlattığını söylemişti. Çömezler için koro çalışmalarına katılmak zorunluydu, ama Preptil Birader'in ısrarlı dilekçeleri sonucu Brutha için istisna yapılmıştı. Onun, memnun etme gayretiyle buruşmuş ablak suratını görmek yeterince kötüydü, ama sesini dinlemek çok daha beterd. Sesi yeterince güçlü ve yoğun bir inançla doluydu, ezgiye uyarak ileri geri sallanıyordu, ama bir türlü ezgiyi tutturamıyordu.

Bunun yerine Fazladan Kavun Çapalama işiyle uğraşıyordu.

Dua kulelerinin yükseklerinde bir karga sürüsü aceleyle kanatlandı.

O, Kızgın Demirden Toynaklarla Erdemsizleri Eziyor'un nakarat bölümünden sonra, Brutha parmaklarını kulaklarından çekti ve kısa bir an için kulak kabarttı.

Uzaktaki kargaların isyanı dışında etraf sessizdi.

İşe yaramıştı. Tanrı'ya güven, derlerdi. Brutha da her zaman güvenmişti. Kendini bildi bileli.

Çapasını aldı ve rahatlayarak sarmaşıklara döndü.

Tam çapanın demiri yere çarpacaktı ki, Brutha kaplumbağayı gördü.

Küçük ve sarıydı, tozla kaplanmıştı. Kabuğu fena çentilmişti. Boncuk gibi tek bir gözü vardı —diğeri, yerden iki santim yukarıda yaşayan ve yavaş hareket eden her yarattığı bekleyen bin çeşit tehlikeden birine maruz kaldığında düşmüştü.

Brutha çevresine bakındı. Bahçeler, tapınak kompleksinin epey içindeydi ve yüksek duvarlarla çevrilmişti.

"Buraya nasıl girdin küçük yaratık?" dedi. "Uçtun mu?"

Kaplumbağa tek gözüyle ona baktı. Brutha memleketi özlediğini hissetti biraz. Köyündeki kumlu tepelerde bol bol kaplumbağa vardı.

"Sana biraz marul verebilirim," dedi Brutha. "Ama kaplumbağaların bahçeye girmesine

izin verildiğini sanmıyorum. Sen haşarat değil misin?"

Kaplumbağa bakmaya devam etti. Hemen hiçbir şey bir kaplumbağa gibi bakamaz. Brutha bir şeyler yapmak zorunda hissetti.

"Üzüm var," dedi. "Muhtemelen sana bir üzüm tanesi vermek günah olmaz. Bir üzüme ne dersin küçük kaplumbağa?"

"Kaosun en alt çukurunda iğrenç bir şey olmaya ne dersin?" dedi kaplumbağa.

Dış duvarlara kaçmış olan kargalar, Kafirin Yolu Dikenli Bir Yuva'dır ilahisi yükselince tekrar havalandılar.

Brutha gözlerini açtı ve parmaklarını yine kulaklarından çıkardı.

"Ben hâlâ buradayım," dedi kaplumbağa.

Brutha duraksadı. Yavaş yavaş, iblislerin ve orostopolosların küçük yaşlı kaplumbağalar olarak cisimleşmediği geldi aklına. Bunun pek anlamı olmazdı. Nhumrod Birader bile, konu azgın erotizm olduğunda, tek gözlü bir kaplumbağadan çok daha iyisini yapabileceğinizi kabul etmek zorunda kalırdı.

"Kaplumbağaların konuşabildiğini bilmiyordum," dedi.

"Konuşamazlar," dedi kaplumbağa. "Dudaklarımı oku."

Brutha daha yakından baktı.

"Dudakların yok," dedi.

"Yok. Doğru düzgün ses tellerim de yok," diye onayladı kaplumbağa. "Kafanın içinde konuşuyorum, anlıyor musun?"

"Vay canına!"

"Anladın, değil mi?"

"Hayır."

Kaplumbağa gözünü devirdi.

"Bilmeliydim. Eh, fark etmez. Bahçıvanlarla zaman harcamam gerekmiyor. Git de en tepedeki adamı getir, hemen."

"En tepedeki adam mı?" dedi Brutha. Elini ağzına götürdü. "Kastettiğin... Nhumrod Birader değil, değil mi?"

"O kim?" dedi kaplumbağa.

"Çömezlerin üstadı!"

"Aman!" dedi kaplumbağa. "Hayır," diye devam etti Brutha'nın sesini taklit ederek, "çömezlerin üstadını kastetmiyorum. Yüksek Rahip ya da kendine her ne diyorsa onu kastediyorum. Bir tane vardır, herhalde?"

Brutha alık alık başını salladı.

"Yüksek Rahip, tamam mı?" dedi kaplumbağa. "Yüksek. Rahip. Yüksek Rahip."

Brutha yine başını salladı. Bir Yüksek Rahip olduğunu biliyordu. Yalnız, kendisiyle Nhumrod Birader arasındaki hiyerarşik yapıyı kavrayabilirken, çömez Brutha ile Kenobi

arasındaki bağlantıyı ciddi ciddi düşünme yeteneğinden yoksundu. Teorik olarak onlardan bir tane olduğunun, Yüksek Rahip'in en tepesinde oturduğu dev bir kilise yapısı bulunduğu ve kendisinin kesinlikle en altta oturduğunun farkındaydı, ama buna tıpkı, bir amip ile, örneğin, bir serbest muhasebeci arasındaki evrim zincirine baktığı gibi bakıyordu. En tepeye giden yol eksik halkalardan oluşuyordu.

"Tutup da Yüksek Rahip'ten..." Brutha duraksadı. Kenobi ile konuşma düşüncesi bile onu korkudan susturmuştu. "Kimseden Yüksek Rahip'in gelip bir kaplumbağa ile konuşmasını istemesini isteyemem!"

"Bir çamur sülüşüne dönüş ve ceza ateşleri içinde kuru!" diye haykırdı kaplumbağa.

"Lanet okumaya hiç gerek yok," dedi Brutha.

Kaplumbağa öfke içinde olduğu yerde yükselip alçaldı.

"Bu bir lanet değildi! Bu bir emirdi! Ben Büyük Tanrı Om'um!"

Brutha gözlerini kırptırdı.

Sonra, "Hayır değilsin," dedi. "Ben Büyük Tanrı Om'u gördüm." Elini sallayarak havada kutsal boynuzların şeklini çizdi. "O kaplumbağa biçiminde değil. O kartal, aslan ya da kudretli bir boğa biçiminde gelir. Büyük Tapınak'ta heykeli var. Bir metre yüksekliğinde. Dışı bronz kaplama falan. Kafirleri eziyor. Kaplumbağayken kafirleri ezemezsin. Demek istediğim, tek yapabildiğin onlara anlamlı anlamlı bakmak olur. Heykelin gerçek altından boynuzları var. Benim yaşadığım yerde, komşu köyde elli santim yüksekliğinde bir heykel vardı ve o da boğaydı. Senin Büyük Tanrı" —yine kutsal boynuz işaretini yaptı— "Om olmadığını bu yüzden biliyorum."

Kaplumbağa sakinleşti.

"Hayatta kaç konuşan kaplumbağayla karşılaştın?" dedi alayla.

"Bilmiyorum," dedi Brutha.

"Ne demek bilmiyorum?"

"Eh, belki hepsi konuşuyor," dedi Brutha dikkatle, ona Fazladan Kavun Çapalama işini kazandıran o, çok kişisel türden mantık silsilesini sergileyerek. "Belki yalnızca ben oradayken bir şey söylemiyorlar."

"Ben Büyük Tanrı Om'um," dedi kaplumbağa tehditkar ve haliyle alçak bir sesle, "ve fazla zaman geçmeden sen çok talihsiz bir rahip olacaksın. Git ve onu getir."

"Çömez," dedi Brutha.

"Ne?"

"Ben çömezim, rahip değil. Ona yaklaşmama izin..."

"Getir onu!"

"Ama Kenobi'nin bizim sebze bahçemize geldiğini hiç sanmıyorum," dedi Brutha. "Kavunun ne olduğunu bildiğini bile sanmıyorum."

"Benim sorunum değil bu," dedi kaplumbağa. "Onu hemen getir, yoksa yer sarsılacak,

ay kan kırmızı olacak, insanlık hummaya, çıbanlara boğulacak ve çeşit çeşit talihsizliklere gark olacak. Ciddiyim," diye ekledi.

"Ne yapabileceğime bakayım," dedi Brutha gerileyerek.

"Ve bu koşullar altında çok sağduyulu davranıyorum!" diye bağırdı kaplumbağa arkasından.

"Sesin de kötü değil bu arada!" diye ekledi sonradan aklına gelmiş gibi.

"Daha kötüsünü de duydum!" sesi geldi, Brutha'nın kirli cüppesi bahçe kapısında gözden kaybolurken.

"Aklıma Pseudopolis'teki veba salgınını getirdi," dedi sessizce, ayak sesleri solarken. "Ne feryatlar, ne diş gıcırdatmalar vardı." İçini çekti. "Ne güzel günlerdi. Hem de ne güzel!"

Çok kişi bir sesin onları rahipliğe çağırdığını hisseder, ama asıl duydukları kendi iç seslerinin, "İçeride çalışacaksın, ağır yük kaldırmayacaksın, baban gibi saban sürmek mi istiyorsun?" demesidir.

Buna karşın Brutha inanmakla kalmıyordu. O gerçekten İman Etmiş'ti. Genelde bu, Tanrı'dan korkan bir ailede olduğunda utanç vericidir, ama Brutha'nın yalnızca bir ninesi vardı ve o da İmanlı'ydı. Demirin metale inandığı gibi inanıyordu. Her rahibin bir cemaatte bulmaktan korktuğu cinsten bir kadındı, bütün ilahileri, bütün vaazları bilen bir kadın. Om Kilisesi'nde kadınlara ancak müsamaha gösteriliyordu ve, cemaatin erkek üyeleri insan ırkının diğer yarısını görünce Nhumrod Birader'e gece gündüz musallat olan seslere benzer sesler duymaya başlayabilir diye, kadınların minberin arkasındaki yerlerinde tamamen sessiz olmaları ve iyice örtünmeleri gerekiyordu. Sorun şuydu ki, Brutha'nın ninesinin kurşun levhaların ardından hissedilebilen türden bir kişiliği ve elmas uçlu matkap gücünde acı bir dindarlığı vardı.

Erkek olarak doğsaydı, Omnianizm 8. Peygamber'ini beklenenden erken bulurdu. Bu haliyle, tapınağın temizlenmesini, heykellerin cilalanmasını, zina yaptığından şüphelenilen kadınların taşlanması dehşet verici bir verimlilikle organize ediyordu.

Bu yüzden Brutha, Büyük Tanrı Om'un var olduğunu kesinlikle bilerek yetişti. Brutha, Om'un gözlerinin, özellikle de tuvalet gibi yerlerde, her daim onu izlediğini; dört yanının iblislerle dolu olduğunu ve ancak imanının gücünden ve ninesinin kullanılmadığı nadir zamanlarda kapının arkasında duran bastonunun ağırlığından korktukları için uzak durduklarını bilerek büyüdü. Brutha Peygamberlerin Yedi Kitabındaki tüm ayetleri, her İlke'yi teker teker sayabilirdi. Bütün Kanunları ve Şarkıları biliyordu. Özellikle de Kanunları.

Omnialılar Tanrı'dan korkan bir halktı.

Korkacak çok şeyleri vardı.

Vorbis'in odası Kale'nin yukarı kısmındaydı ve bu basit bir diyakoz için sıradışıydı. Bunu kendisi istememişti. Nadiren bir şey istemesi gerekirdi. Kader kendine ait olanları işaretlerdi.

Aynı zamanda, Vorbis Kilise hiyerarşisindeki en güçlü adamlar tarafından da ziyaret edilirdi.

Elbette, altı Başrahip ya da bizzat Kenobi tarafından değil. Onlar önemli değildi. Onlar yalnızca en tepedeydi. Organizasyonları asıl yöneten kişiler genelde çok daha aşağıda, iş yapmanın hâlâ mümkün olduğu kademelerde bulunurdu.

İnsanlar Vorbis ile dost olmaktan hoşlanırdı, çünkü daha önceden bahsi geçen zihinsel alan, en incelikli şekillerde, onlara onun düşmanı olmak istemeyeceklerini düşündürürdü.

Şu anda bunların ikisi onunla birlikte oturuyordu. Bir tanesi General, Iam Fri'it idi. Resmi kayıtlar ne derse desin, General, İlahi Alay'ın büyük kısmını yöneten adamdı. Yanında oturan diğer adam ise Iamlar Meclisi'nin sekreteri Piskopos Drunah'dı. İnsanlar bunun güç getiren bir konum olduğunu düşünmeyebilirdi, ama onlar hafifçe sağır yaşlı adamların toplantı tutanaklarını tutan sekreter olmamışlardı hiç.

Aslında iki adam da orada değildi. Vorbisle konuşmuyorlardı. O türden toplantılardan biriydi. Vorbis'le konuşmayan ve onunla toplantı yapmamak için büyük çaba gösteren pek çok kişi vardı. Uzak manastırlardan bazı başkeşişler yakın zamanda Kale'ye çağırılmışlardı; başkeşişler zorlu arazide bir hafta boyunca gizlice yolculuk yapmışlardı ki, Vorbis'in odasını ziyaret eden gölgeli şekillere kesinlikle katılmasınlar. Görünüşte son birkaç ay içinde Vorbis'in ancak Demir Maskeli Adam'ınki kadar ziyaretçisi olmuştu.

Ayrıca konuşmuyorlardı da. Ama orada olsalar ve konuşuyor olsalar, konuşma şu şekilde geçerdi:

"Ve şimdi," dedi Vorbis, "Ephebe meselesine gelelim."

Piskopos Drunah omuzlarını silkti.^[4]

"Önemli değil, diyorlar. Tehdit oluşturmuyor."

İki adam Vorbis'e baktı. Vorbis asla sesini yükseltmezdi. Vorbis'in ne düşündüğünü bilmek zordu, hattâ o size söyledikten sonra bile.

"Gerçekten mi? Bu hale mi geldik?" dedi. "Tehdit oluşturmuyor? Onların zavallı Murduck Birader'e yaptıklarından sonra? Ya Om'a ettikleri hakaretler? Bunu görmezden gelemeyiz. Ne yapılması öneriliyor?"

"Artık savaş yok," dedi Fri'it. "Çılgın adamlar gibi savaşıyorlar. Hayır. Zaten çok fazla adam kaybettik."

"Güçlü tanrıları var," dedi Drunah.

"Daha iyi yayları var," dedi Fri'it.

"Om'dan başka Tanrı yoktur," dedi Vorbis. "Ephebelilerin tapındıklarını sandıkları yalnızca cinler ve iblislerdir. Eğer buna tapınmak denebilirse. Bunu gördünüz mü?"

Bir kâğıt rulosunu ittirdi.

"Nedir bu?" dedi Fri'it ihtiyatla.

"Bir yalan. Var olmayan ve hiç var olmamış bir tarih... şey... şeyler..." Vorbis uzun zaman önce kullanımdan kalkmış bir sözcüğü hatırlamaya çalışarak duraksadı, "... şey gibi... çok küçük çocuklara anlatılan hikâyeler gibi... insanların söylediği sözcükler... şey..."

"Ah. Bir oyun," dedi Fri'it. Vorbis'in bakışları onu duvara çiviledi.

"Sen bu şeyleri biliyor musun?"

"Ben... bir seferinde Klatch'a gitmiştim..." diye kekeleydi Fri'it. Gözle görülür bir biçimde kendini topladı. Savaşta yüz bin adama kumanda etmişti. Bunu hak etmiyordu.

Vorbis'in yüzündeki ifadeye bakmaya cesaret edemediğini anladı.

"Danslar ediyorlar," dedi gevşekçe. "Kutsal günlerinde. Kadınlarının şeylerinde çanlar var... Şarkı da söylüyorlar. Dünyanın ilk günleri hakkında, tanrıların..."

Sesi soldu. "İğrençti," dedi. Her endişelendiğinde yaptığı gibi, parmaklarını çıtlattı.

"Bu şeyde tanrıları da var," dedi Vorbis. "Maskeli adamlar. Buna inanabiliyor musunuz? Bir şarap tanrıları var. Sarhoş bir yaşlı adam! Ve insanlar Ephebe'nin tehdit oluşturmadığını söylüyor! Ve bu..."

Masaya daha kalın bir başka kâğıt rulosu fırlattı.

"Bu çok daha kötü. Yanlışlıkla sahte tanrılara tapınıyorlar ve hataları tapınmalarında değil, tanrı seçimlerinde. Ama bu..."

Drunah kâğıdı ihtiyatla inceledi.

"Başka kopyaları da olduğuna inanıyorum, Kale'de bile," dedi Vorbis. "Bu Sasho'ya aitti. Onu bana hizmet etmesi için sen önermiştin sanırım, Fri'it?"

"Bana her zaman zeki ve becerikli bir genç adam gibi gelmişti," dedi general.

"Ama sadık değil," dedi Vorbis, "ve şimdi haklı ödülünü alıyor. Onu bize diğer sapkınların isimlerini vermeye ikna edememiş olmamız yazık."

Fri'it içini dolduran ani rahatlama dalgasıyla mücadele etti. Vorbis ile göz göze geldi.

Sessizliği Drunah bozdu.

"De Chelonian Mobile," dedi sesli olarak. "'Kaplumbağa Hareket Ediyor.' Bunun anlamı nedir?"

"Bunu sana söylemek bile ruhunun cehennemde bin sene geçirmesi riskine girmek olur," dedi Vorbis. Bakışlarını, şimdi gözlerini duvara dikmiş olan Fri'it'ten ayırmamıştı.

"Sanırım, dikkatle girebileceğimiz bir risk bu," dedi Drunah.

Vorbis omuzlarını silkti. "Yazar dünyanın... boşlukta dört dev filin sırtında yolculuk yaptığını iddia ediyor," dedi.

Drunah'ın ağız açık kaldı.

"Sırtında mı?" dedi.

"Öyle iddia ediliyor," dedi Vorbis, Fri't'i izlemeye devam ederek.

"Neyin üzerinde duruyorlarmış peki?"

"Yazar, devasa bir kaplumbağanın sırtında durduklarını söylüyor," dedi Vorbis.

Drunah sinirli sinirli sırıttı.

"Peki o neyin üzerinde duruyormuş?" dedi.

"Onun neyin üzerinde durduğu konusunda spekülasyon yapmanın bir faydasını göremiyorum," diye terslendi Vorbis, "çünkü o yok!"

"Elbette, elbette," dedi Drunah çabucak. "Yalnızca boş bir meraklı."

"Çoğu merak boştur zaten," dedi Vorbis. "Zihni spekülasyona teşvik eder. Ama bunu yazan adam şu anda Ephebe'de serbest dolaşılıyor."

Drunah kâğıda baktı.

"Burada diyor ki, bir gemiyle kenardaki bir adaya gitmiş, kenardan aşağı bakmış ve..."

"Yalan," dedi Vorbis sakın sakın. "Yalan olmasa da fark etmez. Gerçek içeridedir, dışarıda değil. Büyük Tanrı Om'un, onun seçtiği peygamberler aracılığıyla iletilmiş sözlerinde. Gözlerimiz bizi aldatabilir, ama Tanrı'mız asla."

"Ama..."

Vorbis, Fri't'e baktı. General terliyordu.

"Evet?" dedi.

"Şey... Ephebe. Deli adamların çılgınca fikirler edindikleri bir yer. Bunu herkes bilir. Belki en akıllıca yol onları kendi budalalıkları içinde boğulmaya bırakmaktır?"

Vorbis başını iki yana salladı. "Ne yazık ki, çılgın ve kararsız fikirlerin yayılmak ve tutunmak gibi huzursuz edici bir eğilimleri vardır."

Fri't'in bunun doğru olduğunu itiraf etmesi gerekirdi. Büyük Tanrı Om'un tarifi imkânsız bilgeliği ve hükmü gibi doğru ve aşikar fikirlerin pek çok insana son derece muğlak geldiğini, bu yüzden onlara hatalarını gösterene kadar onları öldürmeniz gerekebileceğini; buna karşın tehlikeli, havai ve yanlış fikirlerin bazı insanlara cazip geldiğini, öyle ki — düşünceli düşünceli bir yara izini kaşdı— siz onları aklıktan öldürene kadar dağlarda saklanıp size taş attıklarını deneyimlerine dayanarak biliyordu. Bu tür insanlar neyin mantıklı olduğunu anlamaktansa ölmeyi tercih ederdi. Fri't neyin mantıklı olduğunu daha küçük yaşta görmüştü. Ölmemenin mantıklı olduğunu görmüştü.

"Ne öneriyorsun?" dedi.

"Konsey Ephebe ile görüşmek istiyor," dedi Drunah. "Yarın yola çıkacak bir heyet organize etmem gerektiğini biliyorsun."

"Kaç asker lazım?" dedi Vorbis.

"Yalnızca bir koruma. Ne de olsa bize güvenli geçiş hakkı tanıdılar," dedi Fri't.

"Bize güvenli geçiş hakkı tanıdılar" dedi Vorbis. Kulağa uzun bir küfür gibi gelmişti. "Peki içeride?.."

Bunun üzerine Fri'it şöyle demek istedi: Ephebe garnizonunun kumandanı ile konuştum ve onun şerefli bir adam olduğunu düşünüyorum, ama elbette o gerçekten de iğrenç bir kafir ve solucanlardan da aşağılık. Ama Vorbis'e söylemenin akıllıca olmayacağını düşündüğü türden bir şeydi bu. Bunun yerine, "Tetikte olacağız," dedi.

"Onları hazırlıksız yakalayabilir miyiz?"

Fri'it duraksadı. "Biz?" dedi.

"Gruba ben önderlik edeceğim," dedi Vorbis. Sekreterle aralarında kısacık bir bakışma geçti. "Ben... bir süreliğine Kale'den uzaklaşmak istiyordum. Hava değişikliği için. Dahası, Ephebelilerin Kilise'nin üst düzey üyelerinin dikkatini hak ettiklerini düşünmelerine izin vermemeliyiz. Ben yalnızca, bizi kışkırtmaları durumunda, olasılıklar hakkında düşünüyordum..."

Fri'it'in endişeli parmak çıtlatması kırbaç şaklamaları gibiydi.

"Onlara söz verdik..."

"İmansızlarla ateşkes olmaz," dedi Vorbis.

"Ama pratik tarafları var," dedi Fri'it, cüret edebildiğince keskin bir biçimde. "Ephebe sarayı bir labirent. Biliyorum. Tuzaklar var. Rehber almadan kimse içeri giremez."

"Rehber nasıl içeri giriyor?" dedi Vorbis.

"Sanırım kendi kendine rehberlik ediyor," dedi general.

"Benim deneyimlerime göre, her zaman bir başka yol vardır," dedi Vorbis. "Nereye girmek istersen iste, her zaman bir başka yol vardır. Tanrı'nın zamanı geldiğinde göstereceği bir yol, bundan emin olabiliriz."

"Ephebe'de istikrar olmasa işimiz kesinlikle kolaylaşır," dedi Drunah. "Gerçekten de bazı... unsurları beslerdi."

"Ve tüm Dönüşünü kıyısı için bir kapı olurdu," dedi Vorbis.

"Şey..."

"Djel ve sonra Tsort," dedi Vorbis.

Drunah Fri'it'in ifadesini görmekten kaçınmaya çalıştı.

"Bu bizim görevimiz," dedi Vorbis. "Kutsal görevimiz. Zavallı Murduck Birader'i unutmamız lazım. O silahsız ve yalnızdı."

Brutha'nın dev sandaletleri taş döşeli koridorda, Nhumrod Birader'in çıplak hücreğine doğru itaatkarca şıpırdıyordu.

Kafasının içinde konuşmalar oluşturmaya çalışıyordu. Üstad, dışarıda bir kaplumbağa var, diyor ki... Üstad, bu kaplumbağanın istediği bir şey... Üstad, hayatta tahmin

edemezsin, kavunların içinde bulunduğum bu kaplumbağadan...

Brutha asla kendini bir peygamber olarak düşünmeye cüret edemezdi, ama bu şekilde başlayan bir görüşmenin sonuçları hakkında oldukça kesin bir fikri vardı.

Pek çok kişi Brutha'yı ahmak sayardı. Ablak suratından taraklı ayaklarına ve kemikli ayak bileklerine dek, ahmak gibi görünürdü. Aynı zamanda, derin düşüncelere dalmışken, her cümlesini önceden prova edermiş gibi, dudaklarını oynatma alışkanlığına sahipti. Ve bunun sebebi, her cümlesini önceden prova etmesiydi. Düşünmek, Brutha'nın kolay bulunduğu şeylerden değildi. Çoğu insan otomatik olarak düşünür, düşünceler beyinlerinde bir bulutun yüzeyindeki statik elektrik gibi akar durur. En azından, Brutha'ya öyle geliyordu. Buna karşın onun düşüncelerini her seferinde, tıpkı duvar ören biri gibi, parça parça inşa etmesi gerekiyordu. Fıçı gibi bir vücuda ve ayrı yönlere gitmek üzereymiş izlenimi veren ayaklara sahip olduğu için alay edilerek geçen kısa bir ömür, söylediği her şeyi çok dikkatle düşünmek gibi güçlü bir eğilim kazandırmıştı ona.

Nhumrod Birader, Tanrısızları Ezen Om heykelinin önünde upuzun uzanmış ve parmaklarıyla kulaklarını tıkamıştı. Yine sesler onu rahatsız ediyordu.

Brutha öksürdü. Tekrar öksürdü.

Nhumrod Birader başını kaldırdı.

"Nhumrod Birader?" dedi Brutha.

"Ne?"

"Şey... Nhumrod Birader?"

"Ne?"

Nhumrod Birader parmaklarını kulaklarından çekti.

"Evet?" dedi aksi aksi.

"Şey. Görmeniz gereken bir şey var. Şeyde... bahçede. Nhumrod Birader?"

Çömezlerin ustası doğrulup oturdu. Brutha'nın yüzü endişeyle parıl parıl parlıyordu.

"Ne demek istiyorsun?" dedi Nhumrod Birader.

"Bahçede. Açıklaması zor... şey... ben şeyin... seslerin nereden geldiğini buldum Nhumrod Birader. Ve siz mutlaka size söylemem gerektiğini söylemişsiniz bana."

Yaşlı rahip, Brutha'ya keskin bir bakış fırlattı. Ama sinsilikten ve kurnazlıktan anlamayan biri varsa, o Brutha'ydı.

Korku tuhaf bir topraktır. Genellikle itaat yetiştirir, tıpkı sıra sıra ekilen ve bu sayede yabancı otları ayıklaması kolay olan mısır gibi. Ama bazen içinde meydan okuma patatesleri de biter ve bunlar yeraltında gelişir.

Kale'de bol bol yeraltı bulunuyordu. Gizisyon'un çukurları ve tünelleri vardı. Kilerler, lağımlar, unutulmuş odalar, çıkmaz koridorlar, çok eski duvarların arkasındaki mekânlar,

hattâ kayalık yatakta doğal mağaralar vardı.

Burası da o türden bir mağaraydı. Ortadaki ateşin dumanı çatıdaki bir çatlaktan dışarı sızıyor ve yukarıdaki sayısız bacanın ve ışık kuyusunun oluşturduğu labirente akıyordu.

Dans eden gölgelerin içinde bir düzine şekil vardı. Başlarında kaba başlıklar, üstlerindeyse sıradan giysiler vardı —Engizisyon'un her yerde olan parmakları suç delili bulamasın diye, toplantının ardından rahatlıkla yakılabilecek, paçavralardan yapılmış giysilerdi bunlar. Çoğunun hareket tarzı, silah taşımaya alışık adamlar olduğunu düşündürüyordu. Orada burada, ipuçları. Bir duruş. Bir kelime seçimi.

Mağaranın duvarında bir çizim vardı. Kabaca ovaldi ve tepesinde —ortadaki biraz daha iri olan— üç, altında da —ortadaki biraz daha uzun ve sivri olan— üç uzantı vardı. Bir çocuğun kaplumbağa çizimi.

"Elbette Ephebe'ye gidecek," dedi maskelerden biri. "Gitmemeye cesaret edemez. Gerçek ırmağının kaynağına baraj kurmak zorunda."

"O zaman kurtarabildiğimizi kurtarmalıyız," dedi bir başka maske.

"Vorbis'i öldürmeliyiz!"

"Ephebe'de değil. Bu iş burada olmalı. Ki insanlar bilsinler. Yeterince güçlü olduğumuzda."

"Hiç o kadar güçlü olacak mıyız?" dedi bir maske, Sesin sahibi sinirli sinirli parmaklarını çıtlattı.

"Yanlış bir şeyler olduğunu köylüler bile biliyor. Gerçeği durduramazsın. Gerçek ırmağına baraj kurmak? O zaman çok kuvvetli sızıntılar olur. Murduck meselesini öğrenmedik mi? Hah! Ephebe'de öldürüldü, dedi Vorbis."

"Birimiz Ephebe'ye gidip Üstad'ı kurtarmalı. Eğer Üstad gerçekten varsa."

"Var. Adı kitapta geçiyor."

"Didactylos. Tuhaf bir isim. İki-Parmaklı anlamına geliyor, biliyorsun."

"Ona Ephebe'de saygı gösteriyor olmalılar."

"Eğer mümkünse onu buraya getirelim. Kitap'ı da."

Maskelerden biri tereddütlü görünüyordu. Yine parmaklarını çıtlattı.

"Ama insanlar... bir kitabın peşinden gider mi? İnsanların bir kitaptan daha fazlasına ihtiyacı var. Onlar köylü. Okuma yazma bilmezler."

"Ama dinleyebilirler!"

"Yine de... onlara göstermek lazım... bir simgeye ihtiyaçları var..."

"Bir simgemiz var!"

Bütün maskeli yüzler içgüdüsel olarak dönüp duvardaki çizime baktılar. Çizim ateş ışığında belirsizdi, ama zihinlerine kazınmıştı. Gerçeğe bakıyorlardı. Genellikle etkileyici olma gücüne sahip olan gerçeğe.

"Kaplumbağa Hareket Ediyor!"

"Kaplumbağa Hareket Ediyor!"

"Kaplumbağa Hareket Ediyor!"

Önderleri başını salladı.

"Ve şimdi," dedi, "kura çekeceğiz..."

Büyük Tanrı Om gazaba kapıldı —ya da en azından gazaba kapılmak için ciddi çaba gösterdi. Yerden iki santim yukarıdayken kapılabileceğiniz gazap miktarı sınırlıydı, ama o yine de başardı başaracaktı.

Bir böceğe sessizce lanet okudu, ki bu bir gölete su dökmekten farksızdır. Ama bir fark yaratmış görünmedi. Böcek bata çıka yürümeye devam etti.

Bir kavuna, sekizinci nesline kadar lanet okudu, ama hiçbir şey olmadı. Bir çıban salgını denedi. Kavun orada oturup yavaş yavaş olgunlaşmaya devam etti.

Sırf Om bir süreliğine mahcup oldu diye, tüm dünya bundan faydalanabileceğini sanıyordu. Eh, hakkım olan şekle ve kudrete geri döndüğümde, dedi Om kendi kendine, Adımlar Atılacak. Böcek ve Kavun kabileleri hiç yaratılmış olmamayı dileycekler. Ve tüm kartallara gerçekten korkunç bir şey olacak. Ve... ve daha fazla marul ekmek konusunda kutsal bir emir verilecek.

İriyarı oğlan yanında derisi balmumundanmış gibi görünen bir adamla birlikte geri döndüğünde, Büyük Tanrı Om hoşbeş havasında değildi. Dahası, kaplumbağa bakışıyla bakınca, en yakışıklı insan bile bir çift ayak, uzakta sivri bir kafa ve orada bir yerde, bir çift burun deliğinin yanlışı ucundan ibarettir.

"Bu da ne?" diye hırladı.

"Nhumrod Birader," dedi Brutha. "Çömezlerin üstadı. Çok önemli biridir."

"Sana gidip şişman, yaşlı bir kulampara getirmemeni söylememiş miydin!" diye bağırdı kafasının içindeki ses. "Bunun için göz yuvarlarının ateşten şişlere geçirilecek!"

Brutha çömeldi.

"Yüksek Rahip'e gidemem," dedi mümkün olduğunca sabırla. "Çömezlerin, özel durumlar dışında, Büyük Tapınak'a girmesine bile izin verilmez. Yakalanırsam Gizisyon bana Davranışlarımdaki Hatayı Öğretir. Kanun böyle."

"Seni aptal ahmak!" diye bağırdı kaplumbağa.

Nhumrod konuşma zamanının geldiğine karar verdi.

"Çömez Brutha," dedi, "hangi sebepten dolayı küçük bir kaplumbağa ile konuşuyorsun?"

"Çünkü..." Brutha duraksadı. "Çünkü o benimle konuşuyor... değil mi?"

Nhumrod Birader kabuğundan çıkan küçük, tek gözlü kafaya baktı.

Genelde iyi kalpli bir adamdı. Bazen iblisler ve şeytanlar gerçekten de kafasına

huzursuz edici düşünceler sokuyordu, ama kendisi onların orada kalmasını sağlıyordu ve kaplumbağanın onun hakkında söylediği şeyi gerçek anlamda hak etmiyordu, ki kaplumbağanın ne dediğini duysaydı bile, bunu parayla ilgili bir şey sanırdı. Ayrıca ibislere ve bazen de tanrılara atfedilen sesler duymanın muhtemel olduğunun pekala farkındaydı. Kaplumbağalar onun için yeniydi. Kaplumbağalar onun Brutha için endişelenmesine sebep oldu. Brutha'yı her zaman, ondan istenen her şeyi şikayet etmeden yapan sevimli bir budala olarak görmüştü. Pek çok çömez, kutsallık ve dindarlığın, dizlerinize dek gelen pislik içinde bir şeyler yapmakla alakalı olduğu gibi tuhaf bir inanıştan dolayı, lağım çukurlarını ve boğa kafeslerini temizlemeye gönüllü olurdu. Brutha hiçbir zaman gönüllü olmazdı, ama bir şey yapması söylendiğinde yapardı, karşısındaki etkileme arzusuyla değil, sırf ona söylendiği için. Ve şimdi de kaplumbağalarla konuşuyordu.

"Sanırım sana söylemem gerek Brutha," dedi Nhumrod Birader, "kaplumbağa konuşmuyor."

"Onu duyamıyor musunuz?"

"Onu duyamıyorum Brutha."

"Bana dedi ki..." Brutha duraksadı. "Bana dedi ki, o Büyük Tanrıymış."

İrkildi. Ninesi olsa, şimdi ona ağır bir şeylerle vururdu.

"Ah. Eh, anlarsın Brutha," dedi Nhumrod Birader hafifçe seyirerek, "bu tür şeyler Kilise'ye yeni Çağrılmış genç adamlar arasında görülmemiş değildir. Herhalde Büyük Tanrı'dan da bir Çağrı duymuşsundur, değil mi? Hı?"

Brutha mecazdan anlamazdı. O ninesinin sesini duyduğunu hatırlıyordu. O Çağrılmaktan ziyade Yollanmıştı. Yine de onaylamasına başını salladı.

"Ve... böyle bir hevese sahipken, Büyük Tanrı'nın seninle konuştuğunu sanman çok doğal," diye devam etti Nhumrod.

Kaplumbağa hoplayıp zıpladı.

"Üzerine yıldırımlar yağsın!" diye haykırdı.

"Ben sağlıklı egzersizin çözüm olduğunu düşünüyorum," dedi Nhumrod. "Ve bol bol soğuk su."

"Cehennem kazıklarının üzerinde kıvran!"

Nhumrod eğildi ve kaplumbağayı alıp ters çevirdi. Kaplumbağa öfkeyle bacaklarını salladı.

"Buraya nasıl gelmiş, hı?"

"Bilmiyorum Nhumrod Birader," dedi Brutha görev duygusuyla.

"Elin kuruyup düşsün!" diye haykırdı kafasının içindeki ses.

"Bilirsin, bunların eti tatlı olur," dedi çömezler ustası. Brutha'nın yüzündeki ifadeyi gördü.

"Şu şekilde bak," dedi. "Büyük Tanrı Om" —kutsal boynuzlar işaretini yaptı— "bu kadar

aşağı bir yaratık kılığında görünür mü hiç? Boğa, evet, elbette, kartal, kesinlikle, ve sanırım bir keresinde de kuğu kılığına girmişti... ama bir kaplumbağa?"

"Cinsel organların kanatlınsın ve uçup gitsin!"

"Ne de olsa," diye devam etti Nhumrod, Brutha'ın kafasının içindeki gizli korodan habersiz, "bir kaplumbağa ne tür mucizeler gerçekleştirebilir ki? Hı?"

"Ayak bileklerin devlerin dişleri arasında ezilsin!"

"Marulu altına çevirebilir belki?" dedi Nhumrod Birader espriden hiç anlamayanların neşeli tavrıyla. "Karıncaları ezebilir? Ha ha ha."

"Ha ha," dedi Brutha görev duygusuyla.

"Ben bunu mutfağa götürüyüm de ayağına dolanmasın," dedi çömezlerin ustası. "Harika çorba olur. Sonra bir daha ses falan duymazsın, emin ol. Ateş her tür budalılığı tedavi eder, değil mi?"

"Çorba mı?"

"Şey..." dedi Brutha.

"Bağırsakların sen pişman olana kadar ağaca dolansın!"

Nhumrod çevresine bakındı. Bahçe kavunlar, balkabakları ve salatalıklarla dolu gibi görünüyordu. Ürperdi.

"Bol bol soğuk su, çözüm bu," dedi. "Bol bol." Yine Brutha'ya odaklandı. "Hı?"

Mutfaklara doğru yavaş yavaş uzaklaştı.

Büyük Tanrı Om mutfaklardan birinde, bir sepetin içinde, bir demet ot ve birkaç havucun altında yarı gömülmüş, sırtüstü yatıyordu.

Sırtüstü yatan bir kaplumbağa ilk önce boynunu uzatabildiği kadar uzatıp, başını kaldıraç olarak kullanarak doğrulmaya çalışır. Eğer bu işe yaramazsa bacaklarını çılgınca sallayarak, sallantının etkisiyle dönmeyi dener.

Sırtüstü yatan bir kaplumbağa, tüm çoklu evrendeki en acınası dokuzuncu şeydir.

Başına ne geleceğini bilen sırtüstü dönmüş bir kaplumbağa ise, eh, en azından dört numaradadır.

Bir kaplumbağayı pişirmek için öldürmenin en hızlı yolu, onu kaynar suya atmaktır.

Kilise'nin sivil nüfusuna ait mutfaklar, depolar ve zanaatkarların atölyeleri Kale'nin her yerine dağılmıştı.^[5] Bu onlardan yalnızca bir tanesiydi, ortasında kemerli bir ocak olan, tavanı isli bir mahzen. Alevler kükreyerek bacalara yükseliyordu. Şiş çeviren köpekler değirmenlerinin içinde koşuyorlardı. Et tahtalarının üzerinde satırlar inip kalkıyordu.

Dev ocağın bir yanında, muhtelif kararmış kazanların arasında, bir tencere su kaynamaya başlamıştı bile.

"İntikam solucanları kararmış burun deliklerini yesin!" diye haykırdı Om bacakları

şiddetle seyirerek. Sepet sallandı.

Kıllı bir el sepete uzandı ve otları aldı.

"Şahinler karaciğerini gagalasin!"

Bir el yine sepete uzandı ve havuçları aldı.

"Bin yerin kesilsin!"

Bir el uzandı ve Büyük Tanrı Om'u aldı.

"Yamyam mantarlar!.."

"Kes sesini!" diye tısladı Brutha kaplumbağayı cüppesinin altına sokarak.

Mutfağın genel kargaşası içinde fark edilmeden, yan yan kapıya gitti.

Aşçılardan biri ona baktı ve tek kaşını kaldırdı.

"Bunu geri götürmem lazım," diye geveledi Brutha, kaplumbağayı çıkarıp yardımseverce havada sallayarak. "Diyakoz'un emirleri."

Aşçı kaşlarını çattı ve sonra omuzlarını silkti. Çömezler herkes tarafından en düşük yaşam biçimi sayılırdı, ama hiyerarşinin emirlerine sorgusuzca itaat edilmesi gerekirdi. Sorgulayan kişi kendini, canlı canlı kızartıldıktan sonra cennete gitmenin mümkün olup olmadığı gibi daha önemli sorularla yüz yüze bulmak istemiyorsa, tabii.

Avluya çıktıklarında Brutha duvara yaslandı ve nefes verdi.

"Göz yuvarların!.." diye başladı kaplumbağa.

"Tek kelime daha edersen," dedi Brutha, "sepete geri gidersin."

Kaplumbağa sustu.

"Muhtemelen Whelk Birader'in verdiği Karşılaştırmalı Din dersini kaçırdığım için başım belaya girecek zaten," dedi Brutha. "Ama Büyük Tanrı zavallı adamı miyop yapmayı uygun gördü; muhtemelen orada olmadığımı fark etmez, ama fark ederse ona ne yaptığımı söylemem lazım, çünkü bir Birader'e yalan söylemek günahdır ve Büyük Tanrı beni bir milyon seneliğine cehenneme gönderir."

"Bu özel durumda merhametli olabilirim," dedi kaplumbağa. "Dışarıda bin sene yeter."

"Ninem öldüğümde zaten cehenneme gideceğimi söyledi," dedi Brutha kaplumbağanın söylediğini duymazdan gelerek. "Hayat günah doludur. Mantıklı, çünkü yaşarken her gün günah işlemek zorunda kalıyorsun."

Kaplumbağaya baktı.

"Senin Büyük Tanrı Om," —kutsal boynuzlar işareti— "olmadığını biliyorum, çünkü Büyük Tanrı Om'a," —kutsal boynuzlar— "dokunacak olsam ellerim kavrulur gider. Nhumrod Birader'in söylediği gibi, Büyük Tanrı asla bir kaplumbağaya dönüşmez. Ama Cena Peygamber'in Kitabı'nda, çölde dolaşırken toprak ve hava ruhlarının onunla konuştuğu söyleniyor, bu yüzden senin de onlardan biri olabileceğini düşünmüştüm."

Kaplumbağa bir süre tek gözünü ona dikip baktı. Sonra, "Uzun boylu biri miydi?" dedi. "Kocaman sakalı mı vardı? Gözleri fırl fırl dört bir yöne mi dönüyordu?"

"Ne?" dedi Brutha.

"Sanırım onu hatırlıyorum," dedi kaplumbağa. "Konuşurken gözleri fırl fırl dönerdi. Ve durmaksızın konuşurdu. Kendi kendine. Sık sık kayalara toslardı."

"Üç ay boyunca yabanda dolaştı," dedi Brutha.

"Bu durumu açıklıyor o zaman," dedi kaplumbağa. "Orada mantar dışında yiyecek pek bir şey bulunmaz."

"Belki sen gerçekten bir iblissin," dedi Brutha. "Yedi Kitap, iblislerle konuşmamızı yasaklar. Ama Fruni Peygamber'e göre ibislere direnerek imanımızın gücünü artırabiliriz..."

"Dişlerin kor kızıl irinle dolsun!"

"Efendim?"

"Kendime yemin ederim, ben tanrıların en büyüğü Büyük Tanrı Om'um!"

Brutha kaplumbağanın kabuğunu tıklattı.

"Sana bir şey göstereyim, iblis."

Eğer dikkatle dinlerse imanının büyüdüğünü hissedebiliyordu.

Bu, Om'un en büyük heykeli olmasa da en yakındakiydi. Tutsaklar ve sapkınlar için ayrılmış çukur seviyesindeydi. Birbirine perçinlenmiş demir plakalardan yapılmıştı.

Çukurlar, uzakta kaba bir el arabası iten iki çömez dışında terk edilmişti.

"Bu büyük bir boğa," dedi kaplumbağa.

"Büyük Tanrı Om'un dünyevi cisimleşmelerinden birinin tıpatıp aynısı!" dedi Brutha gururla. "Ve sen o olduğunu söylüyorsun, öyle mi?"

"Son zamanlarda pek iyi hissetmiyorum," dedi kaplumbağa.

Sıka boynunu daha da uzattı.

"Sırtında bir kapı var," dedi. "Neden sırtında bir kapı var?"

"Günahkarlar içine konabilirsin diye," dedi Brutha.

"Peki karnındaki kapı ne için?"

"Arınmış küller dışarı çıkarılabilirsin diye," dedi Brutha. "Duman da, tanrısızlara bir işaret olarak, burun deliklerinden çıkıyor."

Kaplumbağa boynunu uzatarak çevredeki sıra sıra sürgülü kapıya, kurum kaplı duvarlara ve demir boğanın altındaki, şu anda boş olan ateş çukuruna baktı. Ardından bir sonuca vardı. Tek gözünü kırptı.

"İnsanlar?" dedi sonunda. "İçinde insan mı kızartıyorsunuz?"

"İşte!" dedi Brutha zaferle. "Böylece Büyük Tanrı olmadığını kanıtlamış oldun! O olsa, elbette bunun içinde insan yakmadığımızı bilirdi. Orada insan yakmak mı? Hiç duyulmadık şey!"

"Ah," dedi kaplumbağa. "O zaman ne?.."

"O, sapkın eşyaların ve bu türden diğer döküntülerin yok edilmesi için," dedi Brutha.

"Çok mantıklı," dedi kaplumbağa.

"Günahkarlar ve suçlular Gizisyon'un çukurlarındaki ateşlerde arınırlar. Bazen de Büyük Tapınak'ın önünde," dedi Brutha. "Büyük Tanrı bunu bilirdi."

"Unutmuş olmalıyım," dedi kaplumbağa sessizce.

"Büyük Tanrı Om," —kutsal boynuzlar— "Wallspur Peygamber'e Bizzat şöyle dediğini bilirdi..." Brutha öksürdü ve ciddi bir düşünce sürecine girdiğini gösteren bir ifade takındı; gözleri kısılmış, alını kırışmıştı. "'Kutsal Ateş imansızı tamamen yok etsin.' Altmış beşinci ayetten."

"Öyle mi demişim?"

"Uysal Sebze Senesi'nde Piskopos Kreeblephor sırf mantığın gücüyle bir iblisi döndürdü," dedi Brutha. "İblis, Kilise'ye katıldı ve yardımcı diyakoz oldu. Ya da öyle deniyor."

"Savaş benim için sorun değil," diye başladı kaplumbağa.

"Yalancı dilin beni baştan çıkaramaz seni sürüngen," dedi Brutha. "Çünkü benim imanım güçlü!"

Kaplumbağa harcadığı çabayla homurdandı.

"Seni yıldırımlarla çarpayım, e mi!"

Brutha'nın başının üzerine küçük, çok küçük bir kara bulut belirdi ve küçük, çok küçük bir yıldırım tek kaşını hafifçe kavurdu. Sıcak, kuru havada bir kedinin kürkünden çıkan kıvılcım gücündeydi ancak.

"Of!"

"Şimdi bana inanıyor musun?" dedi kaplumbağa.

Güzel bir çöl manzarasına sahip olan Kale'nin çatısında biraz esinti vardı.

Fri'it ile Drunah bir süre durarak nefeslendi.

Sonra Fri'it, "Burada güvende miyiz?" dedi.

Drunah başını kaldırıp baktı. Kuru tepelerin üzerinde bir kartal halkalar çiziyordu. Kendini, bir kartalın kulaklarının ne kadar keskin olduğunu merak ederken buldu. O yırtıcı kuşun bir konuda iyi olduğu kesindi. İşitme duyusu muydu neydi? Çölün sessizliğinde bir yaratığı bir kilometre uzaktan duyabilirdi. Lanet olsun... konuşamazdı ama, değil mi?

"Muhtemelen," dedi.

"Sana güvenebilir miyim?" dedi Fri'it.

"Ben sana güvenebilir miyim?"

Fri'it parmaklarını korkulukta tıkırdattı.

"Ah," dedi.

Sorun da buydu işte. Gerçekten gizli olan tüm cemiyetlerin sorunu buydu. Gizliydiler. Kaplumbağa Hareketi'nin kaç üyesi vardı? Kimse tam olarak bilmiyordu. Yanınızdaki adamın adı neydi? İki üye biliyordu, çünkü onu cemiyete onlar tanıtmıştı, peki ama o maskelerin arkasındakiler kimdi? Çünkü bilgi tehlikeliydi. Eğer bilerseniz, engizisyoncular o bilgiyi sizden söke söke alabilirlerdi. Bu yüzden bilmemeye özen gösterirdiniz. Bu durum hücre toplantılarında konuşmayı kolaylaştırırken toplantılar dışında imkânsızlaştırıyordu.

Tarih boyunca, tüm çekingen komplocuların sorunu olagelmıştır bu: Eğer raporlanırsa, vicdan azabından doğan kor kızıl itham süngüsünü size doğrultabilecek güvenilirmez komplo ortağınızla gerçekten konuşmadan nasıl komplo kurabilirsiniz?

Ilık esintiye rağmen Drunah'ın alnında beliren küçük ter damlaları, sekreterin de aynı endişenin pençesinde olduğunu ima ediyordu. Ama kanıtlamıyordu. Ve Fri'it için, ölmek alışkanlığa dönüşmüştü.

Endişe içinde parmaklarını çıtlattı.

"Bir kutsal savaş," dedi. Bu yeterince güvenliydi. Cümle, Fri'it'in bu fikir hakkında ne düşündüğüne dair tek bir sözel ipucu içermiyordu. "Aman Tanrım, kahrolası bir kutsal savaş, deli mi bu adam? Ahmak bir misyoner kendini öldürtüyor, adamın teki dünyanın şekli hakkında saçma sapan bir şeyler yazıyor ve bizim savaşa girmemiz gerekiyor, öyle mi?" dememişti örneğin. Eğer üzerine gelinirse, hattâ gergiyle gerilip kemikleri kırılırsa, asıl anlatmak istediği şeyin, "Sonunda! Demirden Toynaklarla Günahkarları Ezecek olan tek gerçek Tanrı Om uğruna ihtişam içinde ölmek için kaçırılmaması gereken bir fırsat!" olduğunu iddia edebilirdi her zaman. Pek fark etmezdi, kendinizi ithamın kanıt niteliği taşıdığı derinliklerde bulduğunuzda kanıt hiçbir zaman fark yaratmazdı, ama en azından bir iki engizisyoncunun yanılmış olabileceklerini hissetmesini sağlayabilirdi.

"Elbette, son yüzyıl içinde Kilise saldırgan tavrından vazgeçti," dedi Drunah çöle bakarak. "İmparatorluğun gündelik sorunlarına fazla daldı."

Bir beyanat. İçinde, kemik sökücü sıkıştırabileceğiniz tek bir boşluk yok.

"Hodgsonculara karşı düzenlenen sefer vardı," dedi Fri'it mesafeli bir sesle. "Bir de Melchiorculara Boyun Eğdirilmesi. Ve sahte peygamber Zeb meselesinin Çözömlenmesi. Ashelcilerin Düzeltilmesi ve Kefaret Ödetilen..."

"Ama bütün bunlar yalnızca politikaydı," dedi Drunah.

"Hımm. Evet. Elbette, haklısın."

"Ve, elbette, kimse Büyük Tanrı tapıncının ve ihtişamının daha da yaygınlaştırılması amacıyla savaşa girişmenin bilgece olduğundan kuşku duyamaz."

"Hayır. Kimse duyamaz," dedi, ihtişamlı bir zaferden sonra pek çok savaş meydanında yürümüş ve kazanmanın ne demek olduğunu görmek için bol bol fırsat yakalamış Fri'it. Omnialılar her tür uyuşturucu kullanımını yasaklamıştı. Düşlerinizden korkarak uykuya dalmaya cesaret edemediğiniz bu tür zamanlarda, yasak feci acı veriyordu.

"Büyük Tanrı, Abbys Peygamber aracılığı ile, insanın Tanrı uğruna kendi canını vermesinden daha büyük, daha şerefli bir kurban olmadığını bildirmedi mi?"

"Gerçekten de bildirdi," dedi Fri'it. Büyük Tanrı onu Seçmeden önce Abbys'in Kale'de elli sene piskoposluk yaptığını hatırlamadan edemedi. Abbys elinde kılıç, çığlıklar atarak ona doğru gelen düşmanlarla yüzleşmemişti. Onun ölmesini isteyen birinin gözlerine hiç bakmamıştı —hayır, elbette bakmıştı, hem de her zaman, çünkü Kilise'nin kendi siyasi oyunları vardı— ama en azından onlar o sırada o ölümü getirecek aracı ellerinde tutmuyorlardı.

"Birinin inancı için ihtişamla ölmesi asil bir şeydir," dedi Drunah, sözleri içsel bir ilan panosundan okurmuş gibi.

"Peygamberler bize öyle söylüyor," dedi Fri'it sıkıntıyla.

Büyük Tanrı'nın gizemli yöntemleri vardı, biliyordu. Kuşkusuz Kendi peygamberlerini Kendi seçerdi, ama sanki O'na yardım edilmesi gerekiyormuş gibi görünüyordu. Belki de O, Kendi adına seçemeyecek kadar meşguldü. Büyük Tapınak'taki ayinlerde bile bol bol görüşmeler, bol bol baş sallamalar, bol bol bakışmalar geçiyor gibiydi.

Genç Vorbis'te bir ışıldı olduğu kesindi —bir düşünceden diğesine atlamak ne kadar kolaydı. O, kaderin dokunduğu bir adamdı. Fri'it'in minik bir parçası —hayatının büyük kısmını çadırlarda yaşamış ve bol bol ok fırlatılmış, bir düşman kadar bir müttefikin de sizi öldürmesinin olası olduğu arbedelerin ortasında bulunmuş parçası— şöyle ekledi: ya da en azından bir şeyin dokunduğu. Ne kadar cehennem varsa hepsinde ayrı ayrı sonsuza dek kalacak parçasıydı o, ama zaten şimdiye kadar bol bol pratik yapmıştı.

"Çok daha gençken, bol bol yolculuk ettiğimi biliyor musun?" dedi.

"Kafir topraklarda yaptığın yolculuklar hakkında son derece ilginç şeyler anlattığını sık sık işitmişimdir," dedi Drunah nazikçe. "Genellikle çanlardan bahsediliyordu."

"Sana Kahverengi Adalar'ı anlattım mı hiç?"

"Dünyanın sonunun da ötesinde," dedi Drunah. "Hatırlıyorum. Ekmeğin ağaçlarda yetiştiği ve genç kadınların midyelerin içinde küçük beyaz toplar bulduğu yer. Onları bulmak için daldıklarını söylemiştin, hem de üstlerinde el kadar bez olma..."

"Hatırladığım bir şey daha var," dedi Fri'it. Burada, mor gökyüzünün altında çalılık bir araziden başka hiçbir şeyin olmadığı yerde, yalnız bir anıydı. "Orada deniz güçlü. Büyük dalgalar var, Halka Deniz'de olanlardan çok daha büyük, anlarsın ya, ve erkekler balık tutmak için o dalgaların ötesine kürek çekiyor. Tuhaf tahta parçalarının üzerinde. Ve kıyıya dönmek istediklerinde bir dalga bekliyorlar ve sonra... dalganın üzerinde ayağa kalkıyorlar ve dalga onları ta kumsala kadar taşıyor."

"Ben en çok yüzen genç kadınlar hakkındaki hikâyeyi seviyorum," dedi Drunah.

"Bazen çok büyük dalgalar oluyor," dedi Fri'it onu duymazdan gelerek. "Onları hiçbir şey durduramıyor. Ama dalgaları sürersen boğulmuyorsun. Öğrendiğim bir şey bu."

Drunah onun gözünde bir ışıltı fark etti.

"Ah," dedi başını sallayarak. "Yolumuza bu kadar eğitici örnekler çıkardığı için Büyük Tanrı ne kadar da harika."

"İşin hilesi, dalganın gücünü kestirebilmek," dedi Fri'it. "Ve onu sürmek."

"Süremeyenlere ne oluyor?"

"Boğuluyorlar. Sık sık. Dalgaların bazıları çok büyük."

"Anladığım kadarıyla, dalgaların doğası böyle."

Kartal hâlâ halkalar çiziyordu. Bir şey anlıyorsa bile, belli etmiyordu.

"Akılda tutulması gereken faydalı gerçekler," dedi Drunah aniden neşelenerek. "İnsanın kendini kafir diyarlarda bulması ihtimaline karşı."

"Kesinlikle."

Kale'nin kıvrımlarında yükselen dua kulelerinde, diyakozlar o saatin görevlerini okudu.

Brutha sınıfta olmalıydı. Ama öğretmen rahipler ona çok katı davranmıyordu. Ne de olsa, Yedi Kitap'ın tamamını satır satır ezberleyip gelmişti ve ninesi sayesinde bütün duaları, bütün ilahileri biliyordu. Muhtemelen onun bir işe yaradığını varsayıyorlardı. Başka kimsenin yapmak istemediği şeyleri faydalı bir biçimde yaptığını.

Brutha fasulye sıralarını göstermelik çapaladı. Şu anda küçük tanrı Om olan Büyük Tanrı Om bir marul yaprağı yedi.

Bütün hayatım boyunca, diye düşündü Brutha, Büyük Tanrı Om'un —oldukça gönülsüz bir biçimde kutsal boynuzlar işaretini yaptı— gökyüzünde bir.. bir.. koca sakal olduğunu bilerek yaşadım. Ya da, bazen, dünyaya indiği zaman, kocaman bir boğa, aslan ya da... iri bir şey olduğunu. Saygıyla bakabileceğin bir şey.

Bir şekilde, kaplumbağa aynı şey değil. Çok uğraşıyorum... ama aynı değil. Onun Yedi

Peygamberler hakkında sanki onlar yalnızca... yalnızca deli yaşlı adamlarmış gibi konuşmasını dinliyorum... düş gibi...

Brutha'nın bilinçaltının yağmur ormanlarında, bir kuşku kelebeği ortaya çıktı ve kaos teorisinin bu tür konularda ne dediğinden tamamen habersiz, deneysel kanatlarını çırdı...

"Şimdi çok daha iyi hissediyorum," dedi kaplumbağa. "Aylardır hissetmediğim kadar iyi."

"Aylardır mı?" dedi Brutha. "Ne zamandır... hastaydın?"

Kaplumbağa ayağını yaprağa dayadı.

"Bugün günlerden ne?" dedi.

"Grune ayının onu," dedi Brutha.

"Öyle mi? Hangi sene?"

"Şey... Farazi Yılan... ne demek hangi sene!"

"O zaman... üç sene olmuş," dedi kaplumbağa. "Bu güzel bir marul. Ve bunu ben söylüyorum. Tepelerde marul bulamıyorsun. Biraz sinirotu, bir iki dikenli çalı, o kadar. Bir yaprak daha olsun."

Brutha en yakındaki bitkiden bir yaprak kopardı. Ve işte, diye düşündü, bir yaprak daha oldu.

"Ve boğa olacaktın, öyle mi?" dedi.

"Gözlerimi açtım... gözümü... ve kaplumbağaydım."

"Neden?"

"Ben nereden bileyim? Bilmiyorum!" diye yalan söyledi kaplumbağa.

"Ama sen... bilgisi mutlaksın," dedi Brutha

"Bu her şeyi bildiğim anlamına gelmiyor."

Brutha dudağını ısırıldı. "Şey. Evet. Geliyor."

"Emin misin?"

"Evet."

"Ben onu kadir-i mutlak sanıyordum."

"Hayır. O her şeye gücü yeten demek. Ve öylesin de. Ossory'nin Kitabı'nda öyle diyor. O, Büyük Peygamberlerden biriydi, biliyorsun. Umarım," diye ekledi Brutha.

"Ona benim kadir-i mutlak olduğumu kim söylemiş?"

"Sen."

"Hayır, söylemedim."

"Eh, o söylediğini söyledi."

"Ossory diye birini hatırlamıyorum bile," diye mırıldandı kaplumbağa.

"Onunla çölde konuşmuşsun," dedi Brutha. "Hatırlaman lazım. İki buçuk metre boyunda. Çok uzun sakalı var. Dev bir asası. Ve kafasında kutsal boynuzların ışıltısı." Duraksadı. Ama heykelleri ve kutsal ikonaları görmüştü. Onlar yanlış olamazdı.

"Öyle biriyle hiç karşılaşmadım," dedi küçük tanrı Om.

"Belki biraz daha kısadır," dedi Brutha.

"Ossory. Ossory," dedi kaplumbağa. "Hayır... hayır... hatırladığımı söyleyemem..."

"Onunla bir alev sütununun içinden konuştuğunu söyledi," dedi Brutha.

"Ah, şu Ossory," dedi kaplumbağa. "Alev sütunu. Evet."

"Ve ona Ossory'nin Kitabı'nı dikte etmişsin," dedi Brutha. "İçinde Talimatlar, Kapılar, Kaçınılacaklar ve İlkeler var. Yüz doksan üç bölüm."

"Onca şeyi benim yaptığımı sanmıyorum," dedi Om kuşkuyla. "Yüz doksan üç bölüm olsa hatırlayacağımdan eminim."

"O zaman ona ne dedin?"

"Hatırlayabildiğim kadarıyla, 'Hey, bak ne yapabiliyorum!' demiştim," dedi kaplumbağa.

Brutha bakakaldı. Kaplumbağa, bir kaplumbağa için mümkün olabildiği ölçüde, mahcup görünüyordu.

"Tanrılar bile arada bir gevşemekten hoşlanır," dedi.

"Yüz binlerce insan hayatlarını Kaçınılacaklar ve İlkeler'e göre yaşıyor!" diye hırladı Brutha.

"Ee? Onları durduran kim?" dedi Om.

"Onları sen dikte etmediysen, kim etti?"

"Bana sorma. Ben bilgisi mutlak değilim!"

Brutha öfkeden titriyordu.

"Ya Abbys Peygamber? Herhalde Kanunlar'ı ona biri öylesine veriverdi, hı?"

"Ben değilim..."

"Üç metre yüksekliğinde kurşun levhalara yazılmışlar!"

"Ah, pekala, benim vermiş olmam lazım, değil mi? Belki çölde birilerine rastlarım diye her zaman yanımda bir ton kurşun levha taşıyım, hı?"

"Ne? Onları ona sen vermediysen kim verdi?"

"Bilmiyorum. Ben nasıl bilebilirim ki? Aynı anda her yerde olamam!"

"Sen her yerde varsın!"

"Kim demiş?"

"Hashimi Peygamber!"

"Adamla hiç karşılaşmadım!"

"Hadi ya? Hadi ya? Herhalde Yaratım Kitabı'nı da ona sen vermemişsindir?"

"Ne Yaratım Kitabı?"

"Bilmediğini mi söylüyorsun?"

"Bilmiyorum!"

"O zaman kim verdi?"

"Bilmiyorum! Belki kendisi yazmıştır!"

Brutha dehşet içinde elini ağzına götürdü.

"Baff tahhya kaffr!"

"Ne?"

Brutha elini çekti.

"Dedim ki, bu Tanrı'ya küfür!"

"Küfür mü? Ben Tanrı'ya nasıl küfredebilirim? Ben Tanrı'yım!"

"Sana inanmıyorum!"

"Hah! Bir yıldırım daha mı istiyorsun?"

"Sen ona yıldırım mı diyorsun?"

Brutha'nın yüzü kızarmıştı ve titriyordu. Kaplumbağa hüznle, başını eğdi.

"Tamam. Tamam, Pek etkileyici bir tanrı olmadığımı itiraf ediyorum," dedi, "Daha iyi olsaydım, dumanları tüten bir çift sandaletten ibaret olurdu," Kaplumbağa perişan görünüyordu, "Hiç anlamıyorum. Daha önce hiç başıma bu tür şeyler gelmemiştir. Bir haftalığına kocaman, büyük, kükreyen beyaz bir boğa olmaya niyetlendim ve üç seneliğine kaplumbağa oldum. Neden? Bilmiyorum ve benim her şeyi bilmem gerekiyor, Benimle karşılaştıklarını söyleyen şu bahsettiğin peygamberlere göre en azından. Biliyor musun, kimse beni duymadı bile, Keçi çobanlarıyla falan konuşmaya çalıştım ve bana hiç kulak asmadılar! Tanrı olduğunu düşleyen bir kaplumbağa olduğumu düşünmeye başlamıştım. O kadar kötüye gidiyordu."

"Belki de öylesindir," dedi Brutha.

"Bacakların şişip ağaç gövdelerine dönüşsün!" diye terslendi kaplumbağa.

"Ama —ama," dedi Brutha, "peygamberlerin... yalnızca bir şeyler yazan adamlar olduğunu söylüyorsun!"

"Çünkü öyleydiler."

"Evet, ama senden değil!"

"Bazıları bendendi, belki," dedi kaplumbağa. "Ben... son senelerde o kadar çok şey unuttum ki."

"Ama sen bir kaplumbağa olarak burada, aşağıdaysan, duaları kim dinliyor? Kurbanları kim kabul ediyor? Ölüleri kim yargılıyor?"

"Bilmiyorum," dedi kaplumbağa. "Önceden kim yapıyordu?"

"Sen!"

"Ben mi?"

Brutha parmaklarıyla kulaklarını tıkadı ve Bak, kafirler Om'un gazabından kaçıyor'un üçüncü dizesine başladı.

Birkaç dakika sonra kaplumbağa başını kabuğundan çıkardı.

"Ee," dedi, "imansızlar canlı canlı yakılmadan önce... onlara şarkı mı söylüyorsunuz?"

"Hayır!"

"Ah. Merhametli bir ölüm. Bir şey söyleyebilir miyim?"

"Bir daha inancımı sınamaya kalkarsan..."

Kaplumbağa duraksadı. Om solup gitmiş hafızasını taradı. Sonra pençesiyle tozları çiziktirdi.

"Ben... bir gün hatırlıyorum... bir yaz günü... sen... on üç yaşındaydın..."

Küçük kuru ses tekdüze bir biçimde devam etti. Brutha'nın ağzı yavaş yavaş açılarak bir O oluşturdu.

Sonunda, "Bunu nereden biliyorsun?" dedi.

"Büyük Tanrı Om'un her şeyi izlediğine inanıyorsun, değil mi?"

"Sen bir kaplumbağasın, bunları asla..."

"On dördüne basmak üzereyken, ninen süthaneden kaymak çaldığın için seni dövdüğünde, ki aslında böyle bir şey yapmamıştın, seni odana kilitledi ve sen dedin ki, 'Dilerim sen...'"

Bir işaret gelecek, diye düşündü Vorbis. İşaret arayan bir adam için, her zaman bir işaret gelirdi. Akıllı bir adam kendini her zaman Tanrı'nın yoluna koyardı.

Kale'de gezindi. Her gün, alçak düzeylerden birinde yürüyüş yapmayı alışkanlık haline getirmişti, ama elbette her zaman farklı bir zamanda, farklı bir yolda yürüyordu. Vorbis'in hayattan, en azından normal insanlar tarafından fark edilebilecek şekilde zevk aldığı söylenebilirse, bu zevki, bir köşeyi dönüp kendilerini Gizisyon'un Diyakoz'u Vorbis ile yüz-geneye bulan mütevazı din adamlarının yüzlerini görmekte buluyordu. Her zaman vicdan azabı ima eden keskin nefes çekişler oluyordu. Vorbis doğru düzgün azaplı vicdanlar görmekten hoşlanırdı. Vicdanların varlık sebebi buydu. Vicdan azabı, yetke çarklarının dönmesini sağlayan yağdı.

Bir köşeyi döndü ve karşı duvara kabaca çizilmiş kaba bir oval, dört kaba bacak ve daha da kaba bir baş ve kuyruk gördü.

Gülümsedi. Son zamanlarda bu tür çizimler çoğalmış gibiydi. Bırak sapkınlık işlesin, bırak çıban gibi yüzeye çıksın. Vorbis mızrak kullanmayı biliyordu.

Ama bunları düşünerek yürüdüğü bir iki saniye onun bir dönemeci atlamasına ve bunun yerine, gün ışığına çıkmasına sebep oldu.

Kilisenin tüm yollarını bilmesine rağmen, bir anlığına nerede olduğunu çıkaramadı. Duvarlı bahçelerden birindeydi. Güzel, yüksek bir Süs Klatch mısırı demetinin çevresinde, fasulye sarmaşıkları kırmızı ve beyaz çiçeklerini güneşe doğru uzatıyordu; fasulye sıralarının arasındaki kavunlar tozların içinde yavaş yavaş pişiyordu. Normalde Vorbis bu verimli mekân kullanımını farkederek ve hoş karşılardı, ama normalde karşısına

parmaklarıyla kulaklarını tıkamış, tozların içinde ileri geri sallanan tombul, genç bir çömez çıkmazdı.

Vorbis ona baktı. Sonra sandaletiyle Brutha'yı dürtükledi.

"Sorunun nedir oğlum?"

Brutha gözlerini açtı.

Hiyerarşinin üst düzeyinden tanıdığı çok fazla insan yoktu. Kenobi bile kalabalıkta uzak bir lekeden ibaretti. Ama songizisyoncu Vorbis'i herkes tanırdı. Kale'ye gelmenizden birkaç gün sonra varlığını sizin bilincinize yansıtan bir şeyler vardı o adamda. Tanrı yalnızca alışkanlığa bağlı olarak, formalite gereği korkulan bir şeydi, ama Vorbis dehşet uyandırırды.

Brutha bayıldı.

"Ne kadar da tuhaf," dedi Vorbis.

Bir tıslama duyunca dönüp baktı.

Ayağının dibinde küçük bir kaplumbağa vardı. Vorbis dik dik bakarken, kaplumbağa gerilemeye çalıştı ve gözünü ona dikerek kaynayan tencere gibi tıslamaya devam etti.

Vorbis onu kaldırdı ve ellerinde evire çevire dikkatle inceledi. Sonra duvarlarla çevrili bahçede çevresine bakıp tamamen güneş alan bir yer buldu ve sürüngenini sırtüstü yere bıraktı. Bir an düşündükten sonra sebze tarhlarının birinden iki taş aldı ve yaratık hareket ederek yüzüstü dönemesin diye kabuğunun altına sıkıştırdı.

Vorbis deneysel bilgi edinmek için eline geçen hiçbir fırsatı kaçırmamaya inanırdı ve işleri izin verirse, birkaç saat sonra geri gelip kaplumbağanın durumuna bakmayı aklına not etti.

Sonra dikkatini Brutha'ya çevirdi.

Kafirler için bir cehennem vardı. Meşru yetkeye karşı çıkanlar için bir cehennem vardı. Yalancılar için epey cehennem vardı. Muhtemelen ninelerinin ölmesini dileyen küçük oğlan çocukları için de bir cehennem vardı. Herkes için yeterinden fazla cehennem vardı.

Sonsuzluğun tarifi buydu; Büyük Tanrı Om'un herkesin hak ettiği cezayı alacağından emin olmak için tasarladığı bir şeydi.

Omnialıların pek çok cehennemi vardı.

Brutha şu anda hepsini tecrübe etmekteydi.

Nhumrod Birader ve Vorbis Birader onun yatağında, karaya vurmuş balina gibi dönüp durmasını izlediler.

"Güneş yüzünden," dedi Nhumrod, songizisyoncunun onu aramaya gelmesinin yarattığı ilk şokun ardından gelen hafif sakinlikle. "Zavallı çocuk bütün gün o bahçede çalışıyor. Böyle olacağı belliydi."

"Onu dövmeysi denedin mi?" dedi Vorbis Birader.

"Bunu söylerken üzölüyorum, ama genç Brutha'yı dövme bir şilteyi dövmeften farksız," dedi Nhumrod. "'Oy' diyor, ama ben bunu sırf hevesli görünmek için yaptığını düşünüyorum. Çok hevesli bir delikanlıdır Brutha. Size bahsettiğim çocuk buydu."

"Pek zeki görünmüyor," dedi Vorbis.

"Değildir," dedi Nhumrod.

Vorbis başını salladı. Bir çömezde münasebetsiz zekâ karmaşık bir nimetti. Bazen Om'un ihtişamını artırmak için kullanılabilirdi, ama genellikle... eh, sorun çıkarmazdı, çünkü Vorbis amacı dışında kullanılan zekâ konusunda ne yapılacağını çok iyi biliyordu. Ama gereksiz zahmete sebep olurdu.

"Ama sen bana öğretmenlerinin ondan övgüyle söz ettiğini söylüyorsun," dedi.

Nhumrod omuzlarını silkti.

"Çok itaatkardır," dedi. "Ve... eh, bir de hafızası var."

"Hafızasına ne olmuş?"

"Ondan çok var," dedi Nhumrod.

"İyi bir hafızası mı var?"

"İyi sözcüğü yanlışı. Üstün. Yedi Kitap'ın tamamını kusursuzca biliyor..."

"Hımm?" dedi Vorbis.

Nhumrod diyakoz ile göz göze geldi.

"Son derece kusurlu olan bu dünyada herhangi bir şey ne kadar kusursuz olabilirse, demek istedim," diye mırıldandı.

"Dindar ve okumuş bir genç adam," dedi Vorbis.

"Şey," dedi Nhumrod, "hayır. Okuma yazma bilmez."

"Ah. Tembel bir çocuk."

Diyakoz için her şey siyah ve beyazdan ibaretti. Nhumrod doğru sözcükleri ararken ağzı sessizce açılıp kapandı.

"Hayır," dedi. "Çabalıyor. Çabaladığından eminiz. Ama sanki bir türlü... seslerle harfler arasındaki bağlantıyı kavrayamıyor."

"En azından bunun için dövdünüz mü onu?"

"Pek az etkisi oluyor gibi, diyakoz."

"O zaman nasıl bu kadar becerikli bir öğrenci oldu?"

"Dinliyor," dedi Nhumrod.

Kimsenin Brutha gibi dinlemediğini düşündü. Bu durum yüzünden, ona ders vermek çok güçleşiyordu. Tıpkı... tıpkı büyük bir mağarada bulunmaya benziyordu. Tüm sözcükleriniz Brutha'nın kafasının doldurulması imkânsız derinliklerinde kaybolup gidiyordu. Soğurmanın muazzam yoğunluğu ihtiyatsız öğretmenlerin kekeleyerek susmasına yol açabiliyordu, çünkü ağızlarından çıkan her kelime döne döne gidip

Brutha'nın kulaklarına giriyordu.

"Her şeyi dinliyor," dedi Nhumrod. "Ve her şeyi izliyor. Her şeyi içine alıyor."

Vorbis Brutha'ya baktı.

"Ve ağzından tek bir kaba sözcük çıktığını duymadım," dedi Nhumrod. "Diğer çömezler bazen onunla alay ediyor. Ona Koca Ahmak Öküz diyorlar. Bilirsiniz işte."

Vorbis'in bakışları Brutha'nın etli butlu ellerini ve ağaç kütüğüne benzeyen bacaklarını taradı.

Derin derin düşünüyor gibiydi.

"Okuma yazma bilmiyor," dedi Vorbis. "Ama son derece sadık diyorsun, öyle mi?"

"Sadık ve imanlı," dedi Nhumrod.

"Ve iyi bir hafızası var," diye mırıldandı Vorbis.

"Daha da fazlası," dedi Nhumrod. "Hiç hafıza gibi değil."

Vorbis bir şeye karar vermiş gibi görünüyordu.

"Kendine geldiği zaman onu bana yolla," dedi.

Nhumrod paniğe kapılmış gibiydi.

"Onunla yalnızca konuşmak istiyorum," dedi Vorbis. "İşime yarayabilir."

"Peki, efendim?"

"Çünkü, sanırım, Büyük Tanrı Om gizli kapaklı hareket ediyor."

Çok yukarılar. Tüyleri hışırdatan rüzgardan başka ses yok.

Kartal esintinin üzerinde durdu ve Kale'nin oyuncaktan farksız binalarına baktı.

Onu oraya bir yere bırakmıştı ve şimdi bulamıyordu. Orada bir yere, şu küçük yeşillik parçasına.

Arılar fasulye çiçeklerinin içinde vızıldıyordu. Ve güneş sırtüstü yatan Om'un kabuğuna vuruyordu.

Kaplumbağalar için de bir cehennem vardır.

Artık bacaklarını sallayamayacak kadar yorulmuştu. Yapabileceğiniz tek şey buydu: bacaklarınızı sallamak. Ve başınızı gidebildiği kadar ileri uzatmak ve sallantıyla doğrulabileceğinizi umarak sallamak.

Size inanan yoksa ölürdünüz —genelde küçük bir tanrıyı endişelendiren şey buydu. Ama ölürseniz de yapacak bir şey yoktu.

Zihninin içinde, sıcakla meşgul olmayan kısımda, Brutha'nın dehşetini ve şaşkınlığını hissedebiliyordu. Bunu oğlana yapmamalıydı. Elbette onu izlememişti. Hangi tanrı yapardı

ki bunu? İnsanların ne yaptığı kimin umurundaydı? Önemli olan inançtı. O yalnızca oğlanı etkilemek için, tıpkı bir hokkabazın kulağından yumurta çıkarması gibi, anıyı çekip çıkarmıştı.

Sırtüstü yatıyorum, ısınıyorum ve öleceğim...

Ama... ama... o lanet kartal onu bir gübre yığınının üzerine bırakmıştı. Ne soytarıydı ama. Koca mekân kayalık bir yerde, kayaların üzerine kayalarla inşa edilmişti, ve o kabuğunu kırmadan düşüşünü yavaşlatabilecek tek yere düşmüştü. Hem de bir inananın çok yakınına.

Ne tuhaftı. Bunun bir tür ilahi takdir olup olmadığını merak ediyordu, yalnız ilahi takdir ona aitti... ve şu anda sırtüstü yatıyor, ısınıyor, ölmeye hazırlanıyordu...

Onu sırtüstü çeviren o adam. O ılımlı yüzündeki ifade. Bunu hatırlayacaktı. O ifade, zalim değil, farklı bir varlık düzeyinin ifadesiydi. Korkunç bir huzur ifadesi...

Güneşin önünden bir gölge geçti. Om gözlerini kısarak Lu-Tze'nin yüzüne baktı. Lu-Tze baş aşağı dönmüş bir merhametle, iyilikle izliyordu onu. Ve sonra onu yüzüstü çevirdi. Sonra süpürgesini aldı ve arkasına bakmadan yürüyüp gitti.

Om çökerek nefeslendi. Sonra neşelendi.

Yukarıda biri beni seviyor, diye düşündü. Ve o, Ben'im.

Çavuş Simony kendi odasına dönene kadar bekledi, sonra kendi kâğıt parçasını açtı.

Üzerinde küçük bir kaplumbağa çizimi görünce hiç şaşırmadı. Şanslı kişi oydu.

Böyle bir an için yaşıyordu. Birinin Gerçek'in yazarını geri getirmesi gerekiyordu, ki hareketin simgesi olsun. O olmak zorundaydı. Tek kötü tarafı, Vorbis'i öldüremeyecek olmasıydı.

Ama bu, görülebileceği bir yerde yapılmalıydı.

Bir gün. Tapınak'ın önünde. Yoksa kimse inanmazdı.

Om kumlu koridorda paldır küldür yürüyordu.

Brutha ortadan kaybolduktan sonra bir süre etrafta oyalanmıştı. Kaplumbağaların başarılı olduğu bir şey de oyalanmaktı. Bu konuda neredeyse dünya şampiyonuydular.

Amma işe yaramaz bir çocuk, diye düşündü. Mantıklı konuşmayı bile doğru düzgün beceremeyen biriyle konuşmaya çalıştığı için hak etmişti bunu.

Yaşlı, sıska adam onu duyamamıştı elbette. Aşçı da öyle. Eh, yaşlı olan muhtemelen sağırdı, Aşçıya gelince... Om tüm tanrısal güçlerine yeniden kavuştuğunda, aşçı için özel bir kader hazırlamayı aklının bir köşesine not etti. Ne yapacağından tam emin değildi,

ama içinde, kaynayan su ve muhtemelen havuçlar olacaktı.

Bir an bu düşüncenin zevkini çıkardı. Ama sonuçta eline bir şey geçmedi. Sefil bir bahçede, kaplumbağa biçiminde dolanıyordu hâlâ. İçeri nasıl girdiğini biliyordu —donuk bir dehşetle gökyüzündeki, hafızasının gözüyle kartal olduğunu bildiği minik beneğe baktı — ve bir sonraki ayı bir kavun yaprağının altında saklanarak geçirmek istemiyorsa, dışarı çıkmanın daha toprağa bağlı bir yolunu bulsa iyi olacaktı.

Aklına bir düşünce geldi. Yemesi tatlı!

Güçlerine yeniden kavuştuğunda birkaç yeni cehennem tasarlamak için epey zaman ayıracaktı. Bir iki yeni İlke de. 'Kaplumbağa Eti Yemeyeceksin.' Bu iyiydi. Nasıl olmuştu da daha önce düşünememişti? Perspektif sebep buydu işte.

Ve birkaç sene önce 'Başı Dertte Her Kaplumbağayı Zahmet Edip Yerden Alacaksın ve Onu Dilediği Yere Taşıyacaksın, Ve Şurası Çok Önemli, Bu Kural Kartal Değilsen Geçerli' gibi bir ilke düşünebilmiş olsaydı, şimdi böyle bir sorun yaşıyor olmayacaktı.

Yapacak şey yoktu. Kenobi'yi kendisinin bulması gerekecekti. Yüksek Rahip gibi biri onu duyabilmeliydi.

Aradığı kişi burada bir yerde olmalıydı. Yüksek Rahipler bulunduğu yerde kalma eğiliminde olurdu. Onu bulmak kolay olmalıydı. Şu anda bir kaplumbağa olsa dahi. Om hâlâ tanrıydı. Ne kadar zor olabilirdi ki?

Yukarı gitmesi gerekecekti. Hiyerarşinin anlamı buydu. En tepedeki adamı, yukarıya giderek bulabilirdiniz.

Büyük Tanrı Om hafifçe sarsılarak, kabuğu sağa sola sallanarak, onun ihtişamı şerefine dikilmiş kaleyi keşfe koyuldu.

Üç bin sene içinde her şeyin ne kadar değiştiğini fark etmeden geçemedi.

"Ben mi?" dedi Brutha. "Ama, ama..."

"Seni cezalandırmayı düşündüğünü sanmıyorum," dedi Nhumrod. "Ama cezalandırılmayı pekala hak ediyorsun, elbette. Hepimiz hak ediyoruz," diye ekledi dindarca.

"Ama neden?"

"... neden? Yalnızca seninle konuşmak istediğini söyledi."

"Ama söyleyebileceğim, bir gizisyoncunun duymak isteyeceği hiçbir şey yok!" diye feryat etti Brutha.

"... Yok. Diyakozun dileklerini sorgulamadığından eminim," dedi Nhumrod.

"Hayır. Hayır. Elbette sorgulamıyorum," dedi Brutha. Başını eğdi.

"Aferin sana," dedi Nhumrod. Brutha'nın sırtını erişebildiğince okşadı. "Hadi koş," dedi.

"Her şeyin yolunda gideceğinden eminim." Sonra, dürüstlüğü alışkanlık edinecek şekilde

yetiştirildiği için, "Muhtemelen," diye ekledi.

Kale'de pek az basamak vardı. Büyük Om adına yapılan karmaşık ayinlerdeki sayısız geçit alayı için uzun, hafif eğimler gerekiyordu. Var olan basamaklar da, çok yaşlı adamların sarsak adımlarına uyumlu olacak şekilde alçaktı. Ve Kale'de bir sürü çok yaşlı adam vardı.

Çöl rüzgarlarıyla devamlı kum gelirdi. Çalı süpürgeleriyle donanmış çömez ordusunun bütün çabalarına rağmen kumlar basamakların üzerinde ve avluda birikirdi.

Ama bir kaplumbağanın çok etkisiz bacakları vardır.

"Daha Alçak Basamaklar Yapacaksın," diye tısladı kaplumbağa kendini yukarı çekerek.

Ayaklar birkaç santim ötesinden gürleyerek geçiyordu. Burası Kale'nin içindeki, Dövünme Mekânı'na giden ana yollardan biriydi ve her gün binlerce hacı tarafından kullanılırdı.

Bir iki kez bir sandalet, kabuğuna takıldı ve onu döndürdü.

"Ayakların bedeninden uçsun ve bir termit tümseğine gömülsün!" diye haykırdı kaplumbağa.

Bunun üzerine biraz daha iyi hissetti.

Bir tane daha ayak ona çarpıp taşların üzerinde kaymasına sebep oldu. Kaplumbağa takır tukur yuvarlanarak, duvarın dibine yerleştirilmiş kıvrık metal ızgaraya çarptı. Ancak çenesiyle sımsıkı tutunarak ızgaranın içinden kayıp düşmekten kurtuldu. Kendini bir mahzenin üzerinde ağzından asılı buldu.

Bir kaplumbağanın inanılmaz ölçüde güçlü çene kasları vardır. Bacaklarını oynatarak bir süre sallandı. Tamam. Yarıklarla dolu kayalık bir arazide yaşayan bir kaplumbağa bu tür şeylere alışık olurdu. Bir bacağını bir yere takması yeterliydi...

Kulağına hafif sesler geldi. Metal tıngırtısı ve sonra zayıf bir inleme.

Om gözünü çevirdi.

Izgara çok uzun, alçak bir odanın bir duvarında, yüksekteydi. Kale'nin her yerinde bulunan ışık kuyularıyla iyice aydınlatılmıştı.

Bu konuya dikkat çeken Vorbis'ti. Engizisyoncuların gölgelerde değil, ışıpta çalışması gerektiğini söylemişti.

Ne yaptıklarını açık seçik görebilecekleri yerlerde.

Om da görebiliyordu.

Bir süre, gözlerini tezgah sırasından ayıramadan, ızgarada asılı kaldı.

Genelde Vorbis, önemli Oruç günlerinde düzenlenen halk gösterileri dışında, kor kızıl demirleri, çivili zincirleri ve üzerinde matkaplar ve büyük vidalar olan şeyleri teşvik etmezdi. Basit bir bıçakla, derdi her zaman, neler yapabildiğinize şaşarsınız...

Ama pek çok engizisyoncu en çok fazla âdetleri severdi.

Bir süre sonra Om, boyun kasları seyirerek, kendini çok yavaşça ızgaraya çekti. Tıpkı akli başka yerde olan bir yaratık gibi, ilk önce bir ön bacağını parmaklığa taktı, sonra da diğerini. Arka bacakları bir süre oynadı ve sonra bir pençesini kaba taşlara geçirdi.

Bir an zorlandı ve sonra kendini ışığa çekti.

Ayaklardan kaçınmak için duvara yakın kalarak yavaş yavaş uzaklaştı. Zaten hızlı yürümek gibi bir seçeneği yoktu, ama şimdi, düşündüğü için yavaş yürüyordu. Çoğu tanrı aynı anda hem yürüyüp hem düşünmeyi güç bulur.

Dövünme Mekânı'na herkes gidebilirdi. Omnianizmin büyük özgürlüklerinden biriydi bu.

Büyük Tanrı'dan dilekte bulunmanın her tür yolu vardı, ama çoğunlukla ne kadar paranız olduğuna bağlıydı, ki bu doğru, uygun ve kesinlikle olması gerektiği gibiydi. Ne de olsa, dünyada başarı kazanmış herkesin bunu Büyük Tanrı'nın onayıyla yaptığı açıktı, çünkü O'nun onayı olmadan başarı kazandıklarına inanmak imkânsızdı. Aynı şekilde, Gizisyon kusur ihtimali olmaksızın hareket edebilirdi. Şüphe, kanıttı. Aksi nasıl mümkün olabilirdi ki? Büyük Tanrı —orada olması doğru olmasa— Songizisyoncularının zihnine şüphe sokmayı uygun görmezdi. Büyük Tanrı Om'a inanırsanız hayat çok basit olabilirdi. Bazen de oldukça kısa.

Ama her zaman tedbirsiz, aptal ve, bu hayatta ya da önceki hayatlarından birindeki bir tür kusur ya da ihmalkarlık yüzünden, bir çimdik tütsü alamayacak kadar fakir olanlar vardı. Ancak Büyük Tanrı, rahipleri aracılığı ile süzülüp gelen bilgeliği ve merhameti içinde, onların rızkını da vermişti.

Dualar ve dilekler Dövünme Mekânı'nda sunulabiliyordu. Orada kesinlikle işitiliyorlardı. Hattâ dikkate bile alınabiliyorlardı.

İki yüz metre genişliğinde bir meydan olan Mekân'ın arkasında, Büyük Tapınak yükseliyordu.

Tanrı orada, kuşkunun gölgesi bile olmadan, dinliyordu.

Ya da, en azından yakında bir yerde...

Her gün binlerce hacı Mekân'ı ziyaret ediyordu.

Bir topuk, Om'un kabuğuna çarptı, çarpmanın etkisiyle kaplumbağa duvardan sekti. Sonra bir kol değneği kabuğun kenarına takıldı ve kaplumbağayı madeni para gibi fırl fırl döndürerek kalabalığın içine fırlattı. Kaplumbağa, pek çok başka kişi gibi, dileğin etkisinin meydana kalınan zamanla doğru orantılı olarak arttığına inanan yaşlı bir kadının dürülmüş şiltesine çarptı.

Tanrı sersem sersem gözünü kırıştırdı. Bu neredeyse kartallarla yaşadığı şeyler kadar kötüydü. Neredeyse o mahzende yaşadıkları kadar kötü... hayır, belki de hiçbir şey mahzende yaşadıkları kadar kötü olamazdı...

Gelip geçen bir başka ayak onu tekmeleyip uzaklaştırana kadar kulağına birkaç kelime çalındı.

"Üç senedir köyümüze kuraklık musallat oldu... birazcık yağmur, Tanrım?"

Büyük Tanrı kabuğunun üzerinde döner ve doğru yanıtın insanların onu tekmelemesini durdurup durdurmayacağını merak ederken, "Sorun değil," diye mırıldandı.

Bir başka ayak, dindarların hiçbiri fark etmeden, onu bacak ormanının içinde sektirdi. Dünya bir bulanıklıktan ibaretti.

Ümitsizlikle dolu çok yaşlı bir sesin, "Tanrım, Tanrım, benim oğlum neden İlahi Lejyon'a katılmak zorunda?" dediğini duydu. "Şimdi çiftliğe kim bakacak? Başka bir çocuğu alamaz mısın?"

"Sen hiç endişelenme," diye ciyaktı Om.

Bir sandalet kuyruğunun altına girdi ve onu meydanda birkaç metre uçurdu. Kimse yere bakmıyordu. Genelde, insanın dua ederken bakışlarını tapınak çatısındaki altın boynuzlara dikmesinin duanın gücünü artırdığına inanılıyordu. Kaplumbağanın, ayak bileğine çarpan bir şey olarak fark edildiği zamanlarda da, diğer ayakla düşünmeden dürtülerek kurtulunuyordu.

"... hasta olan karım..."

"Tamam!"

Tekme...

"... köydeki kuyuyu temiz kıl, kirliliği..."

"Oldu bil!"

Tekme...

"... her sene çekirgeler geliyor ve..."

"Söz, ama!.."

Tekme...

"... denizde kaybolalı beş ay oldu..."

"... beni tekmelemeyi bırakın!"

Kaplumbağa dar bir açıklıkta, sağ yanı havada kalacak şekilde yere kondu.

Görünür oldu...

Hayvanların hayatının büyük kısmı desenin, yani avcı ile avın şekillerinin tanınmasını içerir. Kayıtsız bir göz için orman, eh, yalnızca ormandır; bir güvercinin gözü için, sizin ağacın dalında fark etmediğiniz şahinin arka planını oluşturan önemsiz yeşilliktir. Yükseklerde minik bir nokta halinde avlanan akbaba için, otların arasında kaçan avıyla karşılaştırıldığında tüm dünya manzarası bir pustan ibarettir.

Kartal, Boynuzların üzerinde tünediği yerden gökyüzüne sıçradı.

Neyse ki, kaplumbağanın koşuşturan insanlarla dolu bir meydanda kartalın güzüne çarpmasına sebep olan aynı şekil farkındalığı, kaplumbağanın tek gözünün dehşet dolu bir

beklenti içinde yukarı dönmesine sebep oldu.

Kartallar sabit fikirli yaratıklardır. Öğle yemeği fikri zihinlerinde bir kez sabitlenince, tatmin olana kadar zihni terk etmeme eğilimindedir.

Vorbis'in odasının dışında, İlahi Lejyon'dan iki asker dikiliyordu. Brutha ürkerek kapıyı çalarken, saldırmak için sebep ararcasına yan yan ona baktılar.

Saçları kırışmış ufak tefek bir rahip kapıyı açtı ve Brutha'yı pek az mobilyası olan küçük bir odaya aldı. Anlamli anlamli bir tabureyi gösterdi.

Brutha oturdu. Rahip bir perdenin arkasında kayboldu. Brutha odaya bir göz attı ve...

Karanlığa boğuldu. O hareket edemedi, ki Brutha'nın refleksleri zaten pek iyi değildi, kulağının dibinde bir ses, "Paniğe kapılma birader. Sana paniğe kapılmamanı emrediyorum," dedi.

Brutha'nın yüzünün önünde bir kumaş vardı.

"Başını sallasan yeter, evlat."

Brutha başını salladı. Başınıza bir torba geçirirlerdi. Bütün çömezler bunu bilirdi. Yatakhanelerde hikâyeler anlatılırdı. Başınıza torba geçirirlerdi ki, engizisyoncular kimin üzerinde çalıştıklarını bilmesinler...

"Güzel. Şimdi, bir sonraki odaya gidiyoruz. Nereye bastığına dikkat et."

Eller onu ayağa kaldırdı ve yürürken yol gösterdi. Brutha anlamazlık pusları arasında bir perdenin sürtünmesini hissetti ve sonra sarsılarak birkaç basamak indi ve kum zeminli bir odaya girdi. Eller onu birkaç kez, kararlılıkla ama kötü niyet işareti olmadan döndürdü ve bir koridora götürdü. Bir perde daha hışırdadı ve sonra daha büyük bir mekâna girdiğini gösteren tarif edilmesi imkânsız his geldi.

Daha sonra, çok, çok daha sonra, Brutha bir şey fark etti: Dehşet yoktu. Gizisyon'un tepesindeki adamın odasında başında torbayla duruyordu ve dehşete kapılmak hiç aklına gelmemişti. Çünkü imanı vardı.

"Arkanda tabure var. Otur."

Brutha oturdu.

"Torbayı çıkarabilirsin."

Brutha torbayı çıkardı.

Gözlerini kırıştırdı.

Odanın uzak ucundaki taburelerde, iki yanlarında birer Kutsal Lejyoner ile, üç şekil oturuyordu. Diyakoz Vorbis'in kartal suratını tanıdı; diğer adamlardan biri tıknaz, diğeri ise çok şişmandı —Brutha gibi iriyarı değil, gerçek bir yağ fıçısıydı. Üçü de sade, gri cüppeler giymişti.

Kızgın damgalardan, hattâ neşterlerden iz yoktu.

Üçü de dikkatle onu izlemekteydi.

"Çömez Brutha?" dedi Vorbis.

Brutha başını salladı.

Vorbis hafif bir kahkaha attı —çok zeki insanların, akıllarına muhtemelen o kadar da gülünç olmayan bir şey geldiğinde attığı türden bir kahkaha.

"Ve elbette, bir gün sana Brutha Birader demek zorunda kalacağız," dedi. "Hattâ Peder Brutha? Bana göre, oldukça kafa karıştırıcı. Kaçınılması en iyisi. Sanırım mümkün olan en kısa zamanda Diyakoz Yardımcısı Brutha olmanı ayarlamamız gerek. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?"

Brutha bu konuda hiçbir şey düşünmüyordu. Terfiden bahsedildiğinin belli belirsiz farkındaydı, ama zihni bomboştu.

"Her neyse. Bu kadar yeter," dedi Vorbis, bu sohbette kendine büyük iş düştüğünü fark eden birinin hafif çileden çıkmışlığıyla. "Sağımdaki ve solumdaki bu bilgili pederleri tanıyor musun?"

Brutha tamam dercesine başını iki yana salladı.

"Güzel. Sana soracak bazı soruları var."

Brutha tamam dercesine başını salladı.

Çok şişman adam öne eğildi.

"Bir dilin var mı çocuğum?"

Brutha başını salladı. Sonra, belki bunun yeterli olmadığını hissederek, incelenmesi için çıkardı.

Vorbis elini, engel olmak istercesine şişman adamın koluna koydu.

"Sanırım genç dostumuz biraz korktu," dedi ılımlı bir tavırla.

Gülümsedi.

"Şimdi, Brutha —lütfen dilini içeri sok— sana bazı sorular soracağım. Anlıyor musun?"

Brutha başını salladı.

"Daireme ilk geldiğinde, birkaç saniyeliğine antrede bulundun. Lütfen antreyi bana tarif et."

Brutha şaşkınlıkla gözlerini kocaman açtı. Ama hatırlama motorları istemsizce, gıcırdayarak canlandı ve sözcükleri zihninin ön kısmına akıttı.

"Yaklaşık üç metrekare genişliğinde bir oda. Beyaz duvarları var. Kapının yanında, parke taşlarının görüldüğü köşe dışında yerler kum kaplı. Karşı duvarda, üç tane parmaklığı olan, iki metre yükseklikte bir pencere var. Üç bacaklı bir tabure var. Afasya ağacından oyulmuş ve gümüş varak kaplanmış, Ossory Peygamber'in kutsal ikonası var. Çerçevenin sol köşesi çizilmiş. Pencerenin altında bir raf, rafın üzerinde de bir tepsi var."

Vorbis uzun ince işaretparmaklarını burnunun ucuna dayadı.

"Tepsinin üzerinde?" dedi.

"Efendim?"

"Tepsinin üzerinde ne var oğlum?"

Brutha'nın gözlerinin önünde imgeler döndü.

"Tepsinin üzerinde bir yüksük var. Bronz bir yüksük. Ve iki iğne. Ayrıca, üzerinde üç tane düğüm olan bir parça sicim var. Bir de dokuz tane madeni para var. Afasya yaprakları deseniyle süslenmiş gümüş bir kupa. Uzun bir hançer var, sanırım çelikten, üzerine kabartı halinde yedi tane çizgi olan siyah bir kabzası var. Bir de küçük, siyah bir kumaş parçası var. Bir sabit kalem ve bir levha..."

"Bana madeni paralardan bahset," diye mırıldandı Vorbis.

"Üç tanesi, Kale kuruşları," dedi Brutha hemen. "İkisinde Boynuzlar, birinde yedi uçlu taç var. Madeni paraların dördü çok küçük ve altın. Üstlerinde harfler var... okuyamadım, ama bana sabit kalem verirseniz, sanırım..."

"Bu bir tür hile mi?" dedi şişman adam.

"Seni temin ederim," dedi Vorbis, "oğlan tüm odayı bir saniyeden daha uzun süre görmüş olamaz. Brutha... bize diğer paralardan bahset."

"Diğer paralar büyüktü. Bronzdular. Ephebe derechmisiydiler."

"Nereden biliyorsun? Bunlar Kale'de sık görülen paralar değildir."

"Onları daha önce bir kere gördüm efendim."

"Ne zamandı bu?"

Brutha'nın yüzü buruştu, hatırlamak için çaba gösterdiği belliydi.

"Emin değilim..." dedi.

Şişman adam, Vorbis'e gülümsedi.

"Hah," dedi.

"Sanırım..." dedi Brutha "... akşamdı. Ama sabah da olabilir. Öğlen civarı. Şaşkın Böcek senesi, Grune ayının üçüydü. Köyümüze bazı tüccarlar gelmişti."

"O sırada kaç yaşındaydın?" dedi Vorbis.

"Üçümü doldurmama bir ay vardı efendim."

"Buna inanmıyorum," dedi şişman adam.

Brutha'nın ağzı bir iki kez açılıp kapandı. Şişman adam nereden bilebilirdi ki? Orada değildi!

"Yanılmış olabilirsin oğlum," dedi Vorbis. "Sen... ne... on yedi, on sekiz yaşlarında... fazla gelişkin bir delikanlısın. On beş sene önce tesadüfen gözüne takılan yabancı bir madeni parayı gerçekten hatırlayamayacağını düşünüyoruz."

"Biz uydurduğunu düşünüyoruz," dedi şişman adam.

Brutha hiçbir şey söylemedi. Neden uyduracaktı ki? O anı kafasının içinde oturup dururken neden böyle bir şey yapsındı ki?

"Başına gelen her şeyi hatırlıyor musun?" dedi bütün bunlar sırasında dikkatle Brutha'yı

izlemekte olan tıknaz adam. Brutha bu değişiklikten memnun oldu.

"Hayır, efendim. Çoğu şeyi hatırlıyorum yalnızca."

"Unuttukların da oluyor mu?"

"Ah. Bazen hatırlamadığım şeyler oluyor." Brutha, nasıl bir şey olduğunu hayal etmeyi zor balsa da, unutkanlık kavramını duymuştu. Ama hayatının, özellikle de ilk birkaç senesinde... hiçbir şeyin olmadığı zamanlar vardı. Bir anı silinmesi değildi bu, ama anılarının oluşturduğu malikanede büyük, kilitli odalar vardı. Kilitli bir odanın yok olmadığı gibi, unutulmuş değil, ama... kilitli.

"Hatırlayabildiğin ilk şey ne oğlum?" dedi Vorbis nazikçe.

"Parlak bir ışık vardı ve sonra biri bana vurdu," dedi Brutha.

Üç adam boş boş ona baktılar. Sonra birbirlerine döndüler. Brutha, kapıldığı dehşetin sıkıntısı içinde, fısıltı parçaları yakaladı.

"... kaybedecek ne?.." "Budalalık ve muhtemelen şeytani..." "Bedeli ağır..." "Bir şans, ve bizi bekliyor olacaklar..."

Vesaire, vesaire.

Odada çevresine bakındı.

Kale'de dekorasyon bir öncelik değildi. Raflar, tabureler, masalar.. Çömezler arasında, hiyerarşide tepeye doğru rahiplerin altın mobilyalar kullandığı söylentisi dolaşıyordu, ama burada altın mobilyadan iz yoktu. Oda, çömez kısımları kadar yalındı, ama belki daha zengin bir yalınlığı vardı; fakirliğin zorunlu çıplaklığı değil, niyetin yalınlığı idi.

"Oğlum?"

Brutha aceleyle başını çevirdi.

Vorbis meslektaşlarına baktı. Tıknaz adam başını salladı. Şişman adam omuzlarını silkti.

"Brutha," dedi Vorbis, "şimdi yatakhane dönmeye dön. Gitmeden önce hizmetkarlardan biri sana yiyecek ve içecek verecek. Yarın şafakta Boynuz Kapısı'nda olacaksın ve benimle birlikte Ephebe'ye geleceksin. Ephebe delegasyonundan haberin var mı?"

Brutha başını iki yana salladı.

"Belki de bilmen için sebep yoktur," dedi Vorbis. "Tiran ile siyasi meseleleri konuşacağız. Anlıyor musun?"

Brutha başını iki yana salladı.

"Güzel," dedi Vorbis. "Çok güzel. Ah, Brutha?"

"Evet efendim?"

"Bu görüşmeyi unutacaksın. Bu odada bulunmadın. Burada bizi görmedin."

Brutha alık alık baktı ona. Bu saçmaydı. Sırf dileyerek bir şeyleri unutamazdınız. Bazı şeyler kendi kendilerini unutulardı —o kilitli odalardaki şeyler— ama bunun sebebi, onun erişemediği bir mekanizmaydı. Bu adam ne demek istiyordu?

"Peki efendim," dedi.

En basit yol bu gibi görünmüştü.

Tanrıların dua edecek kimseleri yoktur.

Büyük Tanrı Om boynunu uzatarak, bacaklarını hızla hareket ettirerek en yakındaki heykele doğru seğirtti. Om, kafirleri ezen bir boğa biçiminde tasvir edilmişti, ama bu onu teselli etmiyordu.

Kartalın halkalar çizmeyi bırakıp çullanması yalnızca an meselesiydi.

Om yalnızca üç senedir kaplumbağaydı, ama biçimle birlikte bir çuval içgüdü miras almıştı ve onların da çoğu kaplumbağa yemenin yolunu keşfetmiş bir vahşi hayvan karşısında mutlak dehşet hissetmek çerçevesinde oluşmuştu.

Tanrıların dua edecek kimsesi yoktur.

Om durumun böyle olmamasını isterdi.

Herkesin birine ihtiyacı vardır.

"Brutha!"

Brutha yakın geleceğinden pek emin değildi. Diyakoz Vorbis'in onu çömez görevlerinden azat ettiği açıktı, ama Brutha'nın akşamın geri kalanında yapacak hiçbir işi yoktu.

Bahçelere doğru gitti. Bağlanması gereken fasulyeler vardı ve Brutha bunu memnurlukla karşılıyordu. Fasulyeler karşısında yerinizi bilirdiniz. Onlar size, unutmak gibi imkânsız şeyler yapmanızı söylemezdi. Dahası, bir süreliğine burada olmayacaksa, kavunları gübrelemesi ve durumu Lu-Tze'ye açıklaması gerekirdi.

Lu-Tze bahçelerin ayrılmaz parçasıydı.

Her teşkilatta onun gibi biri vardır. Böyle tipler gözlerden uzak, koridorları süpürüyor, depoların arkalarındaki rafların arasında (neyin nerede olduğunu bilen tek kişi oldukları yerde) dolaşiyor olabilirler ya da kazan dairesi ile muğlak, ama hayati öneme sahip bir ilişkileri olabilir. Kim olduklarını herkes bilir ve kimse onların orada olmadıkları bir zamanı hatırlamaz ya da, eh, genelde oldukları yerde olmadıkları zaman nereye gittiklerini bilmez. Nadiren, gözlem yeteneği çoğu insandan birazcık daha iyi olanlar, ki bu görünüşte o kadar zor bir iş değildir, durup bir süreliğine onları merak eder.. ve sonra işlerine devam eder.

Tuhaftır ama, Kale'de bahçeden bahçeye sallana sallana gezinmesine rağmen, Lu-Tze bitkilere asla fazla ilgi göstermezdi. O toprakla, gübreyle, pislikle, bitki çürüttükleri yığınla, humuslu toprakla ve tozla, ve bunları bir yerden bir yere taşıma yollarıyla ilgilenirdi.

Genelde ya süpürüyor ya da bir yığını tersyüz etmekle uğraşiyor olurdu. Biri herhangi bir şeye tohum ektiği anda ilgisini yitiriyordu.

Brutha geldiğinde patikaları tırmıklıyordu. Patika tırmıklama konusunda iyiydi. Deniz tarağı desenleri ve yumuşak kıvrımlar yapıyordu. Brutha onların üzerinde yürürken her zaman özür dileme ihtiyacı hissederdi.

Lu-Tze ile nadiren konuşurdu, çünkü insanların Lu-Tze'ye ne dediği fazla fark etmezdi. Yaşlı adam her seferinde yalnızca başını salları, tek dişini göstererek gülümserdi.

"Bir süreliğine uzaklara gidiyorum," dedi Brutha yüksek sesle ve tane tane. "Herhalde bahçelere bakmak için başkasını gönderirler, ama yapılması gereken bazı işler var..."

Yaşlı adam başını salladı ve gülümsedi. Brutha fasulyelerden ve otlardan bahsederken Lu-Tze sıraların arasında sabırla onu izledi.

"Anladın mı?" dedi Brutha bu şekilde on dakika geçtikten sonra.

Baş sallama ve gülümseme. Baş sallama, gülümseme ve el etme.

"Ne?"

Baş sallama, gülümseme ve el etme. Baş sallama, gülümseme, el etme ve gülümseme.

Lu-Tze hafif yengeci hafif de maymunu andıran yürüyüşüyle duvarlarla çevrili bahçenin, onun kendi yığınlarının, saksılarının ve bahçe güzelleştirme kozmetiklerinin bulunduğu küçük alana gitti. Brutha yaşlı adamın orada uyuduğunu tahmin ediyordu.

Baş sallama, gülümseme, el etme.

Bir fasulye sırtığı yığınının yanında, güneşte küçük bir masa vardı. Üzerine bir hasır serilmişti ve hasırın üzerinde yarım düzine sivri kaya vardı. Kayaların hiçbiri otuz santimden yüksek değildi.

Kayaların çevresinde dikkatle düzenlenmiş değnek kümeleri vardı. İnce tahta parçaları taşların bazı kısımlarını gölgeliyordu. Küçük metal aynalar güneş ışığını başka yerlere yansıtıyordu. Tuhaf açılarda konulmuş kâğıt koniler esintiyi çok belirli yerlere yönlendiriyor gibiydi.

Brutha bonsai sanatını ve bunun dağlara nasıl kullanılabileceğini hiç duymamıştı.

"Bunlar... çok güzel," dedi kararsızca.

Lu-Tze başını salladı, gülümsedi, küçük bir taş aldı, gülümsedi, uzattı, uzattı.

"Ah, gerçekten de bunu alamam..."

Lu-Tze taşı uzattı, uzattı, sırtı, başını salladı.

Brutha minik dağı aldı. Tuhaf, gerçekdışı bir ağırlığı vardı —eline yarım kilo kadar geliyordu, ama kafasının içinde binlerce çok, çok küçük ton gibi bir izlenim bırakıyordu.

"Ah. Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim."

Baş sallama, gülümseme, nazikçe geri çekilme.

"Pek... dağımsı."

Baş sallama, sırtıma.

"Zirvesindeki gerçekten kar olamaz, değil..."

"Brutha!"

Brutha başını kaldırdı. Ama ses içeriden gelmişti.

Ah, olamaz, diye düşündü perişan bir halde.

Küçük dağı Lu-Tze'nin ellerine tutuşturdu.

"Ama, şey, bunu benim için saklar mısınız?"

"Brutha!"

Bütün bunlar bir düştü, değil mi? Ben önemli biri olmadan ve diyakozlarla konuşmaya başlamadan önce.

"Hayır, değildi! Bana yardım et!"

Kartal, Dövünme Mekânı'nın üzerinden geçerken dilek sahipleri kaçıştı.

Kartal yerden birkaç metre yukarıda döndü ve Kafir'i ezen Büyük Om heykelinin üzerine tünedi.

Muhteşem bir kuştı, altın-kahverengiydi ve sarı gözleri vardı. Boş bir küçümsemeyle kalabalığı süzdü.

"Bu bir işaret mi?" dedi tahta bacaklı yaşlı bir adam.

"Evet! Bir işaret!" dedi yanındaki genç kadın.

"Bir işaret!"

Heykelin çevresine toplandılar.

"O bir baş belası," dedi ayak hizasından gelen küçük ve hiç işitmedikleri bir ses.

"Ama neyin işareti?" dedi üç gündür meydanda kamp kurmuş olan yaşlı bir adam.

"Ne demek neyin? Bu bir işaret!" dedi tahta bacaklı adam. "Bir şeyin işareti olması gerekmiyor. Neyin işareti olduğunu sormak, kuşkucu bir soru."

"Bir şeyin işareti olmalı," dedi yaşlı adam. "Bu atıf şeyisi. Bir cinas. Cinas olabilir."

Grubun kenarında sıska bir şekil belirdi ve gizlice, ama şaşırtıcı bir hızla hareket etti. Üzerinde çöl kabilelerinin giydiği türden bir djeliba vardı ve boynuna kayışla bir tepsi asmıştı. Tepsinin üzerinde tozla kaplanmış, yapış yapış tatlı şeyler vardı.

"Büyük Tanrı'nın kendisinden bir haberci olabilir," dedi kadın.

"Bu yalnızca lanet bir kartal," dedi pes etmiş bir ses, heykelin dibindeki bronz cinayet süslemesinin yanında bir yerden.

"Hurma? İncir? Şerbet? Kutsal andaçlar? Güzel, taze lezzetler? Kertenkeleler? Şişte?" dedi tepsili adam umutla.

"O yeryüzünde belirdiğinde, kuğu ya da boğa biçimi alıyor diye biliyorum," dedi tahta bacaklı adam.

"Hah!" dedi kaplumbağanın kulak asılmayan sesi.

"Bunu her zaman merak etmişimdir," dedi genç bir çömez, kalabalığın arkasından.

"Bilirsiniz... eh... kuğular? Biraz... maçoluktan yoksun, değil mi?"

"Tanrı'na küfretmekten taşlanıp öldürülesin, e mi!" dedi kadın hararetle. "Büyük Tanrı ağzından çıkan her saygısız kelimeyi duyuyor!"

"Hah!" dedi heykelin dibindeki ses. Ve tepsili adam biraz daha ileri süzülerek, "Klatch lokumları? Ballı yabancıları! Soğukken alın!" dedi.

"Ama yine de hakkı olabilir," dedi yaşlı adam sıkıcı ve durdurulmaz bir sesle. "Demek istediğim, bir kartalda tanrısal bir şeyler vardır. Kuşların kralıdır, haksız mıyım?"

"Yalnızca daha iyi görünüşlü bir hindi," dedi heykelin dibindeki ses. "Beyni ceviz büyüklüğünde."

"Çok asil bir kuştur kartal. Zekidir de," dedi yaşlı adam. "İlginç bir gerçek: Kartallar kaplumbağa yemenin yolunu bulan tek kuş cinsidir. Biliyor muydunuz? Onları alırlar, çok yükseklere uçarlar ve sonra kayaların üzerine bırakırlar. Kaplumbağa kırılıp açılır. Hayret verici."

"Bir gün," dedi aşağıdan gelen donuk bir ses, "yine forma gireceğim ve sen bunu söylediğin için çok pişman olacaksın. Hem de çok, çok uzun bir süre. Sırf sen daha fazla pişman olabilesin diye daha fazla Zaman bile yaratacak kadar ileri gidebilirim. Ya da... hayır, seni kaplumbağa yapacağım. Bakalım hoşuna gidiyor muymuş, hı? Kabuğunun çevresinde esen rüzgar, yerin gittikçe büyümesi. İşte bu ilginç bir şey olurdu!"

"Kulağa korkunç geliyor," dedi kadın, kartalın haşin gözlerine bakarak. "Acaba düşerken zavallı küçük yaratığın kafasından neler geçiyor."

"Kabuğu, hanımefendi," dedi Büyük Tanrı Om bronz çıkıntının daha da altına sıkışmaya çalışarak.

Tepsili adamın morali bozuk görünüyordu. "Bakın size ne diyeceğim," dedi. "İki torba şekerli hurma bir torba fiyatına, buna ne dersiniz? Kendi elimi kesiyor sayılıırım."

Kadın tepsiye baktı.

"Hey, her şeyin üzeri sineklerle kaplı!" dedi.

"Onlar kuru üzüm hanımefendi."

"O zaman neden uçup gittiler?" diye sordu kadın.

Adam başını eğdi. Sonra başını kaldırıp kadına baktı.

"Mucize!" dedi ellerini dramatik bir biçimde sallayarak. "Mucizeler zamanı geldi!"

Kartal huzursuzca kıpırdandı.

İnsanları yalnızca, kuzulama mevsiminde yaylalarda yeni doğmuş bir kuzunun üzerine cullandığı sırada kendisine atılan taşlarla ilişkilendirdiği, ama bunun dışında çalılar ve kayalardan daha önemli olmayan, hareketli arka planın bir parçası olarak tanıyordu. Ama bu kadar çok insana hiç bu kadar yakın olmamıştı. Çılgın gözleri kararsızca bir o yana, bir

bu yana hareket ediyordu.

O anda Mekânda borular öttü.

Kartal çalgınca çevresine bakındı, minik avcı zihni bu ani aşırı yüklenmeyle başa çıkmaya çalıştı.

Havaya sıçradı. O parke taşlarına doğru dalışa geçerken, tapınanlar yolundan kaçıştı. Sonra kartal ihtişamla Büyük Tapınak'ın kulelerine ve kızgın gökyüzüne doğru yükseldi.

Altında, Büyük Tapınak'ın her biri kırkar ton yaldızlı bronzdan yapılmış olan kapıları, Bizzat Büyük Tanrı'nın nefesiyle açıldı (öyle deniyordu), zahmetle ve —asıl kutsal olan kısım buydu— sessizce aralandı.

Brutha, koca sandaletlerinin parke taşları üzerinde çıkardığı sesler eşliğinde ilerliyordu. Koşma işi için her zaman büyük çaba harcayan Brutha dizlerinden itibaren koşardı, bacaklarının alt kısmı gemi çarkı gibi dönerdi.

Bu kadarı da çok fazlaydı. Tanrı olduğunu söyleyen bir kaplumbağa vardı ve bu doğru olamazdı —yalnız, bildikleri yüzünden, doğru olmalıydı. Ve Gizisyon tarafından yargılanmıştı. Ya da öyle bir şey. Her halükarda, olacağına inandırıldığı kadar acılı olmamıştı.

"Brutha!"

Normalde bin ayrı duanın fısıltısıyla dolu olan meydan suskunlaşmıştı. Bütün hacılar yüzlerini Tapınak'a döndürmüştü.

Brutha'nın zihni günün olaylarıyla kaynıyordu. Aniden susan kalabalığı iterek geçti...

"Brutha!"

İnsanların gerçeklik-amortisörü vardır.

Beynin onda dokuzunun kullanılmadığı popüler bir gerçektir ve çoğu popüler gerçek gibi, yanlıştır. Tek gerçek amacı, örneğin, keşfedilmemiş vadilerde yaşayan bazı uzak kabilelerde tatlı niyetine yenmesi değilse, en aptal Yaratıcı bile insan kafasını kilolarca gereksiz gri yumuşak madde taşıyacak şekilde yaratma zahmetine girmez. Beyin kullanılır. Ve işlevlerinden biri, mucizevi olanı sıradan göstermek, olağandışıyı olağana dönüştürmektir.

Çünkü eğer böyle olmasaydı, her şeydeki gündelik harikalık ile yüz yüze kalan insanlar, plastik seraları zaman zaman yetkililer tarafından basılıp içindekilere el konan bazı uzak kabile üyelerinin yüzlerinde görülene çok benzeyen kocaman, aptal sırtışlarla dolaşırlardı. İkide bir, "Vay canına!" derlerdi. Ve kimse fazla çalışmazdı.

Tanrılar pek fazla çalışmayan insanlardan hoşlanmaz. Her zaman meşgul olmayan insanlar düşünmeye başlayabilir.

Beynin bir kısmı, bunu önlemek için vardır. Çok etkilidir. İnsanların mucizelerin

ortasında sıkılmasını sağlar. Ve Brutha'nın beynindeki bu kısım hararetle çalışıyordu.

Bu yüzden son insan sırasını itip geçtiğini ve geniş yolun ortasına koştüğünü, dönüp, alayın yaklaştığını görene kadar fark etmedi.

Kenobi akşam ayinini yönettikten —ya da en azından papaz onun adına yönetirken, başını belli belirsiz salladıktan— sonra dairesine dönüyordu.

Brutha bir kaçış yolu arayarak hızla döndü. Sonra yanından gelen bir öksürük sesi duydu ve başını kaldırıp baktığında iki alt düzey Iam'ın öfkeli yüzlerini ve aralarında da bizzat Kenobi'nin şaşkın ve ihtiyarlara özgü iyi huylu ifadesini gördü.

Yaşlı adam düşünmeden elini kaldırıp, Brutha'yı kutsal boynuzlar işareti yaparak kutsadı. Sonra İlahi Lejyon'un iki üyesi çömezi dirseklerinden yakaladı ve ikinci denemede kaldırarak, hızla alayın yolundan alıp, kalabalığın içine fırlattılar.

"Brutha!"

Brutha meydana koşarak heykelin yanına gitti ve nefes nefese eğildi.

"Cehenneme gideceğim!" diye mırıldandı. "Sonsuza dek!"

"Kimin umurunda? Hadi... beni buradan götür."

Artık kimse ona dikkat etmiyordu. Hepsi alayı izliyordu. Alayı izlemek bile kutsal bir eylemdi. Brutha çömeldi ve heykelin dibindeki işlemelere baktı.

Boncuk gibi bir göz bakışlarına dik dik karşılık verdi.

"Oraya nasıl girdin?"

"Güçlkle," dedi kaplumbağa. "Sana söylüyorum, tekrar forma girdiğimde kartallar hatırı sayılır şekilde yeniden tasarlanacak."

"Kartal sana ne yapmaya çalışıyordu?" dedi Brutha.

"Beni yuvasına götürüp akşam yemeği vermek istiyor," diye hırladı kaplumbağa. "Sen ne yapmak istediğini sanıyorsun?" Kısa bir ara vererek Brutha ile istihzalı bir şekilde konuşmanın ne kadar boş olduğunu düşündü.

"Beni yemek istiyor," dedi sabırla.

"Ama sen bir kaplumbağasın!"

"Ben senin Tanrı'nım!"

"Ama şu anda kaplumbağa biçimindesin."

"Kartalları endişelendiren bir şey değil bu," dedi kaplumbağa karanlık bir sesle. "Seni alıyorlar, yüz metre yükseğe taşıyorlar ve sonra... bırakıyorlar."

"Arrg!"

"Hayır. Daha çok... çat... şap. Buraya nasıl girdiğimi sanıyorsun?"

"Havadan mı bırakıldın? Ama..."

"Bahçende bir pislik yığınına düştüm. Kartallar böyledir işte. Koca mekân kayadan yapılmış, büyük bir kayanın üzerinde kayayla döşenmiş ve onlar ıskalıyor."

"Şanslıymışsın. Milyonda bir şans," dedi Brutha.

"Boğayken hiç bu tür sorunlarım olmuyordu. Bir boğayı kaldıracak kartalların sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Her neyse," dedi kaplumbağa, "burada kartallardan daha kötüsü var. Bir..."

"Bunların eti tatlı olur, biliyorsun," dedi bir ses Brutha'nın arkasından.

Brutha, elinde kaplumbağa, suçlu suçlu ayağa kalktı.

"Ah, merhaba. Bay Dhblah," dedi.

Şehirdeki herkes, şüpheli yeni kutsal andaçlar, şüphe uyandırıcı şekilde eski, kokuşmuş, şiste tatlılar, kumlu incirler ve son kullanma tarihi geçmiş hurmalar satan 'Kendi Elini Kesen' Dhblah'ı tanırdı. Adam, tıpkı rüzgar gibi, bir tür doğal kuvvetti. Nereden geldiğini ya da geceleri nereye gittiğini kimse bilmezdi. Ama her şafakta orada biter, hacılara yapış yapış şeyler satardı. Ve rahipler bunun iyi bir şey olduğuna inanıyordu, çünkü hacıların çoğu oraya ilk defa geliyordu ve Dhblah ile başa çıkmak için gerekli şeyden, yani onunla daha önce başa çıkmış olma deneyiminden yoksun oluyorlardı. Mekân'da, Dhblah'tan alıp yediği tatlı şey yüzünden yapışan ağzını vakarla açmaya çalışan birini görmek olağandı. Pek çok hacı, bin beş yüz kilometrelik tehlikeli bir yolculuğun ardından, dileklerini işaret diliyle yapmak zorunda kalıyorlardı.

"Daha sonrası için biraz şerbet ister misin?" dedi Dhblah umutla. "Bardağı yalnızca bir kuruş ve kendi elimi kesiyorum sayılır."

"Kim bu aptal?" dedi Om.

"Onu yemeyeceğim," dedi Brutha telaşla.

"Numara yapmayı mı öğreteceksin?" dedi Dhblah neşeyle. "Halkalardan bakmak falan?"

"Ondan kurtul," dedi Om. "Kafasına vur, tamam mı, ve cesedi heykelin arkasına it."

"Kes sesini," dedi Brutha. Bir kez daha, başka kimsenin duyamadığı biriyle konuşurken yaşadığı sorunları yaşamaya başladı.

"Böyle konuşmaya hiç gerek yok," dedi Dhblah.

"Seninle konuşmuyordum," dedi Brutha.

Dhblah "Kaplumbağayla mı konuşuyordun?" deyince, Brutha suçlu suçlu baktı.

"İhtiyar annem de bir gerbille konuşurdu," diye devam etti Dhblah. "Stresli zamanlarda evcil hayvanların çok faydası olur. Kıtık zamanlarında da elbette."

"Bu adam dürüst değil," dedi Om. "Aklını okuyabiliyorum."

"Yapabiliyor musun gerçekten?"

"Neyi yapabiliyor muyum?" dedi Dhblah. Brutha'ya yan yan baktı. "Her neyse, yolculuğunda sana arkadaş olur."

"Ne yolculuğu?"

"Ephebe'ye. Kafirlerle konuşma görevine."

Brutha şaşırması gerektiğini biliyordu. Kale'nin dışarıya kapalı dünyasında haberler

kurak mevsimdeki çalı yangınları gibi yayılırdı.

"Ah," dedi. "O yolculuk."

"Fri'it'in de gittiğini söylüyorlar," dedi Dhblah. "Ve... o diğeri. Gölge güç."

"Diyakoz Vorbis çok iyi bir insandır," dedi Brutha. "Bana çok nazik davrandı. Bana içecek verdi."

"Ne içeceği? Boş versene," dedi Dhblah. "Elbette, kendi adıma, aleyhine tek kelime etmem," diye ekledi çabucak.

"Neden bu aptalla konuşuyorsun?" diye sordu Om.

"O... bir arkadaşım," dedi Brutha.

"Keşke benim de arkadaşım olsaydı," dedi Dhblah. "Öyle dostların olduğunda asla düşmanın olmaz. Bir şekerli kuru üzüm alman için ısrar ediyorum? Şişte?"

Yalnız uyumanın günaha teşvik ettiği ilkesi gereği, Brutha'nın yatakhanesinde yirmi üç çömez daha vardı. Bu ilke, çömezleri her zaman şaşırtmıştı, çünkü bir an düşününce, bir sürü günahın ancak birileri eşliğinde işlendiği anlaşılabilirdi. İlkenin asıl sebebi, en büyük günahın, bir an düşünmek, olmasıydı. Çok uzun süre kendi başlarına kalmasına izin verilen insanlar, yalnız düşünme işiyle meşgul olabilirlerdi. Bunun insanın büyümesini engellediği iyi bilinirdi. Ayaklarınızın kesilmesine yol açabilirdi, örneğin.

Bu yüzden Brutha bahçeye çekilmek zorunda kaldı. Tanrı'sı cüppesinin cebinde bir yumak bahçe sicimi, bir bahçe makası ve birkaç tohumun arasında sallanıp sarsılarak ona bağırıp çağırıyordu.

Sonunda kaplumbağayı cebinden çıkardı.

"Bak, sana söyleme fırsatı bulamadım," dedi Brutha. "Çok önemli bir göreve gitmek üzere seçildim. Ben kafirlerle ilgili bir görev için Ephebe'ye gidiyorum. Diyakoz Vorbis beni seçti. O benim dostum."

"O kim?"

"Baş songizisyoncu. O... sana doğru düzgün tapınıldığından emin oluyor."

Om, Brutha'nın sesindeki tereddüdü fark etti ve gıcırtiları hatırladı. Ve aşağıdaki büyük meşguliyeti...

"İnsanlara işkence ediyor," dedi soğuk bir sesle.

"Ah, hayır! Bunu yapan engizisyoncular. Hem de düşük bir maaşa, çok uzun mesailer yapıyorlarmış, Nhumrod Birader öyle diyor. Songizisyoncular yalnızca... işleri ayarlar. Her engizisyoncu bir gün songizisyoncu olmak ister, diyor Nhumrod Birader. Bu yüzden yirmi dört saat görev başında olmaya tahammül ediyorlarmış. Bazen günlerce uyumuyorlarmış."

"İnsanlara işkence ederek," dedi Tanrı düşünceli düşünceli. Hayır, bahçede karşılaştığı adaminkine benzer bir zihin eline bıçak almazdı. Bunu başkaları yapardı. Vorbis başka

yöntemlerden zevk alırdı.

"İnsanların içindeki kötülüğü ve sapkınlığı dışarı çıkarıyorlar," dedi Brutha.

"Ama insanlar... belki... bu süreçten canlı kurtulamıyorlar?"

"Fark etmez," dedi Brutha ciddiyetle. "Bu hayatta bize olanlar gerçekten gerçek değildir. Biraz acı olabilir, ama fark etmez. Ölümden sonra cehennemlerde daha az zaman geçirmemizi sağlayacaksa, fark etmez."

"Ya songizisyoncular yanılıyorsa?" dedi kaplumbağa.

"Onlar yanılmaz," dedi Brutha. "Onlara şeyin eli... elin... senin ön bacağın yol gösteriyor... pençen demek istedim," diye mırıldandı.

Kaplumbağa tek gözünü kırptı. Güneşin sıcaklığını, savunmasızlığı ve zalimce değil — daha da kötüsü— ilgiyle onu izleyen yüzü hatırladı. Sırf ne kadar sürdüğünü görmek için bir şeyin ölmesini izleyen biri. O yüzü nerede görse tanırdı. Arkasındaki zihni de —çelik toptan farksız o zihni.

"Ama ya bir şey yolunda gitmeyecek olsa," diye ısrar etti.

"Ben teoloji konusunda iyi değilim," dedi Brutha. "Ama Ossory Ahiti bu konuda çok açıktır. Onlar bir şey yapmış olmasa, bilgeliğin içinde sen, Gizisyon'u onlara yöneltmezdin."

"Öyle mi?" dedi Om, o yüzü düşünmeye devam ederek. "İşkenceye uğramaları onların suçu. Bunu gerçekten söyledim mi?"

"Yaşamda da, ölümden olduğu gibi yargılanırsınız'... Ossory III, VI. bölüm, 56. ayet. Ninem derdi ki, insanlar öldüğünde senin huzuruna gelmiş; korkunç bir çölü geçerlermiş ve sen yüreklerini tartıda tartarmışsın," dedi Brutha. "Ve eğer bir tüyden az çekerse, cehennemlerden kurtulurlarmış."

Kaplumbağa, "Aman ben," dedikten sonra, "burada sırtımda bir kabukla dolaşırken bunu yapamıyor olabileceğim hiç aklına geldi mi, evlat?" diye ekledi.

"Sen istediğin her şeyi yapabilirsin," dedi Brutha.

Om başını kaldırıp Brutha'ya baktı.

Gerçekten inanıyor, diye düşündü. Yalan söylemeyi bilmiyor.

Brutha'nın inancının gücü, içinde bir alev gibi yanıyordu.

Sonra gerçek, tıpkı bir kartal saldırısının ardından yerin kaplumbağalara çarpması gibi Om'a çarptı.

"Beni Ephebe denen yere götürmen lazım," dedi telaşla.

"Sen ne istersen yaparım," dedi Brutha. "Toynak ve alevle kasıp kavuracak mısın orayı?"

"Olabilir, olabilir," dedi Om. "Ama beni götürmen lazım." Brutha'nın işitmesi ihtimaline karşı kafasının en derinliklerindeki düşünceleri sakın tutmaya çalışıyordu. Beni burada bırakma!

"Ama seni bırakırsam oraya daha hızlı gidebilirsin," dedi Brutha. "Ephebeliler çok fenadır. Ne kadar çabuk temizlenirse o kadar iyi. Kaplumbağa olmaktan vazgeçip oraya alev alev bir rüzgar gibi uçabilir, şehri kavurabilirsin."

Alev alev bir rüzgar, diye düşündü Om. Ve kaplumbağa çöllerin derinliklerindeki sessiz kıraçları, yavaş yavaş basit cinlere ve havadaki seslere dönüşen tanrıların çıtırtılarını ve iç çekişlerini düşündü.

Artık inananı olmayan tanrılar.

Bir tane bile olmayan. Halbuki bir tane yeterliydi.

Geride bırakılan tanrılar.

Ve Brutha'nın inanç alevinin özelliği şuydu: Tanrı'nın Kale'de, bütün gün boyunca bulunduğu tek inanç onunki idi.

Fri'it dua etmeye çalışıyordu.

Uzun zamandır yapmamıştı bunu.

Ah, elbette, her gün ettiği sekiz zorunlu dua vardı, ama sefil gecenin ortasında onların ne işe yaradığını biliyordu. Bir alışkanlık. Belki düşünme zamanı. Zamanı ölçmenin bir yolu.

Hiç gerçekten dua edip etmediğini, yüreğini ve zihnini oralarda bir yerde —ya da yukarıda— bir şeye açıp açmadığını merak etti. Yapmış olmalıydı, değil mi? Belki küçükken. Hatırlayamıyordu bile. Kan, anıları yıkayıp götürmüştü.

Bu onun suçuydu. Onun suçu olmalıydı. Daha önce de Ephebe'ye gitmişti ve masmavi Halka Deniz'e bakan kayalığın üzerindeki beyaz mermer şehri epey sevmişti. Djelibeybi'yi de ziyaret etmişti. Küçük ırmak vadisindeki o deliler, tuhaf kafaları olan tanrılara inanıyorlardı ve ölülerini piramlara koyuyorlardı. Hattâ suyun karşı tarafındaki Ankh-Morpork'a kadar gitmişti. Orada, parası olduğu sürece her tanrıya tapınırlardı. Evet, Ankh-Morpork —sokaklar dolusu tanrının bir deste iskambil kâğıdı gibi üst üste yaşadığı yer. Ve hiçbir, başka hiç kimseyi ateşe vermek istemiyordu, ya da en azından Ankh-Morpork'ta olağan olduğundan daha fazla değil. Onlar, yalnızca rahat bırakılmak istiyorlardı, ki herkes kendi âdetince cennete ya da cehenneme gitsin.

Ve bu gece, yaptığı keşfedilecek olsa onu on dakika içinde engizisyoncuların makinelerine gönderecek gizli bir şarap deposundan, epeyce içki içmişti.

Evet, eski Vorbis için bunu söyleyebilirdiniz. Bir zamanlar Gizisyon rüşvet kabul ederdi, ama artık işler değişmişti. Baş songizisyoncu işin özüne dönmüştü. Artık keskin bıçakların demokrasisi vardı. Aslında bu daha iyiydi. Sapkınlık, Kilise'nin yüksek düzeylerinde daha büyük şevkle aranılıyordu. Vorbis açıkça ifade etmişti: Ağacın ne kadar yüksekindeyseniz, testere o kadar kör olur.

Bana eski zaman dini verin...

Gözlerini yeniden yumdu ve tek görebildiği, tapınağın boynuzları, gelecek katliamdan bölük pörçük imgeler ya da... Vorbis'in yüzüydü.

O beyaz şehri sevmiştir.

Köleler bile memnundu. Kölelere yönelik kurallar vardı. Kölelere yapamayacağınız şeyler vardı. Kölelerin değeri vardı.

Kaplumbağa'yı orada öğrenmişti. Çok mantıklı gelmişti. Kulağa doğru geliyor, diye düşünmüştü. Mantıklı. Ama mantıklı ya da değil, bu düşünce onu cehenneme gönderecekti.

Vorbis'in ondan haberi vardı. Olmak zorundaydı. Her yerde casuslar vardı. Sasho işe yaramıştı. Vorbis ondan ne kadarını öğrenebilmişti? Bildiklerini söylemiş miydi? Elbette bildiklerini söylemişti.

Fri't'in içinde bir şey koptu.

Duvarda asılı duran kılıcına baktı.

Neden olmasın? Ne de olsa, ahireti bir sürü cehennemde geçirecekti...

Bir açıdan, bilgi özgürlüktü. Size yapabilecekleri en küçük şey her şeyken, size yapabilecekleri en büyük şey artık dehşet uyandırmaz oluyordu. Suç işleyecekse büyük suç işlerdi.

Sallanarak ayağa kalktı ve birkaç denemeden sonra kılıç kemerini duvardan indirmeyi başardı. Vorbis'in dairesi uzakta değildi, eğer yürümeyi başarabilirse oraya kısa sürede varabilirdi. Bir darbe yeterliydi. Vorbis'i hiç uğraşmadan ikiye biçebilirdi. Ve belki... belki daha sonra hiçbir şey olmazdı. Onun gibi hisseden başkaları vardı —bir yerlerde. Ya da, en azından, ahırlara inebilir, şafakta çok uzaklarda olabilir, belki çölü aşip Ephebe'ye gidebilirdi...

Oraya vardığında kapı kolunu kurcaladı.

Kapı kolu kendiliğinden döndü.

Kapı içeriye doğru açılınca Fri't geri geri sendeledi.

Vorbis orada dikiliyordu. Yağ lambasının titrek ışığında, yüzünde nazik bir endişe ifadesi vardı.

"Bu geç saatte rahatsız ettiğimiz için özür dilerim efendim," dedi. "Ama konuşmamız gerektiğini düşündüm. Yarın hakkında."

Fri't'in elindeki kılıç düştü.

Vorbis öne değildi.

"Bir sorun mu var birader?" dedi.

Fri't gülümseyip odaya girdi. Başlıklı iki engizisyoncu da arkasından içeri süzüldü.

"Birader," dedi Vorbis yine. Ve kapıyı kapattı.

"İçerisi nasıl?" dedi Brutha.

"Kabuğu içindeki bezelye gibi sarsılacağım," diye homurdandı kaplumbağa.

"İçeriye biraz daha saman koyabilirim. Bak, bunları da aldım."

Om'un kafasına bir yığın yeşillik düştü.

"Mutfaktan," dedi Brutha. "Sebze kabukları ve lahana. Onları çaldım, ama sonra, senin için yapıyorsam çalmak sayılmayacağını düşündüm."

Yarı çürümüş yaprakların iğrenç kokusu Brutha'nın bu suçu yeşillikler çöpe gitmekteyken işlediğini düşündürüyordu, ama Om öyle söylemedi. Şimdi sırası değildi.

"Peki," diye mırıldandı.

Başkaları da olmalı, dedi kendi kendine. Elbette. Kırlarda. Burası fazla gelişmiş. Ama... Tapınak'ın önünde onca hacı vardı. Onlar yalnızca köylü değil, en inançlı köylülerdi. Bir sürü köy bir araya gelerek, pek çok kişinin dileklerini taşıyacak bir kişi seçiyordu. Ama onlarda coşku yoktu. Korku dehşet, özlem ve umut vardı. Onca duygunun kendine has tatları vardı. Ama coşku yoktu.

Kartal onu Brutha'nın yakınına düşürmüştü. O... uyanmıştı. Kaplumbağa olarak geçirdiği onca zamanı zar zor hatırlayabiliyordu. Ve şimdi tanrı olmayı hatırlıyordu. Bunu unutmaya başlamadan önce, Brutha'dan ne kadar uzaklaşabilirdi? Bir buçuk kilometre? On beş kilometre? Tanrı olduğu bilgisinin solup gitmesi, küçülerek aciz bir sürüngene dönüşmek nasıl bir his olurdu acaba? Belki bir parçası her zaman hatırlardı, çaresizce...

Ürperdi.

Şu anda Om, Brutha'nın omzundan sarkan hasır bir kutunun içindeydi. En iyi durumda bile burası rahat olmazdı ve şu anda, Brutha şafak öncesi ayazında ayaklarını yere vurdukça, zaman zaman sarsılıyordu.

Bir süre sonra birkaç Kale seyisi atlarla birlikte geldi. İçlerinden bazısı Brutha'ya tuhaf tuhaf baktı. Brutha herkese gülümsedi. En iyi yol bu gibiydi. Acıkmaya başladı, ama yerinden ayrılmaya cesaret edemezdi. Burada olması söylenmişti. Ama bir süre sonra köşeden gelen sesler üzerine, neler olduğunu görmek için yan yan birkaç metre ilerledi.

Burada avlu U şeklindeydi ve Kale binalarının bir kanadını kuşatıyordu. Köşenin arkasında, bir başka grup yola çıkmaya hazırlanıyormuş gibi görünüyordu.

Brutha develeri bilirdi. Ninesinin köyünde bir iki tane besliyorlardı. Ama burada yüzlercesi vardı, doğru düzgün yağlanmamış pompa gibi yakınıyorlardı ve ıslak halı gibi kokuyorlardı. Cellaba giymiş adamlar develerin aralarında dolaşıyor, zaman zaman sopalarla onlara vuruyorlardı, çünkü develerle başa çıkmanın kabul gören yöntemi buydu.

Brutha en yakındaki hayvana yaklaştı. Bir adam devenin hörgücüne su mataraları bağlıyordu.

"Günaydın birader," dedi Brutha.

"Yaylan," dedi adam başını kaldırmadan.

"Abbys Peygamber bize XXV. bölüm, 6. ayette şöyle söyler: 'Ağzını küfürlerle kirletene yazıklar olsun, çünkü sözleri toz gibi olacaktır,'" dedi Brutha.

"Öyle mi demiş? Eh, o zaman o da yaylanabilir," dedi adam.

Brutha duraksadı. Elbette, teknik olarak adam bin ayrı cehennemde boş bir yer ve Gizisyon'un bir iki aylık dikkatini hak etmişti, ama Brutha şimdi onun İlahi Lejyon'un bir üyesi olduğunu görebiliyordu; çöl cüppesinin altından adamın kılıcını görebiliyordu.

Ve tıpkı engizisyoncular gibi, Lejyonerler'e de özel ayrıcalıklar tanırdınız. Tanrısızlarla sık sık yakın temasta bulunmak zihinlerini etkilerdi ve ruhlarını ölümcül tehlikelere atardı. Brutha yüce gönüllü olmaya karar verdi.

"Peki, bu güzel sabahta bunca deveyle nereye gidiyorsunuz, birader?"

Asker bir kayışı sıktı.

"Muhtemelen cehenneme," dedi pis pis sırtarak. "Senin peşinden."

"Gerçekten mi? Ishkible Peygamber'in sözüne göre, bir adamın cehenneme gitmek için deveye ihtiyacı yoktur, aynı şekilde, ata ya da katıra da; bir adam kendi diline binerek cehenneme gidebilir," dedi Brutha sesine minicik bir kınama titremesi girmesine izin vererek.

"Eski peygamberlerden biri kulağına yumruk yiyecek işgüzar piçler hakkında bir şey söylemiş mi?" dedi asker.

"Kendi kardeşine el kaldırırsa, ona Kafır'mış gibi davranana yazıklar olsun'," dedi Brutha. "Bu Ossory'den, İlkeler XI, 16. ayet."

"Bas git ve bizi gördüğünü unut, yoksa başın ciddi derde girecek dostum.' Çavuş Aktar, I. bölüm, 1. ayet," dedi asker.

Brutha'nın alını kırıştı. Bunu hatırlamıyordu "Yürü git," dedi Tanrı'nın sesi kafasının içinde. "Başının derde girmesi iyi olmaz."

"Umarım güzel bir yolculuk geçirirsin," dedi Brutha nazikçe. "Gideceğin yer her neresiyse."

Gerileyip kapıya yöneldi ve, "Bu işlerden anlıyorsam, ıslah cehennemlerinde zaman geçirecek bir adam bu," dedi.

Tanrı hiçbir şey söylemedi.

Ephebe'ye gidecek grup toplanmaya başlamıştı. Brutha dikkat kesildi ve kimsenin yoluna çıkmamaya çalıştı. Bir düzine atlı asker gördü, ama deve sürücülerinin aksine bunlar, Lejyonerler'in özel durumlarda giydiği, güzelce parlatılmış balık pulu zırhlar ve siyah-sarı pelerinlerden giymişlerdi. Brutha çok etkileyici göründüklerini düşünüyordu.

Bir süre sonra seyis işçilerinden biri ona yaklaştı,

"Senin burada ne işin var çömez?" diye sordu. "Ephebe'ye gidiyorum," dedi Brutha.

Adam ona dik dik baktı, sonra sırttı.

"Sen mi? Rahip bile olmamışsın! Ephebe'ye mi gidiyorsun?"

"Evet."

"Bunu düşünmene sebep olan ne?"

"Çünkü ben söyledim," dedi Vorbis'in sesi adamın arkasından. "Ve o da, dileklerime itaat ederek, buraya geldi." Brutha adamın yüzünü net bir şekilde görebiliyordu. İfadesindeki değişim, yağın bir göletin yüzeyinde kayması gibiydi. Sonra seyis, ayakları bir döner tablaya çivilenmiş gibi döndü.

"Efendi Vorbis efendim," dedi yağcı bir sesle.

"Şimdi de bir ata ihtiyacı olacak," dedi Vorbis.

Seyisin yüzü dehşetten sararmıştı.

"Büyük zevkle. Ahırdaki en iyi..."

"Arkadaşım Brutha, Om'un huzurunda alçakgönüllü bir adamdır," dedi Vorbis. "Eminim ki, katırdan daha fazlasını istemez. Öyle değil mi Brutha?"

"Ben... ben katır sürmeyi bilmiyorum efendim," dedi Brutha.

"Herkes katıra binebilir," dedi Vorbis. "Genellikle kısa mesafeler için. Artık hepimiz buradayız gibi, değil mi?"

Birliğin çavuşuna bakarak tek kaşını kaldırdı ve adam bir selam çaktı.

"General Fri'it'i bekliyoruz," dedi.

"Ah. Çavuş Simony'ydi, değil mi?"

Vorbis'in korkunç bir isim hafızası vardı. Herkesi tanırdı. Çavuş biraz soldu ve sonra bir selam daha çaktı.

"Evet, efendim!"

"General Fri'it olmadan yola çıkacağız," dedi Vorbis.

Çavuşun dudaklarında 'ama' sözcüğünün A'sı şekillendi ve orada soldu.

"General Fri'it'in başka işleri var," dedi Vorbis. "Son derece acil bir iş. Ancak kendisinin görebileceği bir iş."

Fri'it gözlerini griliğe açtı.

Çevresindeki odayı görebiliyordu, ama yalnızca belli belirsiz bir biçimde.

Kılıç...

Kılıcı düşürmüştü, ama belki bulabilirdi. Öne adım attı, ayak bileklerinde belirsiz bir direnç hissetti ve bakışlarını indirdi.

Kılıç oradaydı. Ama parmakları içinden geçip gitti. Sarhoş olmak gibiydi, ama sarhoş olmadığını biliyordu. Ayık bile değildi. O... aniden zihni berraklaştı.

Döndü ve kısa bir an için ilerlemesini engellemiş olan şeye baktı.

"Ah," dedi.

GÜNAYDIN.

"Ah."

BAŞTA BİRAZ ŞAŞKINLIK OLUR. BEKLENEN BİR ŞEYDİR.

Fri'it dehşet içinde, uzun boylu siyah şeklin gri duvardan geçtiğini gördü.

"Dur!"

Siyah bir başlıkla çevrilmiş bir kafatası duvardan çıktı.

EVET?

"Sen Ölüm'sün, değil mi?"

EVET.

Fri'it vakarından geriye kalanları topladı.

"Seni tanıyorum," dedi. "Seninle defalarca yüzleştim."

Ölüm ona uzun uzun baktı.

HAYIR YÜZLEŞMEDİN.

"Seni temin ederim..."

İNSANLARLA YÜZLEŞTİN. BENİMLE YÜZLEŞMİŞ OLSAN, SENİ TEMİN EDERİM... BİLİRDİN.

"Ama şimdi bana ne olacak?"

Ölüm omuzlarını silkti.

SEN BİLMİYOR MUSUN? dedi ve kayboldu.

"Dur!"

Fri'it duvara koştu ve bir engel oluşturmadığını fark ederek şaşırıldı. Şimdi boş koridordaydı. Ölüm orada değildi.

Sonra bunun hatırladığı gölgeli, kum zeminli koridor olmadığını fark etti.

O koridorun ucunda, bir mıknatısın demir tozlarını çekmesi gibi onu çeken bir parıltı yoktu.

Kaçınılmaz olanı erteleyemezsiniz. Çünkü eninde sonunda, kaçınılmaz olanın beklediği yere gelirsiniz.

Ve orası burasıydı.

Fri'it parıltıdan geçerek bir çöle çıktı. Gökyüzü karanlıktı ve kocaman yıldızlarla delik deşikti, ama uzaklara uzanan siyah kum yine de aydınlıktı.

Bir çöl. Ölümünden sonra, bir çöl. Çöl. Henüz cehennemler yok. Belki de umut vardı.

Çocukluğundan bir şarkı hatırladı. Olağandışı bir şekilde, çarpılmak hakkında değildi. Kimse ayaklar altında ezilmiyordu. Gazaba kapılmış Om hakkında değildi. Basit, küçük, ev yapımı bir şarkıydı ve tekrarlayan ümitsizliği içinde dehşet vericiydi.

Issız bir çölde yürümelisin...

"Burası neresi?" dedi boğuk bir sesle.

BURASI BİR YER DEĞİL, dedi Ölüm.

Yapayalnız yürümelisin...

"Çölün sonunda ne var?"

YARGI.

Çölü senin adına yürüyecek kimsen yok...

Fri'it sonsuz, biçimsiz enginliğe baktı.

"Onu kendi başıma mı geçmem lazım?" diye fısıldadı. "Ama şarkı bunun korkunç çöl olduğunu..."

ÖYLE Mİ? ŞİMDİ, EĞER BANA İZİN VERİRSEN...

Ölüm kayboldu.

Fri'it, sırf alışkanlık eseri, derin bir nefes aldı. Belki burada iki taş bulabilirdi. Tutmak için küçük bir taş ve Vorbis'i beklerken arkasına saklanmak için büyük bir kaya...

Bu düşünce de alışkanlık eseri idi. İntikam mı? Burada mı?

Gülümsedi.

Mantıklı ol be adam. Sen bir askerdin. Burası bir çöl. Zamanında bunlardan birkaç tane aştın.

Ve onları öğrenerek hayatta kaldın. En kötü çöllerde nasıl yaşanacağını bilen bir sürü kabile var. Kum tepelerinin gölgede kalan yanlarından su yalayarak falan... Onlar çöl evleri sayıyor. Onları sebze bahçesine koysan, senin delirdiğini düşünürler.

Kendini bu anıya kaptırdı: Çöl, onun ne olduğunu düşünüyorsan odur. Ve şimdi, net bir şekilde düşünebilirsin...

Burada yalanlar yoktu. Tüm hayaller uçup gitmişti. Bütün çöllerde aynı şey olurdu. Yalnızca sen ve inandığın şey kalırdı.

Ben her zaman neye inandım?

Genelde, bir adam doğru düzgün yaşarsa, rahiplerin söylediklerine göre değil, dürüst ve düzgün olduğuna inandığı bir biçimde yaşarsa, en sonunda her şey üç aşağı beş yukarı yoluna girerdi.

Bunu bir flamaya yazamazdınız. Ama çöl şimdiden daha iyi görünmeye başlamıştı.

Fri'it yola koyuldu.

Katır küçüktü ve Brutha'nın uzun bacakları vardı; denese, ayaklarını yere basabilir ve katırın altından geçip gitmesine izin verebilirdi.

Alışıldık bir alay düzeni yoktu. Çavuş Simony ve askerleri ileride, yolun iki yanında at sürüyordu.

Arkalarından hizmetkarlar, memurlar ve alt düzeyden rahipler geliyordu. Vorbis en arkada, bir songizisyoncunun olması gereken yerde at sürüyor, sürüsünü izleyen çoban gibi alayı izliyordu.

Brutha da onun yanındaydı. Kaçınmayı tercih edeceği bir şerefti bu. Brutha soğuk bir günde terleyebilen insanlardandı ve toz, tıpkı pürüzlü bir deri gibi, üzerine yapışıyordu. Ama Vorbis onun arkadaşlığından bir tür keyif alıyor gibiydi. Zaman zaman ona sorular

soruyordu.

"Kaç kilometre gittik Brutha?"

"Altı kilometre ve yedi estado, efendim."

"Nereden biliyorsun?"

Brutha'nın yanıt veremeyeceği bir soruydu bu. Gökyüzünün mavi olduğunu nereden biliyordu? Yalnızca kafasının içindeki bir şeydi. Nasıl düşündüğünüz hakkında düşünemezsiniz. Tıpkı bir kutuyu içindeki levyeyle açmak gibiydi.

"Peki yolculuğumuz ne kadardır sürüyor?"

"Yetmiş dokuz dakikadan biraz fazla."

Vorbis gülüyordu. Brutha sebebini merak ediyordu. Asıl bilmece neden hatırladığı değil, neden başka herkesin unutup görüldüğü idi.

"Atalarında da bu olağanüstü yetenek var mıydı?"

Bir duraksama oldu.

"Onlar da aynısını yapabiliyor muydu?" dedi Vorbis sabırla.

"Bilmiyorum. Yalnızca ninem vardı. Onun... hafızası iyiydi. Bazı konularda." Günahlar konusunda elbette. "Gözleri ve kulakları da çok keskindi." Hatırladığı kadarıyla, ninesinin iki duvarın arkasından görebiliyor ve duyabiliyor olduğu şeyler olağanüstüydü.

Brutha eyerde özenle döndü. Yolda, bir buçuk kilometre kadar arkalarında bir toz bulutu vardı.

"Askerlerin geri kalanı da geliyor," dedi.

Bu Vorbis'i şok etmiş göründü. Belki de senelerdir ilk defa biri masum bir biçimde ona hitaben bir yorum yapmıştı.

"Askerlerin kalanı mı?" dedi.

"Çavuş Aktar ve adamları, bir sürü matara yüklenmiş doksan sekiz deve sürüyorlar," dedi Brutha. "Onları yola çıkmadan önce gördüm."

"Onları görmedin," dedi Vorbis. "Onlar bizimle gelmiyor. Onları unutacaksın."

"Peki, efendim." Yine büyü yapma talebi.

Birkaç dakika sonra uzaktaki bulut yoldan saptı ve çöle giden uzun yamacı tırmanmaya başladı. Brutha gizlice onları izledi ve bakışlarını kum dağlarına kaldırdı.

Orada halkalar çizen bir benek vardı.

Elini ağzına götürdü.

Vorbis onun sertçe nefes çektiğini duydu.

"Seni rahatsız eden nedir Brutha?" dedi.

"Tanrı'yı hatırladım," dedi Brutha düşünmeden.

"Tanrı'yı her zaman hatırlamalıyız," dedi Vorbis, "ve O'nun bu yolculukta bizimle olduğuna güvenmeliyiz."

"O bizimle," dedi Brutha ve sesindeki mutlak inanç Vorbis'i gülümsetti.

Brutha kafasının içinde dırdır eden sesi duymak için kulak kabarttı, ama hiçbir şey yoktu. Korku dolu bir an boyunca, kaplumbağanın kutudan düşüp düşmediğini merak etti, ama kayışta güven verici bir ağırlık vardı.

"Ephebe'de, kafirlerin arasında da onun bizimle olacağı inancını yanımızda taşımamızda taşımamız," dedi Vorbis.

Bulut, kum tepelerinin zirvesine vardı ve çölün sessiz kıraçlarında gözden kayboldu.

Brutha onu aklından çıkarmaya çalıştı, ama tıpkı bir kovayı su altında boşaltmak gibiydi. Engin çölde kimse hayatta kalamazdı. Bunun sebebi, yalnızca kum tepeleri ve sıcak değildi. Çılgın kabilelerin bile gitmediği o kavurucu ortamda dehşet vardı. Susuz bir okyanus, ağızları olmayan sesler...

Ama bu, yakın gelecek hiç dehşet barındırmıyor anlamına gelmiyordu...

Daha önce deniz görmüştü, ama Omnia'lılar denize pek sıcak bakmazdı. Bunun sebebi, çölün geçmenin çok daha zor olması olabilirdi. Gerçi çöllere insanlar içeride tutardı. Ama bazen çöldeki engeller gerçekten sorun olabiliyordu ve o zaman denize tahammül etmek zorunda kalıyordunuz.

Il-drim, taş bir iskelenin çevresinde birkaç barakadan ibaretti ve bu barakalardan birinin yanında, üzerinde kutsal sancağın dalgalandığı bir kadirge vardı. Kilise yolculuk ettiğinde, yolcular gerçekten çok kıdemli insanlar oluyordu, bu yüzden Kilise yolculuk ettiğinde, genelde şık bir biçimde yolculuk ediyordu.

Grup bir tepede durdu ve gemiye baktı.

"Yumuşak ve yoz," dedi Vorbis. "İşte bu hale geldik Brutha."

"Evet, Lord Vorbis."

"Ve tehlikeli etkilere açığız. Deniz, Brutha. Günahkar kıyılara vuruyor ve tehlikeli fikirler doğuruyor. İnsanlar yolculuk etmemeli Brutha. Merkezde gerçek vardır. Yolculuk ederken, hata içeri sızar."

"Evet, Lord Brutha."

Vorbis içini çekti.

"Ossory'nin zamanında hayvan derilerinden yapılmış teknelerle yelken açardık ve Tanrı'nın rüzgarları bizi nereye götürürse oraya giderdik. Kutsal bir adam bu şekilde yolculuk etmeli."

Brutha'nın içindeki minik bir meydan okuma kıvılcımı, ayaklarıyla dalgalar arasında iki kat güverte varken yolculuk yapmak uğruna, şahsen, birazcık yozlaşmayı göze alabileceğini bildirdi.

"Ossory'nin bir defasında bir değirmen taşının üzerinde Erebus adasına yolculuk ettiğini duymuştum," dedi sohbet amacıyla.

"İmanı güçlü olanlar için hiçbir şey imkânsız değildir," dedi Vorbis.

"Jöle kullanarak kibrit çakmayı dene, bayım."

Brutha gerildi. Vorbis'in bu sesi duymaması imkânsızdı.

Kaplumbağanın Sesi o diyarda işitilmişti.

"Bu herif kim?"

"İleri," dedi Vorbis. "Dostumuz Brutha'nın gemiye binmek için can attığını görebiliyorum."

At tırıs kalktı.

"Neredeyiz? O kim? Burası cehennem kadar sıcak ve, inan bana, neden bahsettiğimi biliyorum."

"Şimdi konuşamam!" diye tısladı Brutha.

"Bu lahana bataklık gibi kokuyor! Marul olsun! Kavun dilimleri olsun!"

Atlar iskeleye yaklaştı ve iskele tahtasından teker teker yürütülüp gemiye götürüldüler. Bu sırada kutu titremeye başlamıştı. Brutha ikide bir suçlu suçlu çevresine bakınıyordu, ama kimse dikkat etmiyordu. Cüssesine rağmen, Brutha'yı fark etmemek kolaydı. Brutha gibi birini fark etmektense, herkes zamanını daha iyi başka şeyler yaparak geçirirdi. Vorbis bile onu unutmuş, kaptanla konuşuyordu.

Brutha geminin sivri ucuna yakın bir yer buldu. Yelkenlerin çıkıntı yapan yerlerinden biri mahremiyet sağlıyordu. Sonra, biraz korkarak kutuyu açtı.

Kaplumbağa kabuğunun derinliklerinden konuştu.

"Çevrede kartal var mı?"

Brutha gökyüzünü taradı.

"Hayır."

Kaplumbağa boynunu uzattı.

"Sen..." diye başladı.

"Konuşamadım!" dedi Brutha. "Hep yanımda birileri vardı! Sen... zihnimi okuyamıyor musun? Düşüncelerimi okuyamıyor musun?"

"Ölümlü düşünceler öyle değildir," diye terslendi Om. "Bunun, sözcüklerin gökyüzüne kendiliğinden yazılması gibi olduğunu mu düşünüyorsun? Hah! Bir demet yabani ottan anlam çıkarmaya benzer bu. Niyetler, evet. Duygular, evet. Ama düşünceler, hayır. Bazen, ne düşündüğünü sen bile bilmiyorsun, ben nereden bileceğim?"

"Çünkü sen Tanrı'sın," dedi Brutha. "Abbys, LVI. bölüm, 17. ayet: Tüm ölümlü zihinleri bilir ve hiç sır yoktur."

"Dişleri bozuk olan mıydı o?"

Brutha başıyla onayladı.

"Dinle," dedi kaplumbağa, "Ben neysem oyum. Başkaları aksini düşünüyorsa benim elimden bir şey gelmez."

"Ama düşüncelerimi biliyordun... bahçede..." diye mırıldandı Brutha.

Kaplumbağa duraksadı. "O farklıydı," dedi. "Onlar.. düşünce değildi. O vicdan

azabıydı."

"Ben, Büyük Tanrı Om'a ve O'nun Adaleti'ne inanıyorum," dedi Brutha. "Ve sen ne dersen de, ne olursan ol, inanmaya devam edeceğim."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedi kaplumbağa hararetle. "Bu düşünceni koru. Şu anda neredeyiz?"

"Bir gemide," dedi Brutha. "Denizde. Sallanıyoruz."

"Ephebe'ye gemiyle mi gidiyoruz? Çölün nesi vardı?"

"Kimse çölü geçemez. Kimse çölün yüreğinde yaşayamaz. "

"Ben yaşadım."

"Gemiyle yalnızca birkaç gün." Gemi iskeleden henüz ayrılmış olmasına rağmen Brutha'nın midesi kalktı. "Ve diyorlar ki Tanrı..."

"... ben..."

"... bize güzel bir rüzgar yolluyormuş."

"Öyle mi yapıyormuşum? Ah. Evet. Güzel rüzgarlar konusunda bana güvenebilirsiniz. Birazdan ortalık karışacak, sen hiç endişelenme."

"Yatışacak demek istedim! Yatışacak demek istedim!"

Brutha seren direğine sarılmıştı.

Bir süre sonra bir denizci geldi, bir halat kangalının üzerine oturdu ve ilgiyle ona baktı.

"Direği bırakabilirsin Peder," dedi. "O kendi kendine durabiliyor."

"Deniz... dalgalar..." diye mırıldandı Brutha dikkatle, kusacak hiçbir şeyi kalmamış olmasına rağmen.

Denizci düşünceli düşünceli tükürdü.

"Evet," dedi. "Gökyüzüne uymak için o şekilde olmaları gerekiyor, anlarsın ya."

"Ama gemi gıcırıyor!"

"Evet. Yapar öyle."

"Bunun bir fırtına olmadığını mı söylüyorsun?"

Denizci içini çekti ve yürüyüp gitti.

Bir süre sonra Brutha direği bırakmayı göze aldı. Hayatı boyunca hiç bu kadar hasta hissetmemişti.

Yalnızca deniz tutması değildi. Nerede olduğunu bilmiyordu. Ve Brutha nerede olduğunu her zaman bilmişti. Nerede olduğu ve Om'un varlığı, hayatındaki iki kesin bilgiydi.

Kaplumbağalarla paylaştığı bir özelliği bu. Yürümekte olan bir kaplumbağayı izleyin. Düzenli olarak durduğunu ve o ana kadarki yolculuğunu hafızaya aldığını göreceksiniz. Çoklu evrenin her yerinde, elektrikli düşünen makinelerce kontrol edilen küçük yolculuk aletlerine 'kaplumbağa' denmesi tesadüf değildir.

Brutha nerede olduğunu, daha önce nerede olduğuna bakarak —farkında olmadan adımlarını sayarak ve gözüne çarpan işaretleri aklına yazarak— hatırlıyordu. Kafasının içinde bir yerde, ayaklarını kontrol eden her neyse ona doğrudan bağlarsanız, Brutha'nın hayatının tüm küçük patikalarından sallana sallana geçip, doğduğu yere dönmesini sağlayacak bir hafıza yumağı vardı.

Yerle teması koptuğunda, denizin değişken yüzeyinde, iplik başıboş savruluyordu.

Brutha hareketli güvertede sendeleye sendeleye küpeşteye giderken, Om kutusunun içinde sallanıp sarsılıyordu.

Çömez dışında herkes için, gemi güzel bir günde dalgaları yara yara seyrediyordu. Dümen suyunda deniz kuşları uçuşuyordu. Bir tarafta —sancak, iskele ya da o yönlerden birinde— bir uçanbalık sürüsü birkaç yunustan kaçmak için denizden fırlıyorlardı. Brutha, hiç sayı saymaları gerekmeyen bir dünyada, geminin altında zikzaklar çizen gri şekillere baktı...

"Ah, Brutha," dedi Vorbis. "Bakıyorum balıkları besliyorsun."

"Hayır, efendim," dedi Brutha. "Kusuyorum, efendim."

Döndü.

Çavuş Simony orada dikiliyordu. Gerçek bir profesyonel askerin duygusuz yüz ifadesine sahip kaslı bir genç adamdı. Brutha'nın, bir numaralı denizci ya da unvanı her neyse o olarak belli belirsiz tanıdığı birinin yanında duruyordu. Songizisyoncu da oradaydı ve gülümsüyordu.

"O! O! diye haykırdı kaplumbağanın sesi.

"Genç dostumuz iyi bir denizci değil," dedi Vorbis.

"O! O! Nerede olsa tanırım!"

"Efendim, hiç denizci olmamayı diliyorum," dedi Brutha. Om içinde hoplayıp zıplarken kutunun sallandığını hissetti.

"Öldür onu! Keskin bir şey bul! Onu denize it!"

"Bizimle birlikte pruvaya gel Brutha," dedi Vorbis. "Kaptanın söylediğine göre, görülecek pek çok ilginç şey varmış."

Kaptan bir kayayla sert bir yer arasında kalmış gibi donuk donuk sırttı. Vorbis her zaman bu ikisini sağlayabilirdi.

Brutha diğer üçünün peşine takıldı ve fısıldamayı göze aldı.

"Ne oldu?"

"O! Kel olan! Onu denize it!"

Vorbis hafifçe geri döndü ve Brutha'nın mahcup ifadesini görünce gülümsedi.

"Ufkumuz genişleyecek, eminim," dedi. Kaptana dönüp dalgaların yüzeyinde süzülen iri bir kuşu gösterdi.

"Anlamsız Albatros," dedi kaptan hemen. "Ta Merkez'den Kenar'a kadar..." sustu. Ama Vorbis dostcanlısı bir ifadeyle manzaraya bakıyordu.

"Beni güneşte ters çevirdi! Zihnine hak!"

"Dünyanın bir kutbundan diğerine, her sene," dedi kaptan. Hafiften terliyordu.

"Gerçekten mi?" dedi Vorbis. "Neden?"

"Kimse bilmiyor."

"Tanrı dışında, elbette," dedi Vorbis.

Kaptanın yüzü hastalıklı bir sarıya dönüşmüştü.

"Elbette. Kesinlikle," dedi.

"Brutha?" diye bağırdı kaplumbağa. "Beni dinliyor musun?"

"Ya oradaki?" dedi Vorbis.

Denizci onun işaret ettiği yere baktı.

"Ah. Uçanbalık," dedi. "Ama gerçekten uçmuyorlar," diye ekledi çabucak. "Yalnızca suda iyice hızlanıyorlar ve biraz kayıyorlar."

"Tanrı'nın mucizelerinden biri," dedi Vorbis. "Sonsuz çeşitlilik, hı?"

"Evet, kesinlikle," dedi kaptan. Şimdi yüzünden, tıpkı dost bir ordu gibi, rahatlama geçiyordu.

"Ya aşağıdaki şeyler?" dedi songizisyoncu.

"Onlar mı? Domuz burunlu yunuslar," dedi kaptan. "Bir tür balıktır."

"Her zaman bu şekilde gemilerin etrafında mı yüzerler?"

"Sık sık. Kesinlikle. Özellikle de Ephebe açıklarında."

Vorbis küpeştenin üzerine eğildi ve hiçbir şey söylemedi. Simony kaskatı bir yüzle ufka bakıyordu. Sohbet durmuştu, bu yüzden kaptan aptalca bir şekilde laf açmaya çalışıyordu.

"Gemileri günlerce takip ediyorlar," dedi.

"Olağanüstü." Bir duraksama daha oldu: hiç düşünmeden bol keseden atılıp tutulacak yorumları yutmaya hazır katran karası sessizlik çukurları. Eski songizisyoncular bağırarak ve sayıp söverek insanlardan itiraflar koparmıştı. Vorbis bunu asla yapmamıştı. O yalnızca insanların önüne derin sessizlikler kazmıştı.

"Onları seviyor gibiler," dedi kaptan. Endişe içinde Brutha'ya baktı, ama Brutha kafasının içindeki kaplumbağa sesini bastırmaya çalışıyordu. Ondan yardım gelmeyecekti.

Bunun yerine, Vorbis imdadına yetişti.

"Uzun yolculuklarda çok işe yarıyor olmalı bu," dedi.

"Ah. Öyle mi?" dedi kaptan.

"Erzak açısından," dedi Vorbis.

"Efendim, ben tam olarak..."

"Gezgin kiler sahibi olmak gibi bir şey olmalı," dedi Vorbis.

Kaptan gülümsedi. "Ah, hayır efendim. Biz onları yemiyoruz."

"Gerçekten mi? Bana çok besleyici geldiler."

"Ah, ama eski deyimi bilirsiniz, efendim..."

"Deyim mi?"

"Ah, derler ki, öldükten sonra denizcilerin ruhları..."

Kaptan ilerideki uçurumu görmüştü, ama cümle kendine has korkunç bir momentumla balıklama dalmıştı.

Bir süre dalgaların hışırtısı, yunusların uzak şırıltıları ve kaptanın yüreğinin gökleri sarsan gümlemesi dışında hiç ses yoktu.

Vorbis yeniden küpeşteye yaslandı.

"Ama, elbette biz bu tür batıl inançların tuzağına düşmüyoruz," dedi aylak aylak.

"Eh, elbette," dedi kaptan bu pamuk ipliğine tutunarak. "Boş denizci lafları. Bir daha kulağıma çalınırsa söyleyeni kırbaçlatacağım..."

Vorbis onun kulağının ötesine bakıyordu.

"Hey! Evet, sen!" dedi.

Denizcilerden biri başını salladı.

"Bana bir zıpkın getir," dedi Vorbis.

Adam bir ona, bir kaptana baktı, sonra itaat ederek uzaklaştı.

"Ama, ah, ee, ama efendimiz asla, ee, ha, böyle bir eğlenceye girişmemeli," dedi kaptan. "Ah. Ee. Bir zıpkın eğitimsiz ellerde tehlikeli bir silahtır, korkarım kendinizi yaralayabilirsiniz..."

"Ama onu ben kullanmayacağım," dedi Vorbis.

Kaptan başını eğdi ve zıpkını almak için elini uzattı.

Vorbis hafifçe onun omzuna vurdu.

"Ve sonra," dedi, "bizi öğle yemeğine davet edeceksin. Edecek, değil mi, çavuş?"

Simony selam verdi. "Tıpkı dediğiniz gibi efendim."

"Evet."

Brutha güvertenin altında bir yerde, yelkenlerin ve halatların arasında, sırtüstü yatıyordu. Hava sıcaktı ve ortam, sintineyle temas etmiş bir ortamın koktuğu gibi kokuyordu.

Brutha bütün gün hiçbir şey yememişti. Başta yiyemeyecek kadar midesi bulanıyordu. Sonra da, yememişti işte.

"Ama hayvanlara zulmetmesi onun... kötü biri olduğu anlamına gelmiyor," dedi. Ses tonundan, buna kendisinin bile inanmadığı anlaşılıyordu. Sonuçta, avladıkları hayvan

oldukça küçük bir yunustu.

"Beni sırtüstü çevirdi," dedi Om.

"Evet, ama insanlar hayvanlardan çok daha önemlidir," dedi Brutha.

"Bu genellikle insanların dile getirdikleri bir bakış açısidir," dedi Om.

"IX. bölüm, 16. ayet der ki..." diye başladı Brutha.

"Hangi kitabın ne dediği kimin umurunda?" diye haykırdı kaplumbağa.

Brutha sarsılmıştı.

"Ama peygamberlerin hiçbirine insanların hayvanlara iyi davranması gerektiğini söylemedin," dedi. "Bu konuda hiçbir şey hatırlamıyorum. Sen... büyükken dememişsin. İnsanların hayvanlara hayvan oldukları için iyi davranmasını istemiyorsun, insanların hayvanlara, sırf bir tanesi sen olabilirsin diye iyi davranmasını istiyorsun."

"Bu kötü bir fikir değil!"

"Dahası, songizisyoncu bana iyi davrandı. İyi davranmak zorunda değildi."

"Öyle mi düşünüyorsun? Düşündüğün bu mu? Adamın zihnine baktın mı?"

"Elbette bakmadım! Nasıl bakılır bilmiyorum!"

"Bilmiyor musun?"

"Hayır! İnsanlar bunu yapama..."

Brutha durdu. Vorbis bunu yapabiliyor gibiydi. Akıllarında ne tür kötü düşünceler barındırdıklarını bilmek için birine bakması yeterli oluyordu. Aynı Brutha'nın ninesi gibi.

"İnsanlar yapamaz, eminim," dedi. "Biz zihin okuyamayız."

"Onları okumaktan bahsetmiyorum, onlara bakmaktan bahsediyorum," dedi Om. "Sırf şekillerini görmekten. Bir zihni okuyamazsın. Bir ırmağı okumaya çalışmaktan farksız olur bu. Ama şeklini görmek kolaydır. Cadılar her zaman yapar, hiç sorun değil."

"Cadıların yolu, dikenler saçılı bir yol gibi olacaktır," dedi Brutha.

"Ossory?" dedi Om.

"Evet. Ama sen zaten biliyorsundur," dedi Brutha.

"Daha önce hiç duymadım," dedi kaplumbağa acı acı. "Senin 'bilgiye dayalı tahmin' diyeceğin türden bir şeydi."

"Sen ne dersen de," dedi Brutha, "ben yine de senin gerçekten Om olamayacağını biliyorum. Tanrı kendi Seçilmişleri hakkında bu şekilde konuşmaz."

"Ben kimseyi seçmedim," dedi Om. "Onlar kendi kendilerini seçtiler."

"Gerçekten Om olsan, kaplumbağa olmayı bırakırdın."

"Sana söyledim, yapamam. Denemediğimi mi sanıyorsun? Tam üç sene! Onca zaman gerçekten kaplumbağa olduğumu sanıyordum."

"O zaman belki de kaplumbağasıdır. Belki sen, tanrı olduğunu düşünen bir kaplumbağasında yalnızca."

"Yok. Yine felsefe yapmaya başlama. Bu şekilde düşünmeye başlarsan, bir gün

kendini, şeytanminaresi falan olduğunu düşleyen bir kelebek olduğunu düşünürken bulursun. Hayır. Bir gün bir baktım, kafamdaki tek şey doğru düzgün, yaprakları yere değen bir bitki bulmak için ne kadar yürümem gerektiği, bir sonraki gün ise... onca anı kafamı doldurmuştu. Kabukla üç sene. Hayır, bana büyük büyük fikirlere sahip bir kaplumbağa olduğumu söyleme."

Brutha duraksadı. Sormanın kötülük olduğunu biliyordu, ama bahsettiği anının ne olduğunu bilmek istiyordu. Hem, nasıl kötü olabilirdi ki? Eğer Tanrı orada oturmuş, sizinle konuşuyorsa, gerçekten kötü bir şey söylemeniz mümkün müydü? Yüz yüzeyseniz? Bu bir şekilde, kendisi bir bulutun falan üzerindeyken kötü bir şey söylemek kadar berbat gelmiyordu.

"Hatırlayabildiğim kadarıyla," dedi Om, "büyük beyaz bir boğa olmaya niyetlenmiştim."

"Kafirleri ezen," dedi Brutha.

"Asıl niyetim o değildi, ama kuşkusuz bir miktar ezme işi ayarlanabilirdi. Ya da bir kuğu, diye düşünüyordum. Etkileyici bir şey. Üç sene sonra, bir gün uyandım ve bir bakmışım, kaplumbağayım. Demek istediğim, bundan daha fazla alçalamazsın." Dikkatli ol, dikkatli ol... onun yardımına ihtiyacın var, ama ona her şeyi anlatma. Ona neden kuşkulandığını anlatma.

"Ne zaman tanrı olduğunu düşünmeye... bütün bunları ne zaman hatırladın?" dedi Brutha. Başka insanların kollarınızı çırparak uçma fikrini tuhaf ve büyüleyici bulduğu gibi, o da unutma kavramını tuhaf ve büyüleyici buluyordu.

"Senin sebze bahçesinden altmış metre yukarıda," dedi Om, "düşünebilen bir yaratığa dönüşmek için hiç iyi bir yer değil, o kadarını söyleyebilirim."

"Ama neden?" dedi Brutha. "Tanrılar istemezlerse kaplumbağa biçiminde kalmak zorunda değildirler!"

"Bilmiyorum," diye yalan söyledi Om.

Kendi başına çözerse işim bitti, diye düşündü. Bu, milyonda bir şans. Eğer yanlış yaparsam, mutluluğu ulaşabildiğin bir yaprağın tanımladığı bir hayata dönerim.

Bir parçası haykırıyordu: Ben bir tanrıyım! Bu şekilde düşünmem gerekmiyor! Kendimi bir insanın merhametine bırakmam gerekmiyor!

Ama bir başka parçası, üç sene boyunca kaplumbağa olmanın nasıl bir şey olduğunu hatırlayan parça, şöyle fısıldıyordu: Hayır. Buna mecbursun. Yine yukarıda olmak istiyorsan. O, aptal ve alık biri ve çuval gibi kocaman bedeninde tek damla hırs yok. Ve bununla çalışmak zorundasın...

Tanrı kısmı şöyle diyordu: Vorbis daha iyi olabilirdi. Mantıklı ol. Öyle bir zihin her şeyi yapabilir!

O beni sırtüstü çevirdi!

Hayır, o bir kaplumbağayı sırtüstü çevirdi.

Evet. Beni.

Hayır. Sen bir tanrısın.

Evet, ama kaplumbağa biçiminde olmakta ısrar eden bir tanrı.

Eğer o senin tanrı olduğunu bilseydi...

Ama Om, Vorbis'in, çelik top kadar katı zihninin önündeki gri gözlerinde gördüğü yoğunlaşmış ifadesini hatırlıyordu. Dik yürüyen hiçbir yaratıkta öyle bir zihin görmemişti. Bu, sırf ne olacağını görmek için bir tanrıyı sırtüstü döndürebilecek biriydi. Evren sırtüstü yatarken ne olacağını bilmek uğruna, sonuçlarını düşünmeden, evreni tepetaklak edecek birisi...

Ama onun, zihni ancak bir kurabiye kadar keskin olan Brutha ile çalışması gerekiyordu. Ve eğer Brutha öğrenirse...

Ya da eğer Brutha ölürse...

"Nasıl hissediyorsun?" dedi Om.

"Hasta."

"Yelkenlerin altına biraz daha sokul," dedi Om. "Üşütme."

Başkaları da olmalı, diye düşündü. Yalnızca o olamaz... yalnızca o bana... düşüncenin geri kalanı o kadar korkunçtu ki, zihninden çıkarmaya çalıştı, ama yapamadı.

... yalnızca o bana inanıyor olamaz.

Gerçekten bana. Bir çift altın boynuza değil. Büyük bir binaya değil. Kızgın demirlerin ve bıçakların dehşetine değil. Sırf başka herkes yaptığı için tapınak vergisini ödemeye değil. Yalnızca, Büyük Tanrı Om'un gerçekten var olduğu gerçeğine.

Ve şimdi, gördüğüm en fena zihne bulaştı, ölüyorlar mı diye bakmak için insan öldüren birine. En kartal karakterli insana...

Om bir mırıltı duydu.

Brutha güvertede yüzüstü yatıyordu.

"Ne yapıyorsun?" dedi Om.

Brutha başını çevirdi.

"Dua ediyorum."

"Güzel. Ne için?"

"Bilmiyor musun?"

"Ah."

Eğer Brutha ölürse...

Kaplumbağa kabuğunun içinde ürperdi. Eğer Brutha ölürse, Om çölün derin, sıcak yerlerinde uğuldayan rüzgar kulaklarında yankılanmaya başlardı bile.

Küçük tanrıların gittiği yerin rüzgarları.

Tanrılar nereden gelir? Nereye giderler?

Din filozofu Smaleli Koomi, Ego-Video Liber Deorum, yani gündelik dile Tanrılar: Nasıl Bulunur olarak çevrilebilecek eserinde bu soruya bir yanıt bulmaya çalıştı.

İnsanlar bir Üstün Varlık olması gerektiğini söylüyordu, çünkü aksi halde evren nasıl var olabilirdi, hı?

Ve elbette, dedi Koomi, açık ki bir Üstün Varlık olmak zorunda. Ama evren biraz karman çorman olduğundan, onu Üstün Varlık'ın yapmadığı açık. Eğer o yapmış olsa, Üstün olduğundan, çok daha iyi iş çıkarırdı; gelişigüzel bir örnek vermek gerekirse, sıradan bir burun deliğinin tasarımını daha iyi düşünmüş olurdu. Ya da, başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, kötü yapılmış bir saatin varlığı, kör bir saat imalatçısının varlığına işaret eder. Çevrenize şöyle bir bakarsanız, hemen her yerde iyileştirmeye ihtiyaç olduğunu görürsünüz.

Bu da Evren'in muhtemelen, Üstün Varlık bakmazken, astlarından biri tarafından bir araya getirildiğini düşündürüyordu —tıpkı ülkenin her yerinde Yavrukurt Birliği toplantı notlarının ofis fotokopi makineleri üzerinde yazıldığı gibi.

Bu yüzden, diye mantık yürütmüştü Koomi, Üstün bir Varlık'a dua etmek iyi bir fikir değildi. Onun dikkatini çekip sorunlara yol açabilirdi.

Ama ortalıklarda bir sürü küçük tanrı var gibiydi. Koomi'nin teorisine göre, tanrılar biri onlara inandığı için var oluyor, büyüyor ve geliyordu. İnanç, tanrılarının besiniydi. Başta, insanoğlu küçük ilkel kabilelerde yaşarken, muhtemelen milyonlarca tanrı vardı. Şimdiyse yalnızca birkaç çok önemli tanrı var gibiydi —örneğin, küçük ilkel kabileler birleşir, daha sofistike silahlara sahip dev, güçlü ilkel kabilelere dönüşürken, gök gürültüsü ve aşk tanrıları da civa birikintilerinin bir araya gelmesi gibi birleşmişti. Her tanrı buna katılabilirdi. Her tanrı küçükten başlayabilirdi. İnananları çoğalırken, her tanrının boyutları büyüyebilirdi. Ve inananları azaldıkça küçülebilirdi. Tıpkı büyük bir yılanlar ve merdivenler oyunu gibiydi.

Tanrılar oyunlardan hoşlanırdı, tabii kazanıyorlarsa.

Koomi'nin teorisi daha çok o canım Gnostik sapkınlığına dayalıydı. Bu sapkınlık, çoklu-evrenin her yerinde, insanlar dizlerinin üzerinden kalkıp iki dakikacık düşünebildiği zaman onaya çıkar, ama ani yüksekliğin yarattığı şok, düşünme sürecinin biraz çarpık olmasına sebep olur. Ama yine de rahipleri kızdırır ve onlar da hoşnutsuzluklarını geleneksel şekillerde gösterirler.

Om Kilisesi Koomi'yi öğrendiğinde, savlarındaki önemli kusurları gösterebilmek için onu Kilise'nin sahip olduğu imparatorluğun her kasabasında teşhir etmişti.

Çok fazla kasaba vardı, bu yüzden onu küçük küçük parçalara ayırmışlardı.

Gökyüzünden bölük pörçük bulutlar geçiyordu. Yelkenler yükselen rüzgarda gıcırdıyordu ve Om fırtınadan kaçmaya çalışan denizcilerin bağırışlarını duyabiliyordu.

Denizcilerin standartlarına göre bile büyük bir fırtına olacaktı. Dalgaların tepeleri köpürüyordu.

Brutha yuvasında horluyordu.

Om denizcilere kulak kabarttı. Safsatalarla uğraşan adamlar değildiler. Biri bir yunus öldürmüştü ve bunun ne demek olduğunu herkes biliyordu. Bir fırtına olacak demektir bu. Gemi batacak demektir. Basit bir sebep-sonuç ilişkisiydi. Gemide kadın bulunmasından daha kötüydü. Albatroslardan daha kötüydü.

Om kara kaplumbağalarının yüzüp yüzemediğini merak etti. Su kaplumbağaları yüzüyordu, bundan oldukça emindi. Ama o alçakların kabukları yüzmeye uygundu.

Kuru kırlarda dolaşmak üzere tasarlanmış bir bedende, dibe batmak için gerekenler dışında, hidrodinamik özellikler olmasını istemek (bir tanrının bir şeyler isteyecek kimsesi olsa dahi) aşırıya kaçmak demektir.

Ah, pekala. Yapacak hiçbir şey yoktu. O hâlâ bir tanrıydı. Hakları vardı.

Bir halat kangalından aşağı kayıp sallanan güvertenin kenarında dikkatle yürüdü ve kabuğunu bir direğe sıkıştırarak çalkalanan sulara baktı.

Sonra ölümlü birisinin duyamayacağı şekilde konuştu.

Bir süre hiçbir şey olmadı. Sonra bir dalga diğerlerinden daha yükseğe tırmandı ve görünmez bir kalıbı doldurdu; insana benziyordu, ama belli ki, sırf o öyle istediği için insana benziyordu. Pekala bir hortum ya da dip akıntısı biçiminde de olabilirdi. Deniz her zaman güçlüydü. Ona inanan çok insan vardı. Ama o, dualara nadiren karşılık verirdi.

Suyun oluşturduğu şekil güverte hizasına geldi ve Om'un hızına ayak uydurdu.

"Ne var?" dedi.

"Selamlar, ey Deniz..." diye başladı Om.

Sudan gözler ona odaklandı.

"Ama sen yalnızca küçük bir tanrısın. Ve beni çağırmaya cüret ediyorsun, öyle mi?"

"Bana inananlar var," dedi Om. "Bu yüzden buna hakkım var."

Kısacık bir duraksama oldu. Sonra Deniz Kraliçesi, "Tek bir inanan?" dedi.

"Bir ya da bir sürü olması fark etmez," dedi Om. "Haklarım var."

"Peki ne tür bir hak talep ediyorsun, küçük kaplumbağa?" dedi Deniz Kraliçesi.

"Gemiyi kurtar," dedi Om.

Kraliçe sustu.

"Talebi kabul etmen gerek," dedi Om. "Kurallar öyle."

"Ama bedeli de belirleyebilirim," dedi Deniz Kraliçesi.

"Bu da bir kural."

"Ve bu bedel yüksek olacak."

"Ödenecek."

Su sütunu suya çökmeye başladı.

"Düşüneceğim."

Om beyaz denize baktı. Gemi önce bir yana sallanıp Om'u güverteye kaydırıldı ve sonra diğer yana sallandı. Om'un kabuğu fırl fırl dönerken pençesi çarpınarak bir direğe takılmayı başardı ve bir anlığına arka bacakları suların üzerinde çaresizce çırpındı.

Sonra Om yerinden kurtuldu.

Kenarda bir o yana bir bu yana salınırken, beyaz bir şey ona doğru çullandı ve Om ısırıldı.

Brutha bağırdı ve elini, ucundan sarkan Om ile birlikte yukarı kaldırdı.

"Isırman gerekmiyordu!"

Gemi bir dalgaya daldı ve Brutha'yı güverteye fırlattı. Om onun elini bıraktı ve yuvarlanarak uzaklaştı.

Brutha ayağa, ya da en azından elleri ve dizleri üzerine kalktığında, mürettebatın çevresini almış olduğunu gördü. Bir dalga geminin üzerinde kırılırken ikisi onu dirseklerinden yakaladı.

"Siz ne yapıyorsunuz?"

Brutha'nın yüzüne bakmaktan kaçınan denizciler onu küpeşteye doğru sürüklediler.

Su oluklarından birinde Om, Deniz Kraliçesi'ne bağırdı.

"Kurallar! Kurallar!"

Şimdi Brutha'yı dört denizci tutuyordu. Om, fırtınanın kükremesinin üzerinden çölün sessizliğini duyabiliyordu.

"Durun," dedi Brutha.

"Kişisel bir şey değil," dedi denizcilerden biri. "Bunu yapmak istemiyoruz."

"Ben de istemiyorum," dedi Brutha. "Bu bir işe yarar mı?"

"Deniz bir can istiyor," dedi en yaşlı denizci. "En yakındaki can da seninki. Tamam, onu..."

"Tanrı'mla huzur bulabilir miyim?"

"Ne?"

"Beni öldürecekseniz, ilk önce Tanrı'ma dua edebilir miyim?"

"Seni öldüren biz değiliz," dedi denizci. "Deniz."

"Ameli işleyen el suçtan sorumludur," dedi Brutha. "Ossory, LVI. bölüm, 93. ayet."

Denizciler bakiştılar. Böyle bir zamanda, muhtemelen hiçbir tanrıyı düşman etmemek akıllıca olurdu. Gemi bir dalganın kenarından aşağı kaydı.

"On saniyen var," dedi en yaşlı denizci. "Pek çok adamın bulamaz böyle bir on saniye."

Brutha, kerestelere çarpan bir başka dalganın da yardımıyla, güverteye uzandı.

Om duanın belli belirsiz farkındaydı, ki bu şaşırtıcıydı. Sözcükleri çıkaramıyordu, ama

dua zihninin bir köşesini kaşındırıyordu.

"Bana söyleme," dedi doğrulmaya çalışarak. "Benim de seçeneklerim tüken..."

Gemi çarptı...

... sakin denize.

Fırtına hâlâ kasıp kavuruyordu, ama yalnızca geminin ortasında bulunduğu, gittikçe genişlemekte olan bir halkanın çevresinde. Denize düşen yıldırımlar, bir kafesin parmaklıkları gibi çevrelerini kuşatmıştı.

Halka önlerinde uzuyordu. Gemi, bir buçuk kilometre yüksekliğinde gri duvarların arasındaki dar bir sükunet kanalında hızla ilerliyordu şimdi. Yukarıda elektrik fırtınası sürüyordu.

Ve sonra gitti.

Arkalarında, gri dağ denize çöktü. Gök gürültüsünün solup gittiğini duyabiliyorlardı.

Brutha kararsızca ayağa kalktı ve artık sona ermiş bir harekete uyum sağlayabilmek için çılgınca sallandı.

"Ben şimdi..." diye başladı.

Yalnızdı. Denizciler kaçmıştı.

"Om?" dedi Brutha.

"Buradayım."

Brutha Tanrı'sını yosunların arasından çıkardı.

"Hiçbir şey yapamayacağını söylemiştin!" dedi suçlamasına.

"O ben değil..." Om duraksadı. Bir bedel olacak, diye düşündü. Ucuz olmayacak. Ucuz olamaz. Deniz Kraliçesi bir tanrı. Ben de zamanında birkaç kasabayı yerle bir ettim. Kutsal ateşle falan. Eğer bedel yüksek olmazsa, insanlar sana nasıl saygı duyabilir?

"Bazı ayarlamalar yaptım," dedi.

Gelgit dalgaları. Batan bir gemi. Denizin altında kaybolan birkaç kasaba. Bu tür bir şey olacak. İnsanlar saygı duymazsa, korkmazlar da, ve korkmazlarsa, onları nasıl inandırabilirsin?

Haksızlık, gerçekten. Bir adam bir yunus öldürdü. Elbette, nasıl adam için hangi yunusun öldüğü önemli değilse, Kraliçe için de kimin gemiden atıldığı önemli değil. Ve bu haksızlık, çünkü bunu Vorbis yaptı. İnsanlara yapmamaları gereken şeyleri yaptırıyor o...

Ben ne düşünüyorum? Kaplumbağa olmadan önce haksızlığın ne demek olduğunu bile bilmiyordum...

Kapaklar açıldı ve insanlar güverteye çıkarak küpeşteye tutundu. Fırtınalı havada güvertede olmak her zaman denize düşme olasılığı anlamına gelirdi, ama korkmuş atlar

ve midesi bulunan yolcularla birlikte alt güvertede saatler geçirdikten sonra, bu bile kulağa hoş geliyordu.

Başka fırtına çıkmadı. Gemi, berrak bir gökyüzü altında, kızgın çöl kadar ıssız bir denizde, iyi rüzgarlarla yoluna devam etti.

Günler olaysız geçiyordu. Vorbis zamanın çoğunu alt güvertede geçiriyordu.

Mürettebat Brutha'ya ihtiyatlı bir saygıyla davranıyordu. Brutha gibi haberler çabuk yayılırdı.

Burada kıyı kum tepelerinden oluşuyordu ve ara ara tuzlu bataklıklar vardı. Arazinin üzerinde bir sıcak pusu asılıydı. Gemisi kazaya uğramış olanların, boğulmaktan daha çok korktuğu türden bir kıyıydı. Deniz kuşları yoktu. Bir şeyler atılır umuduyla gemiyi izlemekte olan kuşlar bile kaybolmuştu.

"Kartal yok," dedi Om. Kıyı hakkında bu kadarı söylenebilirdi.

Dördüncü günün akşamına doğru, tekdüze manzara, kum denizinin yükseklerinde bir ışığın pırlıltısı ile bozuldu. Işık belli bir düzenle çakıyordu. Yüzünden, uykunun artık geceleri kendisine arkadaşlık yapmayı bıraktığı belli olan kaptan, Brutha'yı çağırdı.

"O... senin... diyakoz buna karşı gözümü açık tutmamı söylemişti," dedi. "Sen şimdi git, onu getir."

Vorbis'in kamarası sintinenin yakınında bir yerdi ve burada hava çorba kadar yoğundu. Brutha kapıyı çaldı.

"Gir."^[6]

Burada lombozlar yoktu. Vorbis karanlıkta oturuyordu.

"Evet, Brutha?"

"Kaptan sizi çağırمام için yolladı efendim. Çölde bir şey parlıyor."

"Güzel. Şimdi, Brutha beni dinle. Kaptanın bir aynası var. Onu ödünç alacaksın."

"Şey... ayna nedir efendim?"

"Melun ve yasak bir araç," dedi Vorbis. "Ne yazık ki, kutsal görevler için kullanılabilir. Kaptan inkar edecektir elbette. Ama bu kadar düzgün bir sakalı ve minik bıyığı olan bir adam kibirlidir ve kibirli bir adamın aynası olmalıdır. Aynayı al. Ve güneşte durarak, aynayı güneşi çöle yansıtacak şekilde hareket ettir. Anladın mı?"

"Hayır, efendim," dedi Brutha.

"Cehaletin senin en sağlam kalkanın oğlum. Sonra gel ve bana ne gördüğünü anlat."

Om güneşte uyukluyordu. Brutha onun için geminin pruvasının yakınında, mürettebat tarafından görülmeden güneşlenebileceği küçük bir yer bulmuştu — zaten mürettebat da daha fazla bela aramayacak kadar huzursuzdu.

Bir kaplumbağa...

... milyonlarca sene düşler.

Düş zamanıydı. Biçimlenmemiş zaman.

Küçük tanrılar yabani mekânlarda, soğuk mekânlarda, derin mekânlarda uğuldayıp cıtırdıyordu. Karanlıkta hafızasız, ama tek bir şeyin umudu ve açlığı ile sürüler halinde dolanıyorlardı, bir tanrının açlığını çektiği tek şey —inanç.

Ormanın derinliklerinde orta boyutta ağaç olmaz. Yalnızca, dallarını gökyüzüne yayan yüksek ağaçlar olur. Aşağıda, loşlukta, yosunlar ve eğreltiotları dışında hiçbir şey için ışık olmaz. Ama bir dev düştüğünde, küçücük bir boşluk bırakır.. ve işte o zaman bir yarış başlar —yayılmak isteyen yanlardaki ağaçlar ile büyümek için yarışan aşağıdaki fidanlar arasında.

Bazen kendi boşluğunuzu yaratabilirsiniz.

Ormanlar kıraçlardan çok uzaktaydı. Gelecekte Om olacak isimsiz ses çölün kıyısında, rüzgara kapılmış sürükleniyor, sayısız başka ses arasında işitmeye, ortaya itilmekten kaçınmaya çalışıyordu. Milyonlarca sene boyunca sürüklenmiş olabilirdi —zamanı ölçecek hiçbir şeyi yoktu. Sahip olduğu tek şey umut ve bazı şeylerin varlığıyla ilgili kesin bir sezgiydi. Bir de ses.

Sonra bir gün gelmişti. Bir anlamda, ilk gündü.

Om bir zama... bir süredir çobanın farkındaydı. Sürü yavaş yavaş ona yaklaşıyordu. Son zamanlarda seyrek yağmur yağıyordu. Yiyecek azdı. Aç ağızlar, aç bacakları kayalıkların daha içlerine sürüklüyor, o zamana kadar küçümşenen, güneşin kuruttuğu ot tutamlarını arıyordu.

Bunlar koyundu —muhtemelen evrendeki, ördek hariç, en aptal hayvan. Ama onların basit zihinleri bile sesi duyamıyordu, çünkü koyunlar dinlemez.

Ama bir kuzu vardı. Sürüden biraz uzaklaşmıştı. Om onun biraz daha uzaklaşmasını sağladı. Bir kayanın arkasına. Bir yamaçtan aşağıya. Bir yarığın içine.

Melemesi annesini de yanına çekti.

Yarık iyice gizlenmişti ve, kuzusu artık yanında olduğundan, anne koyun memnundu. Çoban kayaların arasında küfrederek ve sonra yalvararak dolanırken, o melemek için sebep göremiyordu. Çobanın yüz koyunu vardı ve bir tanesini aramak için günler harcamaya gönüllü olması şaşkıncı gelebilirdi; aslında, bir kayıp koyunu aramak için günler harcamaya gönüllü olduğundan yüz koyunu vardı.^[7]

Om olacak ses bekledi.

İkinci günün akşamında, çoban yarığın yanından geçerken, yakınlara yuva kurmuş bir keklığı ürküttü.

Büyük bir mucize değildi, ama çoban için yeterliydi. Oracıkta bir taş yığını oluşturdu ve ertesi gün tüm sürüsünü oraya getirdi. Akşam sıcaklığında uyumak için uzandığında, Om, kafasının içinde onunla konuştu.

Üç hafta sonra çoban, o sırada bölgedeki en etkili tanrı olan Ur-Gilash'ın rahipleri tarafından taşlanarak öldürüldü. Ama çok geç kalmışlardı. Om'un inananları yüzü bulmuştu ve sayıları artıyordu...

Çobandan ve sürüsünden bir buçuk kilometre uzakta bir keçi çobanı ve sürüsü vardı. Kaderin cilvesine bakın ki, Om'un sesini ilk duyan, Om'a insanlar hakkındaki ilk görüşünü veren, bir keçi çobanı değil koyun çobanıydı. Onların dünyaya bakış açılan farklıdır —yani, tarihin akışı farklı olabilirdi.

Çünkü koyunlar aptaldır ve güdülmesi gerekir. Ama keçiler zekidir ve yol gösterilmesi gerekir.

Ur-Gilash, diye düşündü Om. Ah, ne günlerdi... Ossory ve takipçileri tapınağa dalmış, sunağı kırmış, rahibeleri köpeklere yem etmek için pencereden dışarı fırlatmışlardı, ki yapılacak doğru şey de buydu. Feryatlar yükselmiş ve bol bol patırtı kopmuştu. Om'un takipçileri, tıpkı Peygamber'lerinin kehanet ettiği gibi, Gilash'ın harap salonlarında kamp ateşlerini yakmışlardı —Peygamberleri daha beş dakika önce, onlar henüz ateş yakacak odun ararlarken söylemiş olsa dahi, bu yine de kehanet sayılırdı, çünkü kehanet, kehanetti ve kimse onun gerçekleşmesi için uzun zaman beklemek gerektiğini söylememişti.

Harika günler. Harika günler. Her gün yeni birileri dönüyordu. Om'un yükselişi durdurulamazdı...

İrkilerek uyandı.

İhtiyar Ur-Gilash. Hava durumu tanrısı değil miydi? Evet. Hayır. Belki de devasa örümcek tanrılardan biriydi? Öyle bir şey. Ona ne olmuştu?

Bana ne oldu? Nasıl oluyor? Astral düzlemlerde takılıyorsunuz, akıntıyla birlikte gidiyorsunuz, evrenin ritminin tadını çıkarıyorsunuz, aşağıda bütün insanların, bilirsiniz, inanma işine devam ettiklerini düşünüyorsunuz, gidip işleri biraz karıştırmaya karar veriyorsunuz ve sonra... bir kaplumbağa. Bankaya gidip, paranın uçup gittiğini öğrenmek gibiydi. Kullanışlı bir zihin bulmak için gezine gezine aşağıya gidiyorsunuz ve bir bakmışsınız ki, kaplumbağa olmuşsunuz ve yukarı çıkacak gücünüz kalmamış.

Üç sene boyunca hemen her şeye aşağıdan bakmak...

İhtiyar Ur-Gilash? Belki o da bir yerlerde kertenkele biçiminde, tek inananı olan ihtiyar bir münzevinin yanında takılıyordu. Büyük olasılıkla çöle sürüklenmişti. Küçük bir tanrı, tek bir şans bulabilmişse talihli sayılırdı.

Yanlış bir şeyler vardı. Om neler olduğunu çözemiyordu. Tanrılar kaynayan çorbanın içindeki soğan parçaları gibi yükselip düşerdi, ama bu sefer olay farklıydı. Bu sefer yanlış bir şeyler vardı...

Ur-Gilash'ı kovmuştu. Gayet mantıklıydı bu. Orman kanunu böyle gerektiriyordu. Ama sorun şuydu ki, kimse ona meydan okumuyordu...

Brutha neredeydi?

"Brutha!"

Brutha çöldeki ışık çakmalarını sayıyordu.

"Bir aynam olması iyi bir şeymiş, değil mi?" dedi kaptan umutla. "Herhalde efendimiz, işimize yaradığı için aynama aldırılmaz?"

"Kendisinin o şekilde düşündüğünü sanmıyorum," dedi Brutha saymaya devam ederek.

"Hayır. Ben de o şekilde düşündüğünü sanmıyorum," dedi kaptan kasvetle.

"Yedi ve sonra dürt."

"Sonum Gizisyon olacak," dedi kaptan.

'O zaman ruhun arınacağı için sevinmelisin,' diyecek oldu Brutha, ama demedi. Neden demediğini de bilmiyordu.

"Bunun için üzgünüm," dedi.

Kaptanın ızdırabına şaşkınlık eklendi.

"Sizler genellikle Gizisyon'un insanın ruhu için iyi olduğu gibisinden bir şeyler söylersiniz," dedi.

"Eminim iyidir," dedi Brutha.

Kaptan dikkatle onun yüzünü izliyordu.

"Düz, bilirsin," dedi usulca. "Kenar Okyanusu'na kadar gittim. Düz. Ve Kenar'ı gördüm. Ve o hareket ediyor. Kenar değil. Demek istediğim... aşağıda olan. Kellemi de uçursalar, o yine de hareket ediyor."

"Ama senin için hareket etmeyi bırakacak," dedi Brutha. "Bu yüzden ben olsam kiminle konuştuğuma dikkat ederdim Kaptan."

Kaptan ona doğru eğildi.

"Kaplumbağa Hareket Ediyor!" diye tısladı ve hızla uzaklaştı.

"Brutha!"

Brutha vicdan azabıyla, oltaya takılmış balık gibi dimdik oldu. Hızla döndü ve rahatlayarak çöktü. Vorbis değildi, yalnızca Tanrı'ydı.

Direğin önündeki yere yürüdü. Om yerden dik dik ona baktı.

"Evet?" dedi Brutha.

"Hiç beni görmeye gelmiyorsun," dedi kaplumbağa. "Meşgul olduğumu biliyorum," diye ekledi alayla, "ama yine de küçük bir dua iyi olurdu."

"Sabah ilk iş sana baktım," dedi Brutha.

"Açım da."

"Dün gece koca bir kavun kabuğu yedin."

"Peki kavunu kim yedi, hı?"

"Hayır, o yemedi," dedi Brutha. "O yalnızca bayat ekmek yiyip su içiyor."

"Neden taze ekmek yemiyor?"

"Bayatlamasını bekliyor."

"Evet. Eminim bekliyordur," dedi kaplumbağa.

"Om?"

"Ne?"

"Kaptan az önce tuhaf bir şey söyledi. Dünyanın düz olduğunu ve bir kenarı olduğunu söyledi."

"Öyle mi? Ne olmuş?"

"Ama, demek istediğim, dünyanın top gibi olduğunu biliyoruz, çünkü..."

Kaplumbağa gözlerini kırıştırdı.

"Hayır, değil," dedi. "Kim top gibi olduğunu söyledi?"

"Sen söyledin," dedi Brutha. "En azından Yedi Kitap'ın birincisine göre."

Daha önce hiç bu şekilde düşünmemiştim, diye düşündü. Hiç 'en azından' dememiştim.

"Neden kaptan bana böyle bir şey söylemiş olabilir?" dedi. "Normal bir konuşma değil."

"Sana söyledim, dünyayı ben yapmadım," dedi Om. "Neden dünya yapayım ki? Burada bir tane var zaten. Ve dünyayı ben yapmış olsam, top şeklinde yapmazdım. İnsanlar düşerdi. Ve deniz dipten akıp giderdi."

"Denize dünyanın üzerinde kalmasını söylersen akıp gitmez."

"Hah! Lafa bak!"

"Dahası, küre kusursuz bir şekildir," dedi Brutha. "Çünkü Kitap'ta..."

"Kürenin harika bir tarafı yok," dedi kaplumbağa. "Hem, bir kaplumbağa kusursuz bir şekle sahiptir."

"Ne için kusursuz bir şekle?"

"Eh, her şeyden önce, bir kaplumbağa için kusursuz," dedi Om. "Eğer top şeklinde olsa, denizin yüzeyine çıkar durur."

"Ama dünyanın düz olduğunu söylemek sapkınlık," dedi Brutha.

"Belki, ama doğru."

"Hem, dünya gerçekten de dev bir kaplumbağanın sırtında mı?"

"Bu doğru."

"Öyleyse," dedi Brutha zaferle, "kaplumbağa neyin üzerinde duruyor?"

Kaplumbağa ona boş boş baktı.

"Hiçbir şeyin üzerinde durmuyor," dedi. "O bir su kaplumbağası. Yüzüyor. Su kaplumbağaları bu işe yarar."

"Ben... ee... sanırım gidip Vorbis'e rapor versem iyi olacak," dedi Brutha. "Bekletince

aşırı sakinleşiyor. Beni neden çağırmıştın? Akşam yemeğinden sonra sana biraz daha yemek getiririm."

"Nasıl hissediyorsun?" dedi kaplumbağa.

"İyi hissediyorum, teşekkür ederim."

"Doğru düzgün yemek yiyor musun?"

"Evet, teşekkür ederim."

"Bunu duyduğuma sevindim. Git madem. Demek istediğim, ben yalnızca senin Tanrı'nım." Brutha uzaklaşırken Om sesini yükselterek, "Daha sık ziyaret edebilirsin!" dedi.

"Ve daha yüksek sesle dua et. İşitmeye çalışmaktan bıktım!" diye bağırdı.

Brutha oflaya poflaya koridordan geçip kapıyı çaldığında Vorbis hâlâ kamarasında oturuyordu. Kapıya yanıt vermedi. Bir süre sonra Brutha kapıyı itip açtı.

Vorbis okuyormuş gibi görünmüyordu. Belli ki yazıyordu, çünkü ünlü Mektuplar söz konusuydu, ama kimse onu yazarken görmemişti. Yalnızken zamanının çoğunu duvara bakarak ya da yere kapanmış dua ederek geçiriyordu. Vorbis dua ederken öyle mütevazı olabiliyordu ki, kudret delisi imparatorlar bile onun yanında yaltaklanır görünürdü. "Şey," dedi Brutha ve kapıyı kapatacak oldu.

Vorbis sinirle elini salladı. Sonra ayağa kalktı. Cüppesinin tozunu silkelemedi.

"Biliyor musun Brutha," dedi, "Kale'de dua ederken beni rahatsız etmeye cüret edecek tek bir kişi olduğunu sanmıyorum. Gizisyon'dan korkarlar. Herkes Gizisyon'dan korkar. Sen dışında, anlaşılır. Gizisyon'dan korkuyor musun?"

Brutha kapkara gözlere baktı. Vorbis ise yuvarlak, pembe bir surata baktı. İnsanlar songizisyoncularla konuşurken özel bir yüz takınırlardı: ifadesiz, dümdüz, hafifçe parıldayan bir yüz... Eğitimini henüz tamamlamamış songizisyoncular bile o yüzlerin zor saklayabildikleri vicdan azabını kitap gibi okuyabilirdi. Brutha yalnızca nefes nefese görünüyordu —ama o zaten hep öyle görünürdü. Büyüleyiciydi.

"Hayır, efendim," dedi.

"Neden?"

"Gizisyon bizi korur efendim. Ossory'de yazılı, VII. bölüm, ayet..."

Vorbis başını yana eğdi.

"Elbette öyle. Ama Gizisyon'un yanılabilceği hiç aklına gelmedi mi?"

"Hayır efendim," dedi Brutha.

"Ama neden?"

"Neden olduğunu bilmiyorum Lord Vorbis. Gelmedi işte."

Vorbis, kullanılmadığında duvara doğru katlanıp kaldırılabilen bir tahta parçasından

ibaret olan küçük yazı masasının başına oturdu.

"Haklısın, Brutha," dedi. "Çünkü Gizisyon gerçekten yanılmaz. Olaylar ancak Tanrı'nın dilediği gibi olabilir. Dünyanın başka şekilde işleyebileceğini düşünmek imkânsız, değil mi?"

Bir anlığına Brutha'nın gözlerinin önünden tek gözlü bir kaplumbağa imgesi geçti.

Brutha yalan söyleme konusunda hiçbir zaman başarılı olmamıştı. Gerçek o kadar anlaşılmaz geliyordu ki, işleri daha da karmaşık hale getirmek her zaman onu aşan bir şey olmuştu.

"Yedi Kitap öyle öğretiyor," dedi.

"Cezanın olduğu yerde, her zaman suç da vardır," dedi Vorbis. "Bazen suç cezanın ardından gelir, ki bu da Büyük Tanrı'nın öngörüsünü gösterir."

"Ninem de hep öyle derdi," dedi Brutha düşünmeden.

"Gerçekten mi? Bu amansız hanımı daha iyi tanımak isterdim."

"Gün içinde mutlaka hak edecek bir şey yapacağım için her zaman beni döverdi," dedi Brutha.

"İnsan doğasını eksiksiz bir biçimde anlamış," dedi Vorbis elini çenesine dayayarak. "Cinsinin kusurları olmasa, kusursuz bir engizisyoncu olabilirmiş gibi görünüyor."

Brutha başını salladı. Ah, evet. Kesinlikle evet.

"Ve şimdi," dedi Vorbis ses tonu hiç değişmeden, "bana çölde ne gördüğünü söyleyeceksin."

"Ah. Altı ışık çakması vardı. Sonra beş yürek atımı kadar duraklama. Sonra sekiz çakma, Ve bir duraklama daha. Ve iki çakma."

Vorbis düşünceli düşünceli başını salladı.

"Dörtte üç," dedi. "Yüce Tanrı'ya şükürler olsun. O benim asam ve zor yerlerde rehberimdir. Şimdi gidebilirsin."

Brutha çakmaların anlamının ona söylenmesini beklememişti ve sormayacaktı da. Soruları Gizisyon sorardı. Bununla ünlüydüler.

Ertesi gün gemi bir burnu dolandı ve önlerine Ephebe koyu çıktı. Ufukta beyaz bir leke olan şehir, zaman geçip mesafe azaldıkça, bir kayalığın tepesine kadar uzanan, kör edici beyazlıktaki ev yığınlarına dönüştü.

Çavuş Simony, şehirle çok ilgiliymiş gibiydi. Brutha onunla hiç konuşmamıştı. Rahipler ile askerlerin arkadaşlık kurması teşvik edilmiyordu; askerlerde belli bir günahkarlık eğilimi vardı...

Mürettebat limana girmeye hazırlanırken, bir kez daha kendi haline bırakılmış olan Brutha askerleri dikkatle izliyordu. Çoğu asker biraz pasaklıydı ve alt düzeyden din adamlarına karşı kabaydı. Simony farklıydı. Her şey bir yana, adam parıldıyordu. Göğüs zırhı göz kamaştırıyordu. Teni ovulmuş gibi görünüyordu.

Çavuş pruvada durarak, yaklaşan şehri sabit bakışlarla izliyordu. Onu Vorbis'ten bu kadar uzakta görmek sıradışıydı. Vorbis nerede dursa, çavuş da orada, eli kılıcında, çevreyi tarıyor olurdu.

Ve ona soru sorulduğu zamanlar haricinde, her zaman sessizdi. Brutha arkadaşlık kurmaya çalıştı.

"Çok... beyaz görünüyor, değil mi?" dedi. "Şehir. Çok beyaz. Çavuş Simony?"

Çavuş yavaşça dönüp Brutha 'ya baktı.

Vorbis'in bakışları dehşet vericiydi. Vorbis kafanızın içindeki günahları görebilirdi ve sizi sadece bir günah aracı olarak görürdü. Simony'nin bakışları ise saf, basit nefretti.

Brutha geriledi.

"Ah. Özür dilerim," diye mırıldandı. Ciddi bir ifadeyle geminin kış tarafına gitti ve askerlerin yoluna çıkmamaya çalıştı.

Her neyse, yakında daha fazla asker olacaktı...

Ephebeliler onları bekliyordu. Askerler rıhtıma dizilmişti ve silahlarını tutuş şekilleri doğrudan bir hakaret olmanın sınırından dönüyordu. Ve sayıları çok fazlaydı.

Brutha, kafasının içinde kaplumbağanın sesiyle, arkadan geliyordu.

"Demek Ephebeliler barış istiyor," dedi Om. "Hiç öyle görünmüyor. Yenilmiş bir düşmana kanun dayatacakmışız gibi görünmüyor. Bizim işimizi görmüşler ve biz daha fazlasını istemiyormuşuz gibi görünüyor. Barış isteyen bizmişiz gibi görünüyor. Benim edindiğim izlenim bu."

"Kale'de herkes muhteşem bir zafer olduğunu söylüyordu," dedi Brutha. Artık dudaklarını hemen hiç oynatmadan konuşabiliyordu; Om onun sesini, daha ses tellerine gelirken duyabiliyor gibiydi.

İleride, Simony diyakozun peşinden gidiyor ve Ephebe askerlerinin her birine kuşkulu bakışlar fırlatıyordu.

"Tuhaf şey," dedi Om. "Kazananlar asla muhteşem zaferlerden bahsetmez. Çünkü savaşın ardından savaş meydanının neye benzediğini görenler onlardır. Yalnızca

kaybedenlerin muhteşem zaferleri olur."

Brutha buna nasıl yanıt vereceğini bilmiyordu. "Bu tanrısal konuşmalara benzemiyor," dedi.

"Bu kaplumbağa beyni yüzünden."

"Ne?"

"Sen hiçbir şey bilmez misin? Bedenler yalnızca zihnini içinde sakladığın kullanışlı şeyler değildir. Şeklin, nasıl düşündüğünü etkiler. Her yeri kaplayan bu morfoloji olayı yüzünden."

"Ne?"

Om içini çekti. "Eğer odaklanmazsam, kaplumbağa gibi düşünüyorum!"

"Ne? Yavaş mı demek istiyorsun?"

"Hayır! Kaplumbağalar şüphesidir. Onlar her zaman en kötüsünü bekler."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Başlarına en kötüsü geldiğinden, sanırım."

Brutha Ephebe'de çevresine bakındı. Alayın iki yanında, dağınık atkuyruklarına benzeyen tüy sorguçu miğferler takmış nöbetçiler yürüyordu. Birkaç Ephebe sakini yol kenarında durmuş, aylak aylak onları izliyordu. Brutha'nın köyündeki insanlara şaşırtıcı ölçüde benziyorlardı, hiç de iki bacaklı iblisler gibi değildiler.

"Bunlar insan," dedi.

"Karşılaştırmalı antropolojiden tam puan."

"Nhumrod Birader, Ephebelilerin insan eti yediğini söylemişti," dedi Brutha. "O yalan söylemez."

Küçük bir oğlan çocuğu burun deliğinde sondaj yaparak, düşünceli düşünceli Brutha'yı izledi. Eğer bu insan kılığında bir iblisse, son derece iyi bir aktördü.

Rıhtımlardan şehre uzanan yolun kenarına taş heykeller serpiştirilmişti. Brutha daha önce hiç heykel görmemişti —Yedi Peygamber'in heykelleri dışında elbette, ama onlar aynı şey değildi.

"Bunlar ne?"

"Eh, toga giymiş fıçıya benzeyen, Şarap Tanrısı Tuvelpit. Tsort'ta Smimto diyorlar. Saçlarını yapmış hatun da Aşk Tanrıçası Astoria. Tam bir mankafadır. Çirkin olan, Timsah Tanrı Offler. Yerlilerden değil. Orijinal olarak Klatch tanrısıdır, ama Ephebeliler şöhretini duymuş ve iyi bir fikir olduğunu düşünmüş. Dişlerine dikkat et. İyi dişler. İyi dişler. Karman çorman saçları olan da..."

"Onlardan gerçekmiş gibi bahsediyorsun," dedi Brutha.

"Gerçekler."

"Senden başka tanrı yok. Ossory'ye öyle söyledin."

"Eh, anlarsın ya, birazcık abarttım. Ama onlar o kadar da iyi değildir. Hele bir tanesi

var ki, tek yaptığı flüt çalarak oturmak ve sütçü kadınları kovalamak. Buna ilahi der misin? Ben demem."

Yol dolana dolana dik kayalık tepeye tırmanıyordu. Şehrin büyük kısmı kaya çıkıntılarında inşa edilmiş ya da kayanın içine oyulmuş gibi görünüyordu, öyle ki bir adamın balkonu bir başka adamın çatısıydı. Bir insan ya da eşeğin geçebileceği, ama bir at arabası için ani ölüm anlamına gelen bir dizi sığ basamaktan ibaretti yollar. Ephebe bir yaya şehriydi.

Daha fazla insan sessizlik içinde onları izliyordu. Tanrı heykelleri de öyle. Diğer şehirlerde ne kadar sıçan varsa, Ephebe'de o kadar tanrı vardı.

Brutha Vorbis'in yüzüne baktı. Songizisyoncu dümdüz ileri bakıyordu. Brutha adamın ne gördüğünü merak etti.

Her şey o kadar yeniydi ki!

Ve elbette şeytani. Heykellerdeki tanrılar pek iblise benzemiyordu ama... Nhumrod'un sesinin, bu gerçeğin onları daha da şeytani yaptığını söylediğini duyar gibi oldu. Günah, koyun postuna bürünmüş kurt gibi, görünmeden yaklaşırdı.

Tanrıçalardan birinin elbisesiyle ilgili önemli bir sorunu olduğunu fark etti Brutha; Nhumrod Birader orada olsa, ciddi ciddi uzanmak için oradan koşarak uzaklaşmak zorunda kalırdı.

"Anlaşmalı Sevgi Tanrıçası Petulia," dedi Om. "Anlarsın ya, gecenin ve diğer vakitlerin hanımları ona tapınır."

Brutha'nın ağız açık kaldı.

"Boyalı kaltaklar için bir tanrıça mı var?"

"Neden olmasın? Çok dindar insanlardır. Kendi şeylerinin üzerinde durmaya... zamanlarının çoğunu şeye bakarak... dinle, inanç onu bulduğun yeredir. Uzmanlaşma. Bu güvenlidir, anlıyor musun? Düşük risk, garantili geri dönüş. Bir yerlerde Marul Tanrısı bile var. Demek istediğim, Marul Tanrısı olmaya çalışacak başkası çıkmaz. Marul yetiştiren bir topluluk bulursun ve tutunursun. Gök gürültüsü tanrıları gelip geçer, ama ne zaman kötü bir Marul Sineği istilası olsa, insanlar sana dönerler. Petulia'nın hakkını... ee... vermek lazım. Pazarda bir boşluk buldu ve onu doldurdu."

"Bir Marul Tanrısı mı var?"

"Neden olmasın? Eğer yeterince insan inanırsa, her şeyin tanrısı olabilirsin..."

Om sustu ve Brutha'nın fark edip etmediğini görmek için bekledi. Ama Brutha'nın aklında başka bir şey varmış gibiydi.

"Bu doğru değil. İnsanlara bu şekilde davranmak. Of."

Bir diyakoz yardımcısına arkadan toslamıştı. Grup durmuştu —kısmen, Ephebeleri eşlikçileri durduğu, ama daha ziyade, bir adam sokakta koşmakta olduğu için.

Epeyce yaşlı olan adam, pek çok açıdan, kurutulmuş bir kurbağaya benziyordu. Onu

görünce insanın aklına çoğunlukla 'çevik' sözcüğü gelirdi, ama o anda 'anadan doğma' ve 'sırılsıklam' sözcüklerinin gelmesi çok daha muhtemeldi ve bu yüzde yüz doğrudu. Gerçi karman çorman bir sakalı vardı.

Adam ne halde olduğunun farkında değilmiş gibi sokakta koştu ve bir çömlekçi dükkanının önünde durdu. Çömlekçi, ufak tefek ıslak bir adamın ona hitap etmesinden hiç rahatsız olmuş görünmüyordu; aslında, sokaktaki adamların hiçbiri ona dikkat etmemişti.

"Dokuz Numara çömlek ve biraz iplik istiyorum lütfen," dedi yaşlı adam.

"Peki, Bay Legibus." Çömlekçi tezgahın altına uzanıp bir havlu çıkardı. Çıplak adam havluyu dalgın dalgın aldı. Brutha iki adamın da bunu daha önce yaşadıkları hissine kapıldı.

"Bir de, sonsuz uzunlukta bir kaldıraç ve, ah, sabit bir yer," dedi Legibus kurulanırken.

"Dükkada ne varsa o, efendim. Çömlekler, ev eşyaları. Ama aksiyomatik mekanizmalardan yana eksiklerimiz var."

"Eh, bir parça tebeşirin var mı?"

"Geçen seferden kalma bir parça var burada," dedi çömlekçi.

Ufak tefek çıplak adam tebeşiri aldı ve en yakındaki duvara üçgenler çizmeye başladı. Sonra bakışlarını indirdi.

"Neden üzerimde giysi yok?" dedi.

"Yine banyo yapıyordunuz, değil mi?" dedi çömlekçi.

"Giysilerimi hamamda mı bıraktım?"

"Muhtemelen hamamdayken aklınıza bir fikir gelmiştir." dedi çömlekçi.

"Bu doğru! Bu doğru! Dünyayı yerinden oynatmak için harika bir fikir geldi aklıma!" dedi Legibus. "Basit kaldıraç ilkesi. Kusursuzca işlemeli. Teknik ayrıntıları halletmek yeterli."

"Ne güzel. Kışın sıcak bir yere gidebiliriz," dedi çömlekçi.

"Bu havluyu ödünç alabilir miyim?"

"Zaten sizin, Bay Legibus."

"Öyle mi?"

"Buraya son geldiğinizde bırakmıştınız. Hatırladınız mı? Deniz feneri fikri aklınıza geldiğinde?"

"İyi. İyi," dedi Legibus havluya sarınarak. Duvara birkaç çizgi daha çizdi. "İyi. Tamam. Daha sonra duvarı aldırma için birini yollarım."

Döndü ve Omnia'ları ilk defa gördü. Dikkatle baktı ve sonra omuzlarını silkti.

"Hımm," dedi ve yavaş yavaş uzaklaştı.

Brutha Ephebeli askerlerden birinin cüppesini çekiştirirdi.

"Affedersin, ama neden durduk?" dedi.

"Filozofların geçiş önceliği var," dedi asker.

"Filozof nedir?" dedi Brutha.

"Ağır yük taşıma gerektirmeyen işler bulabilecek kadar akıllı biri," dedi kafasının içinde bir ses.

"Adil kaderini arayan ve kuşkusuz bulacak olan bir kafır," dedi Vorbis. "Bir yalanlar mucidi. Bir pislik yığını sineği nasıl çekerse, bu lanetli şehir de onları çekiyor."

"Aslında, iklim yüzünden," dedi kaplumbağanın sesi. "Bir düşün. Ne zaman aklına parlak bir fikir gelse hamamdan fırlayıp sokaklarda koşma eğilimi duyuyorsan, bunu soğuk bir yerde yapmak istemezsin. Soğuk bir yerde yaparsan türün tükenir. Bunun adı doğal eleme. Ephebe, filozoflarıyla tanınır. Sokak tiyatrosundan daha iyidir."

"Ne? Üzerinde giysileri olmayan bir sürü yaşlı adam sokaklarda mı koşuyor?" dedi Brutha alçak sesle, tekrar yürümeye başlarken.

"Üç aşağı beş yukarı. Bütün zamanını evren hakkında düşünerek geçirirsen, onun daha az önemli parçalarını unutmaya başlarsın. Pantolonun gibi. Ve buldukları yüz fikrin doksan dokuzu tamamen işe yaramazdır."

"Neden onları güvenli bir yerlere kapamıyorlar öyleyse? Bana pek işe yarıyorlarmış gibi gelmedi," dedi Brutha.

"Çünkü yüzüncü fikir," dedi Om, "genellikle olağanüstüdür."

"Ne?"

"Kayanın üzerindeki en yüksek kuleye bak."

Brutha başını kaldırıp baktı. Kulenin üzerinde, sabah ışığında parlayan, metal bantlarla tutturulmuş büyük bir disk vardı.

"O nedir?" diye fısıldadı.

"Omnia'nın artık doğru düzgün bir filosofun bulunmamasının sebebi," dedi Om. "İşte bu yüzden her zaman birkaç filozof bulundurmaya değer. Bir an 'Gerçek mi Güzelliktir, Yoksa Güzellik mi Gerçektir?' ve 'Duyacak Kimse Yoksa Ormanda Yıkılan Bir Ağaç Ses Çıkarır mı?' gibi sorular havada uçuşur ve tam sen adamların salya akıtmaya başlayacağını sanırken, içlerinden biri, 'Bu arada, yüksek bir yere dokuz metre çapında parabolik bir yansıtıcı koyup güneşin ışınlarını düşman gemilerine yollamak, optik prensipleri göstermek açısından ne kadar da ilginç bir yol olurdu,' der," diye ekledi. "Şu filozoflar her zaman hayret verici yeni fikirler bulurlar. Bundan önceki de kaldırma prensiplerini gösteren karmaşık bir araçtı ve tesadüf eseri yanan sülfür toplarını üç kilometre uzağa fırlatabiliyordu. Ondan önceki de, gemilerin diplerine ucu sivriltilmiş kütükler fırlatan bir sualtı aracıydı sanırım."

Brutha diske yeniden baktı. Son ifadedeki sözcüklerin üçte birinden fazlasını anlamamıştı.

"Ee," dedi, "çıkarıyor mu?"

"Ne çıkarıyor mu?"

"Ses çıkarıyor mu? Kimsenin duyamayacağı bir yerde yıkıldığı zaman?"

"Kimin umurunda?"

Grup, kayalığın zirvesini baş bandı gibi saran duvardaki bir kapıya gelmişti. Ephebeli kumandan durdu ve döndü.

"Bu... konukların... gözleri bağlanmalı," dedi.

"Rezalet!" dedi Vorbis. "Biz diplomatik bir görev için buradayız!"

"Bu benim işim değil," dedi kumandan. "Benim işim, 'Bu kapıdan geçecekseniz gözleriniz bağlanacak,' demek. Gözlerinizi bağlatmanız gerekmez. Dışarıda kalabilirsiniz. Ama kapıdan geçmek istiyorsanız, gözlerinizi bağlatacaksınız. Bu, şu hayati seçimlerden biri."

Diyakoz yardımcılarında biri Vorbis'in kulağına fısıldadı. Vorbis Omnialı askerlerin önderiyle alçak sesle konuştu.

"Pekala," dedi sonra, "ama itirazımızı not ettik."

Gözlerini bağlamak için kullandıkları kumaş oldukça yumuşaktı ve hiç ışık geçirmiyordu. Ama Brutha götürülürken...

... bir koridorda on adım ve sonra sola beş adım, sonra çapraz olarak ileriye ve sola üç buçuk adım, sağa yüz üç adım, aşağıya üç adım, ve on yedi ve bir çeyrek defa kendi çevrelerinde döndürüldükten sonra ileri dokuz adım, sola bir adım, ileri on dokuz adım, sola bir adım, ileri on dokuz adım, üç saniye duraklama, sağa iki adım, geriye iki adım, geriye iki adım, üç buçuk kere döndürüldükten sonra bir saniye bekleme, yukarı üç adım, sağa yirmi adım, beş ve bir çeyrek defa döndürüldükten sonra sola on beş adım, ileri yedi adım, sağa on sekiz adım, yukarı yedi adım, çapraz olarak ileri, iki saniye duraksama, sağa dört adım, otuz adım boyunca her on adımda bir metre giden bir yokuştan aşağı indikten sonra yedi buçuk kere döndürülüp ileri altı adım...

... attıktan sonra bunun ne işe yarayacağını merak etti.

Göz bağı, açık bir avluda çıkarıldı. Avluyu inşa etmek için kullanılan beyaz taşlar güneş ışıklarını bir parıltıya dönüştürüyordu. Brutha gözlerini kırptırdı.

Avlunun kenarlarına okçular dizilmişti. Oklarını yere doğrultmuşlardı, ama tavırları yaylarını kaldırmalarının an meselesi olduğunu anlatıyordu.

Bir başka kel adam onları bekliyordu. Ephebeliler arasında örtülere bürünmüş, bir sürü sıksa kel adam var gibiydi. Onları bekleyen adam yarım ağızla gülümsedi.

Kimse bizden pek hoşlanmıyor, diye düşündü Brutha.

"Bu önemsiz rahatsızlığı affedeceğinizi umuyorum," dedi sıksa adam. "Adım Aristocrates. Tiran'ın sekreteriyim. Lütfen adamlarınıza silahlarını yere bırakmalarını söyleyin."

Vorbis sırtını dikleştirdi. Ephebeli'den bir baş daha uzundu. Çok soluk bir tene sahip olmasına rağmen, daha da soldu.

"Silahlarımızı alıkoymaya hakkımız var!" dedi. "Biz yabancı bir ülkeye gelen elçileriz!"

"Ama barbar bir ülkeye değil," dedi Aristocrates ılımlı bir tavırla. "Burada silaha gerek yok."

"Barbar değil mi?" dedi Vorbis. "Gemilerimizi yaktınız!"

Aristocrates elini kaldırdı.

"Bu daha sonra tartışılacak bir konu," dedi. "Ben, sizi odalarınıza götürme şerefine nail olacağım. Yolculuğunuzun ardından biraz dinlenmek isteyeceğinizden eminim. Elbette, sarayda dilediğiniz yere gitmekte özgürsünüz, Ve bizim gitmenizi istemediğimiz bir yer olursa, nöbetçiler sizi hızla ve incelikle bilgilendirecektir."

"Peki saraydan ayrılabilir miyiz?" dedi Vorbis soğuk bir sesle.

Aristocrates omuzlarını silkti.

"Kapıyı, savaş zamanı dışında korumayız," dedi. "Eğer yolu hatırlayabiliyorsanız, onu kullanmakta özgürsünüz. Ama sizi uyarmalıyım, labirentte dikkatsizce dolaşmak tehlikeli olabilir. Atalarımız, ne yazık ki, çok kuşkucu insanlardı ve bu güvensizlik yüzünden pek çok tuzak kurdular; sırf geleneklerimize saygımızdan dolayı onları bakımlı tutuyoruz elbette. Şimdi, eğer beni takip ederseniz..."

Omnialılar birbirlerine sokuldular ve Aristocrates'i takip ederek sarayda ilerlediler. Çeşmeler vardı. Bahçeler vardı. Orada burada insanlar oturmuş, konuşmak dışında pek bir şey yapmıyorlardı. Ephebeliler 'içerisi' ve 'dışarı' kavramlarını pek iyi kavrayamamış gibiydi —sarayı kuşatan labirent dışında; labirent bu konuda çok netti.

"Her dönemde bizi tehlike bekliyor," dedi Vorbis sessizce. "Gruptan ayrılan ya da herhangi bir şekilde, herhangi biriyle arkadaşlık kuran herkes engizisyonculara hesap verecek. Uzun uzun."

Brutha bir kuyudan testi doldurmakta olan bir kadına baktı. Bu pek de askeri bir eyleme benzemiyordu.

Yine o tuhaf çifte duyguyu hissetmeye başlamıştı. Yüzeyde, Brutha'nın düşünceleri vardı, Kale'nin kesinlikle onaylayacağı düşünceler. Burası bir kafir ve imansız yuvasıydı; sırf sıradanlığı bile, yanlış düşünüş ve sapkınlık tuzaklarıydı. Gün ışığında parlak olabilirdi, ama gerçekte bir gölge mekânıydı.

Ama alttan alta, Brutha'yı içeriden izleyen Brutha'nın düşünceleri vardı...

Vorbis burada yanlış görünüyordu. Keskin ve nahoş. Ve çömlekçilerin, duvarlarına üçgenler çizen sırlı sıklam, çıplak yaşlı adamlara aldırmadığı bir şehir, Brutha'nın daha fazla tanımak istediği bir şehirdi. Kendini büyük, boş bir testi gibi hissediyordu. Boş bir şey için yapılacak şey, onu doldurmaktı.

"Bana bir şey mi yapıyorsun?" diye fısıldadı.

Kutusunun içinde, Om Brutha'nın zihninin şekline baktı. Sonra hızlı düşünmeye çalıştı.

"Hayır," dedi —en azından bu gerçektir. Bu daha önce olmuş muydu?

İlk günlerde de böyle miydi? Öyle olmalıydı. Şimdi her şey çok puslu. O zamanlar düşündüğü şeyleri hatırlayamıyordu, yalnızca düşüncelerin şekilleri kalmıştı zihninde. Her şey çok renkliydi, her şey her gün büyüyordu —kendisi her gün büyüyordu; düşünceler ve onları düşünen zihin aynı hızda büyüyordu. O günlerden kalan şeyleri unutmak kolaydı. Tıpkı ateşin alevlerinin şeklini hatırlamaya çalışması gibiydi. Ama his... işte bunu hatırlayabiliyordu.

Brutha'ya hiçbir şey yapmıyordu. Brutha kendi kendine yapıyordu. Brutha tanrısal şekillerde düşünmeye başlıyordu. Brutha peygamber olmaya başlıyordu.

Om onun konuşacak birilerine sahip olduğunu diledi. Anlayacak birilerine.

Burası Ephebe'ydi, değil mi? İnsanların geçimini anlamaya çalışarak kazandığı yer?

Omniaılar merkez avlunun çevresindeki küçük odalarda kalacaktı. Ortada, tatlı kokulu çam ağaçlarından oluşan küçük bir korunun içinde, bir çeşme vardı. Askerler birbirlerini dürtüklediler. İnsanlar profesyonel askerlerin devamlı savaş düşündüğünü sanır, ama ciddi profesyonel askerler daha çok yemek ve uyuyacak sıcak bir yer düşünürler, Çünkü genellikle bulması zor olan iki şey bunlardır, ancak devamlı karşılına savaş çıkar.

Brutha'nın hücrelerinde bir çanak dolusu meyve ve bir tabak soğuk et vardı. Ama her şeyin bir sırası vardı. Tanrı'yı kutusundan çıkardı.

"Meyve var," dedi. "Şu yemişler ne?"

"Üzüm," dedi Om. "Şarabın hammaddesi."

"Bu sözcüğü daha önce de söyledin. Ne anlama geliyor?"

Dışarıda biri bağırdı.

"Brutha!"

"Bu Vorbis. Gitmem lazım."

Vorbis hücrelerinin ortasında duruyordu.

"Bir şey yedin mi?" diye sordu.

"Hayır, efendim."

"Meyve ve et, Brutha. Ve bugün oruç günü. Bize hakaret etmeye çalışıyorlar!"

"Şey. Belki oruç günü olduğunu bilmiyorlardır?" dedi Brutha.

"Cehalet başlı başına bir günahdır," dedi Vorbis.

"Ossory VII, 4. ayet," dedi Brutha düşünmeden.

Vorbis gülümsedi ve Brutha'nın omzunu okşadı.

"Sen ayaklı bir kitapsın Brutha. Septateuch perambulatus."

Brutha sandaletlerine baktı.

O haklı, diye düşündü. Ve ben unutmuştum. En azından, hatırlamak istememiştım.

Sonra kendi düşüncelerinin yansımasını işitti: Hepi topu meyve, et ve ekmek. Hepsisi

bu. Oruç günleri, bayram günleri, Peygamberlerin Günleri ve ekmek günler... kimin umurunda? Şu anda yiyecek hakkındaki tek endişesi onun ulaşabileceği kadar alçakta olması olan bir Tanrı?

Keşke ikide bir omzumu okşamasa.

Vorbis döndü.

"Diğerlerine hatırlatayım mı?" dedi Brutha.

"Hayır. Elbette, rahip olan biraderlerimize hatırlatılması gerekmeyecektir. Askerlere gelince... evden bu kadar uzakta biraz özgürlüğe izin verilebilir belki..."

Brutha kendi hücrelerine döndü.

Om hâlâ masanın üzerindeydi ve gözlerini kavuna dikmişti.

"Neredeyse korkunç bir günah işleyecektim," dedi Brutha. "Az kalsın meyvesiz bir günde meyve yiyecektim."

"Korkunç bir şey bu, korkunç bir şey," dedi Om. "Şimdi kavunu kes."

"Ama yasak!" dedi Brutha.

"Hayır, değil," dedi Om. "Kavunu kes."

"Ama tutkunun dünyayı esir almasına meyve yemek sebep oldu," dedi Brutha.

"Sebep olduğu tek şey gazdı," dedi Om. "Kavunu kes!"

"Beni baştan çıkarıyorsun!"

"Hayır, çıkarmıyorum. Sana izin veriyorum. Özel izin! Lanet kavunu kes!"

"Ancak bir piskopos ya da yüksek bir görevlinin izin verme..." diye başladı Brutha.

Sonra durdu.

Om dik dik ona bakıyordu.

"Evet. Kesinlikle," dedi. "Şimdi kavunu kes." Sesi biraz yumuşadı. "Daha iyi hissetmeni sağlayacaksa, bunun ekmek olduğunu ilan edebilirim. Buraların Tanrı'sı benim. Ona ne istersem o ismi verebilirim. Bu ekmek. Tamam mı? Şimdi lanet kavunu kes."

"Somun," diye düzeltti Brutha.

"Tamam. Şimdi bana çekirdekleri ayıklanmış bir dilim ver."

Brutha dikkatle denileni yaptı.

"Ve çabucak ye," dedi Om.

"Ya Vorbis bizi görürse?"

"Çünkü gidip bir filozof bulman gerekiyor," dedi Om. Ağzının dolu olması, Brutha'nın zihnindeki sesi değiştirmede. "Bilirsin, kavunlar yabanda kendiliğinden yetişir. Böyle büyük kavunlar değil. Küçük yeşil şeyler. Kabuğu deri gibi. Onları ısıramıyorsun. Bir sürü kavunun yanında, bir keçinin bile tüküreceği ölü yaprakları yiyerek seneler geçirdim. Kavunların kabuğunun daha ince olması lazım. Bunu hatırla."

"Filozof mu bulacağım?"

"Evet. Nasıl düşünüleceğini bilen biri. Beni kaplumbağa olmaktan kurtarabilecek biri."

"Ama... Vorbis beni çağırabilir."

"Yalnızca gezintiye çıkıyorsun. Hiç sorun değil. Acele et. Ephebe'de başka tanrılar var.

Onlarla şu anda karşılaşmak istemiyorum. Bu şekilde görünürken."

Brutha paniğe kapılmış gibiydi.

"Nereden filozof bulacağım?" dedi.

"Buralarda mı? Taş atsan yeter, sanırım."

Ephebe labirenti eskiydi ve gizli yollar, ustura kadar keskin bıçaklar ve düşen taşlarla yapabileceğiniz, hayret verici binbir şeyle doluydu. Sizi oranın tamamından geçirebilecek tek bir rehber yoktu. Altı rehber vardı ve her biri labirentin yalnızca altıda birini biliyordu. Her sene özel bir yarış düzenliyorlar, düzeni biraz değiştiriyorlardı. Kimin kendi kısmını dikkatsiz gezgin için daha da ölümcül yapabileceğini görmek için kendi aralarında yarışıyorlardı. Bir jüri ve küçük bir ödül vardı.

Labirentte rehber olmadan en uzağa yürüyebilen kişi on dokuz adım atmıştı. Eh, üç aşağı beş yukarı. Başı yedi adım daha ileriye yuvarlanmıştı, ama muhtemelen bu sayılmazdı.

Her rehber değiştirme noktasında, içinde hiç tuzak olmayan küçük bir oda vardı. İçinde yalnızca küçük bronz bir çan vardı. Bunlar ziyaretçilerin bir sonraki rehberine teslim edildiği küçük bekleme odalarıydı. Ve orada burada, göreceli olarak daha dâhiyane tuzakların üzerindeki tünel çatısının yakınında gözlem pencereleri vardı, çünkü nöbetçiler gülmeyi herkes kadar severdi.

Brutha bunların hiçbirini fark etmedi. O, üzerine pek kafa yormadan, tünellerde ve koridorlarda rahat rahat yürüyordu. Sonunda kapıyı iterek akşam havasına çıktı.

Çiçek kokuları etrafı sarmıştı. Alacakaranlıkta güveler uçuşuyordu.

"Filozoflar neye benzer?" dedi Brutha. "Banyo yapmazken, demek istedim."

"Bol bol düşünürler," dedi Om. "Yüzünde gergin bir ifade olan birini ara."

"Bu kabızlık anlamına da gelebilir."

"Eh, filozofça yaptıkları sürece sorun yok..."

Ephebe şehri çevrelerini kuşatmıştı. Köpekler havlıyordu. Bir yerlerde bir kedi miyavlıyordu. Orada bir yerde, hayatlarını yaşayan bir sürü insan olduğunu gösteren küçük, rahat seslerin genel fısıltısı vardı.

Sonra sokakta bir kapı çarpılarak açıldı ve birinin kafasında kırılan oldukça büyük bir şarap amforasının çatırtısı duyuldu.

Ufak tefek, togalı, sıska bir yaşlı adam düştüğü parke döşeli yoldan kalktı ve dik dik kapıya baktı.

"Sana söylüyorum, sonlu bir zekâ, karşılaştırma yolu ile mutlak hakikate ulaşamaz,

tamam mı, çünkü doğası gereği bölünmez olduğundan, gerçek 'daha fazla' ve 'daha az' kavramlarını dışlar, bu yüzden hakikatin kendisi dışında hiçbir şey hakikatin kesin ölçütü olamaz. "Piç herifler," dedi.

Binanın içinden biri, "Yok ya? Demek öyle," dedi.

Yaşlı adam, Brutha'yı görmezden geldi ve büyük bir güçle, bir parke taşını çekip aldı ve elinde tarttı.

Sonra kapıdan içeri daldı. Uzak bir öfke çığı geldi.

"Ah. Felsefe," dedi Om.

Brutha ihtiyatla kapıdan içeri baktı.

Odanın içinde, togalara bürünmüş, birbirlerine neredeyse tıpatıp benzeyen iki grup adam, kendi içlerinden birer kişiyi tutmaya çalışıyorlardı. Çoklu-evrenin her yerinde, barlarda günde bir milyon defa tekrarlanan bir sahneydi —iki kavgacı birbirlerine hırlıyor, yüzlerini buruşturuyor, arkadaşlarının ellerinden sıyrılmaya çalışıyorlardı, ama elbette o kadar da çok çaba göstermiyorlardı, çünkü sıyrılmayı başarıp, aniden kendinizi bir halkanın ortasında, elindeki taşı kaşlarınızın ortasına indirmeye hazırlanan bir deliyle karşı karşıya bulmaktan daha kötü şey yoktu.

"Evet," dedi Om, "işte bu kesinlikle felsefe."

"Ama kavga ediyorlar!"

"Özgürce ve eksiksizce yapılan bir fikir teatisi, evet."

Brutha şimdi daha açık seçik görebiliyordu. Adamlar arasında ufak tefek farklar olduğunu fark etti. Birinin sakalı daha kısaydı, yüzü kıpkırmızı kesilmişti ve parmağını suçlamasına sallıyordu.

"Beni iftirayla suçladı bu herif!" diye bağıyordu.

"Hiç de değil!" diye bağırdı diğer adam.

"Suçladın işte! Suçladın! Onlara ne dediğini söyle!"

"Bak, ben yalnızca, bir paradoksun doğasını anlatmak için dedim ki, eğer Ephebeli Xeno, 'Bütün Ephebeliler yalancıdır,' derse dedim..."

"Gördünüz mü? Gördünüz mü? Yine yaptı!"

"... hayır, hayır, dinle, dinle... o zaman, Xeno'nun kendisi Ephebeli olduğundan, bu onun da yalancı olduğu anlamına gelir ve dolayısıyla..."

Xeno arkadaşlarının ellerinden sıyrılmak için inatla çabaladı ve dört çaresiz filozofu odada sürükledi.

"Sana bir tane patlatacağım ahbap!"

"Affedersiniz?" dedi Brutha.

Filozoflar dondu. Sonra dönüp Brutha'ya baktılar. Yavaş yavaş gevşediler. Mahcup öksürükler duyuldu.

"Hepiniz filozof musunuz?" dedi Brutha.

Xeno adlı adam togasını düzelterek öne çıktı.

"Bu doğru," dedi. "Biz filozofuz. Düşünüyoruz, dolayısıyla varım."

"Varız," dedi talihsiz paradoks üreticisi düşünmeden.

Xeno hızla döndü. "Ta burama kadar getirdin Ibid!" diye kükredi ve Brutha'ya döndü.

"Varız, dolayısıyla varım," dedi özgüvenle. "İşte bu kadar."

Pek çok filozof ilgiyle birbirlerine baktılar.

"Aslında bu oldukça ilginç," dedi biri. "Varlığımızın kanıtı, var olduğumuz gerçeği, söylediğin bu mu?"

"Kes sesini," dedi Xeno ona bakmadan.

"Siz kavga mı ediyordunuz?" dedi Brutha.

Toplanan filozoflar muhtelif şok ve dehşet ifadeleri takındılar.

"Kavga etmek mi? Biz mi? Biz filozofuz," dedi Ibid şok içinde.

"Yani," dedi Xeno.

"Ama siz..." diye başladı Brutha.

Xeno elini salladı.

"Münazara atışması," dedi.

"Teze karşı antitez eşittir histeritez," dedi Ibid. "Evrenin titizlikle test edilmesi. Temel hakikat örsü üzerinde zekânın çekici..."

"Kes sesini," dedi Xeno. "Peki, senin için ne yapabiliriz genç adam?"

"Onlara tanrıları sor," dedi Om.

"Ah, ben tanrılar hakkında bilgi almak istiyorum," dedi Brutha.

Filozoflar bakıştı.

"Tanrılar mı?" dedi Xeno. "Biz tanrılarla uğraşmayız. Hah. Modası geçmiş bir inanç sisteminin kalıntılarıdır tanrılar."

Berrak akşam göğünde bir gürlleme oldu.

"Gök Gürültüsü Tanrısı Kör Io dışında," diye devam etti Xeno ses tonu hiç değişmeden.

Gökyüzünde bir şimşek çaktı.

"Bir de Ateş Tanrısı Cubal," dedi Xeno.

Bir esinti pencereleri sarstı.

"Rüzgar Tanrısı Flatulus da iyidir," dedi Xeno.

Havada bir ok maddeleştirdi ve Xeno'nun elinin yanına, masaya saplandı.

"Tanrıların Habercisi Fedecks, o en büyüklerinden biridir," dedi Xeno.

Kapıda bir kuş belirdi. En azından, aşağı yukarı kuşa benziyordu. Otuz santim boyunda, siyah beyazdı, eğik bir gagası ve başına gelmesinden korktuğu her ne varsa çoktan başına geldiğini düşündüren bir ifadesi vardı.

"Bu da ne?" dedi Brutha.

"Bir penguen," dedi Om'un sesi kafasının içinde.

"Bilgelik Tanrıçası Patina? En iyilerinden biridir," dedi Xeno.

Penguen ona gakladı ve sallana sahana karanlığa daldı.

Filozoflar çok utanmış görünüyorlardı. Sonra Ibid, "Çığ Tanrısı Foorgol? Kar sınırı nerede?" diye sordu.

"Üç yüz kilometre uzakta," dedi biri.

Beklediler. Hiçbir şey olmadı.

"Modası geçmiş bir inanç sisteminin kalıntısı," dedi Xeno.

Ephebe'nin hiçbir yerinde beyaz, buzdan bir ölüm duvarı belirmedi.

"Yalnızca doğal bir gücün düşüncesizce kişileştirilmesi," dedi filozoflardan biri, daha yüksek sesle. Hepsi bunun üzerine çok daha iyi hissetmiş göründü.

"İlkel doğa tapıncı."

"Beş para etmez."

"Bilinmeyen basit bir biçimde rasyonalize edilmesi."

"Hah! Akıllı bir kurgu, zayıfları ve aptalları korkutmak için bir öcü!"

Sözcükler Brutha'nın içinde kabardı. Kendini tutamadı.

"Her zaman bu kadar soğuk mudur?" dedi. "Buraya gelirken epey serin gibiydi."

Filozofların hepsi Xeno'dan uzaklaştı.

"Ama Foorgal hakkında söylenebilecek bir şey varsa," dedi Xeno, "çok anlayışlı bir tanrı olmasıdır. Şakalardan bütün... insanlar kadar hoşlanır."

Çabucak iki yanına baktı. Bir süre sonra filozoflar gevşediler, Brutha'yı tamamen unutmuş görünüyorlardı.

Brutha ancak o zaman odayı inceleyecek zaman bulabildi. Daha önce hiç meyhane görmemişti. Odanın bir yanında servis tezgahı uzanıyordu. Arkasında tipik bir Ephebe barının eşyaları vardı —şarap şişesi yığınları, amfora rafları ve dünyada gerçekten de kartondan meme uçlarına bakmak için salyaları akarak, aslında istemedikleri kuruyemiş paketlerinden satın alacak insanlar olduğu umuduyla asılmış, tuzlu fıstık ve keçi pastırması ilanlarının üzerinde tapınak bakirelerinin neşeli resimleri.

"Bütün bunlar da ne?" diye fısıldadı Brutha.

"Ben nereden bileyim?" dedi Om. "Beni dışarı çıkar da bakayım."

Brutha kutuyu açtı ve kaplumbağayı çıkardı. Tek bir yaşarmış göz çevreye bakındı.

"Ah. Tipik meyhane," dedi Om. "Güzel. Ben onlar ne içiyorsa ondan bir tabak istiyorum."

"Meyhane mi? Alkol içilen bir yer mi?"

"Kesinlikle öyle olmasını sağlamaya kararlıyım, evet."

"Ama... ama... Yedi Kitap, hem de on yedi defa özellikle vurgulayarak bizi alkole karşı..."

"Neden öyle, hiç bilmiyorum," dedi Om. "Bardak temizleyen şu adamı görüyor musun?"

Git ona şöyle de: "Bana bir..."

"İnsan'ın zihniyle alay eder,' der Ossory Peygamber. Ve..."

"Bir kere daha söylüyorum! Ben asla öyle bir şey söylemedim! Şimdi adamla konuş!"

Aslında, adam Brutha'yla konuştu. Büyü eseriymiş gibi tezgahın diğer yanında belirdi.

Hâlâ bardak siliyordu.

"İyi akşamlar bayım," dedi. "Ne arzu edersiniz?"

"Bir bardak su istiyorum lütfen," dedi Brutha son derece ölçülü bir biçimde.

"Peki kaplumbağa için?"

"Şarap!" dedi Om'un sesi.

"Bilmiyorum," dedi Brutha. "Normalde kaplumbağalar ne içer?"

"Buraya gelenler normalde biraz süt-ekmek isterler," dedi meyhaneci.

"Buraya çok kaplumbağa gelir mi?" dedi Brutha yüksek sesle, Om'un öfkeli haykırışlarını boğmaya çalışarak.

"Ah, çok faydalı felsefi hayvanlardır kaplumbağalar. Mecazi oklardan kaçarlar, yarışlarda tavşanları yenerler... oldukça kullanışlıdırlar."

"Ah... benim hiç param yok," dedi Brutha.

Meyhaneci ona doğru eğildi. "Bak sana ne diyeceğim," dedi. "Declivites biraz önce herkese içki ısmarladı. Onun için sorun olmaz."

"Süt-ekmek mi!"

"Ah. Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim."

"Ah, buraya her tip gelir," dedi meyhaneci doğrularak. "Stoacılar. Kinikler. Çok içer Kinikler. Epikürcüler. Olasılıksalcılar. Anamaxanderciler. Epistemologlar. Aristocular. Özetgeççiler. Her tip. Hep öyle derim. Hep derim ki," —bir bardak daha alıp kurulamaya başladı— "dünyanın dünya olması için her tipten insan gerekir."

"Süt-ekmek!" diye bağırdı Om. "Bunun için gazabımı hissedeceksin, tamam mı? Şimdi ona tanrıları sor!"

"Söylesene," dedi Brutha suyunu yudumlayarak, "onların arasında, tanrılar hakkında bilgisi olan biri var mı?"

"Bu tür bir şey için sana rahip lazım," dedi meyhaneci.

"Hayır, demek istediğim... tanrıların he olduğu... tanrıların nasıl var olduğu... o tür şeyler," dedi Brutha meyhanecinin tuhaf sohbet yöntemiyle güreşerek.

"Tanrılar o tür şeylerden hoşlanmaz," dedi meyhaneci. "Bazı geceler, biri fazla içtiği zaman burada da o tür şeyler konuşulur. Tanrıların gerçekten var olup olmadığı hakkında kozmik spekülasyonlar. Sonra bir bakmışsın çatıdan aşağı, üzerinde "Evet, varız," yazılı bir not olan bir yıldırım düşüyor ve dumanları tüten bir çift sandalet buluyorsun. Bu tür şeyler metafizik spekülasyonun tüm ilginçliğini alıp götürüyor."

"Ekmek taze bile değil," diye mırıldandı Om burnu tabağın içindeyken.

"Hayır, tanrıların var olduğunu biliyorum," dedi Brutha telaşla. "Ben yalnızca... onlar hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorum."

Meyhaneci omuzlarını silkti.

"O zaman değerli bir şeylerin yanında durmazsan sevinirim," dedi. "Yine de, yüz sene sonra hiç biri fark etmeyecek." Bir bardak daha aldı ve ovmaya başladı.

"Sen filozof musun?" dedi Brutha.

"Bir süre sonra insana bulaşıyor," dedi meyhaneci.

"Bu süt bozuk," dedi Om. "Ephebe'de demokrasi olduğunu söylerler. Bu süte oy verme hakkı tanınmalı."

"İstediğim şeyi burada bulacağımı sanmıyorum," dedi Brutha dikkatle. "Şey, Bay İçki Satıcısı?"

"Evet?"

"Bilgelik Tanrıçası'ndan bahsedildiğinde içeri giren kuş neydi?"

"Orası azıcık sorunlu," dedi meyhaneci. "Utanç kaynağı biraz."

"Pardon?"

"O," dedi meyhaneci, "bir penguen."

"Bilge türden bir kuş mu?"

"Hayır. Pek sayılmaz," dedi meyhaneci. "Bilgeliğiyle tanınmaz. Dünyadaki kafası en karışık ikinci kuş. Yalnızca su altında uçabildiğini söylüyorlar."

"O zaman neden..."

"Bundan bahsetmekten hoşlanmıyoruz," dedi meyhaneci. "İnsanların keyfini kaçırıyor. Kahrolası heykeltıraş," diye ekledi alçak sesle.

Barın diğer ucunda filozoflar yine kavga etmeye başlamışlardı.

Meyhaneci öne eğildi. "Paranız yoksa," dedi, "fazla yardım bulabileceğinizi sanmıyorum. Buralarda ucuza konuşulmaz."

"Ama onlar biraz önce..." diye başladı Brutha.

"Her şeyden önce, su ve sabun masrafı var. Havlu. Sabun bezi. Banyo lifi. Ponza taşı. Banyo tuzları. Hepsi birikiyor."

Tabaktan bir hüpürtü geldi. Om sütlü kafasını Brutha'ya çevirdi.

"Hiç mi paran yok?" dedi.

"Hayır," dedi Brutha.

"Eh, bir filozof bulmamız lazım," dedi kaplumbağa ifadesiz bir sesle. "Ben düşünemiyorum ve sen nasıl düşünüleceğini bilmiyorsun. Bunu her zaman yapan birini bulmamız lazım."

"Elbette, bizim Didactylos'u deneyebilirsin," dedi meyhaneci. "Ondan daha ucuzunu bulamazsın."

"Pahalı sabunlar kullanmıyor mu?" dedi Brutha.

"Sanırım itiraz korkusu duymadan söyleyebilirim ki," dedi meyhaneci ciddi bir tavırla, "hiçbir şekilde, asla sabun kullanmaz."

"Ah. Şey. Teşekkür ederim," dedi Brutha.

"Ona bu adamın nerede yaşadığını sor," diye emretti Om.

"Bay Didactylos'u nerede bulabilirim?" dedi Brutha.

"Saray avlusunda. Kütüphane'nin yanı. Görmemen imkânsız. Burnunu takip et, yeter."

"Biz zaten oradan..." dedi Brutha, ama iç sesi ona cümleyi tamamlamamasını söyledi.

"Biz gidelim madem."

"Kaplumbağanı unutma," dedi meyhaneci. "Etləri tatlı olur."

"Bütün şarapların suya dönüşsün!" diye haykırdı Om.

"Dönüşecek mi?" dedi Brutha geceye çıkarlarken.

"Hayır."

"Bana tekrar anlatsana. Tam olarak neden filozof arıyoruz?" dedi Brutha.

"Gücümü geri almak istiyorum," dedi Om.

"Ama herkes sana inanıyor!"

"Bana inansalar benimle konuşabilirlerdi. Ben onlarla konuşabilirdim. Neyin yanlış gittiğini bilmiyorum. Omnia'da kimse başka tanrılara tapınmıyor, değil mi?"

"Buna izin verilmez," dedi Brutha. "Gizisyon izin vermez."

"Evet. Dizlerin yoksa diz çökmek zordur."

Brutha boş sokakta aniden durdu.

"Seni anlamıyorum!"

"Anlaman gerekmiyor. Tanrıların âdetlerinin insanlar tarafından anlaşılması gerekmiyor."

"Gizisyon bizi hakikatin yolunda tutuyor! Gizisyon, Kilise'nin ihtişamı için çalışıyor!"

"Ve sen de buna inanıyorsun, öyle mi?" dedi kaplumbağa.

Brutha baktı ve bundan emin olamadığını gördü. Ağzını açıp kapadı, ama söylenecek söz yoktu.

"Hadi," dedi Om, becerebildiğince nazik bir sesle. "Geri dönelim."

Gecenin bir yarısında, Om uyandı. Brutha'nın yatağından sesler geliyordu.

Brutha yine dua ediyordu.

Om merakla dinledi. Duaları hatırlayabiliyordu. Bir zamanlar onlardan çok vardı. O kadar çok ki, istese de bireysel duaları seçemezdi, ama bu fark etmezdi, çünkü önemli olan binlerce dua eden, inanan zihninin dev kozmik fısıltısıydı. Zaten sözcükleri dinlemeye değmezdi.

İnsanlar! Çimenlerin yeşil olduğu, güneşin her gün doğduğu ve çiçeklerin düzenli

olarak meyveye dönüştüğü bir dünyada yaşıyorlardı... ve etkilene etkilene neyden etkileniyorlardı? Ağlayan heykellerden. Ve suyun şaraba dönüşmesinden! Zilyonlarca sene beklemeye razıysanız, zaten gerçekleşecek olan basit bir kuantum-mekaniksel tünel etkisiydi bu. Asmalar, üzümler, zaman ve enzimler aracılığıyla güneş ışığının şaraba dönüşmesi daha etkileyici değilmiş ve her zaman olmuyormuş gibi...

Eh, artık en temel tanrısal numaraları bile yapamıyordu. Ancak bir kedinin kürkünden kıvılcım çıkaran şimşekler... ve onlardan biriyle kimseyi çarpamazdınız. Zamanında çarptı mı tam çarpardı. Şimdi yalnızca suyun içinde yürüyebiliyordu ve Tanrı'yı besleyebiliyordu.

Brutha'nın duası, seslerin kesildiği dünyada küçük bir ezgiydi.

Om çömezın susmasını bekledi ve sonra kalkıp, sallana sallana şafağa yürüdü.

Ephebeliler saray avlularında Omnialıları tam olarak değil, ama neredeyse gardiyan gibi kuşatarak yürüyorlardı.

Brutha Vorbis'in öfkeden kudurduğunu görebiliyordu. Songizisyoncu'nun tüysüz şakağında küçük bir damar zonkluyordu.

Vorbis Brutha'nın gözlerini üzerinde hissetmiş gibi başını çevirdi.

"Bu sabah huzursuz görünüyorsun Brutha," dedi.

"Üzgünüm efendim."

"Her köşeye bakıyor gibisin. Ne bulmayı umuyorsun?"

"Ah. Yalnızca ilgimi çekiyor efendim. Her şey yeni."

"Ephebe'nin tüm sözde bilgeliği, Yedi Kitap'ın en önemsiz paragrafının bir satırı bile etmez," dedi Vorbis.

"Sapkınların âdetlerine karşı tetikte olmak için kafirlerin eserlerini incelememeli miyiz?" dedi Brutha kendine şaşarak.

"Ah. İkna edici bir sav bu Brutha, hem de engizisyoncuların defalarca işittiği bir sav, ama pek çok vakada, biraz anlaşılmaz bir biçimde işittiği bir sav."

Vorbis grubun başını çeken Aristocrates'in ensesine dik dik baktı. "Sapkınlığa kulak vermek ile kabul edilmiş hakikati sorgulamak arasında küçücük bir adım vardır Brutha. Sapkınlık genellikle büyüleyicidir. Tehlikesi de oradadır."

"Peki, efendim."

"Hah! Yasak heykeller oymakla kalmıyorlar, bir de doğru düzgün yapmayı beceremiyorlar."

Brutha uzman değildi, ama bunun doğru olduğunu o bile onaylamak zorundaydı. Yeniliklerine alıştıktan sonra, sarayın her nişini süsleyen heykellerin kesinlikle kötü yapılmış görüldüğünü fark etmeye başlamıştı. Brutha biraz önce iki sol kolu olan bir heykelin önünden geçtiğinden oldukça emindi. Bir başkasının kulağı diğerinden büyüktü. Biri çirkin tanrılar oymayı hedeflemiş değildi. Oldukça çekici heykeller olsun diye yapıldıkları açıktı, ama heykeltıraş bu konuda pek başarılı değildi.

"Şuradaki kadının elinde bir penguen var gibi," dedi Vorbis.

"Bilgelik Tanrıçası Patina," dedi Brutha düşünmeden ve sonra ne dediğini fark etti.

"Ben, şey, biri bahsederken duymuştum," diye ekledi.

"Öyle mi? Ne kadar da keskin kulakların var," dedi Vorbis.

Aristocrates etkileyici bir kapının önünde durdu ve gruba bakarak başını salladı.

"Beyler," dedi, "Tiran sizi şimdi görecek."

"Söylenen her şeyi hatırlayacaksın," diye fısıldadı Vorbis.

Brutha başını salladı.

Kapılar açıldı.

Dünyanın her yerinde, Yüce, Büyük, Yüksek Şu ya da Bu Lordu gibi unvanları olan hükümdarlar vardır. Hükümdar yalnızca tek bir küçük ülkede halk tarafından seçiliyordu ve diledikleri zaman onu makamından indirebiliyorlardı —ve ona Tiran diyorlardı.

Ephebeliler herkesin oy verme hakkına sahip olması gerektiğine inanıyorlardı.^[8] Her beş senede bir, dürüst, zeki, sağduyulu ve güvenilir olduğunu kanıtlaması şartıyla, biri Tiran olarak seçiliyordu. Elbette, seçildikten hemen sonra herkes adamın suçlu bir deli olduğunu ve sokakta havlu arayan sıradan bir filozofun bakış açısına hiç aldırmadığını anlıyordu. Ve bundan beş sene sonra tıpkı ona benzeyen bir başkasını seçiyorlardı ve zeki insanların nasıl aynı hataları yapıp durduğuna herkes şaşıyordu.

Tiran adayları, muhtelif testilere siyah ve beyaz toplar konarak seçiliyordu, böylece siyaset hakkında çok bilinen bir yoruma yol açmış oluyorlardı.

Tiran sıksa bacakları olan şişman, ufak tefek bir adamdı. İçindeki civciv tepetaklak çıkmaya başlamış bir yumurta izlenimi veriyordu. Mermer zeminin ortasında yalnız başına oturuyordu, sandalyesi parşömen ruloları ve kâğıt parçalarıyla kuşatılmıştı. Ayakları mermere değmiyordu ve yüzü pembeydi.

Aristocrates adamın kulağına bir şeyler fısıldadı. Tiran kâğıt işlerinden başını kaldırdı.

"Ah, Omnia delegasyonu," dedi ve yüzünden, bir kayanın üstünden fırlayan küçük bir yaratık gibi, bir gülümseme geçti. "Lütfen oturun, hepiniz."

Yine başını eğdi.

"Ben Kale Gizisyon'undan Diyakoz Vorbis," dedi Vorbis soğuk bir sesle.

Tiran başını kaldırdı ve ona bir kertenkele gülümsemesi daha bahşetti.

"Evet, biliyorum," dedi. "Geçimini insanlara işkence ederek kazanıyorsun. Lütfen otur Diyakoz Vorbis. Bir şey arıyormuş gibi görünen tombul genç arkadaşın da otursun. Kalanınız da. Birazdan birkaç genç kadın üzüm falan getirecek. Genellikle olan bir şey. Durdurmak çok zor aslında."

Tiran'ın sandalyesinin önünde sıralar vardı. Omnialılar oturdu. Vorbis ayakta kaldı.

Tiran başını salladı. "Nasıl dilersen," dedi.

"Bu hoş görülemez!" diye terslendi Vorbis. "Bize böyle muamele..."

"Siz olsanız bize göstereceğinizden çok daha iyi bir muamele," dedi Tiran ılımlı bir sesle. "İster otur ister ayakta dur beyim, çünkü burası Ephebe ve başının üzerinde de dursan umurumda değil, ama ben barış istemek için sizin Kale'nize gelmiş olsam, karnımdan kalanların üzerinde yere kapanmak dışında herhangi bir şeye teşvik edileceğime inanmamı bekleme. İster otur ister ayakta dur beyim, ama sessiz ol. İşim bitmek üzere."

"Ne işi?" dedi Vorbis.

"Barış anlaşması," dedi Tiran.

"Ama biz buraya bunu konuşmak için geldik," dedi Vorbis.

"Hayır," dedi Tiran. Kertenkele yine geçti. "Siz buraya bunu imzalamak için geldiniz."

Om derin bir nefes aldı ve sonra kendini ileri attı.

Oldukça dik bir merdivendi. Çarpa çarpa inerken her bir basamağı hissediyordu, ama en azından en dibe ters dönmemeyi başararak vardı.

Kaybolmuştu, ama Ephebe'de kaybolmak Kale'de kaybolmaya yeğdi. Eh azından aşikar mahzenler yoktu.

Kütüphane, kütüphane, kütüphane...

Kale'de bir kütüphane var demişti Brutha. Onu tarif etmişti, bu yüzden Om'un ne aradığına dair bir fikri vardı.

İçinde bir kitap olacaktı.

Barış görüşmeleri iyi gitmiyordu.

"Bize saldırdınız!" dedi Vorbis.

"Ben buna önleyici savunma diyorum," dedi Tiran. "İstanzia, Betrek ve Ushistan'a ne olduğunu gördük."

"Om'un hakikatini gördüler!"

"Evet," dedi Tiran. "Sonunda gördüklerine inanıyoruz."

"Ve şimdi onlar İmparatorluk'un gururlu üyeleri."

"Evet," dedi Tiran. "Öyle olduklarına inanıyoruz. Ama biz onları eski halleriyle hatırlamayı tercih ediyoruz. Sizin onlara insanların zihinlerini zincire vuran mektuplar yollamanızdan önceki halleriyle."

"Bu insanları doğru yola soktu," dedi Vorbis.

"Zincir mektuplar," dedi Tiran. "Ephebelilere Zincir Mektup. Tanrılarınızı Unutun. Boyun Eğin. Korkmayı Öğrenin. Zinciri bozmayın... bunu yapan son kişi bir sabah uyandı ve

bahçesinde elli bin silahlı adam buldu."

Vorbis sırtını dikleştirdi.

"Korktuğunuz nedir?" dedi. "Burada, çölünüzde... tanrılarınızla? Ruhlarınızın derinliklerinde, tanrılarınızın kumlarınız kadar değişken olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Ah, evet," dedi Tiran. "Bunu biliyoruz. Bu her zaman onların lehine olan bir husustur. Biz kumu biliriz. Sizin Tanrı'nız ise bir kaya... ve biz kayayı da biliriz."

Om parke taşı döşeli dar sokakta, gölgede kalmaya çalışarak yürüyordu.

Bir sürü avlu var gibiydi. Sokağın o avlulardan bir başkasına açıldığı noktada durdu.

Sesler vardı. Daha ziyade, aksi ve tiz tek bir ses vardı.

Filozof Didactylos'tu bu.

Zamanın en ünlü ve en çok alıntı yapılan filozoflarından biri olmasına rağmen Ephebeli Didactylos diğer filozofların saygısını hiç kazanamamıştı. Diğerleri onun filozof hamurundan yoğrulmadığını hissediyordu. Yeterince sık banyo yapmıyordu, daha doğrusu, hiç banyo yapmıyordu. Ve yanlış türden konularda felsefe yapıyordu. Ve yanlış türden şeylere ilgi besliyordu. Tehlikeli şeyler. Diğer filozoflar şu tür sorular sorardı: 'Hakikat mi Güzelliktir, yoksa Güzellik mi Hakikattir? Ve: Hakikati Yaratan Gözlemci midir?' Ama Didactylos şu ünlü felsefi bilmeceyi öne sürmüştü: 'Evet, Ama İşin Özüne İndiğinde, Bütün Bunların Gerçekten Anlamı Ne, Yani Gerçekten!'

Felsefesi üç ünlü ekolün karışımıydı —Kinikler, Stoacılar ve Epikürcüler— ve üçünü birden şu ünlü deyişle özetlemişti: "Hiçbir herifçioğluna güvenemezsin, bu konuda yapabileceğin hiçbir şey yok, bu yüzden bir içki içelim. Sen ısmarlıyorsan benimki double olsun. Teşekkür ederim. Bir paket de fıstık. Hatunun sol memesi hemen hemen açık demek? İki paket olsun o zaman!"

Pek çok kişi onun ünlü Düşünceler'inden alıntı yapardı:

"Kıyak bir dünya bizimkisi. Ama gülmeden olmuyor, değil mi? Nil Illegitimo Carborundum^[9] derim, başka şey demem. Uzmanlar her şeyi bilmez. Yine de, hepimiz aynı olsaydık halimiz nice olurdu?"

Om sese doğru yürüdü ve duvarın köşesine, küçük avluyu görebileceği bir yere geldi.

Uzak duvarın dibinde çok büyük bir fiçiydi. Çevresindeki döküntüler —kırık şarap amforaları, kemirilmiş kemikler ve kaba tahtalardan yapılmış bir iki baraka— fiçinin birinin evi olduğunu düşündürüyordu. Bir tahtaya tebeşirle yazılmış ve fiçinin üzerinde duvara asılmış tabela bu izlenimi doğrular gibiydi.

Tabela şöyle diyordu:

Akşam altıdan sonra Özel Ücret Her Gün Taze Aksiyomlar

Fıçının önünde, nasıl eskiden bütün kıtalar bitişik olmalıydıysa, eskiden beyaz olması gereken bir toga giymiş kısa boylu bir adam yerdeki bir başka adamı tekmelemekteydi.

"Seni tembel adi!"

Genç olanı doğrulup oturdu.

"Gerçekten, amca..."

"Yarım saatliğine sırtımı dönüyorum ve iş başında uyuyorsun!"

"Ne işi? Geçen hafta çiftçi Bay Piloxi'nin getirdiği işten beri bir şey yapmadık..."

"Sen nereden bileceksin? Sen nereden bileceksin? Sen burada horlarken düzinelerce insan gelip geçmiş ve her biri kendi kişisel felsefesini arıyor olabilir!"

"... o da zeytinle ödeme yaptı."

"Muhtemelen zeytinlerden iyi para kaldırırdım!"

"Çürümüşler, amca."

"Saçmalık! Yeşil olduklarını söylemiştin!"

"Evet, ama siyah olmaları gerekiyor."

Gölgelerdeki kaplumbağanın başı, bir tenis maçındaki izleyici gibi bir o yana, bir bu yana dönüyordu.

Genç adam ayağa kalktı.

"Bu sabah Bayan Bylaxis geldi," dedi. "Geçen hafta onun için yaptığın atasözü artık çalışmıyormuş."

Didactylos kafasını kaşdı.

"O hangisiydi?" dedi.

"Gecenin en karanlık ânı şafağa en yakın ândır'ı vermiştin ona."

"Bunda hiçbir sorun yok. Son derece de iyi bir felsefe."

"Daha iyi hissetmediğini söyledi. Hasta bacağı yüzünden bütün gece uyumadığını ve şafak sökmeden önce havanın aslında oldukça aydınlık olduğunu, bu yüzden atasözünün doğru olmadığını söyledi. Ve bacağı hâlâ kötüymüş. Bu yüzden ona, 'Yine de gülmek insana iyi gelir' ile kısmi iade yaptım."

Didactylos biraz neşelendi.

"Sattın onu, ha?"

"Bir deneyeceğini söyledi. Karşılığında bana bütün bir kurutulmuş kalamar verdi. Biraz

yemek yemeye ihtiyacım varmış gibi göründüğümü söyledi."

"Öyle mi? İşi öğreniyorsun. Böylece öğle yemeği halledilmiş oldu. Gördün mü Urn? Azmedersek işe yarayacağını söylemiştim."

"Ben bir kurutulmuş kalamar ve bir kutu yağlı zeytine kazanç demezdim üstad. İki haftalık düşünme karşılığında değil."

"Ayakkabıcı ihtiyar Grillos'a yaptığımız atasözü için üç obol aldık."

"Hayır, almadık. Onu geri getirdi. Karısı rengini sevmemiş."

"Parasını geri verdin mi peki?"

"Evet."

"Ne, hepsini mi?"

"Evet."

"Bunu yapamazsın. Adam sözcükleri aşındırdıktan sonra olmaz. O hangisiydi?"

"Devenin ne yöne dönük olduğunu bilen karga bilgedir'."

"Ona çok emek vermiştim."

"Anlamadığını söyledi."

"Ben de ayakkabıcılıktan anlamıyorum, ama giydiğim zaman bir çift iyi sandaletten anlıyorum."

Om gözünü kırıştırdı. Sonra önündeki zihinlerin şekillerine baktı.

Urn denen muhtemelen yeğendi ve içinde bir sürü halka ve açılırsa da, oldukça normal bir zihindi. Ama Didactylos'un zihni bir kaynar tencere dolusu elektrikli yılanbalığı gibi köpürüp çakıyordu. Om daha önce hiç böyle bir şey görmemişti. Brutha'nın düşüncelerinin yerli yerine oturması çağlar alıyordu, dağların çarpışmasını izlemek gibiydi; Didactylos'un düşünceleri bir hışırtı eşliğinde birbirini kovalıyordu. Kel olmasına şaşmamak gerekirdi. Saç içeriden kavruluyor olmalıydı.

Om bir düşünen adam bulmuştu.

Hem de ucuzundan.

Fıçının arkasındaki duvara baktı. Daha ileride bronz kapılara giden etkileyici mermer basamaklar vardı ve kapı kanatlarının üzerinde, taşa kakılmış metal harflerle, LIBRVM sözcüğü yazılmıştı.

Bakarak çok fazla zaman harcamıştı. Urn'ün eli kabuğuna kapandı ve Didactylos'un sesinin, "Hey... bunların eti tatlı olur..." dediğini duydu.

Brutha büzüldü.

"Elçimizi taşladınız!" diye bağırdı Vorbis. "Silahsız bir adamı!"

"Hak etmişti," dedi Tiran. "Aristocrates oradaydı. O sana anlatır."

Uzun boylu adam başını salladı ve ayağa kalktı.

"Geleneklere göre herkes pazar yerinde konuşabilir," diye başladı.

"Ve taşlanır, öyle mi?" diye sordu Vorbis.

Aristocrates elini kaldırdı.

"Ah," dedi, "herkes meydanda ne isterse söyleyebilir. Ama, dinleme özgürlüğü dediğimiz bir gelenek daha vardır. Ne yazık ki, insanlar duyduklarını beğenmedikleri zaman, biraz... aksileşebiliyorlar."

"Ben de oradaydım," dedi bir başka danışman. "Sizin rahibiniz konuşmak için ayağa kalktı. Başta her şey yolundaydı, çünkü insanlar gülüyordu. Sonra tek gerçek Tanrı'nın Om olduğunu söyledi ve herkes sessizleşti. Sonra Şarap Tanrısı Tuvelpit'in heykelini ittirdi. İşte o zaman sorun başladı."

"Bana ona yıldırım çarptığını mı söylemeye çalışıyorsunuz?" dedi Vorbis.

Vorbis artık bağırmıyordu. Sesi duygusuzdu. Brutha'nın zihninde bir düşünce belirdi: Songizisyoncular bu şekilde konuşur. Engizisyoncular işlerini bitirdiği zaman, songizisyoncular konuşur...

"Hayır. Amforaydı. Tuvelpit de kalabalığın arasındaymış, anlarsınız ya."

"Ve dürüst bir adamı çarpmak düzgün bir tanrısal davranış sayılıyor, öyle mi?"

"Sizin misyoner, Om'a inanmayan insanların sonsuz acılar çekeceğini söylemişti. Kalabalığın bunu kabalık saydığını söylemem lazım."

"Bu yüzden ona taş attılar..."

"Çok değil. Yalnızca gururunu incittiler. Ve yalnızca sebzeleri bittikten sonra."

"Sebze de mi attılar?"

"Yumurta kalmadığında."

"Ve biz şikayet etmeye geldiğimizde..."

"Altmış geminin şikayetten daha fazlası için geldiğinden eminim," dedi Tiran. "Sizi uyardık Lord Vorbis. İnsanlar Ephebe'de aradıklarını bulurlar. Kıyınıza başka baskınlar da olacak. Gemilerinizi taciz edeceğiz... eğer anlaşmayı imzalamazsanız."

"Ya Ephebe'den geçiş meselesi?" dedi Vorbis.

Tiran gülümsedi.

"Çölden geçerek mi? Beyim, çölü geçebiliyorsanız, eminim her yere gidebilirsiniz." Tiran bakışlarını Vorbis'ten ayırıp, sütunların arasından görünen gökyüzüne dikti.

"Öğlen olmak üzere," dedi. "Gün ısınıyor. Kuşkusuz bizim... ah... tekliflerimizi meslektaşlarıyla tartışmak istersin. Günbatımında tekrar görüşmeyi önerebilir miyim?"

Vorbis bunu biraz düşündü.

"Bence," dedi sonunda, "tartışmalarımız daha uzun sürebilir. Yarın sabah diyelim mi?"

Tiran başını salladı.

"Nasıl dilersen. Bu arada, saray emrinize amadedir. Görmek isterseniz, pek çok güzel tapınak ve sanat eseri var. Yemek istediğinizde, en yakın köleye söyleyin."

"Köle Ephebece bir sözcük. Om'da, bizim köle anlamına gelen sözcüğümüz yoktur," dedi Vorbis.

"Ben de öyle biliyordum," dedi Tiran. "Herhalde balığın da su anlamına gelen bir sözcüğü yoktur." Yine o gelip geçici gülümseme. "Elbette hamamlar ve Kütüphane de var. Pek çok güzel manzara. Siz bizim konuğumuzsunuz."

Vorbis başını eğdi.

"Bir gün sizin de benim konuğum olmanız için dua ediyorum."

"Ne manzaralar görürüm kimbilir," dedi Tiran.

Brutha ayağa kalkarken sırasını devirdi ve utançla daha da kızardı.

Murduck Birader hakkında yalan söylediler, diye düşündü. Onu öldüresiye dövmüşler ve yolun geri kalanında da kırbaçlamışlar, Vorbis öyle söylemişti. Nhumrod Birader cesedi gördüğünü ve bunun doğru olduğunu söylemişti. Sırf konuştuğu için! Bu tür şeyler yapan insanlar... cezayı hak eder. Hem, köleleri var. İnsanlar kendi iradeleri dışında çalıştırılıyorlar. Onlara hayvan gibi davranılıyor. Hattâ hükümdarlarına Tiran diyorlar!

Peki neden bütün bunların hiçbiri tam olarak görüldüğü gibi değil?

Neden hiçbirine inanmıyorum?

Neden doğru olmadığını biliyorum?

Ve balığın su anlamına gelen bir sözcüğü olmadığını söylerken ne demek istedi?

Omniyalılar kaldıkları yere kısmen sürüklendiler, kısmen eşlik edildiler. Brutha'nın hücrelerinde, masada yeni bir meyve çanağı, biraz daha balık ve bir somun ekmek vardı.

Bir de, yeri süpüren bir adam.

"Şey," dedi Brutha. "Sen köle misin?"

"Evet efendim."

"Bu korkunç bir şey olmalı."

Adam süpürgesine yaslandı. "Haklısın. Korkunç. Gerçekten korkunç. Haftada yalnızca bir gün tatilim var, biliyo musun?"

Daha önce tatil sözcüğünü hiç duymamış olan ve zaten kavrama yabancı olan Brutha kararsızca başını salladı.

"Neden kaçmıyorsun?" dedi.

"Ah, bunu yaptım," dedi köle. "Bir seferinde Tsort'a kaçmıştım. Pek sevmedim. Geri geldim. Ama her kış on beş günlüğüne Djelibeybi'ye kaçıyorum."

"Seni geri mi getiriyorlar?" dedi Brutha.

"Hah!" dedi köle. "Hayır, getirmiyorlar. Cebinde akrep var o pinti Aristocrates'in. Kendi kendime geri gelmem gerekiyor."

"Sen mi geri geliyorsun?"

"Evet. Yurtdışı ziyaret etmek için iyi, ama orada yaşamak istemezsin. Hem, köle olarak dört senem kaldı, sonra özgürüm. Özgür olduğun zaman oy verme hakkın oluyor. Ve sen de köle alabiliyorsun." Yüzü hatırlama çabasıyla donuklaştı ve parmaklarıyla saymaya başladı. "Kölelere günde üç öğün yemek vermek zorundalar ve en azından birinde et olmalı. Ayrıca haftada bir boş gün. Her sene iki haftalığına kaçma izni. Fırınlarda çalışmıyorum, ağır kaldırmıyorum, ve bilgece hazırcevap atışmalar için önceden anlaşma yapıyorsun."

"Tamam, ama sen özgür değilsin," dedi Brutha elinde olmadan meraklanarak.

"Ne farkı var?"

"Şey... özgürken boş günün olmuyor." Brutha kafasını kaşdı. "Ve bir öğün az yiyorsun."

"Gerçekten mi? O zaman ben özgürlüğü pas geçeceğim sanırım, teşekkürler."

"Şey... buralarda bir kaplumbağa gördün mü?" dedi Brutha.

"Hayır. Üstelik yatağının altını da temizledim."

"Bugün başka yerde kaplumbağa gördün mü?"

"Bir tane ister misin? Etleri tatlı..."

"Hayır. Hayır. Sorun değil..."

"Brutha!"

Vorbis'in sesiydi bu. Brutha avluya seğirtti ve Vorbis'in hücreğine girdi.

"Evet, efendim?"

Vorbis yere bağdaş kurmuş, duvara bakmaktaydı.

"Sen, yeni bir mekânı ziyaret eden genç bir adamsın," dedi Vorbis. "Kuşkusuz, görmek istediğin çok şey vardır."

"Var mıdır?" dedi Brutha. Vorbis yine songizisyoncu sesini kullanıyordu —sakin ve tekdüze, keskin olmayan çelikten bir şeride benzeyen bir ses.

"Dilediğin yere gidebilirsin. Yeni şeyler gör Brutha. Öğrenebildiğin her şeyi öğren. Sen benim gözüm, kulağımsın. Ve hafızam. Bu mekânı öğren."

"Şey. Gerçekten mi efendim?"

"Hiç dikkatsiz konuştuğumu gördün mü Brutha?"

"Hayır, efendim."

"Git. Kendini doldur. Günbatımında geri dön."

"Şey. Kütüphane'ye de gidebilir miyim?" dedi Brutha.

"Ah? Evet, Kütüphane. Burada kurdukları Kütüphane. Elbette. Faydasız, tehlikeli ve kötü bilgiyle tıka basa dolu. Gözlerimin önüne getirebiliyorum Brutha. Sen bunu hayal edebiliyor musun?"

"Hayır, Lord Vorbis."

"Masumluğun senin kalkanındır Brutha. Hayır. Kütüphane'ye mutlaka git. Seni etkileyeceğine dair korkum yok."

"Lord Vorbis?"

"Evet?"

"Tiran, Murduck Birader'e hemen hemen hiçbir şey yapmadıklarını söyledi..."

Sessizlik huzursuz edici bir biçimde uzadı.

"Yalan söyledi," dedi Vorbis.

"Evet." Brutha bekledi. Vorbis duvara bakmaya devam etti. Brutha onun orada ne gördüğünü merak etti. Başka hiçbir şey olmayacakmış gibi görüldüğünde, "Teşekkür ederim," dedi.

Geri geri birkaç adım attı, gözlerini kısarak diyakozun yatağının altına baktı ve sonra çıktı.

Muhtemelen başı dertte, diye düşündü Brutha sarayda seğirtirken. Herkes kaplumbağa yemek istiyor.

Çıplak su perilerinden kaçınarak her yere bakmaya çalışıyordu.

Brutha teknik olarak kadınların erkeklerden farklı şekilde olduğunun farkındaydı; köyü on iki yaşında terk etmişti ve o zamana kadar yaşlılarının bazıları çoktan evlenmişti. Ve Omnianizm, Günah'a karşı bir önlem olarak erken yaşta evliliği teşvik ediyordu, ama her halükarda, insan anatomisinin boyun ile dizler arasında kalan kısmını ilgilendiren her aktivite bir açıdan Günah sayılıyordu.

Brutha daha iyi bir âlim olmayı ve böylece Tanrı'sına bunun nedenini sorabilmeyi diliyordu.

Sonra, Tanrı'sının daha zeki olup bu soruya yanıt verebildiğini dilerken buldu kendini.

Haykırarak beni çağırma, diye düşündü. Eminim duyardım. Bu yüzden belki kimse onu pişirmiyordur.

Heykelleri cilalayan bir köle ona Kütüphane'nin yolunu gösterdi. Brutha sütunlu bir koridordan geçti.

Oraya vardığında, Kütüphane'nin önündeki avlu başlarını uzatarak bir şeyi görmeye çalışan filozoflarla doluydu. Brutha felsefi münazaraların gelişmekte olduğunu anlatan her zamanki aksi didişmeleri duyabiliyordu.

Bu durumda münazara şu şekilde gidiyordu:

"Bir daha yapamaz diyen on obolum var burada!"

"Konuşan para mı? İşte bu her gün duymadığım bir şey Xeno."

"Evet. Ve hoşçakal demek üzere."

"Bak, aptal olma. Bu bir kaplumbağa. Yalnızca çiftleşme dansı yapıyor..."

Nefessiz bir duraksama oldu. Sonra, bir tür toplu iç çekiş.

"İşte!"

"Bu dik aç değil bir kere!"

"Hadi canım! O koşullar altında daha iyisini yap da görelim!"

"Şimdi ne yapıyor?"

"Hipotenüs, sanırım."

"Sen buna hipotenüs mü diyorsun? Eğri büğrü."

"Eğri büğrü değil. O düz çiziyor ve sen ona eğri büğrü bakıyorsun!"

"Otuz oboluna iddiaya girerim, kare çizemez!"

"Burada çizebilir diyen kırk obol var."

Bir sessizlik daha oldu ve sonra bir tezahürat.

"Yaşa!"

"Bana sorarsan bu daha çok bir eşkenar dörtgen," dedi aksi bir ses.

"Dinle, kare gördüğümde anlarım! Ve bu bir kare."

"Tamam. O zaman ya iki katı ya hiç. İddiaya girerim onikigen yapamaz."

"Hah! Biraz önce de yedigen yapamaz diye iddiaya girmiştin."

"Ya iki katı ya hiç. Onikigen. Korktun mu, ha? Birazcık avis domestica mı

hissediyorsun? Gıdak gıdak?"

"Paranı almak yazık olacak..."

Bir sessizlik daha oldu.

"On kenar mı? On kenar mı? Hah!"

"Sana yapamaz dedim! Geometri bilen kaplumbağa nerede duyulmuş?"

"Bir kaçık fikir daha mı Didactylos?"

"En baştan söyledim. Bu yalnızca bir kaplumbağa."

"Bunların eti tatlı olur..."

Filozof kalabalığı dağıldı ve Brutha'yı itip geçtiler. Brutha ıslak kumdan bir halka gördü.

Halka geometrik şekillerle kaplanmıştı. Om şekillerin ortasında oturuyordu. Arkasında, para yığınını sayan pis mi pis iki filozof vardı.

"Ne kazandık Urn?" dedi Didactylos.

"Elli iki obol kârdayız üstad."

"Gördün mü? İşler her gün daha da iyiye gidiyor. Ama onla on iki arasındaki farkı bilmemesi yazık oldu. Bacaklarından birini kes de yahni yapalım."

"Bacağını mı keseyim?"

"Eh, öyle bir kaplumbağayı bir oturuşta yemezsin."

Didactylos başını kaplumbağaya bakmakta olan ayakları taraklı, suratı kırmızı, tombul genç adama çevirdi.

"Evet?" dedi.

"Kaplumbağa onla on iki arasındaki farkı biliyor," dedi şişman çocuk.

"Lanet şey biraz önce bana seksen obol kaybettirdi," dedi Didactylos.

"Evet. Ama yarın..." diye başladı çocuk —biraz önce işittiği bir şeyi dikkatle tekrarlamış gibi bakışları donuklaşmıştı— "... yarın... en az bire üç alırsın."

Didactylos'un ağız açık kaldı.

"Kaplumbağayı bana ver Urn," dedi.

Çırak filozof eğildi ve Om'u büyük dikkatle yerden kaldırdı.

"Biliyor musun, en baştan bu yaratıkta tuhaf bir şey olduğunu anlamıştım," dedi Didactylos. "Urn'e dedim ki, yarının akşam yemeği geldi ve o dedi ki, hayır, kuyruğunu kumda sürüyerek geometri yapıyor. Geometri bir kaplumbağanın doğal yetenek sahibi olduğu bir alan değildir."

Om'un gözü Brutha'ya döndü.

"Mecburdum," dedi. "Onun dikkatini çekmenin tek yolu buydu. Şimdi onu merakından yakaladım. Onları meraklarından yakaladığında, yürekleri ve zihinleri de ardından gelir."

"O bir Tanrı," dedi Brutha.

"Gerçekten mi? Adı ne?" dedi filozof.

"Ona söyleme! Ona söyleme! Yerel tanrılar duyar!"

"Bilmiyorum," dedi Brutha.

Didactylos, Om'u ters çevirdi.

"Kaplumbağa Hareket Ediyor," dedi Urn düşünceli düşünceli.

"Ne?" dedi Brutha.

"Üstadın bir kitabı vardı," dedi Urn.

"Gerçekten bir kitap değil," dedi Didactylos mütevazı bir biçimde. "Daha çok bir parşömen rulosu. İki arada bir derede çiziktirdiğim şeyler."

"Dünyanın düz olduğunu ve uzayda dev bir kaplumbağanın sırtında ilerlediğini mi söylüyordu?" dedi Brutha.

"Okudun mu?" Didactylos'un bakışları kıpırdamıyordu. "Sen bir köle misin?"

"Hayır," dedi Brutha. "Ben bir..."

"Adımı söyleme! Yazman olduğunu falan söyle!"

"... yazmanım," dedi Brutha zayıfça.

"Evet," dedi Urn. "Bunu görebiliyorum. Başparmağında kalem tutmaktan oluşmuş nasır. Kol yenlerindeki mürekkep lekeleri."

Brutha sol başparmağına baktı. "Bende nasır yok..."

"Evet," dedi Urn sırtarak. "Sol elini kullanıyorsun, öyle mi?"

"Şey, ikisini de kullanıyorum," dedi Brutha. "Ama herkes pek iyi kullanamadığımı söylüyor."

"Ah," dedi Didactylos. "İki sol elli misin?"

"Ne?"

"Her iki elini de doğru düzgün kullanamaz demek istiyor," dedi Om.

"Ah. Evet. Ben öyleyim işte." Brutha nazikçe öksürdü. "Bakın... ben bir filozof arıyorum. Mımm. Tanrılar hakkında bilgisi olan biri."

Bekledi.

Sonra, "Modası geçmiş bir inanç sisteminin kalıntısı demeyecek misiniz?" dedi.

Hâlâ parmaklarını Om'un kabuğunda gezdirmekte olan Didactylos başını iki yana salladı.

"Hayır. Ben gök gürültülü fırtınalarımı çok uzakta severim."

"Ah. Onu evirip çevirmeyi bırakabilir misin? Az önce bundan hoşlanmadığını söyledi."

"Onları ikiye bölüp halkaları sayarak yaşını anlayabiliyorsun," dedi Didactylos.

"Şey. Espriden de pek anlamaz."

"Konuşmandan anladığım kadarıyla, Omnialısın."

"Evet."

"Buraya anlaşma hakkında konuşmak için mi geldiniz?"

"Ben dinleme işini yapıyorum."

"Peki, tanrılar hakkında ne bilmek istiyorsun?"

Brutha dinliyor gibiydi.

Sonra, "Nasıl başlıyorlar?" dedi. "Nasıl büyüyorlar? Ve daha sonra onlara ne oluyor?"

Didactylos kaplumbağayı Brutha'nın ellerine bıraktı.

"Bu tür düşünceler masraflıdır," dedi.

"Elli iki oboldan daha fazlasını anlattığın zaman söylersin," dedi Brutha.

Didactylos sırttı.

"Kendi adına düşünebiliyorsun gibi," dedi. "Hafızan iyi midir?"

"Hayır. Tam olarak iyi denemez."

"Öyle mi? Tamam. Kütüphane'ye gel. Topraklanmış bakır çatısı var, biliyor musun?"

Tanrılar bu tür şeylerden gerçekten nefret ediyor."

Didactylos yan tarafına uzandı ve paslı, demir bir fener aldı.

Brutha büyük beyaz binaya baktı.

"Kütüphane burası mı?" dedi.

"Evet," dedi Didactylos. "Bu yüzden kapısının üzerine büyük harflerle LIBRVM yazılmış.

Ama senin gibi bir yazman bunu bilir elbette."

Yakılmadan önce, Ephebe Kütüphanesi Disk'teki ikinci büyük kütüphaneydi.

Görünmez Üniversite'deki kadar büyük değildi elbette, ama o kütüphanenin büyüklüğü doğasından dolayı bir iki avantajı vardı. Örneğin, hiçbir yerde, hiçbir kütüphanede, yazılmamış kitaplarla dolu koca bir koridor yoktur —yazar birinci bölüm civarında bir timsah tarafından yenmemiş olsa yazılacak kitaplar, vesaire. Hayali mekânların atlasları.

Uydurma sözcükleri tarif eden sözlükler. Görünmez şeylerin nasıl bulunabileceğini anlatan rehberler. Kayıp Okuma Odası'nda vahşi kavramlar dizini. Muazzamlığı ile gerçekliği büken ve her yerdeki, her zamandaki tüm diğer kütüphanelere kapılar açan bir kütüphane...

Dört, beş yüz cilt kitabı olan Ephebe Kütüphanesi'nden çok farklıydı. Çoğu kitap, okuyucuları sayfa çevirmek istediklerinde köle çağırma zahmetinden kurtarmak için, parşömen ruloları halindeydi. Her biri kendi rafında, kendi bölmesindeydi. Kitapların birbirine fazla yakın tutulmaması gerekiyordu, yoksa tuhaf, öngörülemez biçimlerde etkileşime geçiyorlardı.

Güneş ışınları, tozlu havada sütunlar kadar elle tutulur gölgelere saplanıyordu.

Kütüphane'deki harikaların en küçüğü olsa da, Brutha koridorlarda tuhaf bir yapı olduğunu fark etmeden geçemedi. Taş raf sıralarının arasına, yerden yaklaşık iki metre yükseğe tahta çıtalar takılmıştı, bunlar ne işe yaradığı belli olmayan daha geniş bir kalası destekliyordu. Kalasın altı kaba tahta şekillerle süslenmişti.

"Kütüphane," diye ilan etti Didactylos.

Uzandı. Parmakları başının üzerindeki kalasa hafifçe sürtündü.

Brutha anladı.

"Sen körsün, değil mi?" dedi.

"Bu doğru."

"Ama fener taşıyorsun?"

"Sorun değil," dedi Didactylos. "İçine yağ koymuyorum."

"Göremeyen bir adam için yanmayan bir fener?"

"Evet. Kusursuzca işliyor. Ve elbette, çok felsefi."

"Ve bir fıçı içinde yaşıyorsun."

"Fıçı içinde yaşamak çok moda," dedi Didactylos, sık adımlarla yürüyerek ve parmakları tahtadaki kabartma şekillere nadiren dokunarak. "Çoğu filozof yapar. Dünyevi şeyleri küçümsediğini ve hor gördüğünü gösterir bu. Legibus'unkinin içinde sauna bile vardı. Saunada aklına neler geldiğini bilsen şaşarsın der hep."

Brutha çevresine bakındı. Parşömen ruloları, saat başını bildiren guguk kuşları gibi, raflarından fırlıyordu.

"Her şey ne kadar.. buraya gelmeden önce hiç filozofla karşılaşmamıştım," dedi. "Dün gece onların hepsi..."

"Bu yörelerde felsefede üç temel yaklaşım olduğunu hatırlaman gerek," dedi Didactylos. "Anlat ona Urn."

"Xenocular var," dedi Urn hemen. "Dünyanın temelde karmaşık ve gelişigüzel olduğunu söylerler. Bir de Ibidciler var. Onlar da dünyanın temelde basit olduğunu ve bazı temel kurallara uyduğunu söyler."

"Bir de ben varım," dedi Didactylos raftan bir parşömen çekerek.

"Üstad da bunun tuhaf, antika bir dünya olduğunu söyler," dedi Urn.

"Ve içinde yeterince içki olmadığını," dedi Didactylos.

"Ve içinde yeterince içki olmadığını."

"Tanrılar," dedi Didactylos. Bir rulo daha çekti. "Tanrılar hakkında bilgi mi istiyorsun?

Burada Xenonun Düşünceler'i var. İhtiyar Aristocrates'in Beylik Laflar'ı var. Ibid'in son derece saçma Söylevler'i var. Ve Legibus'un Geometriler'i ve Hierarch'ın Teolojiler'i..."

Didactylos'un parmakları raflarda dans ediyordu. Hava daha fazla tozla doldu.

"Bütün bunlar kitap mı?" dedi Brutha.

"Ah, evet. Burada herkes kitap yazar. Bir türlü durduramıyorsun herifleri."

"Ve insanlar onları okuyor, öyle mi?" dedi Brutha.

Omnia tek bir kitaba dayalıydı. Ve burada... yüzlercesi vardı...

"Eh, isterlerse okuyabilirler," dedi Urn. "Ama kimse buraya pek gelmez. Bu kitaplar okumak için değil, daha ziyade yazmak için."

"Çağların bilgeliği var burada," dedi Didactylos. "Filozof olduğunu kanıtlamak için kitap yazman gerek, anlıyor musun? O zaman kendi parşömen rulon ve bedava resmi filozof lifin olur."

Güneş ışığı odanın ortasındaki büyük taş masada birikiyordu. Urn bir ruloyu açtı. Altın ışıkta parlak çiçekler ışıldadı.

"Orinocrates'in Bitkilerin Doğası Üzerine adlı kitabı," dedi Didactylos. "Altı yüz bitki ve faydaları..."

"Çok güzeller," diye fısıldadı Brutha.

"Evet, bitkilerin faydalarından biri de bu," dedi Didactylos. "İhtiyar Orinocrates'in bahsetmeyi ihmal ettiği bir fayda, üstelik. Aferin. Ona Philo'nun Hayvanlar'ını göster Urn."

Bir başka rulo açıldı. Düzinelerce hayvan resmi ve binlerce okunması imkânsız sözcük vardı.

"Ama... hayvan resimleri... bu yanlış... onları çizmek yanlış değil mi?.."

"Burada hemen her şeyin resmi vardır," dedi Didactylos.

Omnia'da sanata izin verilmezdi.

"Bu da Didactylos'un yazdığı kitap," dedi Urn.

Brutha bir kaplumbağa resmine baktı. Ayrıca... filler, bunlar fil, diye hatırlattı hafızası, hayvanlar kitabına dair taze anılar silinmez bir biçimde zihnine kazınarak... sırtında filler var ve onların üstünde dağları olan bir şey ve kenardan çağlayan gibi dökülen bir okyanus...

"Bu nasıl olabilir?" dedi Brutha. "Bir kaplumbağanın sırtındaki dünya? Neden herkes bana aynı şeyi söylüyor? Bu doğru olamaz!"

"Sen onu git de denizcilere söyle," dedi Didactylos. "Kenar Okyanusu'na yelken açmış herkes bilir. Neden aşikar olanı inkar edeceksin ki?"

"Ama hiç kuşkusuz ki, dünya kusursuz bir küre ve tıpkı Yedi Kitap'ın söylediği gibi, güneş küresinin çevresinde dönüyor," dedi Brutha. "Bu çok... mantıklı geliyor. Her şey bu şekilde olmalı."

"Olmalı mı?" dedi Didactylos. "Eh, 'olmalı'yı bilmem. Bu felsefi bir sözcük değil."

"Hem... bu ne?.." diye mırıldandı Brutha kaplumbağa çiziminin altındaki halkayı göstererek.

"O kuşbakışı çizimi," dedi Urn.

"Dünyanın haritası," dedi Didactylos.

"Harita mı? Harita nedir?"

"Nerede olduğunu gösteren bir tür resimdir," dedi Didactylos.

Brutha hayretle bakakaldı. "Nereden biliyor?"

"Hah!"

"Tanrılar," diye hatırlattı Om. "Buraya tanrıları sormak için geldik!"

"Ama bütün bunlar doğru mu?" dedi Brutha.

Didactylos omuzlarını silkti. "Olabilir. Olabilir. Buradayız ve şu andayız. Benim düşünceme göre, bundan sonrası tahmine giriyor,"

"Doğru olup olmadığını bilmediğini mi söylüyorsun?" dedi Brutha.

"Doğru olabileceğini düşünüyorum," dedi Didactylos. "Yanılıyor da olabilirim. Emin olmamak filozofun doğasında vardır."

"Tanrılardan bahset," dedi Om.

"Tanrılar," dedi Brutha zayıfça.

Zihni tutuşmuştu. Bu insanlar bu konularda bir sürü kitap yazmışlardı ve emin değillerdi. Ama kendisi emindi, Nhumrod Birader emindi, Diyakoz Vorbis'in eminliğini kullanarak at nallarını bükebilirdiniz. Emin olmak bir kayaydı.

Artık Vorbis Ephebe'den bahsederken yüzünün neden nefretle karardığını, sesinin neden tel kadar gerginleştiğini biliyordu. Eğer hakikat yoksa, geriye ne kalıyordu? Ve bu sakar ihtiyarlar zamanlarını dünyanın temellerini tekmeleyerek geçiriyorlardı ve onun yerine koyacak, belirsizlikten başka hiçbir şeyleri yoktu. Ve bununla gurur duyuyorlardı, öyle mi?

Urn küçük bir merdivene çıkmış, raflarda başka rulolar arıyordu. Didactylos, Brutha'nın karşısına oturmuştu ve kör gözleri hâlâ onun üzerindeydi.

"Bundan hoşlanmadın, değil mi?" dedi filozof.

Brutha hiçbir şey söylemedi.

"Biliyor musun," dedi Didactylos, "insanlar körlerin yetenekli olduğunu söyler. Bu doğru değil elbette. Ama herifçioğulları sırf bunu söylemek daha iyi hissetmelerini sağladığı için böyle söyler. Bizim için üzülme zorunluluğundan kurtulmuş olurlar. Ama göremediğin zaman gerçekten de daha fazla dinlemeyi öğrenirsin. İnsanların nasıl nefes aldığını,

giysilerinin çıkardığı sesleri..."

Urn bir başka ruloyla geldi.

"Bunu yapmamalısın," dedi Brutha perişan halde. "Bütün bu..." Sesi solup gitti.

"Ben emin olmayı bilirim," dedi Didactylos. Sesindeki hafif, huysuz tını kaybolmuştu.

"Hatırlıyorum da, kör olmadan önce, bir kez Omnia'ya gitmiştim. Bu, sınırlar kapanmadan önceydi, siz insanların yolculuk etmesine hâlâ izin verirken. Ve Kale'nizde, bir çukurun içindeki adamı taşıyarak öldüren bir kalabalık gördüm. Hiç böyle bir şeye tanık oldun mu?"

"Yapılması gerek," diye mırıldandı Brutha. "Böylece ruh arınır ve..."

"Ruhu bilmem. Hiç o türden bir filozof olmadım," dedi Didactylos. "Tek bildiğim, korkunç bir manzara olduğu."

"Ama bedeninin durumu..."

"Ah, ben çukurun içindeki heriften bahsetmiyorum," dedi Didactylos. "Ben taş atan insanlardan bahsediyorum. Bunun doğru olduğundan emindiler. Çukurun içindekinin kendileri olmadığından emindiler. Yüzlerinden okuyabiliyordum. Ve o kendileri olmadığı için öyle memnundular ki, tüm güçleriyle fırlatıyorlardı."

Urn kararsızca dikildi.

"Abraxas'ın Din Üzerine adlı kitabı var," dedi.

"İhtiyar 'Kömür' Abraxas," dedi Didactylos aniden yine neşelenerek. "Şimdiye dek, on beş kere başına yıldırım düştü ve hâlâ pes etmiyor. İstersen bu gecelik ödünç alabilirsin bunu. Ama, ilginç olmadıkları sürece, kenara yorum çiziktirmek yok."

"İşte bu!" dedi Om. "Hadi gel, şu ahmağı bırakalım."

Brutha ruloyu açtı. İçinde tek bir resim yoktu. Parşömen karınca duası gibi bir el yazısıyla doluydu.

"Senelerce araştırma yaptı," dedi Didactylos. "Çöle gidip küçük tanrılarla konuştu. Bizim tanrılarımızın bazılarıyla da konuştu. Cesur adam. Tanrılarının çevrede ateist görmekten hoşlandığını söyledi. Nişan alacak bir şey oluyormuş."

Brutha ruloyu biraz daha açtı. Beş dakika önce olsa, okuma bilmediğini itiraf ederdi. Şimdi engizisyoncuların en büyük çabaları bile ona bunu itiraf ettiremezdi. Bu işi çok iyi biliyormuş gibi parşömeni kaldırıp baktı.

"O şimdi nerede?" dedi.

"Eh, bir iki sene önce evinin önünde dumanları tüten bir çift sandalet gördüğünü söyledi birisi," dedi Didactylos. "Şansını zorlamış olabilir, anlarsın ya."

"Sanırım," dedi Brutha, "gitsem iyi olacak. Zamanını aldığım için üzgünüm."

"İşin bittiğinde geri getir," dedi Didactylos.

"İnsanlar Omnia'da böyle mi okuyor?" dedi Urn.

"Ne?"

"Baş aşağı."

Brutha kaplumbağayı aldı, Urn'e dik dik baktı ve elinden geldiğince kibirli bir tavırla Kütüphane'den çıktı.

"Hımm," dedi Didactylos. Parmaklarını masada tıkırdattı.

"Dün gece meyhanede gördüğüm oydu," dedi Urn. "Eminim üstad."

"Ama Omnialılar sarayda kalıyor."

"Bu doğru üstad."

"Ama meyhane dışarıda."

"Evet."

"O zaman duvarın üzerinden mi uçmuştur sence?"

"O olduğundan eminim üstad."

"O zaman... belki daha sonra gelmiştir. Belki onu gördüğünde içeri girmemiştir."

"Ancak bu olabilir üstad. Labirentin bekçileri rüşvet kabul etmez."

Didactylos feneriyle Urn'ün kafasının arkasına vurdu.

"Aptal çocuk! Sana o tür ifadeleri anlatmıştım."

"Demek istediğim, kolay kolay rüşvet kabul etmezler üstad. Örneğin, Omnia'daki tüm altını verseler almazlar."

"Bu daha iyi."

"Sence o kaplumbağa gerçekten tanrı mı üstad?"

"Eğer öyleyse Omnia'da başı büyük belaya girecek. Oradaki tanrı piçin teki. İhtiyar Abraxas'ın kitabını hiç okudun mu?"

"Hayır üstad."

"Tanrılara çok meraklıydı. Büyük tanrıların adamıydı. Hep yanık saç kokardı. Doğal olarak dirençli."

Om bir çizgi boyunca yavaşça yürüyordu.

"Öyle ileri geri yürümeyi bırak," dedi, "odaklanamıyorum."

"İnsanlar nasıl böyle konuşabilir?" diye sordu Brutha. "Bir şeyleri bilmedikleri için memnunmuş gibi davranmak! Bilmedikleri daha da fazla şey bulmak! Bir çocuğun gururla gelip sana dolu lazımlığını göstermesinden farksız!"

Om pençesiyle kaldığı yeri işaretledi.

"Ama bir şeyler öğreniyorlar," dedi. "Bu Abraxas bir düşünürmüş, orası kesin. Bu şeylerin bazılarını ben bile bilmiyordum. Otur!"

Brutha itaat etti.

"Tamam," dedi Om. "Şimdi... dinle. Tanrıların nasıl güç edindiğini biliyor musun?"

"İnsanların onlara inanmasıyla," dedi Brutha. "Sana milyonlarca kişi inanıyor."

Om duraksadı.

Tamam, tamam. Buradayız ve şu andayız. Eninde sonunda kendi kendine öğrenecek...

"Onlar inanmıyor," dedi Om.

"Ama..."

"Daha önce de oldu," dedi kaplumbağa. "Düzinelerce kez. Abraxas'ın kayıp Ee şehrini bulduğunu biliyor muydun? Çok tuhaf oymalar var, diyor. İnanç, diyor. İnanç değişiyor. İnsanlar tanrıya inanarak başlıyor ve sonra yapıya inanıyorlar."

"Anlamıyorum," dedi Brutha.

"Başka şekilde anlatayım," dedi kaplumbağa. "Ben senin Tanrı'nım, değil mi?"

"Evet."

"Ve sen bana itaat ediyorsun."

"Evet."

"Güzel. Şimdi bir taş al ve Vorbis'i öldür."

Brutha yerinden kıpırdamadı.

"Beni duyduğundan eminim," dedi Om.

"Ama o... o... Gizisyon..."

"Şimdi ne demek istediğimi anlıyorsun," dedi kaplumbağa. "Artık ondan, benden korktuğundan daha fazla korkuyorsun. Abraxas burada şöyle diyor: 'Tanrı'nın etrafında dualar, Törenler, Binalar, Rahipler ve Yetke'den oluşan bir Kabuk biçimlenir, ki Sonunda Tanrı Ölür. Ve bu fark edilmeyebilir.'"

"Bu doğru olamaz!"

"Sanırım doğru. Abraxas aynı bu şekilde yaşayan bir deniz kabuklusu olduğunu söylüyor. Gittikçe daha büyük bir kabuk yapar ve sonunda yerinden kıpırdayamaz olur ve bu yüzden ölür."

"Ama... ama... bunun anlamı... bütün Kilise'nin..."

"Evet."

Brutha fikre tutunmaya çalıştı, ama öyle muazzam bir fikirdi ki, zihinsel ellerinden kayıp duruyordu.

"Ama sen ölmedin," demeyi başardı.

"Ondan sonraki en iyi şey oldu," dedi Om. "Ve biliyor musun? Yerimi almaya çalışan başka küçük tanrı yok. Sana ihtiyar Ur-Gilash'tan hiç bahsetmiş miydin? Hayır mı? Şimdi Omnia olan yerde, benden önceki tanrıydı. Pek önemli bir tanrı değildi. Temel olarak, bir hava durumu tanrısı. Ya da bir yılan tanrı. Öyle bir şey işte. Ama ondan kurtulmam seneler aldı. Savaşlar falan. Bu yüzden düşünüyordum..."

Brutha hiçbir şey söylemedi.

"Om hâlâ var," dedi kaplumbağa. "Kabuğu, demek istedim. Tek yapman gereken insanların anlamasını sağlamak."

Brutha suskunluğunu sürdürdü.

"Bir sonraki peygamber sen olabilirsin," dedi Om.

"Yapamam! Bir sonraki peygamberin Vorbis olacağını herkes biliyor!"

"Ah, ama sen resmi peygamber olacaksın."

"Hayır!"

"Hayır mı? Ben senin Tanrı'nım!"

"Ben de benim. Ben peygamber değilim. Yazmayı bile bilmiyorum. Okuyamıyorum. Beni kimse dinlemez."

Om onu tepeden tırnağa süzdü.

"İtiraf etmeliyim ki, bana kalsa, seçilmiş kişi sen olmazdın," dedi.

"Büyük peygamberlerin vizyonu vardı," dedi Brutha. "Onlar seninle... sen onlarla konuşmamış olsan bile, söyleyecek bir şeyleri vardı. Ben ne diyebilirim? Söyleyecek bir şeyim yok ki. Ne diyebilirim?"

"Büyük Tanrı Om'a inanın," dedi kaplumbağa.

"Sonra?"

"Ne demek, sonra?"

Brutha kasvetle, gittikçe kararan avluya baktı.

"Büyük Tanrı Om'a inanın, yoksa sizi çarpar," dedi. "Bana göre yeterli."

"Hep böyle mi olmak zorunda?"

Güneşin son ışınları avlunun ortasındaki heykelden yansıdı. Heykel belli belirsiz kadınsıydı. Bir omzuna penguen tünemişti.

"Bilgelik Tanrıçası Patina," dedi Brutha. "Penguenli olan. Neden penguen?"

"Bilmiyorum," dedi Om telaşla.

"Penguenlerde bilge bir taraf yok, değil mi?"

"Sanmam. Omnia'da onlardan olmadığı gerçeğini düşününce, bu çok akıllıca aslında."

"Brutha!"

"Bu Vorbis," dedi Brutha, ayağa kalkarak. "Seni burada bırakayım mı?"

"Evet. Hâlâ biraz kavun var. Somun demek istedim."

Brutha alacakaranlığa çıktı.

Vorbis bir ağacın altındaki sırada oturuyordu ve gölgelerin içinde bir heykel kadar kıpırtısızdı.

Emin olmak, diye düşündü Brutha. Eskiden ben de emindim. Şimdi o kadar emin değilim.

"Ah, Brutha. Küçük bir gezintide bana eşlik edeceksin. Akşam havası alacağız."

"Peki, efendim."

"Ephebe ziyaretinden keyif aldın."

Vorbis, bir cümle işi görüyorsa soru sormaya yeltenmezdi. "Oldukça... ilginçti."

Vorbis bir elini Brutha'nın omzuna koydu ve diğer elindeki asaya yaslanarak doğruldu.

"Peki Ephebe hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Pek çok tanrıları var ve onlara pek aldırış etmiyorlar," dedi Brutha. "Ve cehalet arıyorlar."

"Ve bol bol buluyorlardır, bundan emin olabilirsiniz," dedi Vorbis.

Asasını geceye doğru uzattı. "Yürüyelim," dedi.

Karanlığın içinde bir yerden kahkaha sesleri ve tavaların tangırtısı geliyordu. Akşam açan çiçeklerin kokusu yoğun bir şekilde havayı sarmıştı. Taşların emdiği gündüz sıcağı etrafa yayılarak, geceye güzel kokan bir çorba süsü veriyordu.

"Ephebe denize bakıyor," dedi Vorbis bir süre sonra. "Nereye inşa edildiğini gördün mü? Denize bakan bir tepenin yamacına. Ama deniz değişkendir. Denizden kalıcı hiçbir şey gelmez. Buna karşın bizim sevgili Kale'miz çölün derinliklerine bakar. Ve orada ne görürüz?"

Brutha düşünmeden döndü ve çatıların üzerinden gökyüzünün önündeki çöl silüetine baktı.

"Bir ışık çakması gördüm," dedi. "Bir daha. Yamaçta."

"Ah. Hakikatin ışığı," dedi Vorbis. "O zaman, onunla buluşmaya gidelim. Beni labirentin girişine götür Brutha. Yolu biliyorsun."

"Efendim?" dedi Brutha.

"Evet, Brutha?"

"Bir soru sormak istiyorum."

"Sor."

"Murduck Birader'e ne oldu?"

Vorbis'in parke taşlarına çarpan asasının ritminde minicik bir duraksama oldu. Sonra songizisyoncu, "Hakikat, Brutha, ışık gibidir. Işığı bilir misin?"

"O... güneşten gelir. Ve ay ve yıldızlardan. Ve muumlardan. Lambalardan."

"Vesaire," dedi Vorbis başıyla onaylayarak. "Elbette. Ama başka türden bir ışık daha vardır. En karanlık yerleri bile dolduran bir ışık. Öyle olmak zorundadır. Çünkü bu ışık-ötesi olmasa, karanlık nasıl görülebilir?"

Brutha hiçbir şey söylemedi. Felsefeye çok benziyordu bu.

"Hakikat için de aynısı geçerlidir," dedi Vorbis. "Hakikat gibi görünen, hakikatin bütün işaretlerini taşıyan, ama hakikat olmayan bazı şeyler vardır. Asıl hakikat bazen bir yalanlar labirenti ile korunmalıdır."

Brutha'ya döndü. "Beni anlıyor musun?"

"Hayır, Lord Vorbis."

"Demek istediğim, bizim duyularımıza görünen, asıl hakikat değildir. Görülen, işitilen, dokunulan şeyler daha derin bir hakikatin gölgeleridir yalnızca. Kilise'de ilerlerken, bunu anlamam gerekir."

"Ama şu anda, efendim, yalnızca basit hakikati biliyorum, dışarıdan görülebilen hakikati," dedi Brutha. Bir çukurun kenarında oturuyormuş gibi hissediyordu.

"Hepimiz başlangıçta bu durumda oluruz," dedi Vorbis nazikçe.

"Yani, Murduck Birader'i Ephebeliler mi öldürdü?" diye ısrar etti Brutha. Şimdi yavaş yavaş karanlığa doğru eğiliyordu.

"Sana, hakikatin en derin anlamıyla, evet diyorum. Onun sözlerine kucak açmayarak, uzlaşmaz tavırlarıyla, onu kesinlikle öldürdüler."

"Ama hakikatin basit anlamında," dedi Brutha, her sözcüğü Kale'nin derinliklerindeki bir engizisyoncunun hastasına gösterdiği özenle seçerek, "basit anlamda, Murduck Birader Omnia'da öldü, değil mi? Çünkü Ephebe'de ölmemişti, orada yalnızca alay edildi, ama Kilise'deki diğerlerinin daha derin hakikati anlamayacağından korkuldu ve bu yüzden Ephebelilerin onu basit anlamda öldürdüğü söylentisi yayıldı, böylece size ve Ephebe'deki şerri gören diğerlerine adil bir... bir misilleme yapmak için sebep verdi."

Bir çeşmenin yakınından geçtiler. Diyakozun çelik uçlu asası gecenin içinde tıkırdadı.

"Kilise'de senin için büyük bir gelecek görüyorum," dedi Vorbis bir süre sonra. "Sekizinci Peygamber'in zamanı geliyor. Bir genişleme zamanı ve Om'un hizmetine adanmış olanlar için büyük fırsatlar zamanı."

Brutha çukura baktı.

Eğer Vorbis haklıysa ve karanlığı görünür kılan cinsten bir ışık varsa, o zaman aşağıda bir yerde onun zıddı vardı, hiçbir ışığın ulaşamadığı bir karanlık: ışığı karartan karanlık. Kör Didactylos'u ve onun yanmayan fenerini düşündü.

Kendi sesinin, "Ve Ephebeliler gibilerle ateşkes yapılamaz," dediğini duydu. "Eğer Ephebeliler gibi insanlar ile daha derin bir hakikati izleyen insanlar arasında yapılmışsa, hiçbir anlaşma bağlayıcı olmaz, değil mi?"

Vorbis başını salladı. "Büyük Tanrı bizimleyken," dedi, "kim bize karşı durabilir ki? Beni

etkiledin Brutha."

Karanlıkta başka kahkahalar ve telli çalgıların tınlaması duyuldu.

"Bir ziyafet," dedi Vorbis alayla, "Tiran bizi bir ziyafete davet etti! Gruptan birilerini gönderdim elbette. Generalleri bile orada! Tıpkı bir kaplumbağanın kendisini kabuğunun içinde güvende sanması gibi, onlar da labirentlerinin arkasında güvende olduklarını sanıyorlar, onun bir zindan olduğunu anlamıyorlar. İleri."

Labirentin iç duvarı karanlığın içinde belirdi. Brutha ona yaslandı. Yukarıda devriye gezen nöbetçilerin malzemelerinden çıkan metal tıngırtıları geliyordu.

Labirentin kapısı ardında dek açıktı. Ephebeliler insanların girmesini engellemek için sebep göremiyorlardı. Kısa bir yan tünelde, yolun ilk altıda birinin rehberi bir sıranın üzerinde uyuyordu ve yanında bir mum titreşiyordu. Adamın köşesinin üzerinde labirentten geçmek isteyenlerin onu çağırmak için kullandığı bronz çan asılıydı. Brutha öne geçti.

"Brutha?"

"Evet, efendim?"

"Labirentte yolu sen göster. Bunu yapabileceğini biliyorum."

"Efendim..."

"Bu bir emirdir Brutha," dedi Vorbis hoş bir sesle.

Çare yok, diye düşündü Brutha. Bu gerçekten bir emir.

"O zaman benim bastığım yere basın efendim," diye fısıldadı. "En fazla bir adım peşimde olun."

"Peki Brutha."

"Sebepsiz yere bir noktanın çevresinden dolaşırsam, siz de çevresinden dolaşın."

"Peki Brutha."

Brutha düşündü: Belki yanlış yapabilirim. Hayır. Yeminler falan ettim. İtaatsizlik edemezsin. Eğer o şekilde düşünmeye başlarsan tüm dünya sona erer...

Uyuyan zihninin kontrolü ele almasına izin verdi. Labirentin içindeki yol kafasının içinde ışıl ışıl belirdi.

... çapraz olarak ileri ve sağa üç buçuk adım. Sola altmış üç adım, iki saniye dur — karanlıktaki çeliksi bir hışırtı bekçilerden birinin kendisine ödül kazandıracak bir şey tasarladığını düşündürdü— ve üç adım yukarı...

İleri koşabilirim, diye düşündü. Saklanabilirim ve o, çukurlardan birine düşer ya da bir tuzağa adım atar falan, ve sonra ben gizlice odama dönerim, kimin haberi olur ki?

Benim olur.

... dokuz adım ileri ve bir adım sağa. On dokuz adım ileri ve iki adım sola...

İleride bir ışık vardı. Çatıdaki yarıklardan zaman zaman süzülen beyaz ay ışığı değil, onu elinde tutan sahibi yaklaşırken solup parlayan sarı bir lamba ışığıydı bu.

"Biri geliyor," diye fısıldadı. "Rehberlerden biri olmalı!"

Vorbis ortadan kayboldu.

Işık sallanarak yaklaşırken Brutha kararsızca koridorda bekledi.

Yaşlıca bir ses, "Sen misin Dört Numara?" dedi.

Işık bir köşeyi döndü. Yaşlı bir adamı hafifçe aydınlattı. Adam Brutha'ya yaklaştı ve mumu yüzüne tuttu.

"Dört Numara nerede?" dedi Brutha'nın çevresine bakınarak.

Bir yan geçitten bir şekil çıktı ve adamın arkasına süzüldü. Brutha kısa bir an için Vorbis'i gördü. Asasının başını tutar, çevirir ve çıkarırken, yüzünde tuhaf bir huzur ifadesi vardı. Bir anlığına mum ışığında keskin metal ışıldadı.

Sonra ışık söndü.

Vorbis'in sesi, "Yolu göster," dedi.

Brutha titreyerek itaat etti. Bir an, sandaletinin altında yerdeki bir kolun yumuşak etini hissetti.

Çukur, diye düşündü. Vorbis'in gözlerine bak, çukur orada. Ve ben onunla birlikte içindeyim.

Asıl hakikati hatırlamam lazım.

Labirente devriye gezen başka rehber yoktu. Milyonlarca sene sürmüş gibi gelen bir sürenin ardından, Brutha yüzünde serin gece havasını hissetti ve yıldızların altına adım attı.

"Aferin. Kapının nerede olduğunu hatırlıyor musun?"

"Evet, Lord Vorbis."

Diyakoz başlığını yüzüne çekti.

"Devam et."

Sokakları aydınlatan birkaç meşale vardı, Ephebe karanlıkta uyanık kalan bir şehir değildi. Yoldan geçen birkaç kişi de onlara dikkat etmedi.

"Limanlarını koruyorlar," dedi Vorbis. "Ama çöl yolu... herkes kimsenin çölü geçemeyeceğini bilir. Bunu senin de bildiğinden eminim Brutha."

"Ama şimdi benim bildiğimin hakikat olmadığından kuşkulaniyorum," dedi Brutha.

"Kesinlikle. Ah. Kapı. Dün iki nöbetçi vardı sanırım?"

"Ben iki tane gördüm."

"Şimdi gece ve kapı kapalı. Bir yerlerde bekçiler olmalı. Burada bekle."

Vorbis loşlukta kayboldu. Bir süre sonra boşuk konuşmalar duyuldu. Brutha dümdüz önüne baktı.

Konuşmaların ardından boşuk bir sessizlik geldi. Bir süre sonra Brutha kendi kendine saymaya başladı.

Ona kadar saydıktan sonra geri döneceğim.

Bir on daha sayayım, madem.

Tamam. Otuz olsun. Sonra gide...

"Ah, Brutha. Gidelim."

Brutha az kalsın küçük dilini yutacaktı.

"Sizi duymadım efendim," demeyi başardı.

"Adımlarım hafiftir."

"Bekçi var mı?"

"Artık yok. Gel de sürgüleri açmama yardım et."

Ana kapıya küçük bir yaya kapısı yerleştirilmişti. Zihni nefretle uyuşmuş olan Brutha sürgüleri sertçe itti. Kapı gıcırdamadan açıldı.

Dışarıda, uzaktaki çiftliklerin tek tük ışıkları ve yoğun bir karanlık vardı.

Sonra karanlık içeri döküldü.

Hiyerarşi, dedi Vorbis daha sonra. Ephebeliler hiyerarşi fikriyle düşünmez.

Hiçbir ordu çölü geçemezdi. Ama belki daha küçük bir ordu yolun dörtte birini aşabilir ve oraya bir miktar su bırakabilirdi. Aynı şey defalarca yapılabilirdi. Ve bir başka küçük ordu da o suyun bir kısmını kullanarak daha ileri gidebilir, belki yolu yarılar ve oraya su bırakırdı. Ve bir başka küçük ordu...

Aylar almıştı. Adamların üçte biri sıcak, su kaybı, yabani hayvanlar ve çölün barındırdığı türden daha kötü şeyler yüzünden ölmüştü...

Bunu planlamak için Vorbis'inki gibi bir zihniniz olması gerekirdi.

Ve erkenden planlardınız. Daha Murduck Birader vaaz vermeye gitmeden, adamlar ölmeye başlamıştı bile; Omnia filosu Ephebe koyunda yandığında, çölde bir patika oluşmuştu bile.

Misillemeyi saldırıdan önce planlamak için Vorbis'inki gibi bir zihniniz olmalıydı.

Bir saatten az süre içinde her şey bitmişti. Asıl hakikat şuydu ki, saraydaki bir avuç Ephebeli nöbetçinin hiç şansı olmamıştı.

Vorbis, Tiran'ın sandalyesinde dimdik oturuyordu. Saat gece yarısına geliyordu.

Aralarında Tiran'ın da olduğu bir grup Ephebeli, Vorbis'in önüne sürüklenmişti.

Vorbis bazı belgelerle meşguldü ve sonra elli insanın, çekilmiş arbaletlerin tehdidi altında önünde beklemekte olduğunun hiç farkında değilmiş gibi, hafif bir şaşkınlık

havasıyla başını kaldırdı.

"Ah," dedi ve yüzünde küçük bir gülümseme belirdi.

"Eh," dedi, "artık barış anlaşmasını bir kenara atabileceğimizi memnunlukla söyleyebilirim. Son derece gereksiz. Artık savaş yokken, neden barış hakkında gevezelik edelim? Ephebe artık Omnia'nın piskoposluklarından biri. Artık tartışma olmayacak."

Yere bir kâğıt parçası fırlattı.

"Birkaç gün içinde bir filo burada olacak. Saray bizim elimizdeyken direniş gerçekleşmeyecek. Şeytani ayanız şu anda kırılmakta."

Parmaklarını burnunun altında birbirine dayadı ve önünde toplanmış Ephebelilere baktı.

"Onu kim yaptı?"

Tiran başını kaldırdı.

"Ephebe imalatıydı," dedi.

"Ah," dedi Vorbis, "demokrasi. Unutmuşum. O zaman bunu," —nöbetçilerden birine el etti ve adam ona bir çuval uzattı— "kim yazdı?"

Mermer zemine De Chelonian Mobile'nin^[10] bir kopyası fırlatıldı.

Brutha tahtın yanında dikiliyordu. Orada dikilmesi söylenmişti.

Çukurun içine bakmıştı ve şimdi çukur kendisiydi. Çevresindeki her şey, karanlıkla kuşatılmış uzak bir ışık halkasının içinde oluyordu. Kafasının içinde düşünceler birbirini kovalıyordu.

Kenobi'nin bundan haberi var mıydı? Hakikatin iki türlü olduğunu başka herhangi biri biliyor muydu? Vorbis'in, tıpkı oyuncak askerleriyle oynayan bir çocuk gibi, bir savaşın iki tarafında savaştığını başka kim biliyordu? Eğer bu tanrının ihtişamının büyümesi için yapıyorsa, gerçekten de yanlış olabilir miydi?..

... kaplumbağa biçimindeki bir tanrının? Yalnızca Brutha'nın inandığı bir tanrının?

Vorbis dua ederken kiminle konuşuyordu?

Brutha zihinsel fırtınasının içinde, Vorbis'in sakin sesini duydu: "Eğer bunu yazan filozof ortaya çıkmazsa, tamamınız yakılacaksınız. Ciddi olduğumdan şüphe etmeyin."

Kalabalıkta bir hareketlenme oldu ve Didactylos'un sesi duyuldu.

"Bırak! Onu duydun! Hem... hep bunu yapmayı istemişimdir..."

İki hizmetkar kenara itildi ve filozof kalabalıktan sıyrılarak, yanmayan fenerini meydan okurcasına başının üzerine kaldırdı.

Brutha filozofun boşlukta bir an duraksamasını, sonra çok yavaşça dönerek doğrudan Vorbis'e bakmasını izledi. Sonra adam birkaç adım attı ve diyakozu sorgulayan gözlerle incelemiş gibi feneri kaldırdı.

"Hımm," dedi.

"Fail... sen misin?" dedi Vorbis.

"Evet. Adım Didactylos."

"Sen kör müsün?"

"Yalnızca görüş yeteneği açısından beyim."

"Ama bir fener taşıyorsun," dedi Vorbis. "Kuşkusuz, slogan olacak bir sebepten.

Muhtemelen bana dürüst bir adam aradığını söyleyeceksin."

"Bilmiyorum beyim. Belki siz bana onun neye benzediğini söyleyebilirsiniz?"

"Seni hemen öldürmeliyim," dedi Vorbis.

"Ah, kesinlikle."

Vorbis kitabı gösterdi.

"Bunlar yalan. Bu bir rezalet. Bu... bu insanların zihinlerini hakiki bilginin yolundan saptırmak için bir yem. Önümde dikilip," —kitabı ayağının ucuyla ittirdi— "dünyanın düz olduğunu ve boşlukta dev bir kaplumbağanın sırtında yolculuk ettiğini iddia edecek cüreti gösteriyorsun, öyle mi?"

Brutha nefesini tuttu.

Tarih de öyle.

Fikrinizi söyleyin, diye düşündü Brutha. Bir kerecik olsun, biri lütfen Vorbis'e karşı dirensin. Ben yapamam. Ama biri...

Gözlerinin Vorbis'in sandalyesinin diğer tarafında duran Simony'ye döndüğünü fark etti. Çavuş büyülenmiş gibi filozofu izliyordu.

Didactylos sırtını dikleştirdi. Hafifçe döndü ve bir anlığına bakışları Brutha'ya değdi. Feneri bir kol boyu uzakta tutuyordu.

"Hayır," dedi.

"Dünyanın küre şekilde, kusursuz bir şekilde olduğunu ve nasıl İnsanoğlu Om'un hakikati etrafında dönüyorsa, dünyanın da Güneş küresinin etrafında döndüğünü her dürüst adam bilirken," dedi Vorbis, "ve yıldızların..."

Brutha yüreği güm güm atarak öne eğildi.

"Efendim?" diye fısıldadı.

"Ne?" diye terslendi Vorbis.

"Hayır,' dedi," dedi Brutha.

"Bu doğru," dedi Didactylos.

Vorbis bir an hiç kıpırdamadan oturdu. Sonra çenesi, alçak sesle birkaç kelime prova edermiş gibi, azıcık oynadı.

"İnkâr mı ediyorsun?" dedi.

"Küre olsun, madem," dedi Didactylos. "Küre hiç sorun değil. Kuşkusuz her şeyin üzerinde durması için özel ayarlamalar yapılmıştır. Güneş de çok uzakta daha büyük bir küre olsun. Ay'ın dünyanın mı, yoksa Güneş'in mi etrafında dönmesini istersiniz? Ben dünyayı öneririm. Daha hiyerarşik ve hepimiz için kusursuz bir örnek."

Brutha daha önce hiç görmediği bir şeye şahit oluyordu. Vorbis şaşalamış görünüyordu.

"Ama senin kitabın... dünyanın dev bir kaplumbağanın sırtında olduğunu söyledin! Kaplumbağa'ya bir isim verdin!"

Didactylos omuzlarını silkti. "Fikrimi değiştirdim," dedi. "On altı bin kilometre uzunluğunda kaplumbağa duyulmuş şey mi? Uzayın boşluğunda yüzen? Hah. Ne aptallık! Şimdi düşündükçe utanıyorum."

Vorbis ağzını kapadı. Sonra yine açtı.

"Ephebeli bir filozof böyle mi davranır?" dedi.

Didactylos yine omuzlarını silkti. "Her gerçek filozof böyle davranır," dedi. "İnsan her zaman, yeni kanıtları göz önünde bulundurarak, yeni fikirlere kucak açmaya hazır olmalı. Sizce de öyle değil mi? Hem, siz bize, hesaba katmamı gerektiren pek çok yeni nokta getirdiniz," —jesti, tamamen tesadüfen, odaya yayılmış Omnialı okçuları da içine aldı— "kuvvetli bir sav her zaman fikrimi değiştirebilir."

"Yalanların dünyayı zehirledi bile!"

"O zaman bir kitap daha yazarım," dedi Didactylos sakin sakin. "Nasıl görüneceğini düşünün —gururlu Didactylos Omnialıların savlarını dinleyince fikir değiştiriyor. Sözü eksiksizce geri alıyor. Hımm? Aslında efendim —yapacak çok işiniz olduğunu biliyorum, yakıp yağmalama vesaire— izninizle hemen fiçima çekileceğim ve yeni kitabım üzerinde çalışmaya başlayacağım. Kürelerden oluşmuş bir evren. Uzayda dönen toplar. Hımm. Evet. İzninizle efendim, sizin için hayal edebileceğinizden daha fazla top yazacağım..."

Yaşlı filozof döndü ve çok yavaşça çıkışa doğru yürüdü.

Vorbis onun gitmesini izledi.

Brutha onun nöbetçilere işaret vermek için elini kaldırarak olduğunu, sonra tekrar indirdiğini gördü.

Vorbis Tiran'a döndü.

"İşte felsefeniz böyle..." diye başladı.

"Huu buuu!"

Fener uçarak kapıdan geçti ve Vorbis'in kafasına çarparak kırıldı.

"Kaplumbağa yine de hareket ediyor!"

Vorbis ayağa fırladı.

"Ben..." diye haykırdı ve sonra kendine hakim oldu. Sinirli bir şekilde iki nöbetçiye el etti. "Onun yakalanmasını istiyorum. Hemen. Ve... Brutha?"

Brutha kulaklarındaki uğultu yüzünden onu zar zor duyabiliyordu. Didactylos sandığından daha iyi bir düşünürdü.

"Evet, efendim?"

"Bir grup adam alacaksın, onları Kütüphaneye götüreceksin... ve sonra, Brutha,

Kütüphane'yi yakacaksın."

Didactylos kördü, ama ortalık karanlıktı. Onu kovalayan askerlerin gözleri görüyordu, ama görmelerini mümkün kılacak hiçbir şey yoktu. Ve tüm hayatlarını dolambaçlı, engebeli ve her şeyden öte çok basamaklı Ephebe sokaklarında geçirmemişlerdi.

"... sekiz, dokuz, on, on bir," diye mırıldandı filozof, zifiri karanlığın içindeki basamaklarda sekerek ve tavşan gibi bir köşeyi dönerek.

"Aah, of, o benim dizimdi," diye homurdandı askerlerin çoğu, yolun yarısında birbirlerinin üstüne düşerken.

Ama biri tepeye ulaşmayı başarmıştı. Yıldızların ışığı altında, sokakta çılgın gibi koşuran sıska bir şekil görebiliyordu. Arbaletini kaldırdı. İhtiyar aptal zikzak bile çizmiyordu...

Kusursuz bir hedef.

Bir tınlama oldu.

Asker bir an şaşırılmış göründü. Yay elinden düştü, taşlara çarparken kendiliğinden ateş aldı ve ok bir heykelden sekti. Adam göğsünden çıkan tüylü oka, sonra gölgelerden çıkan şekle baktı.

"Çavuş Simony?" diye fısıldadı.

"Üzgünüm," dedi Simony, "Gerçekten üzgünüm. Ama Kaplumbağa önemli."

Asker hakikat hakkındaki fikrini beyan etmek için ağzını açtı ve sonra öne devrildi.

Gözlerini açtı.

Simony yürüyüp gitmişti. Her şey daha hafif gibiydi. Hâlâ karanlıktı. Ama şimdi karanlıkta görebiliyordu. Her şey gri tonlardaydı. Ve elinin altındaki parke taşları bir şekilde siyah kuma dönüşmüştü.

Başını kaldırıp baktı.

AYAĞA KALK, ER ICHLOS.

Adam uysal uysal ayağa kalktı. Artık sıradan bir askerden, kovalayacak ve öldürülecek isimsiz bir şekilden, başka insanların hayatlarındaki bir gölgeden daha fazlasıydı. Artık o, olayların akışı içinde nispeten suçsuz olan otuz sekiz yaşındaki ölü Dervi Ichlos'tu.

Elini kararsızca dudaklarına götürdü.

"Sen hakim misin?" dedi.

HAYIR.

Ichlos ufka doğru uzanan kumlara baktı. İçgüdüsel olarak, ne yapması gerektiğini biliyordu. General Fri'it'ten çok daha az eğitimliydi ve çocukken öğrendiği şarkılara daha fazla dikkat etmişti. Dahası, bir avantajı vardı. Generalden daha az din görmüştü.

HÜKÜM, ÇÖLÜN SONUNDA.

Ichlos gülümsemeye çalıştı.

"Annem bunu anlatmıştı," dedi. "Öldüğün zaman yürüyerek bir çölden geçmen gerekir. Ve her şeyi doğru düzgün görürsün, demişti. Ve her şeyi doğru hatırlarsın."

Ölüm bu konudaki duygularını belli etmemeye özen gösterdi.

"Yolda birkaç dosta da rastlarım belki, hı?" dedi asker.

OLABİLİR.

Ichlos yola koyuldu. Sonuçta, diye düşündü, daha kötüsü de olabilirdi.

Urn maymun gibi rafların arasında dolaşıyor, kitapları çekip yere fırlatıyordu.

"Yirmi kadarını taşıyabilirim," dedi. "Ama hangi yirmi kitap?"

"Her zaman bunu yapmak istemiştım," diye mırıldandı Didactylos mutlulukla.

"Tiranlığın karşısında gerçeği savunmak, vesaire. Hah! Korkmayan bir adam..."

"Ne almalı? Ne almalı?" diye bağırdı Urn.

"Grido'nun Mekanik'ine ihtiyacımız yok," dedi Didactylos. "Hey, keşke yüzündeki ifadeyi görebilseydim! O şartlar altında oldukça iyi bir atıştı. Umarım ne yaptığımı biri yazar da..."

"Çarkların ilkeleri! Su yayılımı teorisi!" diye bağırdı Urn. "Ama Ibid'in Yurttaşlık ya da Gnomon'un Ektopi'sine ihtiyacımız yok, orası kesin..."

"Ne? Onlar tüm insanlığa ait!" diye terslendi Didactylos.

"Tüm insanlık gelip bunları taşımamıza yardım edecekse tamam," dedi Urn. "Ama eğer yalnızca ikimiz varsak, faydalı bir şeyler taşımayı tercih ederim."

"Faydalı mı? Mekanizmalar hakkında kitaplar mı?"

"Evet! İnsanlara nasıl daha iyi yaşayabileceklerini gösterebilirler!"

"Ve bunlar da insanlara nasıl insan olunacağını gösterirler," dedi Didactylos. "Bak bunu söylerken aklıma geldi. Bana bir fener daha bul. Fenersiz oldukça kör hissediyorum..."

Kütüphane kapısı gümlmelerle sarsılıyordu. Kapının açılmasını bekleyen insanların kapı çalışı değildi bu.

"Diğerlerinden bazılarını şeye atabiliriz..."

Menteşeler duvardan fırladı. Kapı güm diye yere düştü.

Askerler kılıçlarını kaldırarak kapının üzerinden geçtiler.

"Ah, beyler," dedi Didactylos. "Lütfen halkalarımı bozmayın."

Askerlerin başındaki onbaşı boş boş ona baktı ve sonra bakışlarını yere indirdi.

"Ne halkası?" dedi.

"Hey, bana iki pergel vermeye ve, diyelim ki, yarım saat sonra gelmeye ne dersin?"

"Bırak onu Onbaşı," dedi Brutha.

Kapının üzerinden atladı.

"Bırak dedim."

"Ama emirler..."

"Sağır mısın? Eğer sağırsan, Gizisyon bunu tedavi edebilir," dedi Brutha kendi sesinin sakinliğine şaşarak.

"Sen Gizisyon üyesi değilsin," dedi onbaşı.

"Hayır. Ama Gizisyon üyesi olan bir adam tanıyorum," dedi Brutha. "Sen kitap aramak için geldin. Onu bana bırak. O yaşlı bir adam. Kime ne zararı var?"

Onbaşı tereddütle bir Brutha'ya, bir tutsaklarına baktı.

"Pekala, Onbaşı. Kumandayı ben devralıyorum."

Hepsi birden döndü.

"Beni duydun mu?" dedi Çavuş Simony, askerleri itip geçerek.

"Ama diyakoz dedi ki..."

"Onbaşı?"

"Evet, Çavuşum?"

"Diyakoz çok uzakta. Ben buracıktayım."

"Evet, Çavuşum."

"Git!"

"Başüstüne, Çavuşum."

Askerler çıkarken Simony kulak kabarttı.

Sonra kılıcını kapıya sapladı ve Didactylos'a döndü. Sol elini yumruk yaptı ve sağ elini açarak sol yumruğunun üzerine vurdu.

"Kaplumbağa Hareket Ediyor," dedi.

"Duruma bağlı," dedi filozof ihtiyatla.

"Demek istediğim... ben dostum," dedi.

"Sana neden güvenelim?" dedi Urn.

"Çünkü başka seçeneğiniz yok," dedi Çavuş Simony aceleyle.

"Bizi buradan çıkarabilir misin?" dedi Brutha.

Simony dik dik ona baktı. "Sen?" dedi. "Seni neden buradan çıkarayım? Sen bir engizisyoncusun!" Kılıcını kavradı.

Brutha geriledi.

"Değilim!"

"Gemideyken kaptan seni yokladı ve sen hiçbir şey söylemedin," dedi Simony. "Sen bizden biri değilsin."

"Onlardan biri olduğumu da sanmıyorum," dedi Brutha. "Ben benden biriyim."

Didactylos'a yalvarırcasına baktı, ama boşuna çabaydı bu. Brutha Urn'e döndü.

"Bu askeri bilmem," dedi. "Benim tek bildiğim Vorbis'in sizi öldürtmeyi düşündüğü. Sonra Kütüphane'nizi yakacak. Ama ben yardım edebilirim. Buraya gelirken ne yapacağımızı planladım."

"Onu dinleme," dedi Simony. Didactylos'un önünde, yalvarır gibi tek dizi üzerinde çöktü. "Efendim, onlar... bazılarımız... kitabını bilenler... bak, bir kopyam var..."

Göğüs zırhının içini karıştırdı.

"Onu kopyaladık," dedi Simony. "Bir kopya! Sahip olduğumuz tek şeydi! Ama elden ele dolaştı. Okuma bilenler bilmeyenlere okudu! O kadar mantıklı geliyor ki!"

"Ee..." dedi Didactylos. "Ne?"

Simony elini heyecanla salladı. "Çünkü biliyoruz; bunun doğru olduğunu gösteren öyle yerlere gittim ki! Gerçekten bir Büyük Kaplumbağa var. Kaplumbağa gerçekten hareket ediyor! Tanrılara ihtiyacımız yok!"

"Urn? Kimse çatıdaki bakırı sökmedi, değil mi?" dedi Didactylos.

"Sanmam."

"O zaman bana hatırlat da bu adamla dışarıda konuşmayayım."

"Anlamıyorsun!" dedi Simony. "Seni kurtarabilirim. Aklının ucundan bile geçmeyecek yerlerde dostların var. Gel. Ben bu rahibi öldürürüm ve..."

Kılıcını kavradı. Brutha geriledi.

"Hayır! Ben de yardımcı olabilirim! Bu yüzden geldim. Seni Vorbis'in önünde gördüğümde ne yapabileceğimi anladım!"

"Ne yapabilirsin?" dedi Urn alayla.

"Kütüphaneyi kurtarabilirim."

"Ne? Onu sırtlayıp kaçacak mısınız?" dedi Simony alayla.

"Hayır. Bunu kastetmedim. Kaç parşömen var?"

"Yedi yüz kadar," dedi Didactylos.

"Kaç tanesi önemli?"

"Hepsi!" dedi Urn.

"Belki iki yüz," dedi Didactylos ılımlı bir sesle.

"Amca!"

"Kalanların hepsi yalnızca havagazı ve kibir yayıncılığı," dedi Didactylos.

"Ama onlar kitap"

"Ben bundan daha fazlasını alabilirim," dedi Brutha yavaşça. "Bir çıkış yolu var mı?"

"Ee... olabilir," dedi Didactylos.

"Ona söyleme!" dedi Simony.

"O zaman tüm kitaplarınız yanar," dedi Brutha, ve Simony'yi işaret etti. "Başka seçeneğiniz olmadığını söyledi. Bu yüzden kaybedecek bir şeyiniz yok, öyle değil mi?"

"O bir..." diye başladı Simony.

"Herkes sesini kessin," dedi Didactylos. Brutha'nın kulağının ötesine baktı.

"Bir çıkış yolu olabilir," dedi. "Niyetin nedir?"

"Buna inanmıyorum!" dedi Urn. "Burada Omnia'lılar var ve sen onlara bir başka çıkış

yolu olduğunu söylüyorsun!"

"Bu kayanın her yerinde tüneller var," dedi Didactylos. "Belki, ama bunu kimseye söylemiyoruz!"

"Ben bu kişiye güvenme eğilimindeydim," dedi Didactylos. "Dürüst bir yüzü var. Felsefi bir konuşma tarzı var."

"Neden ona güvenelim?"

"Bu koşullar altında bizden ona güvenmemizi bekleyecek kadar aptal olan birisinin güvenilir olması gerekir," dedi Didactylos. "Hilekar olamayacak kadar aptal olması."

"Şu anda yürüyüp gidebilirim," dedi Brutha. "O zaman Kütüphane'nizin sonu ne olur?"

"Gördünüz mü?" dedi Simony.

"Tam da her şeyin karanlık görüldüğü bir anda, aniden her yerden beklenmedik dostlar çıkıyor," dedi Didactylos. "Planın nedir, genç adam?"

"Planım yok," dedi Brutha. "Ben yalnızca her şeyi sırasıyla yaparım."

"Peki her şeyi sırasıyla yapman ne kadar sürer?"

"On dakika kadar sanırım."

Simony dik dik Brutha'ya baktı.

"Şimdi kitapları getirin," dedi Brutha. "Biraz ışığa ihtiyacım olacak."

"Ama sen okuma bilmiyorsun bile!" dedi Urn.

"Onları okumayacağım," dedi Brutha ilk ruloya boş boş bakarak. Tesadüfe bakın ki, kitap De Chelonian Mobile idi. "Ah. Tanrım," dedi.

"Bir sorun mu var?" dedi Didactylos.

"Biri kaplumbağamı getirebilir mi?"

Simony sarayda koşuyordu. Kimse ona dikkat etmiyordu. Ephebeli askerlerin çoğu labirentin dışındaydı ve Vorbis içeri girmeyi düşünebilecek herkese, saray sakinlerine ne olduğunu açıkça anlatmıştı. Omnialı askerler gruplar halinde, disiplinli bir biçimde yağma yapıyordu.

Dahası, Simony kendi kaldığı kanada dönüyordu.

Brutha'nın odasında gerçekten de bir kaplumbağa vardı. Kaplumbağa masanın üzerinde, rulo yapılmış bir parşömen ile kemirilmiş bir kavun kabuğu arasında uyuyordu. Simony onu kaptı, çantasına tıktı ve hemen Kütüphane'ye döndü.

Bunu yaptığı için kendinden nefret ediyordu. Aptal rahip her şeyi mahvetmişti! Ama Didactylos ona söz verdimişti ve Didactylos Hakikat'i bilen adamdı.

Yol boyunca, birinin dikkatini çekmeye çalıştığı hissine kapıldı.

"Sırf bakarak hatırlayabiliyor musun onları?" dedi Urn.

"Evet."

"Rulonun tamamını mı?"

"Evet."

"Sana inanmıyorum."

"Bu binanın önündeki LIBRVM yazısının ilk harfinin tepesinde bir çentik var," dedi Brutha. "Xeno Düşünceler'i ve ihtiyar Aristocrates Beylik Laflar'ı yazdı ve Didactylos, İbid'in Söylev'ini aptalca buluyor. Tiran'ın taht odasından Kütüphane'ye kadarki mesafe altı yüz adım. Ayrıca..."

"İyi bir hafızası var, hakkını vermek lazım," dedi Didactylos. "Ona birkaç kitap daha göster."

"Onları hatırladığından nasıl emin olacağız?" diye sordu Urn geometri teoremleri hakkında bir parşömeni açarak. "Okuma bilmiyor! Okuyabilse bile, yazma bilmiyor!"

"Ona öğretmek zorunda kalacağız."

Brutha haritalarla dolu bir ruloya baktı. Gözlerini yumdu. Bir an için zikzaklı hatlar gözkapaklarının içinde belirdi ve sonra görüntünün zihnine yerleştiğini hissetti. Hâlâ orada bir yerdeydi —dilediği zaman geri getirebilirdi. Urn bir başka rulo açtı. Hayvan resimleri. Bu, bitkiler hakkında çizimler ve bir sürü yazı. Bu, yalnızca yazı. Bu, üçgenler falan. Hafızasına yerleştiler. Bir süre sonra, ruloların açıldığının farkına bile varmıyordu. Yalnızca bakmaya devam ediyordu.

Ne kadarını hatırlayabildiğini merak etti. Ama bu aptalcaydı. Gördüğünüz her şeyi hatırlıyordunuz işte. Bir masa ya da yazılarla dolu bir parşömen. Tahtanın deseninde ve renginde, Xeno'nun Düşüncelerinde olduğu kadar çok bilgi vardı.

Yine de, zihninde belli bir ağırlık olduğunun farkındaydı, başını sertçe döndürecek olsa, hafızasının kulaklarından çıkacağını hissediyordu.

Urn gelişigüzel bir rulo aldı ve kısmen açtı.

"Belirsiz Puzuma'nın neye benzediğini tarif et," dedi.

"Bilmiyorum," dedi Brutha. Gözlerini kırıştırdı.

"Bay Hafıza buraya kadar," dedi Urn.

"Okuma bilmiyor evlat. İnsaf et," dedi filozof.

"Tamam. Demek istediğim... gördüğün üçüncü rulodaki dördüncü resim," dedi Urn.

"Sola bakan dört bacaklı bir yaratık," dedi Brutha. "Kedi kafasına benzeyen iri bir kafası ve geniş omuzları var. Bedeni arkaya doğru inceliyor. Beden, koyu renk ve açık renk karelerden bir desene sahip. Kulaklar çok küçük ve yatık. Altı bıyığı var. Kuyruk kısa. Yalnızca arka ayakları tırnaklı, her ayakta üç tırnak var. Ön ayakların uzunluğu başı kadar ve kaldırılıp bedene yaslanıyor. Gür killardan bir şerit..."

"Bu elli rulo önceydi," dedi Urn. "Tüm ruloyu yalnızca bir iki saniyeliğine gördü."

Brutha'ya baktılar. Brutha yine gözlerini kırptırdı.

"Her şeyi biliyor musun?" dedi Urn.

"Bilmiyorum."

"Kütüphanenin yarısı kafanın içinde!"

"Ben... biraz..."

Ephebe Kütüphanesi bir fırına dönüşmüştü. Erimiş bakırın raflara damladığı yerlerde alevler mavileşmişti.

Bütün kütüphaneler, büyük kitap koleksiyonlarının bulunduğu yerlerde oluşan güçlü uzay-zaman çarpımlarının sebep olduğu kitap kurdu delikleri aracılığıyla birbirlerine bağlıdır.

Pek az kütüphanecinin bildiği bu gerçeğin kullanılması hakkında katı kurallar vardır. Çünkü zamanda yolculuk anlamına gelir ve zaman yolculuğu büyük sorunlara yol açar.

Ama bir kütüphane ateşe verildiğinde ve tarih boyunca, kitaplar yakılırken...

Kitap raflarının çıtırtısı yüzünden hiç duyulmayan küçük bir pop sesi geldi ve bir şekil yok yerden düşerek Kütüphane'nin ortasında, yanmayan küçük bir yere kondu.

Maymuna benziyordu, ama kararlı bir şekilde hareket ediyordu. Uzun maymun kolları alevleri dövdü, raflardan ruloları çekti ve bir çuvala tıktı. Çuval dolduğunda, yumruklarına dayana dayana odanın ortasına döndü... ve bir başka pop sesi eşliğinde gözden kayboldu.

Bunun hikâyeye ilgisi yok.

Bir süre sonra, Büyük Ephebe Kütüphanesi'nde yandığı sanılan parşömenlerin, Ankh-Morpork'taki Görünmez Üniversite'nin Kütüphanesi'nde son derece iyi durumda ortaya çıktığı gerçeğinin de.

Ama yine de bilmek güzel.

Brutha deniz kokusuyla uyandı.

En azından insanların deniz kokusu olarak düşündüğü şeydi bu, ama aslında bayat balık ve çürük yosun kokusuydu.

Bir tür barakadaydı. Camsız tek pencereden içeriye kırmızı ve titrek bir ışık giriyordu. Barakanın bir ucu suya açıktı. Kırmızı ışık, birkaç şeklin bir şeyin çevresinde toplanmış olduğunu gösteriyordu.

Brutha nazikçe hafızasını yokladı. Her şey orada gibiydi, Kütüphane ruloları düzgünce dizilmişti. Sözcükler onun için, tüm yazılı sözcükler kadar anlamsızdı, ama resimler ilginçti. En azından, hafızasındaki çoğu şeyden daha ilginç.

Dikkatle doğrulup oturdu.

"Demek uyandın," dedi Om'un sesi kafasının içinde. "Biraz dolu hissediyoruz, hı? Bir raf yığını gibi? Kafanın içinde, her yerde, SILENCIOS! diyen kocaman tabelalar varmış gibi? Neden yaptın böyle bir şeyi?"

"Ben... bilmiyorum. Sanki... yapılması gereken bir şey gibi geldi. Sen neredesin?"

"Asker arkadaşın beni çantasına koydu. Bana bu kadar iyi baktığın için teşekkür ederim bu arada."

Brutha ayağa kalkmayı başardı. Kırmızı ışık, Ephebe'yi sarmış yangınlardan geliyordu, ama Kütüphane'nin üzerinde tek bir dev parıltı vardı.

"Gerilla eylemleri," dedi Om. "Köleler bile savaşıyor. Neden, hiç anlamıyorum. Efendilerinden intikam alma şansının üzerine atlarlar sanırsın, hı?"

"Sanırım Ephebe'de kölelerin özgür olma şansı var," dedi Brutha.

Barakanın diğer tarafından bir tıslama ve sonra metalik bir hırıltı sesi geldi. Brutha Urn'ün, "İşte! Sana söyledim. Yalnızca borular tıkanmış. İçine biraz daha yakıt koyalım," dediğini duydu.

Brutha sendeleyerek gruba yaklaştı.

Bir teknenin çevresine toplanmışlardı. Şekil açısından, tipik bir tekneydi —önde sivri, arkada düz bir uç. Ama direği yoktu. Bunun yerine, teknenin arkasına doğru, ahşap bir çerçeveye yerleştirilmiş büyük, bakır rengi bir top vardı. Topun altındaki demir sepette güzel bir ateş yakılmıştı.

Ve top, çerçevesinin içinde, bir buhar bulutunun ortasında dönüyordu.

"Bunu görmüştüm," dedi. "De Chelonian Mobile'de. Bir çizim vardı."

"Ah, ayaklı Kütüphane gelmiş," dedi Didactylos. "Evet. Haklısın. Tepkime prensibinin resmi. Urn'den büyük bir tane yapmasını istememiştim hiç. Ellerinle düşününce böyle olur."

"Geçen hafta bir gece bununla deniz fenerinin çevresinden dolandım," dedi Urn. "Hiç sorun çıkmadı."

"Ankh-Morpork bundan çok daha uzak," dedi Simony.

"Evet, Ephebe ile Omnia arasındaki mesafeden beş kat daha fazla," dedi Brutha ciddiyetle. "Bir harita rulosu vardı," diye ekledi.

Dönen toptan kızgın bulutlar halinde buharlar yükseliyordu. Brutha yakından baktığında, bakır kürenin gerisinde, yarım düzine kısacık küreğin yıldız biçiminde birbirine bağlanmış ve teknenin arkasından sarkıtılmış olduğunu gördü. Aradaki boşluğu tahta dişliler ve iki kayış dolduruyordu. Küre dönerken, kürekler havayı dövüyordu.

"Nasıl çalışıyor?" dedi.

"Çok basit," dedi Urn. "Ateş..."

"Bunun için zamanımız yok," dedi Simony.

"... suyu kızdırıyor ve su öfkeleniyor," dedi çırak filozof. "Bu yüzden, ateşten kaçmak için küreden çıkıp gidiyor ve bu dört küçük ağızdan geçiyor. Buharlar küreyi döndürüyor ve dişliler ve Legibus'un vida mekanizması hareketi küreklere aktarıyor, kürekler de tekneyi suda itiyor."

"Çok felsefi," dedi Didactylos.

Brutha Omnia'nın gelişmişliğini savunmak zorunda hissetti.

"Kale'nin büyük kapı kanatları tonlar çekiyor ve yalnızca iman gücüyle açılıyor," dedi.

"Bir kere itince hemen açılıyorlar."

"Görmeyi çok isterim," dedi Urn.

Brutha, Omnia'nın yine de gurur duyabileceği bir şeyi olduğu için, hafif bir günahkar gurur sancısı hissetti.

"Muhtemelen çok iyi bir denge ve hidrolikle yapmışlardır."

"Ah."

Simony mekanizmayı düşünceli bir şekilde kılıcıyla dürtükledi.

"Bütün olasılıkları düşündünüz mü?" dedi.

Urn'ün elleri havada oynamaya başladı. "Kastettiğin, kudretli gemilerin yelkenleri olmadan şarap karası denizi yara yara..." diye başladı.

"Karada, demek istedim," dedi Simony. "Belki... bir tür at arabasının üzerinde..."

"Ah, bir tekneyi arabaya yüklemenin anlamı yok."

Simony'nin gözleri, geleceğe bakmış ve onun zırh kaplı olduğunu görmüş bir adamın gözleri gibi ışıldıyordu.

"Hımm," dedi.

"Hepsi iyi, güzel, ama felsefe değil," dedi Didactylos.

"Rahip nerede?"

"Buradayım, ama ben?.."

"Nasıl hissediyorsun? Mum gibi söndün orada."

"Ben... şimdi daha iyiyim."

"Bir an dik duruyordun, bir sonrakinde paspas olmuştun."

"Çok daha iyiyim."

"Sık sık oluyor mu?"

"Bazen."

"Parşömenleri iyi hatırlıyor musun?"

"Ben... sanırım hatırlıyorum. Kütüphane'yi kim yaktı?"

Urn başını mekanizmadan kaldırdı.

"O yaktı," dedi.

Brutha Didactylos'a bakakaldı.

"Kendi Kütüphane'nizi mi yaktın?"

"Bunu yapabilecek tek kişi bendim," dedi filozof. "Dahası, kitapların Vorbis'in eline geçmesini engelledi."

"Ne?"

"Kitapları okuduğunu düşünsene! Zaten bu haliyle kötü biri. Onca bilgiyle çok daha kötü olur."

"Onları okumazdı," dedi Brutha.

"Ah, okurdu okurdu. O tipleri bilirim," dedi Didactylos. "Halk içindeyken saf dindarlık, özel hayatında kabuğu soyulmuş üzüm ve sefahat."

"Vorbis öyle biri değil," dedi Brutha kendinden tamamen emin bir tavırla. "O onları okumazdı."

"Her neyse," dedi Didactylos, "yapılması gerekiyorsa, ben yaptım işte."

Urn teknenin pruvasından, kürenin altındaki mangala odun atmakta olduğu yerden döndü.

"Hepimiz tekneye binebilir miyiz?" dedi.

Brutha güvertenin, ya da adına her ne deniyorsa oranın, ortasındaki sıraya oturdu. Havada sıcak su kokusu vardı.

"Tamam," dedi Urn ve bir kolu çekti. Dönen kürekler suya vurdu; bir sarsılma oldu ve tekne, peşinde buhar bulutları bırakarak ilerlemeye başladı.

"Bu aracın ismi nedir?" dedi Didactylos.

Urn şaşırılmış göründü.

"İsmi mi?" dedi. "Bu bir tekne. Tabiatıyla bir nesne. İsmine ihtiyacı yok."

"İsimler daha filozofçadır," dedi Didactylos hafif surat asarak. "Ve üzerinde bir şarap amforası kırmalıydın."

"Bu israf olurdu."

Tekne patırtılar çıkararak kayıkhaneden ayrıldı ve karanlık limana açıldı. Bir tarafta, bir Ephebe kalyonu yanıyordu. Tüm şehir alevden yamalarla kaplıydı.

"Ama teknede amfora var, değil mi?" dedi Didactylos.

"Evet."

"Uzatsana o zaman."

Tekne arkasında köpükler bırakıyordu.

"Rüzgar yok. Kürekçiler yok!" dedi Simony. "Elinde ne olduğunun gerçekten farkında mısın Urn?"

"Kesinlikle. Çalışma prensipleri şaşırtıcı ölçüde basit," dedi Urn.

"Kastettiğim bu değildi. Bu güçle yapabileceğin şeyleri kastediyordum!"

Urn ateşe bir odun daha attı.

"Yalnızca ısıyı kullanarak iş yapma," dedi. "Sanırım... ah, su pompalama. Rüzgar yokken bile öğüten değirmenler. O tür şeyler mi? Aklındaki öyle bir şey miydi?"

Asker Simony duraksadı.

"Evet," dedi. "Öyle bir şey."

"Om?" diye fısıldadı Brutha.

"Evet?"

"Sen iyi misin?"

"Burası bir askerin sırt çantası gibi kokuyor. Beni dışarı çıkar."

Bakır top ateşin üzerinde deli gibi dönüyordu. Neredeyse Simony'nin gözleri kadar parlaktı.

Brutha adamın omzuna dokundu.

"Kaplumbağamı alabilir miyim?"

Simony acı acı güldü.

"Bunların eti tatlı olur," dedi Om'u çıkarırken.

"Herkes öyle diyor," dedi Brutha. Sesini alçalttı.

"Ankh nasıl bir yer?"

"Bir milyon ruhlu bir şehir," dedi Om'un sesi, "ve o ruhların çoğu bedenleri işgal ediyor. Ye bir sürü din var. Hattâ küçük tanrılara adanmış bir tapınak! İnsanların bir şeylere inanmakta güçlük çekmediği bir yer gibi geliyor kulağa. Yeni bir başlangıç için iyi bir yer bence. Benim aklım ve senin... benim aklım ile, yakında yine iş başı yaparız."

"Omnia'ya dönmek istemiyor musun?"

"Bunun bir anlamı yok ki," dedi Om'un sesi. "Yerleşik bir tanrıyı indirmek her zaman mümkündür. İnsanlar bıkar ve değişim isterler. Ama kendi kendini indiremezsin, değil mi?"

"Kiminle konuşuyorsun rahip?" dedi Simony.

"Ben... şey... dua ediyordum."

"Hah! Om'a mı? O kaplumbağaya dua etsen de olurdu."

"Evet."

"Omnia'dan utanıyorum," dedi Simony. "Halimize bak. Geçmişte takılıp kalmışız. Baskıcı tektanrıcılığımız yüzünden geri kalmışız. Komşularımız bizden yüzünü dönmüş. Tanrı'mızın bize ne faydası oldu? Tanrılar? Hah!"

"Sakin ol, sakın ol," dedi Didactylos. "Denizdeyiz ve üzerindeki son derece iletken bir zırh."

"Ah, diğer tanrılar hakkında hiçbir şey söylemiyorum," dedi Simony çabucak. "Buna hakkım yok. Ama Om? Gizisyon'ın öcüsü! Eğer varsa, gelip de şimdi, burada çarpsın beni!"

Simony kılıcını kaldırdı ve bir kol boyu yukarıda tuttu.

Om sakın sakın Brutha'nın kucağında oturuyordu. "Bu çocuğu sevdim," dedi. "Neredeyse bir inanan kadar iyi. Tıpkı sevgi ve nefret gibi, ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Simony kılıcını yine kınına soktu.

"Bu yüzden, Om'u inkar ediyorum," dedi.

"Evet, ama alternatifi ne?"

"Felsefe! Pratik felsefe! Tıpkı Urn'ün makinesi gibi. Omnia'yı tepinmesine ve bağırıp çağırmasına aldırmadan Meyve Yararası Yüzyılı'na sürükler!"

"Tepinmek ve bağırıp çağırmak," dedi Brutha.

"Ne gerekiyorsa," dedi Simony.

Onlara gülümsedi.

"Onun hakkında endişelenme," dedi Om. "Çok uzaklarda olacağız. Böylesi daha iyi. Dün gece olanların haberi yayıldığında Omnia'nın çok popüler bir ülke olacağını sanmıyorum."

"Ama Vorbis'in hatasıydı!" dedi Brutha yüksek sesle. "Her şeyi o başlattı! Zavallı Murduck Birader'i gönderdi ve sonra Ephebelileri suçlayabilmek için onu öldürttü! Barış anlaşması yapmaya baştan beri niyeti yoktu! Onun tek istediği saraya girmektir!"

"Bunu nasıl başarabildiğini hiç anlamıyorum," dedi Urn. "Kimse rehber almadan labirentten geçememiştir. Bunu nasıl başardı?"

Didactylos'ın kör gözleri Brutha'yı aradı.

"Bilemiyorum," dedi. Brutha başını eğdi.

"Gerçekten de bütün bunları o mu yaptı?" dedi Simony.

"Evet."

"Seni ahmak! Seni koca kumkafa!" diye haykırdı Om.

"Bunu başkalarına anlatır mısın?" dedi Simony ısrarla.

"Sanırım."

"Gizisyon aleyhine konuşur musun?"

Brutha perişan halde geceye baktı. Arkalarında, Ephebe'nin alevleri tek bir turuncu kıvılcıma dönüşmüştü.

"Yalnızca hatırladıklarımı söyleyebilirim," dedi.

"Öldük biz," dedi Om. "Beni kenardan aşağı atsan daha iyi. Bu dangalak bizi Omnia'ya geri götürmek isteyecek!"

Simony düşünceli düşünceli çenesini ovaladı.

"Vorbis'in pek çok düşmanı var," dedi. "Öldürülmesi daha iyi, ama bazıları buna cinayet der. Hattâ şehitlik. Ama bir mahkeme... eğer kanıt varsa... kanıt olduğunu düşünseler bile..."

"Zihninin çalıştığını görebiliyorum!" diye haykırdı Om. "Sesini kessen hepimiz daha güvende oluruz!"

"Vorbis yargılanıyor," dedi Simony düşünceli düşünceli.

Brutha bu düşünceyle soldu. Zihninde tutması neredeyse imkânsız olan türden bir

düşünceydi. Hiç anlamlı gelmeyen türden bir düşünce. Vorbis'in yargılanması mı? Mahkemeye çıkmak, başkalarının başına gelen bir şeydi.

Murduck Birader'i hatırladı. Ve çölde ölen askerleri. Ve insanlara, hattâ Brutha'ya yapılan onca şeyi.

"Ona hatırlayamadığını söyle!" diye bağırdı Om. "Ona unuttuğunu söyle!"

"Ve eğer gerçekten yargılanırsa," dedi Simony, "suçlu bulunur. Kimse aksini yapmaya cüret edemez."

Düşünceler Brutha'nın zihninde her zaman buz dağları gibi yavaş yavaş hareket ederdi. Yavaşça gelirler, yavaşça giderlerdi ve oradayken çok yer kaplarlar, büyük parçaları da yüzeyin altında kalırdı.

Düşündü: Vorbis'in en fena tarafı kötü olması değil, iyi insanlara kötü şeyler yaptırması. İnsanları kendisine benzetiyor. Elinde olmuyor. Ondan sana bulaşıyor.

İsimsiz Tekne'nin gövdesine vuran suyun sesinden ve felsefi motorun gürültüsünden başka ses yoktu.

"Omnia'ya dönersek yakalanırız," dedi Brutha yavaşça.

"Limanlardan uzakta karaya çıkabiliriz," dedi Simony hevesle.

"Ankh-Morpork!" diye bağırdı Om.

"İlk önce Bay Didactylos'u Ankh-Morpork'a götürmeliyiz," dedi Brutha. "Sonra...ben Omnia'ya geri gelirim."

"Beni de orada bıraksan olur!" dedi Om. "Kısa zamanda Ankh-Morpork'ta inananlar bulurum, sen hiç endişelenme, orada her şeye inanırlar!"

"Ankh-Morpork'u hiç görmedim," dedi Didactylos. "Yine de, yaşıyoruz ve öğreniyoruz. Hep öyle derim." Askere döndü. "Tepinerek ve bağıra çağıra."

"Ankh'ta bazı sürgünler var," dedi Simony. "Endişelenme. Orada güvende olursun."

"Muhteşem!" dedi Didactylos. "Bir düşünsenize, daha bu sabah, tehlikede olduğumu bile bilmiyordum."

Teknede arkasına yaslandı.

"Bu dünyadaki hayat," dedi, "bu haliyle, bir mağarada yaşamaktan farksız. Gerçeklik hakkında ne bilebiliriz? Çünkü varoluşun asıl doğası hakkında gördüğümüz her şey, nasıl desem, mutlak hakikatin göz kamaştırıcı, görünmez ışığının mağaranın iç duvarına düşürdüğü hayret verici ve eğlenceli gölgelerden daha fazlası değil, ki biz onlardan bir hakikat ışıltısı çıkarsayabiliriz de, çıkarsamayabiliriz de; bilgelik arayan mağara adamları olarak bizlerin elinden gelen tek şey seslerimizi görünmeyene doğru yükseltmek ve alçak gönüllükle şöyle seslenmek: 'Devam et, Deforme Tavşan'ı yap... en sevdiğim o!'"

Vorbis ayağıyla külleri karıştırdı.

"Kemik yok," dedi.

Askerler sessizce dikildiler. Yumuşak, gri kül taneleri düştü ve şafak esintisine kapılarak biraz uzağa uçtu.

"Ve yanlış türden kül," dedi Vorbis.

Çavuş bir şey söylemek için ağzını açtı.

"Emin ol, ne tür külden bahsettiğimi biliyorum," dedi Vorbis.

Kömürleşmiş kapağa gitti ve ayağının ucuyla dürtükledi.

"Tüneli izledik," dedi çavuş, deneyimlerine rağmen, yardımcı olmaya çalışan biri gibi konuşmanın gelecek gazabı önleyeceğini uyan bir ses tonuyla. "Rıhtımların yakınına çıkıyor."

"Ama eğer tünele rıhtımlardan girersen, buraya çıkmıyor," dedi Vorbis düşünceli düşünceli. Dumanı tüten küller ona sonsuz bir zevk veriyormuş gibiydi.

Çavuşun alını kırıştı.

"Anladın mı?" dedi Vorbis. "Ephebeliler, aynı zamanda bir giriş yolu olan bir çıkış yolu tasarlamazdı. Labirenti tasarlayanlar bunu kesin akıl etmiştir. Bazı... kapaklar olmalı. Taş fırlatan bir dizi tetik belki. Tek yönlü tuzaklar. Duvarlardan fırlayan döner bıçaklar."

"Ah."

"Hiç şüphe yok ki, son derece karmaşık ve şeytani."

Çavuş kuru dilini dudaklarında gezdirdi. Vorbis'i bir kitap gibi okuyamıyordu, çünkü Vorbis gibi bir kitap asla olmamıştı. Ama Vorbis'in, bir süre sonra öğrenmeye başladığınız bazı düşünce alışkanlıkları vardı.

"Birliği alıp, tüneli rıhtımlardan buraya kadar takip etmemi istiyorsunuz," dedi boş bir sesle.

"Ben de tam bunu önermek üzereydim," dedi Vorbis.

"Başüstüne efendim."

Vorbis çavuşun omzunu okşadı.

"Ama endişelenme!" dedi neşeye. "Om imanını güçlü olanları korur."

"Evet efendim."

"En son kalan adam bana eksiksiz bir rapor verebilir. Ama ilk önce... şehirde değil, öyle mi?"

"Her yeri araştırdık, efendim."

"Kapıdan kimse çıkmamış? O zaman deniz yoluyla gitmişler."

"Tüm Ephebe savaş gemileri sayıldı Lord Vorbis."

"Bu koy küçük teknelerle dolu."

"Açık denizden başka gidecek hiçbir yerleri yok, efendim."

Vorbis Halka Deniz'e baktı. Dünyayı bir ufuktan diğerine kaplıyordu. Ötesinde, Sto ovalarının oluşturduğu leke ve Koçbaşı Dağları'nın çentik çentik silueti vardı. Dağlar

sapkınların Merkez dediği, ama kendisinin Kutup olduğunu bildiği ve, tıpkı ışığın suda olduğu gibi atmosferde kırılması sayesinde dünyanın kıvrımının üzerinde görülebilen yüksek zirvelere kadar uzanıyordu... ve uzak okyanusta kıvrılan beyaz bir leke gördü.

Vorbis'in, yüksekte baktığında, uzakları görebilen çok keskin gözleri vardı.

Eskiden Dykeri'nin Denizde Yön Bulma İlkeleri olan bir avuç gri külü aldı ve parmaklarının arasından dökülmesine izin verdi.

"Om bize güzel bir rüzgar gönderdi," dedi. "Rıhtımlara inelim."

Umut, çavuşun çaresizliğinin sularında iyimserce dalgalandı.

"Tüneli keşfetmemizi istemiyor musunuz efendim?"

"Ah, hayır. Bunu döndüğümüzde yapabilirsiniz."

İsimsiz Tekne dalgalarda sallanırken Urn bir tel parçasıyla bakır küreyi dürtükledi.

"Onu dövebilir misin?" dedi makineler ile insanlar arasındaki farkı kavrayamamış olan Simony.

"Bu felsefi bir makine," dedi Urn. "Dayak işe yaramaz."

"Ama makinelerin kölemiz olabileceğini söylemiştin," dedi Simony.

"Dayak atılan cinsten değil," dedi Urn. "Ağızları tuzdan tıkanmış. Su küreden çıkarken tuzu geride bırakıyor."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Su hafif yolculuk etmekten hoşlanıyor."

"Hareket edemiyoruz! Bir şey yapabilir misin?"

"Evet, soğumasını bekleyeceğim, sonra temizleyeceğim ve içine biraz daha su koyacağım."

Simony dalgın dalgın çevresine bakındı.

"Ama hâlâ kıyıda bakan birinin bizi görebileceği bir yerdeyiz!"

"Olabilir," dedi Didactylos. Hava almak için dışarıya pek sık çıkarılmayan ve bu yolculuktan epey keyif alan yaşlı bir adam gibi, ellerini esasının tepesinde kavuşturmuş, teknenin ortasında oturuyordu.

"Endişelenme. Burada bizi kimse göremez," dedi Urn. Mekanizmayı dürtükledi. "Her neyse, ben asıl pervane hakkında biraz endişeleniyorum. Suyu hareket ettirmek için icat edilmişti, suyun üzerinde hareket etmek için değil."

"Kafası karıştı mı, demek istiyorsun?" dedi Simony.

"Boku yedi," dedi Didactylos mutlulukla.

Brutha pruvada uzanmış, suya bakıyordu. Küçük bir mürekkepbalığı yüzeyin hemen altında açılıp kapanarak geçti. Brutha onun ne olduğunu merak etti...

... ve Cephalopoda sınıfından phylum Mollusca, yani sıradan bir mürekkep balığı

olduğunu, bir iskelet yerine içinde kıkırdak dokudan bir desteğe, gelişmiş bir sinir sistemine ve omurgalıların gözlerine çok benzeyen, her yönü gören iri gözlere sahip olduğunu bildi.

Bilgi bir anlığına zihninin ön kısmında oyalandı ve sonra solup gitti.

"Om?" diye fısıldadı Brutha.

"Ne?"

"Ne yapıyorsun?"

"Biraz uyumaya çalışıyorum. Kaplumbağaların bol bol uyumaya ihtiyaçları vardır, biliyorsun."

Simony ve Urn felsefi makinenin üzerine eğilmişti. Brutha küreye baktı...

... r yarıçaplı bir küre, dolayısıyla $V=(4/3)(\pi) r^3$, ve yüzeyi $A=4(\pi) r^2$...

"Ah, aman Tanrım..."

"Şimdi ne var?" dedi kaplumbağanın sesi.

Didactylos'un yüzü, başını elleri arasına almış olan Brutha'ya döndü.

"Pi nedir?"

Didactylos elini uzattı ve Brutha'ya destek oldu.

"Sorun nedir?" dedi Om.

"Bilmiyorum! Yalnızca sözcükler! Kitaplarda ne olduğunu bilmiyorum! Okuyamıyorum!"

"Bol bol uyumak hayati öneme sahiptir," dedi Om. "Sağlıklı kabuk oluşumu sağlar."

Brutha sallanan tekne dizleri üzerine çöktü. Beklenmedik bir anda geri dönen ve mekânını yabancılarla dolu bulan bir ev sahibi gibi hissediyordu. Her odadaydılar, tehditkar değildiler, ama varlıkları ile mekânı dolduruyorlardı.

"Kitaplar sızıntı yapıyor!"

"Bu nasıl olabilir ki?" dedi Didactylos. "Onlara yalnızca baktığını söyledin. Onları okumadın. Ne dediklerini bilmiyorsun."

"Onlar ne dediklerini biliyor."

"Dinle. Onlar tabiatıyla kitap," dedi Didactylos. "Büyülü değiller. Kitaplara yalnızca bakarak ne içerdikleri bilinebilse, Urn dâhi olurdu."

"Onun sorunu ne?" dedi Simony.

"Çok şey bildiğini düşünüyor."

"Hayır! Ben hiçbir şey bilmiyorum! Gerçekten bilmek değil bu," dedi Brutha. "Yalnızca mürekkep balıklarının içinde kıkırdaktan bir destek olduğunu hatırladım!"

"Bunun seni neden endişelendirdiğini anlayabiliyorum," dedi Simony. "Hah. Rahipler? Hepsi deli."

"Hayır! Kıkırdağın ne demek olduğunu bilmiyorum!"

"İskelet bağlantı dokusu," dedi Didactylos. "Aynı anda hem kemik, hem deri düşün."

Simony hıhladı. "Vay vay," dedi, "tıpkı söylediğin gibi, yaşadıkça öğreniyoruz."

"Hattâ bazılarımız tersini yapıyor," dedi Didactylos.

"Bunun bir anlamı mı olması gerekiyor?"

"Felsefe bu," dedi Didactylos. "Otur evlat. Tekneyi sallıyorsun. Zaten aşırı yüklü."

"Taşan sıvının ağırlığına eşit bir kaldırma gücü var," diye mırıldandı Brutha çökerek.

"Hımm?"

"Yalnız, bunun ne demek olduğunu bilmiyorum."

Urn küreden başını kaldırdı. "Tekrar yola çıkmaya hazırız," dedi. "Miğferinle buraya biraz su doldur bayım."

"Sonra gidecek miyiz?"

"Eh, buhar üretmeye başlayabiliriz," dedi Urn. Ellerini togasına sildi.

"Biliyor musun," dedi Didactylos, "öğrenmenin değişik yolları vardır. Aklıma Tsort prensi Lasgere geldi. Bana nasıl eğitimi olabileceğini sormuştu, özellikle de şu okuma meselesine fazla zamanı olmadığından. Ona, 'Eğitime giden asil bir yol yoktur efendim,' demiştim. O da bana, 'Bir tane yapsan iyi olur, yoksa bacaklarını kestiririm. İstedığın kadar köle kullan,' diye cevap vermişti. Dinçlik veren doğrudan bir yaklaşım, diye düşünmüşümdür her zaman. Havanda su dövecek adam değildi. İnsanları döverdi, evet. Ama havanda su dövmezdi."

"Neden bacaklarını kesmedi?" dedi Urn.

"İsteddiği yolu yaptım da ondan. Üç aşağı beş yukarı."

"Nasıl? Bunun yalnızca bir mecaz olduğunu sanmıştım."

"Öğreniyorsun Urn. Ben de okumayı bilen bir düzine köle buldum, onlar geceleyin adamın yatak odasında oturdular ve uyurken ona benim seçtiğim pasajları fısıldadılar."

"İşe yaradı mı?"

"Bilmiyorum. Üçüncü köle adamın kulağına on beş santimlik bir hançer soktu. Devrimden sonra yeni hükümdar beni hapisten salıverdi ve sınıra varana kadar hiçbir şey düşünmemeye söz verirsem, ülkeden çıkmama izin vereceğini söyledi. Ama prensip olarak, fikrin bir sorunu olduğunu sanmıyorum."

Urn ateşe üfledi.

"Suyu ısıtmak biraz zaman alıyor," diye açıkladı.

Brutha yine pruvada uzandı. Yoğunlaşırca, bilginin akışını engelleyebiliyordu. Yapılacak şey, bir şeylere bakmaktan kaçınmaktı. Hattâ bir bulut...

... doğal felsefe tarafından dünyaya gölge etmesi, dolayısıyla aşırı ısınmayı önlemek için tasarlanmış bir şey...

... zorla zihnini çalıştırıyordu. Om derin derin uyumaktaydı.

Öğrenmeden bilmek, diye düşündü Brutha. Hayır. Tam tersi. Bilmeden öğrenmek...

Om'un onda dokuzu kabuğunun içinde uyukluyordu. Kalanı ise tanrıların gerçek dünyasında —ki insanlığın çoğunun yaşadığı üç boyutlu dünyadan çok daha az ilginç bir dünyadır— sis gibi süzülüyordu.

Küçük bir teknedeyiz, diye düşündü. Muhtemelen bizi fark etmez bile. Koskoca bir okyanus var. O her yerde olamaz.

Elbette ki, ona inanan pek çok kişi var. Ama biz yalnızca küçük bir tekneyiz...

Pervanenin ucunda dolaşan meraklı balıkların zihinlerini yokladı. Bu tuhaftı, çünkü normalde balıklar meraklı yaratıklar olarak tanın...

"Selamlar," dedi Deniz Kraliçesi.

"Ah."

"Görüyorum ki, hâlâ var olmayı sürdürüyorsun küçük kaplumbağa."

"Yuvarlanıp gidiyorum işte," dedi Om. "Sorun yok."

İnsan dünyasında olsa öksürerek ve mahcup görünerek geçirilecek bir sessizlik oldu. Ama tanrılar asla mahcup olmazdı.

"Herhalde," dedi Om ihtiyatla, "bedelini talep etmeye geldin."

"Bu tekne ve içindeki herkes," dedi Kraliçe. "Ama, gelenekler uyarınca, senin inananın kurtarılabilir."

"Onların sana ne faydası var ki? Bir tanesi ateist."

"Hah! Her şey sona erdiğinde, hepsi inanır."

"Bu hiç de..." —Om duraksadı— "... uygun değil?"

Bu sefer Deniz Kraliçesi duraksadı.

"Uygun olan neymiş?"

"Adil olmak mesela?" dedi Om. Bunu neden söylediğini merak etti.

"Fazlasıyla insanlara özgü bir fikir gibi geldi bu bana."

"Yaratıcı bir tür, haklarını vermek lazım. Ama benim kastettiğim... demek istediğim... bunu hak edecek hiçbir şey yapmadılar."

"Hak etmek mi? Onlar insan. Bunun hak etmekle ne ilgisi var?"

Om'un bunu kabul etmesi gerekirdi. Bir tanrı gibi düşünmüyordu. Birden rahatsız oldu.

"Yalnızca..."

"Çok uzun zamandır tek bir insana bağımlı kalmışsın küçük kaplumbağa."

"Biliyorum. Biliyorum." Om içini çekti. Zihinler birbirine sızdı. Olaylara insanların bakış açısından çok fazla bakmıştı. "Tekneyi al o zaman. Madem mecbursun. Keşke..."

"Adil mi olsaydı?" dedi Deniz Kraliçesi. Yaklaştı. Om onun varlığının etrafını kuşattığını hissetti.

"Öyle bir şey yok," dedi. "Hayat bir kumsal gibidir. Sonra ölürsün."

Sonra gitti.

Om kabuğunun korumasına çekildi.

"Brutha?"

"Evet?"

"Yüzme biliyor musun?"

Küre dönmeye başladı.

Brutha Urn'ün, "İşte. Yakında yola çıkmış oluruz," dediğini duydu.

"Çıksak iyi olacak." Bunu söyleyen Simony'ydi. "Orada bir gemi var."

"Bu şey yelkenleri ya da kürekleri olan her şeyden daha hızlı gider."

Brutha koya baktı. Zarif bir Omnia gemisi deniz fenerinin önünden geçiyordu. Hâlâ çok uzaktaydı, ama Brutha ona, uzaktaki görüntüyü teleskoptan daha iyi büyüten bir dehşet ve beklenti ile bakıyordu.

"Hızlı hareket ediyor," dedi Simony. "Anlamıyorum... rüzgar da yok ama."

Urn dingin denize baktı.

"Orada rüzgar olup, burada olmaması imkânsız," dedi.

"Dedim ki, yüzebiliyor musun?" Brutha'nın kafasının içinde, kaplumbağanın sesi ısrar ediyordu.

"Bilmiyorum," dedi Brutha.

"Hemen öğrenebilir misin sence?"

Urn başını kaldırıp gökyüzüne baktı.

"Ah," dedi.

İsimsiz Tekne'nin üzerinde bulutlar toplanmıştı. Fırıl fırıl dönüyorlardı.

"Bilmek zorundasın!" diye bağırdı Om. "Kusursuz bir hafızan var sanıyordum!"

"Köydeki büyük sarnıçta etrafa su sıçratırdık," diye fısıldadı Brutha. "Bu sayılır mı, bilmiyorum!"

Denizin yüzeyinden yoğun bir sis yükseliyordu. Brutha'nın kulakları tıkanı. Omnia gemisi, dalgaların üzerinde uçarcasına yaklaşıyordu.

"Ne öncesi sessizlik olurdu?.." diye başladı Urn.

"Fırtına?" dedi Didactylos.

Gökyüzü ile deniz arasında yıldırım çatırdadı. Urn pervaneyi suya indiren kolu çekti. Gözleri neredeyse yıldırım kadar parlaktı.

"İşte buna güç derler," dedi. "Yıldırıma gem vurmak! İnsanoğlunun rüyası!"

İsimsiz Tekne öne atıldı.

"Öyle mi? Benim rüyam bu değil," dedi Didactylos. "Ben her zaman rüyamda ıstakoz tarlasında beni kovalayan dev havuçlar görürüm."

"Mecazi rüya demek istedim üstad," dedi Urn.

"Mecaz ne?" dedi Simony.

"Rüya ne?" dedi Brutha.

Sisin içinde bir şimşek sütunu dantel gibi yayıldı. Fırıl fırıl dönen küreden ikincil

şimşekler fırladı.

Tekne arkasında beyaz bir dümen suyu bırakırken, "Bu kedilerden de elde edebilirsin," dedi Urn felsefi bir dünyaya dalmış gibi. "Onları kehribar bir çubukla okşuyorsun ve minik şimşekler oluşuyor... bu etkiyi bir milyon kez büyütsem, insanların köle olmasına gerek kalmaz, sonra o gücü kavanozlarda biriktiririz ve geceye son veririz..."

Birkaç metre uzağa yıldırım düştü.

"Bir tuzlu su kütesinin ortasında, büyük bakır bir küre ile aynı teknenin içindeyiz," dedi Didactylos. "Çok sağol Urn."

"Tanrıların tapınakları da muhteşem bir biçimde aydınlatılmış olur, elbette," dedi Urn.

Didactylos asasıyla teknenin duvarına vurdu. "Güzel fikir, ama asla bu işe yetecek kadar kedi bulamazsın," dedi. Deniz kabardı.

"Suya atla!" diye bağırdı Om.

"Neden?" dedi Brutha.

Bir dalga neredeyse tekneyi devirecekti. Küreyi döven yağmur etrafa kızgın serpintiler saçıyordu.

"Açıklayacak zamanım yok! Denize atla! En iyisi bu! Bana güven!"

Brutha denge kurmak için kürenin çerçevesine tutunarak ayağa kalktı.

"Otur!" dedi Urn.

"Yalnızca dışarı çıkıyorum," dedi Brutha. "Bir süre dönmeyebilirim."

O kabaran denize yarı atlar, yarı düşerken, tekne altında sallandı.

Küreye yıldırım düştü.

Brutha yüzeye çıktığında, bir anlığına, kürenin kor beyaz parladığını ve pervanesi sudan hemen hemen çıkmış olan teknenin, sisin içinde bir kuyruklu yıldız gibi süzüldüğünü gördü. Tekne bulutların ve yağmurun arasında kayboldu. Bir an sonra, fırtınanın gürültüsünün üzerinden boşuk bir gümleme duyuldu.

Brutha elini kaldırdı ve Om burun deliklerinden deniz suyu püskürterek yüzeye çıktı.

"En iyisinin bu olacağını söylemiştin!" diye haykırdı Brutha.

"Ee? Biz hâlâ yaşıyoruz! Beni sudan çıkar! Kaplumbağalar yüzemez!"

"Ama ölmüş olabilirler!"

"Onlara katılmak mı istiyorsun?"

Brutha bir dalganın altında kaldı. Dünya bir anlığına kulaklarında çınlayan, koyu yeşil bir perdeye dönüştü.

"Tek elle yüzemem!" diye bağırdı tekrar yüzeye çıktığında.

"Bizi kurtaracaklar! O buna cüret edemez!"

"Ne demek istiyorsun?"

Bir başka dalga Brutha'ya çarptı ve akıntı cüppesini çekiştirdi.

"Om?"

"Evet?"

"Yüzme bildiğimi sanmıyorum..."

Tanrılar pek fazla içgözlem yapmazlar. Hiçbir zaman, hayatta kalmalarına yardımcı olan bir özellik olmamıştır bu. Dil dökmek, tehdit etmek ve dehşet salmak her zaman yeterince iş görmüştür. Canınız istediğinde koskoca şehirleri dümdüz edebiliyorsanız, sessiz tefekkür ve olayları bir başkasının bakış açısından görmeye çalışmak nadiren gerekli olur.

Bu da çoklu-evrende, son derece zeki ve empati sahibi erkek ve kadınların tüm hayatlarını, onları bir domino oyununda bile yenemeyecek ilahların hizmetine adamalarına yol açmıştır. Örneğin, Quirmlı Rahibe Sestina, tek ilgi alanı saç modelleri olan bir tanrıça adına yörenin kralının gazabına meydan okumuş, bir köz yatağının üzerinden zarar görmeden geçmiş ve sağduyulu bir ahlak felsefesi ortaya atmıştır. Klatchlı Zephilite Birader muazzam mülklerine ve ailesine sırtını dönerek, hayatını, görünmez tanrı Frum adına hastalarla ve fakirlerle ilgilenmeye adanmıştır; bu tanrının (eğer bir poposu olsaydı) poposunu, (eğer elleri olsaydı) iki eliyle bulamayacağı düşünülürdü. Tanrıların asla çok zeki olması gerekmez, çünkü çevrelerinde çok zeki olma işini onlar adına yapacak insanlar bulunur.

Diğer tanrılar bile Deniz Kraliçesi'ni oldukça ahmak bulurdu. Ama fırtınanın birbirine kattığı dalgaların altında hareket ederken, düşüncelerinde belli bir mantık vardı. Küçük tekne baştan çıkarıcı bir hedefti... ama bir gemi daha vardı, fırtınanın tam ortasına dalan, insanlarla dolu kocaman bir gemi.

Bu adil bir avdı.

Deniz Kraliçesi'nin dikkati göz açıp kapayana dek bir şeyden başka bir şeye yönelirdi.

Ve genelde, kendi kurbanlarını kendisinin yarattığı söylenebilirdi. Deniz Kraliçesi niceliğe inanırdı.

Tanrının Yüzgeci dalgaların zirvelerinden çukurlara dalıyordu. Kaptan beline kadar gelen suları yara yara pruvaya gitti. Vorbis orada küpeşteye tutunarak dikiliyordu ve geminin yarı yarıya denize gömülmüş olduğu gerçeğinden habersiz görünüyordu.

"Efendim! Yelken indirmemiz şart! Bu fırtınadan kaçamayız!"

Direklerin üzerinde yeşil ateşler çıtırdıyordu. Vorbis döndü. Işık gözlerinin çukurlarından yansıyordu.

"Bütün bunlar Om'un ihtişamı için," dedi. "Güven bizim yelkenimiz; ihtişam hedefimiz."

Kaptanın canına tak etmişti. Din konusunda kararsızdı, ama otuz sene sonra deniz

hakkında bir şeyler bildiğinden oldukça emindi.

"Okyanus zemini hedefimiz!" diye bağırdı.

Vorbis omuzlarını silkti. "Yolda molalar olmayacak demedim," dedi.

Kaptan ona bakakaldı ve sonra sallanan güvertede suları yara yara geri döndü. Deniz hakkında bildiği, bu tür fırtınaların kendiliğinden olmadığıydı. Durup dururken dingin sulardan kasırganın ortasına dalmazdınız. Bu deniz değildi. Bu kişiseldi.

Seren direğine yıldırım düştü. Yırtık yelkenler ve kopmuş halatlardan oluşan bir yığın güverteye düşerken bir çığlık duyuldu.

Kaptan dümene kadar yarı yüzdü, yarı tırmandı. Dümenci, su serpintisinin ve ürkütücü fırtına parıltısının önünde bir siluetti sadece.

"Canlı kurtulamayacağız!"

DOĞRU.

"Gemiyi terk etmemiz lazım!"

HAYIR. ONU YANIMIZDA GÖTÜRECEĞİZ. BU GÜZEL BİR GEMİ.

Kaptan loşluğun içine baktı.

"Sen misin, Bosun Coplei?"

BİR TAHMİN DAHA YÜRÜTMEK İSTER MİSİN?

Gemi denizin altındaki kayalara çarptı ve yarıldı. Ayakta kalmış son direğe de yıldırım düştü ve, tıpkı suda fazla kalmış kâğıttan gemi gibi, Tanrının Yüzgeci katlanıverdi. Keresteler kırıldı ve tepelerinde fırl fırl dönmekte olan gökyüzüne fırladı...

Ve aniden kadifemsi bir sessizlik oldu.

Kaptan yeni bir anı edinmiş olduğunu fark etti: suyla, kulaklarında bir çınlamayla ve ciğerlerinde hissettiği soğuk ateşle ilgili bir anı. Ama soluyordu. Küpeşteye doğru yürürken adımları sessizliğin içinde çınılıyordu. Küpeşteden aşağı baktı. En son anısı geminin tamamen parçalanmasıyla ilgili de bir şeyler içermesine rağmen, şimdi gemi yine sağlam görünüyordu. Bir anlamda.

"Ah," dedi. "Anlaşılan, hiç deniz kalmamış."

EYET.

"Kara da."

Kaptan küpeşteye tıkladı. Grimseydi ve hafifçe saydamdı.

"Ah. Bu tahta mı?"

MORFİK HAFIZA.

"Pardon?"

SEN BİR DENİZCİYDİN. BİR GEMİDEN CANLI BİR VARLIK OLARAK BAHSEDİLDİĞİNİ DUYDUN MU?

"Ah, evet. Gemide bir gece geçirmen yeterli, onun ruhu olduğunu..."

EYET.

Tanrının Yüzgeci sessizliğin içinde seyretti. Uzak bir rüzgar fısıltısı ya da bir rüzgarın anısı vardı. Ölü kasırgaların savrulup gitmiş cesetleri.

"Ah," dedi kaptanın hayaleti, "'denizciydin' mi dedin?"

EVET.

"Ben de öyle duyduğumu düşünmüştüm."

Kaptan aşağı baktı. Mürettebat güvertede toplanıyor, endişeli gözlerle ona bakıyordu.

Kaptan daha da aşağıya baktı. Mürettebatın önünde, geminin sıçanları toplanmıştı.

Önlerinde minik, cüppeli bir şekil vardı.

CİYAK, dedi minik şekil.

Sıçanların bile bir Ölüm'ü var, diye düşündü kaptan.

Ölüm kenara çekildi ve kaptanı çağırdı.

DÜMEN SENİN.

"Ama... ama nereye gidiyoruz?"

KİMBİLİR?

Kaptan çaresizlik içinde dümeni tuttu. "Ama... bu yıldızları tanımıyorum! Harita yok!

Burada rüzgarlar nasıl? Akıntılar nerede?"

Ölüm omuzlarını silkti.

Kaptan dümeni amaçsızca çevirdi. Gemi, denizin hayaleti üzerinde süzüldü.

Sonra kaptan neşelendi. En kötüsü olmuştu bile. Bunu bilmenin ne kadar iyi

hissettiği hayret vericiydi. Ve eğer en kötüsü olduysa...

"Vorbis nerede?" diye hırladı.

HAYATTA.

"Öyle mi? Adalet diye bir şey yok!"

YALNIZCA BEN VARIM.

Ölüm kayboldu.

Kaptan, göstermelik olarak, dümeni azıcık çevirdi. Ne de olsa, o hâlâ kaptandı ve bu

da, bir anlamda, bir gemiydi.

"İkinci Kaptan?"

İkinci kaptan selam verdi.

"Efendim!"

"Hımm. Şimdi nereye gidelim?"

İkinci kaptan kafasını kaşdı.

"Şey, Kaptan, duyduğuma göre kafir Klatchlıların cennet denen bir yeri varmış; içki

içiyor, şarkı söylüyorlarmış, bir de zil takmış genç kadınlar varmış ve... bilirsin...

pervasızmışlar."

İkinci kaptan umutla kaptana baktı.

"Pervasız, ha?" dedi kaptan düşünceli düşünceli.

"Ben öyle duydum."

Kaptan bir miktar pervasızlık hak ettiğini hissediyordu. "Oraya nasıl gidildiğini biliyor

musun?"

"Sanırım yol tarifini henüz yaşarken alıyorsun," dedi ikinci kaptan.

"Ya."

"Bir de, Merkez'e doğru bazı barbarlar var," dedi ikinci kaptan, sözcüğün tadını çıkararak, "onlara göre de büyük bir salona gidiyorlarmış ve orada çeşit çeşit yiyecek ve içki oluyormuş."

"Ya kadınlar?"

"Olması lazım."

Kaptan kaşlarını çattı. "Komik şey," dedi, "ama neden öldüğünde gidilecek en iyi yerler kafirlere ve barbarlara ait?"

"Biraz şaşırtıcı gerçekten de," diye onayladı ikinci kaptan. "Herhalde şeyi telafi ediyor.. yaşarken devamlı eğlenmelerini?" Kafası karışmıştı. Öldükten sonra her şey kuşkulu görünmeye başlamıştı.

"O cennete gitmeyi de bilmiyorsundur herhalde?" dedi kaptan.

"Üzgünüm, Kaptan."

"Ama aramanın bir zararı olmaz."

Kaptan kenardan aşağı baktı. Yeterince uzun süre seyrederseniz, sonunda kıyıya vururdunuz. Ve aramanın bir zararı olmazdı.

Gözüne bir hareket takıldı. Gülümsedi. Güzel. Bir işaret. Belki gerçekten de en iyisi buydu...

Yunusların hayaletleri eşliğinde, geminin hayaleti süzölmeye devam etti.

Martılar asla çöl kıyısında bu kadar uzağa gitmezlerdi. Onların bıraktığı boşluğu skalbiler doldurmuştu. Skalbiler, karga ailesinin üyesiydi —ki onları akrabalıktan ilk reddedecek ve başkalarının yanında adlarını asla ağızlarına almayacak olan da aynı karga ailesiydi. Nadiren uçan Skalbiler sarsak sarsak hoplayarak yürürlerdi. Kendilerine özel ötüşleri dinleyenlerin aklına sorunlu bir sindirim sistemini getirirdi. Skalbiler, petrole bulanmış diğer kuşlara benzerdi. Skalbileri yiyen tek yaratık diğer skalbilerdi. Skalbiler akbabaları bile kusturacak şeyleri yiyebilirlerdi. Skalbiler akbaba kusmuşu da yerdi. Skalbiler her şeyi yerdi.

Bu ışık ışıltı yeni sabahta, içlerinden biri, pirelerin hopladığı kumların üzerinde yan yan ilerleyip, çakıl taşlarının ve tahta parçalarının bir gecede yenilebilir şeylere dönüşmüş olması umuduyla amaçsızca bir şeyler gagaladı. Skalbinin deneyimlerine göre, yeterince uzun süre olduğu yerde bırakılırsa hemen her şey yenilebilir bir şeye dönüşürdü. Dalgaların sürüklediği bir yığına denk geldi ve yığını gagasıyla çekinerek dürtükledi.

Yığın inledi.

Skalbi telaşla geriledi ve dikkatini yığının yanındaki küçük, kubbemsi taşa çevirdi. Taşın dün orada olmadığından oldukça emindi. Keşif amacıyla onu da gagaladı.

Taşın içinden bir baş çıktı ve, "Bas git, senikötü kalpli pislik," dedi.

Skalbi geriye hopladı, sonra herhangi bir skalbinin uçmaya en yaklaştığı hareketle, koşarak sıçradı ve denizin sürüklediği, güneşten beyazlamış birkaç döküntünün üzerine kondu. Bu umut vericiydi. Eğer bu taş yaşıyorsa, demek ki zaman içinde ölecekti.

Büyük Tanrı Om sendeleyerek Brutha'nın yanına gitti ve onun inlediğini duyana kadar kabuğuyla ona tosladı.

"Uyan evlat. Sabah oldu. Hop-hop-hop. Gemi kalkıyor."

Brutha tek gözünü açtı.

"N'oldu?" dedi.

"Yaşıyorsun, olan bu işte," dedi Om. Hayat bir kumsaldır, diye hatırladı. Sonra ölürsün.

Brutha güçlkle dizleri üzerinde doğruldu.

Parlak renkli şemsiyeler isteyen kumsallar vardır.

Denizin görkeminden bahseden kumsallar vardır.

Ama bu kumsal onlardan değildi. Bu kumsal yalnızca karanın okyanusla buluştuğu çıplak bir kıyıydı. Denizin sürüklediği döküntüler, gelgit dalgalarının ulaşabildiği, rüzgarın süpürdüğü yere yığılmıştı. Küçük, çirkin böceklerin vızıltısı her yerdeydi. Bir şeyin uzun zaman önce, skalbilerin bulamadığı bir yerde çürüdüğünü düşündüren bir koku vardı. Güzel bir kumsal değildi.

"Ah. Tanrım."

"Boğulmaktan iyidir," dedi Om cesaret verircesine.

"Bilemem." Brutha kumsala baktı. "İçme suyu var mı?"

"Sanmam," dedi Om.

"Ossory V. bölüm, 3. ayete göre, sen çölden su çıkarmışsın," dedi Brutha.

"Yaratıcı serbestinin bir örneği idi o," dedi Om.

"Bunu bile yapamıyor musun?"

"Hayır."

Brutha çöle baktı. Döküntü çizgisinin ve birkaç tutam çimenin daha büyürken ölüyormuş gibi görüldüğü yerin ötesinde, kum tepeleri uzaklara doğru dizilmişti.

"Omnia ne yönde?"

"Omnia'ya gitmek iyi bir fikir değil," dedi Om.

Brutha kaplumbağaya baktı. Sonra onu eline aldı.

"Bence bu taraftan," dedi.

Om bacaklarını çılginca salladı.

"Ne demeye Omnia'ya gitmek istiyorsun?"

"İstemiyorum," dedi Brutha. "Ama yine de gideceğim."

Güneş kumsalın üzerinde, yüksekte asılı duruyordu.

Ya da muhtemelen durmuyordu.

Brutha artık güneş hakkında bir şeyler biliyordu. Bilgiler kafasına sızıyordu. Ephebeliler astronomi ile çok ilgilenmişlerdi. Expletius, Disk'in çapının on altı bin kilometre olduğunu kanıtlamıştı. Ülkenin her yerine, hızlı tepki veren, gür sesli köleler yerleştirmiş olan Febrius ışığın sesle hemen hemen aynı hızda ilerlediğini kanıtlamıştı. Ve Didactylos, bu durumda, fillerin arasından geçebilmesi için güneşin her gün yörüngesinde en az elli altı bin kilometre yol gitmesi gerektiği sonucunu çıkarmıştı; başka bir deyişle, kendi ışığından iki kat hızlı yolculuk ediyordu. Bu da, güneşin —günde iki kez kendi kendine yettiği zamanlar dışında— biraz önce nerede olduğunu görebildiğiniz anlamına geliyordu ve bu da, koskoca güneşin ışıktan hızlı bir partikül, yani bir takiyon ya da, Didactylos'un deyişiyle, bir baş ağrısı olduğu anlamına geliyordu.

Hava hâlâ sıcaktı. Durgun deniz adeta buharlar saçıyordu.

Brutha yüzlerce kilometre boyunca bulunabilecek tek gölgenin hemen üzerinde, bata çığa yürüyordu. Om bile yakınmaktan vazgeçmişti. Fazla sıcaktı.

Orada burada, deniz kıyısındaki pisliklerin arasında tahta parçaları yuvarlanıyordu.

İleride, sıcak hava kumların üzerinde titreşiyordu ve ortada karanlık bir leke vardı.

Brutha ona duygusuzca baktı. Düşünemiyordu. Turuncu sığının oluşturduğu bir dünyada bir referans noktasından başka bir şey olmayan leke, titreşen pusun içinde genişleyip daralıyordu.

Yaklaştıkça, onun Vorbis olduğu ortaya çıktı.

Düşüncenin Brutha'nın zihnine sızması uzun zaman aldı.

Vorbis.

Cüppesi yok. Tamamen paralanıp gitmiş. Yalnızca fanilasası var. Üzerinde çiviler. Kan revan içinde. Tek bacağı üzerinde. Kayalar. Parçalamış. Vorbis.

Vorbis,

Brutha dizlerinin üzerine çöktü. Dalgaların sınırında, bir skalbi gakladı.

"Hâlâ... yaşıyor," demeyi başardı Brutha.

"Yazık," dedi Om.

"Onun için... bir şey yapmalıyız."

"Öyle mi? Belki bir taş bulup kafasını patlatabilirsin," dedi Om.

"Onu burada bırakamayız."

"Gör bak, nasıl bırakıyoruz."

"Hayır."

Brutha elini diyakozun altına soktu ve kaldırmaya çalıştı. Vorbis'in kuş kadar hafif olduğunu fark ederek, zihninin donukluğuna rağmen, şaşırıldı. Cüppe, diyakozun bir deri bir kemik vücudunu örtüyordu. Brutha onu çıplak elleriyle kırabilirdi.

"Ya ben?" diye sızlandı Om.

Brutha Vorbis'i omzuna aldı.

"Dört bacağın var," dedi.

"Ben senin Tanrı'nım!"

"Evet. Biliyorum." Brutha kumların üzerinde bata çığa yürümeye başladı..

"Onu ne yapacaksın?"

"Omnia'ya götüreceğim," dedi Brutha boğuk bir sesle. "İnsanların bilmesi lazım. Yaptıklarını."

"Delisin sen! Deli! Onu ta Omnia'ya kadar taşıyabileceğini mi düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum. Deneyeceğim."

"Seni! Seni!" Om pençesiyle kumları dövdü. "Dünyada milyonlarca insan var ve sen olmak zorundaydın! Aptal! Aptal!"

Brutha pusun içinde dalgalanan bir şekilde dönüşmeye başlamıştı.

"Yetti artık!" diye bağırdı Om. "Sana ihtiyacım yok! Sana ihtiyacım olduğunu mu sanıyorsun? Sana ihtiyacım yok! Pek yakında bir başka inanan bulabilirim! Hiç sorun değil!"

Brutha gözden kayboldu.

"Peşinden de gelmiyorum!" diye haykırdı Om.

Brutha ayaklarının birbirinin önüne sürünmesini izliyordu.

Artık düşünemeyecek durumdaydı. Kızarmakta olan beyninden gelip geçenler bağlantısız imgeler ve anı parçalarıydı.

Düşler. Onlar kafanızın içindeki resimlerdi. Coaxes onlar hakkında koskoca bir parşömen yazmıştı. Batıl inançlılar onların Tanrı'dan gelen mesajlar olduğuna inanırdı, ama aslında beynin kendisi tarafından yaratılan, her gece beyin o günkü deneyimleri düzenleyip dosyalarken kusulan şeylerdi. Brutha hiç düş görmezdi. Bu yüzden bazen... zihin dosyalama işini yaparken beyni kararırırdı. Beyni bütün kitapları dosyalamıştı. Şimdi öğrenmeden biliyordu...

Düşler böyleydi işte.

Tanrı. Tanrının insanlara ihtiyacı vardı. İnanç tanrıların besiniydi. Ama bir şekilde de ihtiyaçları vardı. Tanrılar, insanlar onların ne olması gerektiğine inanıyorsa o oluyordu. Bu yüzden Bilgelik Tanrıçası bir penguen taşıyordu. Her tanrının başına gelebilirdi. Baykuş olması lazımdı. Bunu herkes bilirdi. Ama birine baykuşun nasıl görüldüğünü tarif ettiren kötü bir heykeltıraş heykeli mahvetmişti. İnanç araya girmiş ve sürekli frak giyen ve balık kokan bir kuş Bilgelik Tanrıçasının başına kalmıştı.

Tıpkı jölenin bir kalıbı doldurması gibi, tanrıya şeklini siz verirdiniz.

Tanrılar genellikle babanız olurlar, demişti Agnostik Abraxas. Tanrı gökyüzündeki koca sakallı biri olur, çünkü siz üç yaşındayken babanız odur.

Abraxas elbette hayatta kalmıştı... Bu düşünce, Brutha'nın aklının hâlâ kendisine ait olduğunu söyleyebileceği kısmına keskin ve soğuk bir şekilde çarptı. Tanrılar, tüm hayatlarını inanmayarak, var olmadıkları için tanrılardan nefret ederek geçiren, Simony gibi derin, ateşli ateistlere aldırış etmiyorlardı. Bu tür ateizm bir kayaydı. Neredeyse inançtı.

Kum. Çölde bulunur. Kum yığınlarına dönüşen kaya kristalleri. Tsortlu Gordo kumun aşınmış dağlar olduğunu söylemişti, ama Irexes kumtaşının sıkışmış kumun oluşturduğu bir taş cinsi olduğunu anlamıştı, bu da zerrelere dağların atası olduğunu gösteriyordu...

Her biri küçük bir kristal. Ve hepsi büyüyor...

Çok daha büyüyor...

Brutha sessizce, farkına bile varmadan öne devrildi ve kıpırdamadan yattı.

"Bas git"

Skalbi kulak asmadı. İlginç bir durumdu bu. Daha önce hiç gitmediği kumluklara gidiyordu ve pek tabii ki, sonunda güzel bir yemek olasılığı, hattâ kesinliği vardı.

Om'un kabuğuna tünemişti.

Om ayaklarını kumlara vura vura yürüyor ve ara sıra durup yolcusuna bağıırıyordu.

Brutha bu tarafa gelmişti.

Ama burada, denizdeki adalar gibi çöle saçılmış kaya çıkıntılarında biri ta suyun kenarına kadar uzanıyordu. Brutha kayaya tırmanamamıştı. Kumdaki ayak izleri karaya, çölün derinliklerine dönüyordu.

"Salak!"

Om slalom yaparak geriye kaymamak için, ayaklarını kuma saplama saplama bir kum tepesine tırmandı.

Tepenin diğer yamacında ayak izleri uzun bir oyuğa dönüşüyordu. Brutha burada düşmüş olmalıydı. Om bacaklarını içeri çekti ve oyuktan aşağı kaydı.

İzler burada yön değiştiriyordu. Bir sonraki kum tepesinin çevresinden dolanabileceğini düşünmüş, diğer tarafta yine kaya bulmuş olmalıydı. Om'un çöl hakkında bildiği pek çok şeyden biri de, böylesi mantıksal düşüncelerin daha önceleri bir sürü bembeyaz, kayıp iskelet tarafından uygulandığıydı.

Her şeye rağmen, Om güneş batmaya başladığı için gölge yapan kum tepesinin gölgesine minnettar bir şekilde, ayak izlerinin peşinde yürümeye devam etti.

Kum tepesini dolandı ve... evet, izler burada gitmeleri gereken yönden doksan derece sapıp, beceriksizce zikzaklar çizerek yamacı tırmanıyordu. Kesin. Çöllere özelliği buydu.

Onların kendi çekim gücü vardı. Sizi merkeze çekerlerdi.

Brutha Vorbis'i tek kolundan tutmuş, sallanarak emekliyordu. Durmaya cesaret edemezdi. Ninesi onu yine döverdi. Üstad Nhumrod da bir görünüp bir kayboluyordu.

"Beni gerçekten hayal kırıklığına uğrattın Brutha. Hı?"

"Su... istiyorum..."

"... istiyorum," dedi Nhumrod. "Büyük Tanrı'ya güven."

Brutha yoğunlaştı. Nhumrod kayboldu.

"Büyük Tanrı?" dedi.

Bir yerlerde gölge olmalıydı. Çöl sonsuza dek uzanamazdı.

Güneş hızla battı. Om kumların bir süreliğine ısı yayacağını ve kendi kabuğunun onu tutacağını biliyordu, ama kısa süre sonra çöl gecesinin acı soğuğu kaplayacaktı etrafı.

Brutha'yı bulduğunda yıldızlar çıkmaya başlamıştı. Vorbis az ötede duruyordu.

Om, Brutha'nın kulak hizasına geldi.

"Hey!"

Ses yoktu, hareket yoktu. Om nazikçe Brutha'nın kafasına tosladı ve sonra çatlamış dudaklarına baktı. Arkasından bir gagalama sesi geldi.

Skalbi, Brutha'nın ayak parmaklarını inceliyordu, ama kaplumbağanın çenesi ayağının üzerine kapanınca keşfi yarım kaldı.

"Hana has hid hedim!"

Skalbi panikle geçirdi ve uçup kaçmaya çalıştı, ama bacağına yapışmış olan kararlı kaplumbağa tarafından engellendi. Om bir metre kadar kumların üzerinde sektikten sonra onu bıraktı.

Tükürmeye çalıştı, ama kaplumbağaların ağızı bunu yapabilecekleri şekilde tasarlanmamıştır.

"Tüm kuşlardan nefret ediyorum," dedi akşam havasına.

Skalbi bir kum tepesinden onu paylayan bakışlarla izledi. Gerekirse bütün gece beklemeye hazır birinin edasıyla bir tutam yağlı tüyünü kabarttı. Ne kadar sürerse sürsün, o bekleyecekti.

Om Brutha'nın yanına döndü. Eh, hâlâ nefes alıp veriyordu.

Su...

Tanrı biraz düşündü. Yaşayan bir taşı çarpmak. Bir yolu buydu. Suyun akmasını sağlamak... hiç sorun değildi. Yalnızca moleküller ve vektörler meselesiydi. Suyun akmak

gibi doğal bir eğilimi vardı. Tek gereken oraya değil, buraya akmasını sağlamaktı. Kondisyonunun zirvesinde bir tanrı için hiç mi hiç sorun değildi.

Bir kaplumbağanın bakış açısından nasıl yaklaşırdınız soruna?

Kaplumbağa bir kum tepesinin dibine çekildi ve sonra birkaç dakika ileri geri yürüdü. Sonunda bir yer seçti ve kazmaya başladı.

Bu doğru olamazdı. Hava bütün gün deli gibi sıcaktı, ama şimdi Brutha donuyordu.

Gözlerini açtı. Parlak beyaz çöl yıldızları bakışlarına karşılık verdi. Dili ağzını doldurmuş gibiydi. Şimdi, neydi o...

Döndü. Önceden kafasının içinde sesler vardı ve şimdi kafasının dışında sesler vardı. Hafiftiler, ama kesinlikle oradaydılar, ayın aydınlattığı kumların üzerinde sessizce yankılanıyorlardı.

Brutha acı içinde kum tepesinin dibine doğru süründü. Orada bir tümsek vardı. Aslında, pek çok tümsek vardı. Bir tanesinden boşuk sesler geliyordu. Daha yakına süründü.

Tümseğin içinde bir delik vardı. Yeraltının derinliklerinde, biri küfür ediyordu. Tünelde yankılandığı için sözcükler net değildi, ama yarattığı etki oldukça barizdi.

Brutha kendini yere bıraktı ve izledi.

Birkaç dakika sonra deliğin ağzında bir hareketlenme oldu ve Om, eğer bu bir çöl olmasa, Brutha'nın çamur diyeceği şeyle kaplanmış bir halde dışarı çıktı.

"Ah, sensin," dedi kaplumbağa. "Cüppenden bir parça kopar da uzat."

Brutha rüyadaymış gibi itaat etti.

"Burada dönme," dedi Om, "çocuk oyuncağı değil, sana o kadarını söyleyebilirim."

Bez parçasını ağzına aldı, dikkatle geriledi ve delikte kayboldu. Birkaç dakika sonra bezi sürükleyerek geri döndü.

Bez ıslaktı. Brutha sıvının ağzına sızmasına izin verdi. Tadı çamur, kum, ucuz kahverengi boya ve azıcık da kaplumbağa gibiydi, ama bir testi dolusu içebilirdi. Bu sıvıyla dolu bir havuzun içinde yüzebilirdi.

Om'un aşağı götürmesi için cüppesinden bir parça daha yırttı.

Om yeniden belirdiğinde, Brutha Vorbis'in yanında diz çökmüştü.

"Beş metre! Kahrolası beş metre!" diye bağırdı Om. "O adam için harcama! Daha ölmedi mi o?"

"Ateşi var."

"Acısına son ver."

"Onu hâlâ Omnia'ya götürüyoruz."

"Bizim oraya varabileceğimizi düşünüyor musun? Yiyecek yok. Su yok."

"Ama sen su buldun. Çölde su."

"Bunda mucizevi bir taraf yok," dedi Om. "Kıyının yakınında yağmur mevsimi var. Ani sel baskınları. Vadiler. Kurumuş dere yatakları. Su rezervleri bulabilirsin," diye ekledi.

"Bana mucize gibi geldi," diye gıkladı Brutha. "Sırf açıklayabiliyor olman, bunun bir mucize olmadığı anlamına gelmiyor."

"Eh, aşağıda yiyecek yok, söylemiş olayım," dedi Om. "Yiyecek hiçbir şey yok. Denizde de hiçbir şey yok. Eğer denizi tekrar bulabilirsek. Çölü bilirim. Çevresinden dolaşman gereken kayalık sırtlar. Her şeyin seni yolundan saptırması. Geceleyin yer değiştiren kum tepeleri... aslanlar... başka şeyler..."

... tanrılar.

"O zaman sen ne yapmak istiyorsun?" dedi Brutha. "Ölmektense yaşamak yeğdir demiştin. Ephebe'ye geri dönmek mi istiyorsun? Sence orada bizi severler mi?"

Om sustu.

Brutha başını salladı.

"O zaman daha fazla su getir."

Gece yolculuk etmek daha iyiydi. Brutha, Vorbis'i omzuna almış, Om'u da kolunun altına sıkıştırmıştı.

Senenin bu zamanında...

... şurada, gökyüzündeki parıltı Aurora Corealis, yani merkezışıklarıydı... Diskdünya'nın büyü alanının, merkezdeki dağ olan Cori Celesti'nin zirvelerinden durmaksızın boşaldığı yer. Ve senenin bu zamanında güneş Ephebe'de çölün üzerinde, Omnia'da denizin üzerinde yükselir, bu yüzden merkezışıklarını soluna alırsın, günbatımının parıltısını arkana alırsın...

"Hiç Cori Celesti'ye gittin mi?" dedi Brutha.

Soğukta uykuya dalmak üzere olan Om irkilerek uyandı.

"Ha?"

"Orası tanrıların yaşadığı yer."

"Hah! Sana orayla ilgili bir sürü söylenti anlatabilirim," dedi Om gizemli bir şekilde.

"Ne?"

"Kendilerini öylesine seçkin sayıyorlar ki!"

"Orada yaşamadın mı yani?"

"Hayır. Gök gürültüsü tanrısı falan olman lazım. Züppe Tepe de yaşamak için bir ton tapınanın olması lazım. Antropomorfik kişileştirme denen şeylerden biri olman lazım."

"Öyleyse, yalnızca Büyük Tanrı olmak yeterli değil?"

Eh, burası çöldü. Ve Brutha ölecekti.

"Sana söylesem de olur," diye mırıldandı Om. "Hayatta kalacak değiliz ne de olsa..."

Bak, her tanrı birileri için Büyük Tanrı'dır. Ben hiçbir zaman o kadar büyük olmak istemedim. Bir avuç kabile, bir iki şehir. Çok şey istememişim, değil mi?"

"İmparatorlukta iki milyon insan var," dedi Brutha.

"Evet. Oldukça iyi, hı? Kafasının içinde sesler duyan bir çobanla başladım ve sonunda iki milyon insanım oldu."

"Ama onlara hiçbir şey yapmadın," dedi Brutha.

"Ne gibi?"

"Eh... onlara birbirlerini öldürmemelerini falan söylemedin..."

"Hiç aklıma gelmedi. Neden onlara bunu söyleyeyim ki?"

Brutha tanrı psikolojisinin ilgisini çekecek bir şeyler aradı.

"Eh, eğer insanlar birbirini öldürmezse, sana inanan daha fazla insan olur?" dedi.

"Bu da var," diye kabul etti Om. "İlgi çekici bir nokta. Sinsice."

Brutha sessizlik içinde yürüdü. Kum tepelerinde kırağı ışıltısı vardı.

"Hiç," dedi, "Etik diye bir şey duydun mu?"

"Howondaland'da bir yer mi?"

"Ephebeliler onunla çok ilgileniyordu."

"Muhtemelen istila etmeyi düşünüyorlardır."

"Onun hakkında çok düşünüyorlar gibi."

"Uzun dönemli bir stratejidir belki."

"Onun bir yer ismi olduğunu sanmıyorum. Daha çok, insanların nasıl yaşadığı ile ilgili bir şey."

"Ne, asıl işi köleler yaparken bütün gün aylıklık etmek mi? Tecrübelerime dayanarak söylüyorum ki, nerede gerçek, güzellik ve Etik'e saldırmanın en iyi yolu hakkında gevezelik eden bir avuç herif varsa, sandaletlerin üzerine iddiaya girebilirsin ki, bunun sebebi orada gerçek işi yapan düzinelerce zavallı herifin olması ve o heriflerin sayesinde onların..."

"... tanrılar gibi yaşaması mı?" dedi Brutha.

Korkunç bir sessizlik oldu.

"Ben krallar gibi diyecektim," dedi Om paylaşmasına.

"Bana biraz tanrılar gibi geldi."

"Krallar," diye ısrar etti Om.

"Neden insanların tanrılara ihtiyacı var?" diye ısrar etti Brutha.

"Ah, tanrıların olması lazım," dedi Om içten, saçmalık kabul etmez bir sesle.

"Ama asıl tanrıların insanlara ihtiyacı var," dedi Brutha. "İnanma işini yapmak için. Kendin söylemiştin."

Om duraksadı. "Eh, tamam," dedi. "Ama insanların bir şeye inanması lazım. Değil mi? Demek istediğim, yoksa neden gök gürültüsü oluyor?"

"Gök gürültüsü," dedi Brutha gözleri hafifçe donuklaşarak, "bilmi..."

"... sebebi birbirine çarpan bulutlar; şimşek parladıktan sonra havada bir boşluk kalıyor ve bu yüzden, katı kümülo-dinamik prensipler uyarınca, o boşluğu doldurmak için akan ve çarpışan bulutlardan kaynaklanan bir ses oluyor."

"Alıntı yaparken sesin tuhaflaşıyor," dedi Om. "Kümülo-dinamik ne demek?"

"Bilmiyorum. Kimse bana sözlük göstermedi."

"Her neyse, bu yalnızca bir açıklama," dedi Om. "Bir sebep değil."

"Ninem gök gürültüsünün Büyük Tanrı Om'un sandaletlerini çıkarması yüzünden olduğunu söylerdi," dedi Brutha. "O gün tuhaf bir ruh hali içindeydi. Neredeyse gülümsüyordu."

"Mecazi açıdan doğru," dedi Om. "Ama ben hiç gök gürültüsü yapmadım. Sınırlar meselesi, anlarsın ya. Bütün gök gürültülerini Züppe Tepe'deki kahrolası Benim-kocaman-bir-çekicim-var Kör Io yapıyor."

"Yüzlerce gök gürültüsü tanrısı var dedin sanıyordum," dedi Brutha.

"Evet. Ve o, onların hepsi. Rasyonalizasyon. İki kabile birleşir ve ikisinin de birer gök gürültüsü tanrısı vardır, tamam mı? Ve tanrılar böyle birbirine karışır —amiplerin nasıl bölündüğünü biliyor musun?"

"Hayır."

"Eh, tıpkı onun gibi, ama tam tersi."

"Ben hâlâ bir tanrının nasıl yüz ayrı gök gürültüsü tanrısı olabileceğini anlamıyorum. Hepsi farklı görünüyor..."

"Takma burun."

"Ne?"

"Ve farklı sesler. Tesadüf eseri, Io'nun yetmiş ayrı çekici olduğunu biliyorum. Herkesin bildiği bir şey değildir bu. Ve ana tanrıçalar için de aynısı geçerlidir. Yalnızca bir ana tanrıça var. Yalnızca bir sürü peruğu var —ayrıca, dolgulu sutyenin marifetlerine şaşar kalırsın."

Çölde mutlak sessizlik oldu. O yükseklikteki nemin hafifçe bulanıklaştırdığı yıldızlar minicik, hareketsiz gülbezeklere benziyordu.

Uzakta, Kilise'nin Yukarı Kutup dediği ve Brutha'nın Merkez olarak düşünmeye başladığı yerde gökyüzü ışıldıyordu.

Brutha Om'u yere bıraktı ve Vorbis'i kumlara yatırdı.

Mutlak sessizlik.

Kilometreler boyunca, Brutha'nın yanında getirdiği şeyler dışında hiçbir şey yoktu. Peygamberler böyle hissetmiş olmalıydı... her ne bulmuşlarsa onu bulmak için çöle gittiklerinde ve... her kiminle konuşmuşlarsa onunla konuştuklarında.

Om'un hafifçe aksi bir sesle konuştuğunu duydu: "İnsanların bir şeye inanmaları gerek. Tanrılara inansalar da olur. Başka ne var ki?"

Brutha güldü.

"Biliyor musun," dedi, "artık herhangi bir şeye inandığımı sanmıyorum."

"Benim dışımda!"

"Ah, senin var olduğunu biliyorum," dedi Brutha. Om'un birazcık gevşediğini hissetti.

"Kaplumbağalarda bir şey var. Kaplumbağalara inanabilirim. Tek bir yerde bol bol varlıkları var gibi. İnanmakta güçlük çektiğim, genel olarak tanrılar."

"Bak, eğer insanlar tanrılara inanmaktan vazgeçerse, her şeye inanırlar," dedi Om.

"Genç Urn'ün buhar topuna inanırlar. Ne olursa."

"Hımm."

Gökyüzündeki yeşil parıltı, şafak ışığının güneşi çılgın gibi kovaladığını gösteriyordu.

Vorbis inledi.

"Neden uyanmadığını anlamıyorum," dedi Brutha. "Kırık kemik bulamadım."

"Nereden biliyorsun?"

"Ephebe parşömenlerinden biri tamamen kemikler hakkındaydı. Sen onun için hiçbir şey yapamaz mısın?"

"Neden?"

"Sen bir tanrısın."

"Eh, evet. Yeterince güçlü olsam, muhtemelen onu yıldırımla çarpabilirdim."

"Yıldırımları Io'nun yaptığını sanıyordum."

"Hayır, o gök gürültüsüydü. Dilediğin kadar yıldırım, şimşek yapabiliyorsun, ama gök gürültüsü için sözleşme gerekiyor."

Ufuk şimdi altın rengi, geniş bir şerit olmuştu.

"Ya yağmur?" dedi Brutha. "Faydalı bir şey?"

Altın şeridin altında gümüş rengi bir çizgi belirdi. Güneş ışığı hızla Brutha'ya doğru geliyordu.

"Bu çok incitici bir yorumdu," dedi kaplumbağa. "İncitme niyetiyle yapılmış bir yorum."

Brutha hızla genişleyen ışıktaki, biraz ötede kayalık adalardan birini gördü. Kumların aşındırdığı sütunları gölgeden başka hiçbir şey sunmuyordu, ama yine de buradaki gölgeler Kale'nin derinliklerindeki gölgelerle boy ölçüşemezdi.

"Mağaralar?" dedi Brutha.

"Yılanlar."

"Ama yine de mağaralar?"

"Yılanlarla bağlantılı olarak."

"Zehirli yılanlar?"

"Sanırım."

İsimsiz Tekne nazikçe sallanarak yol alıyordu. Rüzgar, kürenin çerçevesinin parçalarıyla yapılmış ve Simony'nin sandaletinin bağcıkları ile tutturulmuş direğe gerdikleri, Urn'ün cüppesinden yapılmış yelkeni dolduruyordu.

"Sanırım sorunun ne olduğunu buldum," dedi Urn. "Basit bir aşırı hız meselesi."

"Aşırı hız mı? Sudan kalktık!" dedi Simony.

"Bir tür idare aracı lazım," dedi Urn teknenin kenarına bir tasarım çiziktirerek. "Çok fazla buhar olursa kapağı açacak bir şey. Sanırım iki döner topla bir şeyler yapabilirim."

"Bunu söylemen tuhaf," dedi Didactylos. "Sudan kalktığımızı ve kürenin patladığını hissettiğimde, kesinlikle benim..."

"O lanet şey bizi neredeyse öldürüyordu!" dedi Simony.

"Bu yüzden bir sonraki daha iyi olacak," dedi Urn neşeyle. Uzaktaki kıyayı taradı.

"Neden burada bir yerde karaya çıkmıyoruz?" dedi.

"Çöl kıyısında mı?" dedi Simony. "Ne için? Yiyecek hiçbir şey yok, içecek hiçbir şey yok, yolumuzu hemen kaybederiz. Bu rüzgarda gidilebilecek tek yer Omnia. Şehrin bu tarafında karaya çıkabiliriz. Tanıdıklarım var. Onlar da başkalarını tanıyor. Kaplumbağa'ya inanan insanlar."

"Biliyor musun, insanların Kaplumbağa'ya inanmalarını asla hedeflememiştim," dedi Didactylos mutsuz bir tavırla. "O yalnızca kocaman bir kaplumbağa. Yalnızca var. Yalnızca, işler bu şekilde yürüyor. Kaplumbağa'nın aldırış ettiğini sanmıyorum. Ben yalnızca bunları yazmanın ve biraz açıklamanın iyi bir fikir olabileceğini düşünmüştüm."

"İnsanlar bütün gece uyumadan kopya çıkarırken diğerleri de nöbet tuttu," dedi Simony onu duymazdan gelerek. "Elden ele dağıttılar onları! Herkes bir kopya çıkardı ve bir sonrakine aktardı! Tıpkı yeraltında yayılan bir yangın gibi!"

"Bir sürü kopya var yani?" dedi Didactylos ihtiyatla.

"Yüzlercesi! Binlercesi!"

"Mesela, yüzde beş telif istemek için çok geçtir herhalde?" dedi Didactylos bir an umutlanarak. "Hayır. Muhtemelen söz konusu değildir. Hayır. Sorduğumu bile unutun."

Dalgaların arasından, bir yunusun kovaladığı birkaç uçanbalık fırladı.

"Genç Brutha için biraz üzülmekten kendimi alamıyorum," dedi Didactylos.

"Rahipler harcanabilir," dedi Simony. "Onlardan çok var."

"Bütün kitaplarımız ondaydı," dedi Urn.

"Muhtemelen kafasında onca bilgiyle yüzer," dedi Didactylos.

"Zaten deliydi," dedi Simony. "Onun o kaplumbağaya bir şeyler fısıldadığını gördüm."

"Keşke kaplumbağa yanımızda olsaydı. O şeylerin eti tatlı olur," dedi Didactylos.

Pek mağaraya benzemiyordu, yalnızca dinmek bilmez çöl rüzgarlarının ve uzun zaman

önce suyun aşındırdığı derin bir oyuktu. Ama yeterliydi.

Brutha taş zeminde diz çöktü ve bir taşı başının üzerine kaldırdı.

Kulaklarında bir uğultu vardı ve göz yuvarları kuma oturtulmuş gibi hissediyordu. Gündoğumundan beri su içmemiş, yüzyıllardır yemek yememişti. Bunu yapmak zorundaydı.

"Üzgünüm," dedi ve taşı indirdi.

Yılan dikkatle onu izlemekteydi, ama sabah uyuşukluğu yüzünden hiç kaçacak hali yoktu. Çıkan çatırtı, Brutha'nın vicdanının ona tekrar tekrar hatırlatacağını bildiği bir sestti.

"Güzel," dedi Om. "Şimdi derisini yüz ve sıvısını boşa harcama. Deriyi de sakla."

"Bunu yapmayı ben istemedim," dedi Brutha.

"Şu şekilde bak," dedi Om, "ben uyarmadan mağaraya girseydin, şimdi gardırop büyüklüğünde bir ayakla yerde yatıyor olurdun. Başkalarının sana yapacağını, sen onlardan önce onlara yap."

"Çok büyük bir yılan bile değil," dedi Brutha.

"Ve sonra sen tarif edilemez ızdıraplar içinde kıvranırken, ilk gördüğünde o lanet yılanı yapmış olabileceğin onca şeyi hayal ediyor olurdun," dedi Om. "Eh, dileğin bahşedildi. Vorbis'e verme ama," diye ekledi.

"Çok ateşi var. Sayıklayıp duruyor."

"Onu gerçekten Kale'ye geri götürebileceğini ve Kale'dekilerin sana inanacağını mı düşünüyorsun?" dedi Om.

"Nhumrod Birader her zaman benim çok dürüst olduğumu söylerdi," dedi Brutha. Taşı mağara duvarına çarparak, kaba bir kesici kenar elde etti ve dikkatle yılanı parçalamaya başladı. "Hem, yapabileceğim başka hiçbir şey yok. Onu geride bırakmamam."

"Evet, bırakabilirsin," dedi Om.

"Çölde ölmesi için mi?"

"Evet. Bu kolay. Onu çölde ölmeye bırakmamaktan daha kolay."

"Hayır."

"Etik'te işler böyle mi yürüyor?" dedi Om alayla.

"Bilmiyorum. Ben böyle yapıyorum."

İsimsiz Tekne kayaların arasındaki bir boğazda sallanıyordu. Kumsalın ötesinde küçük bir uçurum vardı. Simony uçurumdan aşağı indi ve filozofların rüzgardan saklandığı yere gitti.

"Bu bölgeyi biliyorum," dedi. "Bir arkadaşımın yaşadığı köyden birkaç kilometre uzaktayız. Tek yapmamız gereken gece çökene kadar beklemek."

"Bütün bunları neden yapıyoruz?" dedi Urn. "Demek istediğim, ne anlamı var?"

"İstanzia denen bir ülke duydun mu hiç?" dedi Simony. "Çok büyük değildi. Orada

kimsenin istediği bir Şey yoktu. İnsanlar sadece yaşıyordu."

"Omnia on beş sene önce fethetti orayı," dedi Didactylos.

"Bu doğru. Orası benim ülkem," dedi Simony. "O zaman küçük bir çocuktum. Ama unutmayaçaim. Diğerleri de öyle. Kilise'den nefret etmek için çok sebebi olan bir sürü insan var."

"Seni Vorbis'in yakınında gördüm," dedi Urn. "Onu koruduğunu sanıyordum."

"Ah, koruyordum gerçekten," dedi Simony. "Kimsenin onu benden önce öldürmesini istemiyorum."

Didactylos togasına sarındı ve ürperdi.

Güneş bakır bir kubbeye benzeyen gökyüzüne perçinlenmişti. Brutha mağarada uyukluyordu. Vorbis kendi köşesinde dönüp duruyordu.

Om mağara ağzında oturmuş, bekliyordu.

Beklenti içinde.

Dehşet içinde.

Ve onlar geldiler.

Taş parçalarının arasından, kayadaki çatlaklardan çıktılar. Kumdan fişkirdılar, dalgalanan gökyüzünden sızdılar. Hava, titrersineklerinki kadar hafif fısıltılarıyla doldu.

Om gerildi.

Konuştuduğ dil yüksek tanrıların dili gibi değildi. Doğru düzgün bir dil bile sayılmazdı. Arzuların ve açıklıkların tınılarıydı yalnızca, isimler yoktu ve pek az fiil vardı.

... İstiyorum...

Om, benim, diye yanıt verdi

Binlercesi vardı. O daha güçlüydü, evet, bir inananı vardı, ama onlar da gökyüzünü çekirgeler gibi doldurmuşlardı. Hasret, Om'un üzerine kızgın kurşun ağırlığıyla çöktü. Tek avantaj, tek avantaj, küçük tanrıların birlikte çalışma kavramından yoksun olmasıydı. Bu, evrimle gelen bir lükstü.

... İstiyorum...

Benim!

Cıvıltılar bir sızlanmaya dönüştü.

Ama diğerini alabilirsiniz, dedi Om.

... Donuk, sert, sınırlanmış, kapalı...

Biliyorum, dedi Om. Ama bu, benim!

Psiiik bağırış çölde yankılandı. Küçük tanrılar kaçtı.

Bir tanesi dışında.

Om onun diğerleri ile birlikte üşüşmemiş olduğunun farkındaydı. Güneşin ağarttığı bir

kemik parçasının üzerinde hafifçe süzülüyordu. Hiçbir şey söylemiyordu.

Dikkatini ona çevirdi.

Sen. Benim!

Biliyorum, dedi küçük tanrı. Konuşmayı, gerçek tanrı konuşmasını biliyordu, ama her kelime hafızasının derinliklerinden çekilip çıkarılıyormuş gibi, tane tane konuşuyordu.

Sen kimsin? dedi Om.

Küçük tanrı kıpırdandı.

Bir zamanlar bir şehir vardı, dedi küçük tanrı. Yalnızca bir şehir değil. Şehirlerle dolu bir imparatorluk. Ben, ben, ben kanallar olduğunu hatırlıyorum. Bahçeler. Bir göl vardı. Gölde yüzen bahçeler vardı, hatırlıyorum. Ben, ben. Ve tapınaklar vardı. Ancak düşlerinde görebileceğin tapınaklar. Gökyüzüne erişen büyük piramit tapınaklar. Binlercesi kurban edildi. İhtişam için.

Om kendini hasta gibi hissetti. Bu yalnızca küçük bir tanrı değildi. Bu, eskiden küçük olmayan bir küçük tanrıydı...

Sen kimdin?

Ve tapınaklar vardı. Ben, ben, benim. Öyle tapınaklar ki, ancak düşünde görürsün. Gökyüzüne erişen büyük piramit tapınaklar. İhtişam. Binlercesi kurban edildi. Bana. İhtişamımın büyümesi için.

Ve tapınaklar vardı. Ben, ben, ben. Büyük ihtişam. Öyle ihtişam tapınaklar ki ancak düşünde görürsün. Büyük piramit düş tapınaklar gökyüzüne erişen. Ben, ben. Kurban. Düş. Binlercesi kurban edildi. Bana büyük gökyüzü ihtişam.

Sen onların Tanrı'sı mıydın? demeyi başardı Om.

Binlercesi kurban edildi. İhtişamın büyümesine.

Beni duyabiliyor musun?

Binlerce kurban daha büyük ihtişam. Ben, ben, ben.

Adın neydi? diye bağırdı Om.

Çölün üzerinde sıcak bir rüzgar esti ve birkaç kum tanesini oynattı. Kayıp tanrının yankısı uçup gitti, yuvarlanarak uzaklaştı ve kayaların arasında kayboldu.

Sen kimdin?

Yanıt gelmedi.

Böyle olur işte, diye düşündü Om. Küçük tanrı olmak kötüydü, ama zamanında kötü olduğunu bilmezsiniz, çünkü zaten doğru düzgün hiçbir şey bilmezsiniz, ama onca zaman ancak umut tohumu denebilecek bir şey beslersiniz, bir gün şimdi olduğunuzdan daha fazlası olabileceğiniz bilgisi ve inancı.

Ama eskiden tanrı olmak ve şimdi puslu bir anılar bohçası olmak, size adanmış tapınakların taşlarının ufalanıp kuma dönüştüğü yerde ileri geri yuvarlanmak çok daha kötüydü...

Om döndü ve güdük bacaklarıyla mağaraya yürüdü. Brutha'nın başına yöneldi ve tosladı.

"Neh?"

"Hâlâ yaşayıp yaşamadığını kontrol ediyordum yalnızca."

"Fgfl."

"İyi."

Om sendeleyerek mağaranın girişinde nöbet tuttuğu yere döndü.

Çölde vahalar olduğu söylenirdi, ama asla iki kere aynı yerde bulamazdınız onları. Çölün haritasını çıkarmak imkânsızdı. Çöl, haritacıları yerdı.

Aslanlar da öyle. Om onları hatırlayabiliyordu. Howondaland bozkırlarındaki aslanların tersine, çöl aslanları sıska oldurdu. Bunlar daha ziyade kurda, hattâ çakala benziyorlardı. Cesur değil, berbat derecede ödlektiler —ki bu çok daha tehlikeliydi...

Aslanlar.

Eyvah...

Aslanları bulması lazımdı.

Aslanlar su içerdi.

Brutha, akşam ışığı çölde sürüklenirken uyandı. Ağzında yılan tadı vardı.

Om ayağına toslamaktaydı.

"Hadi, hadi, günün en iyi kısmını kaçıırıyorsun."

"Su var mı?" diye mırıldandı Brutha boşuk bir sesle.

"Olacak. Yalnızca sekiz kilometre uzakta. Ne şans ama."

Brutha zorla doğruldu. Bütün kasları ağrıyordu.

"Nereden biliyorsun?"

"Sezebiliyorum. Biliyorsun ki, ben bir tanrıyım."

"Yalnızca zihinleri sezebildiğini söylemiştin."

Om küfretti. Brutha hiçbir şeyi unutmuyordu.

"Bundan daha karmaşık," diye yalan söyledi Om. "Güven bana. Hadi ama, alacakaranlık varken gidelim. Bay Vorbis'i de unutma."

Vorbis kıvrılmış, yatıyordu. Brutha'ya kör gibi bakıyordu. Brutha yardım ettiğinde, hâlâ uykuda olan bir adam gibi kalktı.

"Zehirlenmiş olabileceğini düşünüyorum," dedi Brutha. "Zehirli iğneleri olan deniz yaratıkları var. Ve zehirli mercanlar. Dudaklarını oynatmaya çalışıyor, ama ne söylediğini çıkaramıyorum."

"Onu da yanında getir," dedi Om. "Yanında getir. Ah, evet."

"Dün gece onu bırakmamı istiyordun," dedi Brutha.

"Öyle mi?" dedi Om, kabuğundan bile masumiyet saçarak. "Eh, belki Etik'e gitmişimdir. Fikrimi değiştirmişimdir. Artık onun yanımızda bulunmasının bir amacı olduğunu görebiliyorum. Bizim iyi Vorbis'imiz. Onu da getir."

Simony ve iki filozof uçurumun tepesinde durmuş, Omnia'nın susuz tarlalarının üzerinden uzaktaki Kale'ye bakıyorlardı. En azından ikisi bakıyordu.

"Bana bir kaldıraç ve sabit bir yer ver, senin için o mekânı yumurta gibi kırayım," dedi Simony dar patikada Didactylos'a yol göstererek.

"Büyük görünüyor," dedi Urn.

"Parıltıyı gördün mü? Onlar kapılar."

"Devasa görünüyor."

"Ben tekneyi merak ediyordum," dedi Simony. "Nasıl hareket ettiğini. Öyle bir şey kapıları kırabilir, değil mi?"

"Vadiyi sel basması lazım," dedi Urn.

"Tekerlekli olsa, demek istedim."

"Hah, evet," dedi Urn alayla. Uzun bir gün olmuştu. "Evet, bir demirhanem, yarım düzine demircim olsa ve bol bol yardım alsam. Tekerlek? Hiç sorun değil. Ama..."

"Ne yapabileceğimizi göreceğiz," dedi Simony.

Kolunu Vorbis'in omuzlarına dolamış olan Brutha bir sonraki kaya adasına geldiğinde güneş ufuktaydı. Yılanlı kayadan daha büyüktü bu. Rüzgar taşları oyarak, onları parmak gibi sıska, imkânsız şekillere dönüştürmüştü. Hattâ kayadaki çatlaklarda bitmiş bitkiler vardı.

"Bir yerlerde su var," dedi Brutha.

"En kötü çölde bile her zaman su vardır," dedi Om. "Senede iki buçuk, bilemedin beş santim yağmur alır."

"Bir şeyin kokusunu alabiliyorum," dedi Brutha ayaklarını kumdan çıkarıp, kayalığın çevresindeki ufak kireçtaşı yığınlarına bastığı zaman. "Kokuşmuş gibi."

"Beni başının üzerine kaldır."

Om kayaları taradı.

"Tamam. Şimdi beni indir. Ve şeye benzeyen... oldukça hayret uyandırıcı bir şekli olan kayaya yönel."

Brutha baktı. "Gerçekten de öyle görünüyor," diye gıkladı sonunda. "Bunu rüzgarın oyduğuna inanamıyorum."

"Rüzgar tanrısının iyi bir mizah anlayışı var," dedi Om. "Ama oldukça kaba."

Seneler içinde kayalığın dibine dev parçalar düşmüş, düzensiz bir yığın oluşturmuştu.

Yığının orasında burasında gölgeli açıklıklar vardı.

"O koku..." diye başladı Brutha.

"Muhtemelen hayvanlar su içmek için buraya geliyor," dedi Om.

Brutha'nın ayağı sarı-beyaz bir şeye çarptı ve nesne bir çuval dolusu hindistancevizi gibi ses çıkararak —ki çölün boğucu sessizliğinde epeyce yüksek bir sestir bu— seke seke gidip, kayaların arasında kayboldu.

"O neydi?"

"Kesinlikle bir kafatası değildi," diye yalan söyledi Om. "Endişelenme..."

"Her yerde kemik var!"

"Ee? Ne bekliyordun ki? Çöldeyiz! Burada insanlar ölüyor! Bu yörelerde çok popüler bir aktivitedir!"

Brutha bir kemik aldı. Kendisi de aptal olduğunun gayet farkındaydı, ama insanlar öldükten sonra kendi kemiklerini kemirmezdi, en azından bu kadarını biliyordu.

"Om..."

"Burada su var!" diye bağırdı Om. "Ona ihtiyacımız var! Ama muhtemelen bir iki dezavantajı olabilir!"

"Ne tür bir dezavantaj?"

"Doğal tehlikelerde olduğu gibi!"

"Mesela?"

"Eh, aslanları bilirsin, değil mi?" dedi Om çaresizlik içinde.

"Burada aslanlar mı var?"

"Eh... azıcık."

"Azıcık aslan mı?"

"Tek bir aslan."

"Tek bir..."

"... genelde yalnız bir hayvandır. En çok yaşlı erkeklerden korkmak gerekir, çünkü genç rakipleri tarafından en zorlu bölgelere çekilmeye zorlanırlar. Kötü huylu ve sinsidirler. Son raddeye geldiklerinde, insanlara karşı duydukları korkuyu tamamen kaybederler..."

Anı soldu ve Brutha'nın ses tellerini serbest bıraktı.

"O türden mi?" diye bitirdi Brutha.

"Karnı doyduğu zaman bize aldırış etmez," dedi Om.

"Öyle mi?"

"Uyurlar."

"Karnı doyduktan sonra?.."

Brutha dönüp, bir kayanın dibine çökmüş olan Vorbis'e baktı.

"Karnı doyduktan sonra?" diye tekrarladı.

"Ona iyilik etmiş oluruz," dedi Om.

"Aslana, evet! Onu yem olarak mı kullanmak istiyorsun?"

"Çölden canlı çıkamaz. Hem, binlerce insana çok daha kötüsünü yaptı o. İyi bir amaç için ölecek."

"İyi bir amaç mı?"

"Benim hoşuma gitti."

Kayaların içinde bir yerden yüksek olmayan bir hırlama geldi. Brutha geriledi.

"Biz insanları öylesine aslanlara atmıyoruz!"

"O atıyor."

"Orası öyle, ama ben atmıyorum."

"Tamam, bir kayanın üzerine çıkacağız ve aslan onu yemeye başladığında sen bir taşla beynini patlatabilirsin. Muhtemelen bir kol ya bacak ekşiğiyle paçayı sıyrabilir. Asla eksikliğini çekmez."

"Hayır! Sırf savunmasızlar diye insanlara bunu yapamazsın!"

"Biliyor musun, bundan daha iyi bir zaman olamaz." Kaya yığınınından bir başka homurtu geldi. Ses yakınlaşmıştı sanki.

Brutha etrafa saçılmış kemiklere bakındı çaresizce. Aralarında, döküntülerin yarı yarıya gizlediği bir kılıç vardı. Eskiydi, kötü yapımdı ve kumların etkisiyle aşınmıştı. Onu çeliğinden tutarak dikkatle kaldırdı.

"Diğer ucundan' tutacaksın," dedi Om.

"Biliyorum!"

"Kullanmayı biliyor musun?"

"Bilmiyorum!"

"Umarım hızlı öğreniyorsundur."

Aslan yavaşça ortaya çıktı.

Çöl aslanları, daha önce belirtildiği gibi, bozkır aslanları gibi değildir. Büyük çöl eskiden yemyeşil ağaçlıklarla kaplıyken öyleydiler.^[11] O zamanlar, keçiden oluşan^[12] öğünler arasında, günün büyük kısmını görkemli pozlarda yatarak geçirirlerdi. Ama ağaçlıklar önce makiliğe dönüştü; makilik, eh, daha zayıf bir makiliğe dönüştü ve zaman içinde keçiler, insanlar ve hattâ şehirler gitti.

Aslanlar ise kaldı. Yeterince açsanız, her zaman yiyecek bir şeyler vardır. Hâlâ çölden geçmek zorunda olan insanlar vardı. Kertenkeleler vardı. Yılanlar vardı. Ekolojik olarak pek fazla çeşit barındırmayan bir yaşam alanı olsa da, aslanlar, aman bilmez ölüm gibi, ona pençelerini geçirmişlerdi, ki bir çöl aslanı ile karşı karşıya kalan insanların başına gelen de tam olarak buydu.

Birileri bu çöl aslanıyla çoktan karşı karşıya kalmıştı bile.

Yelesi keeleşmişti. Postu eski yara izleri ile çizik çizikti. Arka bacaklarını sürükleyerek, Brutha'ya doğru ilerledi.

"Yaralanmış," dedi Brutha.

"Ah, güzel. Onlardan epey et çıkar," dedi Om. "Eti biraz sinirli, ama..."

Aslan yıkıldı, kaburgaları çıkmış hayvanın göğsü inip kalkıyordu. Böğürüne mızrak saplanmıştı. Çölde her zaman yiyecek bir şeyler bulabilen sinekler yaraya üşüşüyordu.

Brutha kılıcı bıraktı. Om başını kabuğuna soktu.

"Ah, olamaz," diye mırıldandı. "Bu dünyada yirmi milyon insan var ve bana inanan tek kişi intihara..."

"Onu burada bırakamayız," dedi Brutha.

"Bırakabiliriz. Bırakabiliriz. O bir aslan. Aslanlar rahat bırakılması gereken yaratıklardır."

Brutha diz çöktü. Aslan kabuk bağlamış gözünü açtı. Onu ısıramayacak kadar zayıftı.

"Öleceksin, öleceksin. Burada bana inanan kimseyi bulamam..."

Brutha hayvan anatomisi hakkında yalnızca temel bilgilere sahipti. Bazı engizisyoncular insan bedeninin içi konusunda —beden henüz canlıyken onu açmaya izni olmayan diğer insanların erişemeyeceği— kıskanılacak bir bilgi hâzinesine sahip olsa da, tıp bilimi Omnia'da uygunsuz görülürdü. Ama her köyde, resmi olarak, çıkan kemikleri oturtmayan, bazı bitkiler hakkında birkaç şey bilmeyen ve hastalarının hassas minnetleri sayesinde engizisyoncuların eline geçmeyen birileri bulunurdu. Ve her köylü biraz bilgi edinirdi. Şiddetli bir diş ağrısı, en sağlam imanlı dışında herkesi kavurup geçirdi.

Brutha mızrağın sapını kavradı. Onu oynatırken aslan hırladı.

"Onunla konuşamaz mısın?" dedi Brutha.

"O bir hayvan."

"Sen de öylesin. Onu sakinleştirmeye çalışabilirsin. Çünkü eğer heyecanlanırsa..."

Om bir anda yoğunlaştı.

Aslında aslanın zihninde acıdan başka hiçbir şey yoktu. Acı bulut gibi yayılarak, her zaman arka planda bulunan açlığı bile bastırıyordu. Om acıyı kuşatmaya çalıştı, onu akıp gitmeye zorladı... ve acı geçerse ne olacağını düşünmemeye çalıştı. Aslan günlerdir hiçbir şey yememiş gibiydi.

Brutha mızrak başını çıkarırken aslan homurdandı.

"Omnia yapımı," dedi. "Saplanalı fazla olmamış. Ephebe'ye giden askerlerle karşılaşmış olmalı. Yakından geçmiş olmalılar." Cüppesinden bir şerit daha yırttı ve yarayı temizlemeye çalıştı.

"Biz onu yemek istiyoruz, tedavi etmek değil!" diye bağırdı Om. "Senin aklında ne var? Onun minnettar olacağını mı sanıyorsun?"

"Yardım etmemizi istedi."

"Ve yakında beslenmek isteyecek, hiç bunu düşündün mü?"

"Bana acıklı gözlerle bakıyor."

"Muhtemelen daha önce, bir hafta yetecek kadar yemeğin iki ayak üzerinde gezinip durduğunu görmemiştir."

Bu doğru değil, diye düşündü Om. Brutha bir buz küpü gibi eriyip gidiyordu çölde. Bu onu hayatta tutuyordu! Oğlan iki bacaklı bir deveydi.

Brutha kayalığa yaklaşırken kemikler ve kıymıklar ayaklarının altında kaydı. Kayalar yarı açık tünellerden ve mağaralardan bir labirent oluşturuyordu. Kokuya bakılırsa aslan uzun zamandır orada yaşıyordu ve sık sık hastalanmıştı.

Bir süre en yakındaki mağaraya baktı.

"Bir aslan ininde bu kadar büyüleyici olan nedir?" dedi Om.

"İçinde aşağı inen basamaklar olması, sanırım," dedi Brutha.

Didactylos kalabalığı hissedebiliyordu. Ahırını doldurmuşlardı.

"Kaç kişi var?" dedi.

"Yüzlerce!" dedi Urn. "Çatı kirişlerine bile oturmuşlar! Hem... üstad?"

"Evet?"

"Bir iki rahip bile var! Ve düzinelerce asker!"

"Endişelenmeyin," dedi Simony incir fiçlarından oluşan uyduruk sahnede onlara katılarak. "Onlar da tıpkı sizler gibi Kaplumbağa'ya inananlar. Aklınıza hayalinize gelmeyecek yerlerde dostlarımız var!"

"Ama benim yok..." diye başladı Didactylos çaresizce.

"Burada, Kilise'den tüm ruhuyla nefret etmeyen kimse yok," dedi Simony.

"Ama bu..."

"Onlara önderlik edecek birini bekliyorlar yalnızca!"

"Ama ben hiç..."

"Bizi hayal kırıklığına uğratmayacağını biliyorum. Sen mantıklı bir adamsın. Urn, buraya gel. Tanışmanı istediğim bir demirci var?..

Didactylos yüzünü kalabalığa çevirdi. Onların bakışlarının hararetli, suskun sessizliğini hissedebiliyordu.

Her damlanın aşağıya düşmesi dakikalar alıyordu.

Hipnotize ediciydi. Brutha büyüyen damlaları izlerken buldu kendini. Nasıl büyüdüklerini görmek neredeyse imkânsızdı, ama binlerce senedir büyüyor ve damlıyorlardı.

"Nasıl?" dedi Om.

"Yağmurlardan sonra su sızıyor," dedi Brutha. "Kayalarda birikiyor. Tanrılar bu şeyleri

bilmez mi?"

"Bilmemiz gerekmez." Om çevresine bakındı. "Gidelim. Bu mekândan nefret ediyorum."

"Yalnızca eski bir tapmak. Burada hiçbir şey yok."

"Ben de onu kastediyorum."

Tapınak kum ve molozla yarı yarıya dolmuştu. Epey yukarıdaki kırık çatıdan aşağı inmek için kullandıkları eğime ışık sızıyordu. Brutha çöldeki rüzgarın aşındırdığı kayaların kaçının eskiden bina olduğunu merak etti. Burası eskiden devasa olmalıydı, belki de kudretli bir kuleydi. Sonra çöl gelmişti.

Burada fısıltılar yoktu. İnsanlar neden mezarlıklardan uzak duruyorsa, küçük tanrılar da aynı sebepten terk edilmiş tapınaklardan uzak duruyordu. Tek ses, arada bir damlayan suyun sesiydi.

Sunağa benzeyen şeyin önündeki sığ birikintiye damlıyordu. Birikintiden çıkıp, yerdeki taşlarda açtığı oyuktan akıyor, dipsiz görünen yuvarlak bir çukurda kayboluyordu. Birkaç heykel vardı ve hepsi de devrilmişti; hatları kabaydı, her biri granit oyulmuş, bir çocuğun elinden çıkmış kil modeller gibiydi. Uzaktaki duvarlar eskiden bir tür rölyefle kaplıydı, ama birkaç yer dışında ufalanıp gitmişlerdi ve kalanlar da daha çok duyargalardan oluşan tuhaf tasarımlar betimliyordu.

"Burada yaşayanlar kimdi?" dedi Brutha.

"Bilmiyorum."

"Hangi tanrıya tapınıyorlardı?"

"Bilmiyorum."

"Heykeller granitten yapılmış, ama bu yörede granit yok."

"Demek ki çok imanlılarmış. Ta buraya kadar granit taşımışlar."

"Sunak da oyuklarla kaplı."

"Ah. Son derece imanlı. Oyuklar kanın akması için olmalı."

"Gerçekten de insan kurban ettiklerini mi düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum! Buradan çıkmak istiyorum!"

"Neden? Su var, serin..."

"Çünkü... eskiden burada bir tanrı yaşıyormuş. Güçlü bir tanrı. Ona binlerce insan tapınıyormuş. Hissedebiliyorum. Biliyor musun? Duvarlardan yayılıyor. Büyük bir Tanrı. Toprakları kudretli, sözü görkemliymiş. Onun adına ordular toplanıyor, fethediyor, katlediyormuş. O tür şeyler. Ve şimdi hiç kimse —ne sen, ne ben, kimse— tanrının kim olduğunu, adını ya da neye benzediğini bilmiyor. Aslanlar kutsal mekânlarında su içiyor ve o küçük yapış yapış sekiz bacaklı yaratıklar, ayağının yanında bir tane var, neydi adı, antenleri olanlar; sunağın altında sürünüyor. Şimdi anlıyor musun?"

"Hayır," dedi Brutha.

"Ölümden korkmuyor musun? Sen insansın!"

Brutha bunu düşündü. Birkaç metre uzakta, Vorbis sessizce gökyüzü parçasına bakıyordu.

"Uyanmış. Yalnızca konuşmuyor."

"Kimin umurunda? Sana onu sormadım."

"Eh... bazen... mahzen mezar nöbetindeyken... öyle bir mekânda elinde olmadan korkuyorsun... demek istediğim, onca kafatası falan... ve Kitap diyor ki..."

"İşte bu," dedi Om sesinde acı bir zafer tınısıyla. "Bilmiyorsun. Herkesin delirmesini önleyen bu işte... ölümün belirsizliği, sonunda her şeyin yola girebileceği hissi. Ama tanrılar için farklı. Biz biliyoruz. Odaya giren serçe hikâyesini biliyor musun?"

"Hayır."

"Herkes bilir."

"Ben bilmiyorum."

"Hayatın bir odadan geçen serçe gibi olması? Dışarıda karanlıktan başka hiçbir şeyin olmaması? Serçenin odadan geçip gitmesi ve yalnızca bir anlık sıcaklık ve ışık hissetmesi?"

"Pencereler açık mı?" dedi Brutha.

"O serçe gibi olmayı ve karanlığı bilmeyi hayal edemiyor musun? Daha sonra, o bir anlık ışık anı dışında hatırlayacak hiçbir şey, ama hiçbir şey olmayacağını bilmeyi?"

"Hayır."

"Hayır. Elbette hayal edemezsin. Ama tanrı olmak böyle bir şey işte. Ve burası... bir morg."

Brutha eski, gölgeli tapınakta çevresine bakındı.

"Eh... sen insan olmanın nasıl bir şey olduğunu biliyor musun?"

Om'un kafası bir anlığına kabuğuna çekildi. Omuz silkmeye ancak bu kadar yaklaşabiliyordu.

"Bir tanrıyla karşılaştırılırsa mı? Kolay. Doğarsın. Birkaç kurala uyarsın. Sana denileni yaparsın. Ölürsün. Unutursun."

Brutha ona bakakaldı.

"Bir şey mi var?"

Brutha başını iki yana salladı. Sonra ayağa kalktı ve Vorbis'in yanına gitti.

Diyakoz, Brutha'nın avuçlarından su içmişti. Ama adamda bir şeyler devre dışı kalmış gibiydi. Yürüyordu, su içiyordu, nefes alıyordu. Ya da başka bir şey yapıyordu bütün bunları. Bedeni yapıyordu. Kara gözlerini açtı, ama Brutha'nın görebildiği kadarıyla hiçbir şeye bakmıyor gibiydi. O gözlerden bakan biri yoktu sanki. Brutha yürüyüp gitse, Vorbis'in yavaşça devrilene kadar çatlak taşların üzerinde oturmaya devam edeceğinden emindi. Vorbis'in vücudu oradaydı, ama zihninin bulunduğu yer muhtemelen normal atlaslarda bulunamazdı.

Şimdi, burada ve aniden, Brutha o kadar yalnız hissetmişti ki, Vorbis bile iyi bir yoldaşı.

"Neden onun için zahmete giriyorsun? O binlerce insanı öldürttü!"

"Evet, ama belki de senin istediğini düşünüyordu."

"Ben bunu istediğimi hiç söylemedim."

"Senin umurunda değildi," dedi Brutha.

"Ama ben..."

"Kes sesini!"

Om'un ağız hayretten açık kaldı.

"İnsanlara yardım edebilirdin," dedi Brutha. "Ama senin tek yaptığın ayağını vura vura dolaşmak, kükremek ve insanları korkutmaya çalışmaktı. Tıpkı... tıpkı sopayla eşeğini döven bir adam gibi. Ama Vorbis gibi insanlar sopayı o kadar iyi yaptılar ki, sonunda eşeğin tek inandığı o oldu."

"Bu bir mesel olarak işe yarayabilir," dedi Om.

"Ben gerçek hayattan bahsediyorum!"

"İnsanların inancı yanlış kullanması benim hatam d..."

"Öyle! Öyle olmak zorunda! Sırf sen onların sana inanmasını istiyorsun diye insanların zihinleriyle oynarsan, onların yaptıkları senin hatan olur!"

Brutha dik dik kaplumbağaya baktı, sonra ayaklarını vura vura tapınağın bir ucunu dolduran moloz yığına yürüdü ve bir şeyler aramaya başladı.

"Ne arıyorsun?"

"Su taşımamız gerek," dedi Brutha.

"Hiçbir şey bulamazsın," dedi Om. "İnsanlar gitti. Toprak bitti ve bu yüzden insanlar gitti. Her şeyi de yanlarında götürdüler. Neden aramaya zahmet ediyorsun?"

Brutha onu duymazdan geldi. Kayaların ve kumun altında bir şey vardı.

"Vorbis için neden endişeleniyorsun?" diye sızlandı Om. "Yüz sene içinde ölmüş olacak zaten. Hepimiz ölmüş olacağız."

Brutha kıvrık bir çömlek parçasını çekti. Bunun tam ortasından kırılmış geniş bir çanağın üçte ikisi olduğu ortaya çıktı. Neredeyse Brutha'nın bir kulacı kadar genişti, ama kırıldığı için kimse yağmalamamıştı.

Hiçbir işe yaramazdı. Ama eskiden bir işe yarıyordu. Kenarında kabartma şekiller vardı. Kafasının içinde Om'un tekdüze sesini dinlemekte olan Brutha, dikkatini dağıtacak bir şey bulma ihtiyacıyla onlara baktı.

Şekiller üç aşağı beş yukarı insana benziyordu. Ve dinle meşguldüler. Bıçaklardan anlayabiliyordunuz (bir tanrı için yaptığınızda bu cinayet sayılmıyordu). Çanağın ortasında, önemli olduğu açık olan, daha büyük bir şekil vardı, bu işi onun uğruna yapıyorlardı...

"Ne?" dedi.

"Dedim ki, yüz sene içinde hepimiz ölmüş olacağız."

Brutha çanağın çevresindeki şekillere baktı. Tanrılarının kim olduğunu kimse bilmiyordu ve onlar gitmişlerdi. Kutsal yerlerde aslanlar uyuyordu ve...

... Chilopoda aridius, sıradan çöl kırkayağı, diye ilan etti hafızasında ikamet eden kütüphane...

... sunağın altında koşturuyordu.

"Evet," dedi Brutha. "Öyle olacak." Çanağı başının üzerine kaldırdı ve döndü.

Om kabuğuna çekildi.

"Ama burada..." Brutha dişlerini sıkarak ağırlığın altında sendeledi. "Ve şimdi..."

Çanağı fırlattı, Çanak sunağa çarptı. Eski çömlek parçaları havaya saçıldı ve tekrar yere düştü. Yüksek bir gürültü koptu.

"... yaşıyoruz!"

Kabuğuna tamamen çekilmiş olan Om'u aldı.

"Ve eve gideceğiz. Hepimiz," dedi. "Bunu biliyorum."

"Öyle mi yazılmış?" dedi Om boğuk bir sesle.

"Öyle söylendi. Ve eğer itiraz edersen... kaplumbağa kabuğu su taşımak için çok kullanışlıdır, herhalde."

"Yapamazsın."

"Kimbilir? Belki yaparım. Yüz sene içinde hepimiz ölmüş olacağız, dedin."

"Evet! Evet!" dedi Om çaresizlik içinde. "Ama burada ve şu anda..."

"Doğru."

Didactylos gülümsedi, ki bunu kolay kolay yapmazdı. Ciddi bir adam olduğundan değil, diğerlerinin gülümsemelerini göremediğinden. Gülümsemek için düzinelerce kasın oynatılması gerekiyordu ve yatırımından kâr alamıyordu.

Ephebe'de defalarca kalabalıklara hitap etmişti, ama o kalabalıklar hep başka filozoflardan oluşmuştu. "Kahrolası kaçık!", "Uydurup uydurup konuşuyorsun!" bağrışmaları ve tartışmaya yaptıkları diğer katkılar onu hep rahatlatmıştı. Bunun sebebi, kimsenin gerçekten dinlememesiydi. Onlar yalnızca kendi sıraları geldiğinde ne diyeceklerini düşünüyor oluyorlardı.

Ama bu kalabalık ona Brutha'yı hatırlatıyordu. Onun sözcükleriyle dolmayı bekleyen dev bir çukur gibiydiler. Sorun şuydu ki, o felsefeye konuşuyordu, ama onlar gevelemece dinliyorlardı.

"Büyük A'Tuin'e inanamazsınız," dedi. "Çünkü Büyük A'Tuin var. Var olan şeylere inanmanın anlamı yok."

"Biri elini kaldırdı," dedi Urn.

"Evet?"

"Efendim, kuşkusuz yalnızca var olan şeyler mi inanmaya değer?" dedi Kutsal Muhafız çavuşu üniforması giymiş bir engizisyoncu.

"Eğer varlarsa, onlara inanmanız gerekmez," dedi Didactylos. "Onlar yalnızca vardılar." İçini çekti. "Size ne söyleyebilirim? Ne işitmek istiyorsunuz? Ben yalnızca insanların bildiklerini yazdım. Dağlar yükselir, alçalır ve altlarında Kaplumbağa yüzer durur. İnsanlar yaşar, ölür ve Kaplumbağa Hareket Eder. İmparatorluklar büyür, dağılır ve Kaplumbağa Hareket Eder. Tanrılar gelir, geçer ve Kaplumbağa Hareket Etmeye devam eder."

Karanlıktan bir ses geldi: "Ve bu gerçekten doğru, öyle mi?"

Didactylos omuzlarını silktilti. "Kaplumbağa var. Dünya yassı bir disk. Güneş günde bir kez onun çevresinde döner ve kendi ışığını peşinde sürükler. Ve bu, siz doğru olduğuna inansanız da inanmasanız da, olmaya devam edecek. Bu gerçek. Hakikati bilmem. Hakikat bundan çok daha karmaşık. Doğrusunu söylemek gerekirse, Kaplumbağa'nın bunun hakikat olup olmadığına aldırmış ettiğini sanmıyorum."

Filozof konuşmaya devam ederken, Simony Urn'ü bir kenara çekti.

"Onlar bunu dinlemek için gelmediler! Hiçbir şey yapamaz mısın?"

"Pardon?" dedi Urn.

"Onlar felsefe istemiyor. Onlar Kilise'ye karşı harekete geçmek için bir sebep istiyorlar! Şimdi! Vorbis öldü, Kenobi bunadı, hiyerarşi birbirini sırtından bıçaklamakla meşgul. Kale büyük bir çürük erikten farksız."

"Ama hâlâ içinde birkaç eşekarısı var," dedi Urn. "Ordunun yalnızca onda birinin kontrolün altında olduğunu söylemiştin."

"Ama onlar özgür adamlar," dedi Simony. "Kafaları serbest. Günde elli kuruştan daha fazlası için savaşıacaklar."

Urn ellerine baktı. Kararsız olduğu zaman, dünyada emin olduğu tek şey onlarmış gibi, sık sık yapardı bunun.

"Kalanlar ne olduğunu anlayana kadar üçte bire yükselecek," dedi Simony sertçe. "Demirciyle konuştun mu?"

"Evet."

"Yapabilir misin?"

"Ben... sanırım. Ama bu benim..."

"Babasına işkence ettiler. Sırf demirhanesine bir at nalı astı diye. Halbuki demircilerin kendi küçük âdetleri olduğunu herkes bilir. Oğlunu orduya aldılar. Ama onun bir sürü yardımcısı var. Gece boyunca çalışırlar. Tek yapman gereken onlara ne istediğini söylemek."

"Bazı çizimler yaptım..."

"Güzel," dedi Simony. "Dinle Urn. Kilise Vorbis gibi insanlar tarafından yönetiliyor. Bu şekilde işliyor. Milyonlarca insan bir hiç uğruna öldü... yalanlar uğruna. Bütün bunlara son verebiliriz..."

Didactylos konuşmayı bırakmıştı.

"İşi berbat etti," dedi Simony. "Onlarla istediğini yapabiliirdi. Ve o onlara bir sürü gerçek söyledi. Gerçeklerle insanlara ilham veremezsin. Onların bir ülkeye ihtiyacı var. Bir simgeye ihtiyacı var."

Günbatımından hemen önce tapınaktan ayrıldılar. Aslan birkaç kayanın gölgesine sürünmüştü, ama onlar giderken sallanarak doğrulup izledi.

"Bizi izleyecek," diye sızlandı Om. "Bunu yaparlar. Kilometrelerce."

"Bize bir şey olmaz."

"Keşke bana güvenseydin."

"Ah, ama benim güvenecek bir Tanrım var."

"Başka tapınak harabesi olmayacak."

"Başka bir şey olacak."

"Yiyecek tek bir yılan bile olmayacak."

"Ama ben Tanrıyla yürüyorum."

"Atıştırmalık olarak değil. Ve yanlış tarafa yürüyorsun."

"Hayır. Hâlâ kıyıdan uzağa yürüyorum."

"Ben de onu diyorum."

"Öyle bir mızrak yarası almış bir aslan ne kadar uzağa gidebilir?"

"Bunun konuyla ne ilgisi var?"

"Her türlü ilgisi var."

Ve yarım saat sonra, gümüş ay ışığıyla aydınlanmış çölde kara gölgeli bir çizgi halinde, izler gördüler.

"Askerler buradan geçmiş. İzleri geriye doğru takip etmemiz yeterli. Onların geldikleri yöne gidersek, nereye varmak istiyorsak oraya gideriz."

"Asla başaramayacağız!"

"Hafif yolculuk ediyoruz."

"Ah, evet. Onlar bir ton yiyecek ve su taşımak zorundaydı," dedi Om acı acı. "Bizde hiç olmaması ne şans."

Brutha Vorbis'e baktı. Şimdi yardımsız yürüyordu, ama her yön değiştirdiklerinde nazikçe yeni yöne döndürülmesi gerekiyordu.

Ama Om bile ayak izlerinin bir teselli olduğunu kabullenmek zorundaydı. Bir açıdan, tıpkı bir yankının canlı olduğu gibi canlıydılar. Uzun zaman önce buradan insanlar geçmişti. Dünyada başka insanlar da vardı. Bir yerlerde, biri, hayattaydı.

Ya da değildi. Yaklaşık bir saat sonra yolun kenarında bir tümseğe geldiler. Üzerinde bir miğfer vardı ve kumlara bir kılıç saplanmıştı.

"Buraya hızla gelebilmek için bir sürü asker öldü," dedi Brutha.

Ölüyü gömmek için zaman ayıran her kimse, tümseğin kumlarına bir de simge çizmişti. Brutha onun bir kaplumbağa olmasını bekledi bir an için, ama çöl rüzgarı bir çift boynuzun kaba şeklini tam olarak uçuramamıştı.

"Bunu anlamıyorum," dedi Om. "Gerçekten var olduğuma inanmıyorlar, ama gidip mezara böyle bir şey çiziyorlar."

"Açıklaması zor. Sanırım kendilerinin var olduğuna inandıklarından böyle yapıyorlar," dedi Brutha. "Çünkü onlar insan ve ölen de öyleydi."

Kılıcı kumdan çekti.

"Onu neden alıyorsun?"

"İşe yarayabilir."

"Kime karşı?"

"İşe yarayabilir."

Bir saat sonra, aksaya aksaya Brutha'yı takip etmekte olan aslan da mezara geldi. On altı senedir çölde yaşıyordu ve bu kadar uzun süre yaşamasının sebebi ölmemesiydi ve ölmemesinin sebebi bulunduğu proteini israf etmemesiydi. Kazdı.

İnsanlar, içinde kimin yaşamış olduğunu merak etmeye başladıklarından beri buldukları proteini israf ediyordu.

Ama sonuçta, gömülmek için bir aslanın içinden çok daha kötü yerler vardır.

Kaya adasında yılanlar ve kertenkeleler vardı. Muhtemelen çok besleyiciydiler ve her biri, kendi tarzında, bir lezzet patlamasıydı.

Su kalmamıştı.

Ama bitkiler vardı... gibi. Taş kümelerine benziyorlardı, yalnız bir kaçının ortasından mızrak gibi bir çiçek çıkmıştı ve şafak ışığında parlak mor-pembe görünüyordu.

"Suyu nereden buluyorlar?"

"Fosil denizlerden."

"Taşa dönmüş su gibi mi?"

"Hayır. Binlerce sene önce yere batmış su gibi. Ta kaya yatağına kadar."

"Oraya kadar kazabilir misin?"

"Aptal olma."

Brutha bakışlarını çiçekten en yakındaki kaya adasına çevirdi.

"Bal," dedi.

"Ne?"

Arılar kaya kulesinin yamacında, yüksekte yuva yapmışlardı. Uğultu yer hizasından duyulabiliyordu. Yukarı tırmanmanın yolu yoktu.

"İyi denemeydi," dedi Om.

Güneş yükselmişti. Kayalar şimdiden ele sıcak geliyordu. "Biraz dinlen," dedi Om nazikçe. "Ben nöbet tutarım."

"Neye karşı?"

"Nöbet tutarım ve öğrenirim."

Brutha Vorbis'i iri bir kayanın gölgesine götürdü ve nazikçe iterek oturttu. Sonra kendisi de uzandı.

Susuzluk henüz o kadar kötü değildi. Tapınaktaki birikintiden epey su içmişti. Daha sonra bir yılan bulabilirdi... Dünyadaki bazı insanların neler yediğini düşünürseniz, hayat o kadar kötü değildi.

Vorbis yan yatmıştı ve kapkara gözlerini boşluğa dikmişti.

Brutha uyumaya çalıştı.

Hiç düş görmemişti. Bu Didactylos'u epey heyecanlandırmıştı. Her şeyi hatırlayan ve düş görmeyen birinin yavaş düşünmesi gerekir, demişti. Bir kalp hayal et, ^[13] demişti, tamamen hafızadan oluşmuş ve gündelik düşünceler için harcayacak vuruşu kalmamış bir kalp. Bu Brutha'nın düşünürken neden dudaklarını kıpırdattığını açıklıyordu.

O yüzden, bu bir düş olamazdı. Güneş yüzünden olmalıydı.

Kafasının içinde Om'un sesini duyuyordu. Kaplumbağa, Brutha'nın işitemediği birileriyle konuşuyor gibiydi.

Benim!

Git!

Hayır.

Benim!

İkisi de!

Benim!

Brutha başını çevirdi.

Kaplumbağa iki kayanın arasındaki boşlukta idi. Boynunu uzatmış, iki yana sallıyordu. Bir ses daha vardı, sinek vızıltısı gibi bir şey, gelip gidiyordu... ve kafasının içinde vaatler vardı.

Gelip geçtiler... onunla konuşan yüzler, şekiller, ihtişam görüntüleri, fırsat anları, onu kaldırıp dünyanın yükseklerine götürenler, bütün bunlar senin, her şeyi yapabilirsin, tek yapman gereken inanmak, bana, bana, bana...

Önünde bir görüntü biçimlendi. Orada, yanındaki taşın üzerinde, çevresine meyveler dizilmiş bir kızarmış domuz vardı. Yanındaki bir kupa bira o kadar soğuktu ki, çevresindeki hava buğulanıyordu.

Benim!

Brutha gözlerini kırpıstırdı. Sesler soldu. Yiyecekler de öyle.

Yine gözlerini kırpıstırdı.

Tuhaf ardıl görüntüler vardı, göremediği, ama hissettiği imgeler. Hafızası ne kadar kusursuz olursa olsun, seslerin ne dediğini ya da diğer görüntülerin ne olduğunu hatırlayamıyordu. Geriye yalnızca kızarmış domuzun ve soğuk biranın anısı kalmıştı.

"Çünkü sana ne önereceklerini bilmiyorlar," dedi Om'un sesi usulca. "Bu yüzden sana her şeyi sunmaya çalışıyorlar. Genelde yiyecek ve bedensel haz görüntüleriyle başlarlar."

"Yiyeceğe kadar geldiler," dedi Brutha.

"O zaman onları alt ettiğim iyi olmuş," dedi Om. "Senin gibi genç bir adamla neler başarabileceklerini bilmek imkânsız."

Brutha dirseklerine dayanarak doğruldu.

Vorbis kıpırdamamıştı.

"Ona da mı ulaşmaya çalışıyorlardı?"

"Sanırım. İşe yaramaz. Hiçbir şey girmez, hiçbir şey çıkmaz. Kendi içine bu kadar kapanmış başka zihin görmedim."

"Dönecekler mi?"

"Ah, evet. Yapacak başka işleri yok zaten."

"Geri döndüklerinde," dedi Brutha başı dönerek, "bana bedensel haz görüntüleri

gösterene kadar bekleyebilir misin?"

"Senin için çok kötü olur."

"Nhumrod Birader onlara çok takılıyordu. Ama belki de düşmanlarımızı tanımalıyız, hı?"

Brutha'nın sesi solarak bir gaklamaya dönüştü.

"İçecek görüntüsü de hoşuma giderdi," dedi bitkinlik içinde.

Gölgeler uzuyordu. Hayret içinde çevresine baktı.

"Kaç zamandır çabalıyorlar?"

"Bütün gün. Azimli şeytanlardır. Pire kadar da çokturlar."

Brutha nedenini günbatımında öğrendi.

Dünyanın her yerindeki tüm küçük tanrıların dostu olan keşiş St Ungulant ile karşılaştı.

"Vay, vay, vay," dedi St Ungulant. "Buralara pek misafir gelmez. Öyle değil mi Angus?"

Yanıdaki havaya hitap etmişti.

Brutha dengesini korumaya çalışıyordu, çünkü her hareket ettiğinde araba tekerleği tehlikeli bir biçimde sallanıyordu. Vorbis'i altı metre aşağıdaki çölde, dizlerine sarılmış, boşluğa bakar halde bırakmışlardı.

Tekerlek ince bir direğin tepesine yatay olarak çivilenmişti. Bir kişinin rahatsızca uzanabileceği kadar genişti. Ama St Ungulant zaten bunu rahatsızca uzanacak bir biçimde tasarlamış gibi görünüyordu. O kadar zayıftı ki, iskeletler bile, "Ne zayıf, değil mi?" derlerdi. Onca saç ve sakalın ardında görülebildiği kadarıyla, üzerinde bir tür minimalist peştamal vardı.

St Ungulant'ı görmemek imkânsızdı, çünkü direğinin tepesinde hoplayıp zıplayarak, "Huu-huuu!" ve "Buraya!" diye bağıırıyordu. Birkaç metre ötede biraz daha küçük bir direk vardı ve üzerinde, kapısına eski moda yarım ay biçiminde oyuk açılmış bir tuvalet vardı. Keşiş olman, demişti St Ungulant, her şeyden vazgeçmen gerektiği anlamına gelmiyor.

Brutha keşişleri duymuştu. Bir tür tek yönlü peygamberdiler. Çöle geliyorlardı, ama geri dönmüyorlar, kir pas, bin bir çeşit güçlük, kir pas, kutsal tefekkür ve kir pas içinde yaşıyorlardı. Çoğu, hücrelere kapanarak ya da, oldukça uygun bir biçimde, bir direğin tepesinde yaşayarak, hayatı kendileri için daha da rahatsız kılıyorlardı. Om Kilisesi, delileri mümkün olduğunca uzağa, sorun yaratmayacakları ve aslanlar, akbabalar ve kir pastan oluşan bir cemaat tarafından bakılabilecekleri bir yere göndermenin en iyisi olduğu temelinde, onları teşvik ediyordu.

"Bir tekerlek daha eklemeyi düşünüyordum," dedi St Ungulant, "tam şuraya. Malum, sabah ışığını yakalamak için."

Brutha çevresine bakındı. Her yönde yalnızca yassı kayalar ve kumlar uzanıyordu.

"Güneşi her zaman her yerde yakalamıyor musun zaten?" dedi.

"Ama sabahleyin çok daha önemli," dedi St Ungulant. "Dahası, Angus bir verendamız olması gerektiğini söylüyor."

"Üzerinde mangal yapabilir," dedi Om, Brutha'nın kafasının içinde.

"Mımm," dedi Brutha. "Tam olarak... hangi... dinin azizisin?"

St Ungulant'ın kaşları ile bıyıkları arasındaki minicik yüz parçasında mahcup bir ifade belirdi.

"Ah. Hiçbiri aslında. O taraf daha çok bir hataydı," dedi. "Annemle babam adımları Sevrian Thaddeus^[14] Ungulant koymuştu, ve sonra bir gün, burası çok komik, biri baş harflere dikkat çekti. Ondan sonrası kaçınılmazdı."

Tekerlek hafifçe sallandı. St Ungulant'ın derisi çöl güneşinde hemen hemen siyahlaşmıştı.

"Keşifliği yapa yapa öğrenmek zorunda kaldım elbette," dedi. "Kendi kendime öğrettim. Tamamen çekirdekten yetişme. Sana keşiflik öğretecek keşif bulamazsın, çünkü bu her şeyi mahveder."

"Şey... ama... Angus var?" dedi Brutha, Angus'un olması gerektiğine inandığı, ya da en azından St Ungulant'ın Angus'un olduğuna inandığına inandığı yere bakarak.

"Şimdi şurada," dedi aziz sertçe, tekerleğin bir başka yerine işaret ederek. "Ama o keşiflik yapmıyor. O, bilirsin, eğitilmiş değil. O yalnızca yoldaşım. Cidden, Angus beni devamlı neşelendirmese feci delirirdim!"

"Evet... sanırım öyle," dedi Brutha. İyi niyet göstergesi olarak boş havaya gülümsedi.

"Aslında, oldukça iyi bir hayat. Çalışma saatleri uzun, ama yiyecek ve içecekler son derece güzel."

Brutha'nın, bir sonra neyin geleceği hakkında oldukça açık bir tahmini vardı.

"Bira yeterince soğuk mu?" dedi.

"Son derece buğulu," dedi St Ungulant gülümseyerek.

"Ya kızarmış domuz?"

St Ungulant'ın gülümsemesi çığıncaydı.

"Tamamen kahverengi ve kenarları çıtır çıtır, evet," dedi.

"Ama herhalde, şey... arada bir kertenkele ya da yılan da yiyorsundur?"

"Bunu söylemen tuhaf. Evet. Arada bir. Sırf değişiklik olsun diye."

"Ya mantar?" dedi Om.

"Bu yörelerde mantar var mı?" dedi Brutha masum masum.

St Ungulant mutlulukla başını salladı.

"Senelik yağmurlardan sonra, evet. Sarı benekli kırmızı mantarlar. Mantar mevsiminden sonra çöl gerçekten ilginç oluyor."

"Kocaman, mor, şarkı söyleyen sümüklüböcekler? Alevden, konuşan sütunlar? Patlayan zürafalar? O tür şeyler mi?" dedi Brutha dikkatle.

"Aman tanrılar, evet," dedi aziz. "Neden bilmiyorum. Sanırım mantarın cazibesine kapılıyorlar."

Brutha başını salladı.

"Öğreniyorsun evlat," dedi Om.

"Herhalde bazen... su da içiyorsundur," dedi Brutha.

"Bilirsin, tuhaf, değil mi?" dedi St Ungulant. "İçecek bunca harika şey var, ama zaman zaman birkaç yudum su, eh, ancak canım çekiyor diyebilirim. Buna ne dersin?"

"Su bulmak biraz... zor olmalı," dedi Brutha, en fazla 101 kiloya dayanabilen misinayla 100 kiloluk balığı çekmeye çalışan biri gibi, büyük dikkatle konuşarak.

"Tuhaf, gerçekten," dedi St Ungulant. "Hem de elimin altında buz gibi soğuk bira varken."

"Nereden buluyorsun? Suyu?" dedi Brutha.

"Taş bitkileri biliyor musun?"

"Büyük çiçekleri olan mı?"

"Yaprakların etli kısmını kesersen, içinden çeyrek litre kadar su çıkıyor," dedi aziz.

"Tadı çiş gibi ama."

"Sanırım buna dayanabiliriz," dedi Brutha kuru dudaklarının arasından. Azizin yerle bağlantısı olan halat merdivene doğru geriledi.

"Kalmak istemediğinden emin misin?" dedi St Ungulant. "Bugün çarşamba. Çarşambaları süt domuzu artı şefin seçtiği güneşle yıkanmış çiy kadar taze sebze buketi geliyor."

"Bizim, ah, yapacak çok işimiz var," dedi Brutha sallanan merdiveni yarılarken.

"Tatlı arabasından tatlılar?"

"Sanırım belki..."

Aziz Ungulant kıraçta Vorbis'e yol gösteren Brutha'ya hüzünle baktı.

Ellerini ağzının kenarına koyarak, "Daha sonra belki nane de gelir!" diye bağırdı.

"Olmaz mı?"

Kısa süre sonra şekiller, beneklere dönüştü.

"Hattâ belki cinsel haz görüntüle... yok, bu yalan olur, o cumaları..." diye mırıldandı St Ungulant.

Misafirleri gittikten sonra, hava bir kez daha küçük tanrıların vızıltı ve sızlanmaları ile dolmuştu. Onlardan milyarlarca vardı.

St Ungulant gülümsedi.

Elbette deliydi. Zaman zaman bundan şüphelenirdi. Ama deliliğin boşa harcanmaması gerektiğine inanıyordu. Her gün tanrıların yiyecekleri ile besleniyor, en nadir içkileri içiyor, yalnızca mevsim dışı değil, tamamen gerçekdışı meyveler yiyordu. Arada bir, bir yudum acı su içmek ve ilaç olsun diye kertenkele bacağı kemirmek küçük bir bedeldi.

Havada ışıldayan, yiyeceklerle kaplı sofraya baktı. Bütün bunların karşılığında, küçük tanrıların tek istediği birinin onları bilmesi, var olduklarına inanmasıydı.

Bugün jöle ve dondurma da vardı.

"Bize daha fazla kaldı, değil mi Angus?"

Evet, dedi Angus.

Ephebe'de savaş sona ermişti. Fazla uzun sürmemişti, özellikle de köleler dahil olduktan sonra. Çok fazla dar sokak, çok fazla pusu ve her şeyden öte, müthiş bir kararlılık vardı. Genelde, özgür insanların köleleri her zaman alt edeceği savunulurdu, ama belki de her şey bakış açısına bağlıydı.

Dahası, Ephebe garnizon kumandanı, bir miktar endişeyle, bundan sonra köleliğin kaldırılacağını ilan etmişti ve bu köleleri öfkelenmişti. Daha sonra kendi köleleriniz olmayacaksa, özgürlüğünüze kavuşmak için para biriktirmenin ne anlamı kaldırdı. Dahası, ne yiyeceklerdi?

Omnialılar ne olduğunu anlayamamıştı bile ve kararsız insanlar kötü savaşır. Ve Vorbis gitmişti. Onun gözleri başka bir yerdeyken, emin oldukları şeyler adamlara daha az kesin görünmüştü.

Tiran serbest bırakılmıştı. İlk özgür gününü, kıyı boyundaki diğer ülkelere dikkatle mesajlar yazarak geçirmişti.

Omnia hakkında bir şeyler yapmanın zamanı gelmişti.

Brutha şarkı söylüyordu.

Sesi kayalardan yankılanıyordu. Skalbi sürüleri yürüme alışkanlıklarından vazgeçip çılgınca kanatlanıyor, uçma telaşı içinde tüylerini geride bırakıyorlardı. Yılanlar kayaların arasındaki çatlaklara giriyorlardı.

Çölde yaşayabilirdiniz. En azından hayatta kalırdınız...

Omnia'ya geri dönmek yalnızca zaman meselesiydi. Bir gün daha...

Vorbis biraz arkasından geliyordu. Hiçbir şey söylemiyordu ve onunla konuşulduğunda, söylenenleri anladığına dair işaret vermiyordu.

Brutha'nın çantasında sarsılıp duran Om, bir iyimserin yanında zaman geçiren her gerçekçiye olduğu gibi, akut depresyon geçirmeye başlamıştı.

Demirden Pençeler Paralayacak Tanrısızları'nın gergin tınıları soldu. Biraz uzakta küçük bir kaya çığı oluştu.

"Yaşıyoruz," dedi Brutha.

"Şimdilik."

"Ve eve yaklaştık."

"Öyle mi?"

"Geride bıraktığımız kayalıklarda bir yaban keçisi^[15] gördüm."

"Çevrede onlardan çok var."

"Keçiler mi?"

"Tanrılar. Önceden karşımıza çıkanlar zayıftılar."

"Ne demek istiyorsun?"

Om içini çekti. "Mantıklı, değil mi? Bir düşün. Güçlü olanlar kenarda, av... yani insan bulabilecekleri bir yerde tutunuyorlar. Zayıf olanlar insanların hemen hemen hiç gitmediği kumluk yerlere itiliyorlar."

"Güçlü tanrılar," dedi Brutha düşünceli düşünceli. "Güçlü olmayı bilen tanrılar."

"Bu doğru."

"Zayıflığın ne demek olduğunu bilen tanrılar değil..."

"Ne? Onlar beş dakika bile dayanamaz. Tanrının tanrıyı yediği bir dünyadayız."

"Belki bu, tanrılarının doğası hakkında bir şeyleri açıklıyordur. Güç kalıtsaldır. Günah gibi."

Yüzü bulutlandı.

"Yalnız... o öyle değil. Günah, demek istiyorum. Belki, geri döndüğümüzde, bazı insanlarla konuşurum."

"Ya, onlar da dinlerler, öyle mi?"

"Bilgelik yabandan gelir, derler."

"Yalnızca insanların istediği bilgelik. Ve mantarlar."

Güneş gökyüzüne tırmanmaya başladığında Brutha bir keçiyi sağdı. Om onun zihnini yatıştırırken keçi sabırla durdu. Ve Brutha Om'un onu kesmeyi önermediğini fark etti.

Sonra yine gölge buldular. Burada alçak, dikenli çalılar vardı ve her minik yaprak kendi dikenden tacının arkasına saklanmıştı.

Om bir süre izledi, ama yabanın kıyısındaki küçük tanrılar daha kurnaz ve daha az telaşlıydılar. Muhtemelen öğlen gibi, güneş araziye cehennemsi bir parıltıya dönüştürdüğünde burada olacaklardı. Om onları duyacaktı. Bu arada, yemek yiyebilirdi.

Çalılarının arasından geçti. Dikenler zararsızca kabuğuna sürtündü. Bir tanrı tarafından işgal edilmemiş bir başka kaplumbağanın yanından geçti. Diğer kaplumbağa, tüm kaplumbağaların oradaki şeyin yenip yenemeyeceğine, onunla aşk yapıp yapılamayacağına (normal bir kaplumbağanın zihnindeki yegane şeyler bunlardır) karar vermeye çalışırken takındıkları bakışla, dalgın dalgın baktı ona. Om diğer kaplumbağadan uzak durdu ve onun gözden kaçırdığı birkaç yaprak buldu.

Arada bir geri dönüp, uyuyan insanları izliyordu.

Sonra Vorbis'in doğrulup oturduğunu, ağır bir biçimde çevresine bakındığını, bir taş aldığını, onu dikkatle incelediğini ve sertçe Brutha'nın kafasına indirdiğini gördü.

Brutha inlemedi bile.

Vorbis ayağa kalktı ve doğruca Om'u gizleyen çalılara yürüdü. Dikenlere aldırmadan dalları kenara itti ve Om'un biraz önce karşılaştığı kaplumbağayı kaldırdı.

Kaplumbağa bir anlığına, bacakları yavaşça hareket ederek, havada asılı kaldı, sonra diyakoz onu kayalara fırlattı.

Ardından güçlkle Brutha'yı kaldırıp omuzlarına aldı ve Omnia'ya doğru yola koyuldu.

Her şey birkaç saniye içinde olmuştu.

Om bacaklarının ve başının, içgüdüsel bir tepkiyle, kabuğuna çekilmesini önlemek için çabaladı.

Kayaların çevresinden dolanan Vorbis gözden kaybolmak üzereydi.

Ve en sonunda gözden kayboldu.

Om yürümeye başladı ve sonra bir gölge görünce kabuğuna çekildi. Çok tanıdık bir gölgeydi bu.

Kartal kayalara çarpmış kaplumbağaya doğru daldı, neredeyse hiç duraksamadan onu yakaladı ve kanatlarını ağır ağır çırparak gökyüzüne tırmandı.

Om, bir noktaya dönüşene kadar onu izledi, sonra daha küçük bir noktanın ayrıldığını ve yuvarlanarak aşağıdaki kayalara doğru düştüğünü görünce bakışlarını kaçırdı.

Kartal beslenmeye hazırlanarak yavaşça alçaldı.

Bir esinti dikenli çalıları hışırdatıp kumları havalandırdı. Om küçük tanrıların alaylı sataşmalarını duyabildiğini sandı.

Kemikli dizleri üzerine çökmüş olan St Ungulant bir taş bitkisinin sert, şişman yaprağını kırıp açtı.

İyi çocuk, diye düşündü. Kendi kendine çok konuşuyordu, ama bu normaldi. Çöl bazı insanları böyle yapar, değil mi Angus?

Evet, dedi Angus.

Angus acı sudan istemiyordu. Onda gaz yaptığını söyledi.

"Canın isterse," dedi St Ungulant. "Vay vay! Burada küçük bir atıştırmalık var."

Açık çölde sık sık Chilopoda aridius bulamazdınız, oysa şimdi üç tanesi birden tek bir kayanın altında duruyorlardı!

Karnınızı petit porc rôti avec pommes de terre nouvelles et légumes du jour et bière glacée avec figment de l'imagination ile tika basa doldurduktan sonra hâlâ bir şeyler atıştırmak istemeniz ne tuhaftı.

Dişlerinin arasından ikinci kırkayağın bacaklarını temizliyordu ki, aslan arkasında, en yakındaki kum tepesinin üzerinde belirdi.

Aslan tuhaf bir minnet hissi içindeydi. Onunla ilgilenen iyi yemeğe yetişmesi ve, eh,

simgesel bir biçimde onu yemekten kaçınması gerektiğini hissediyordu. Oysa burada, ona dikkat bile etmeyen başka bir yiyecek vardı. Buna borcu yoktu...

Sessizce yürüdü ve sonra koşmaya başladı.

Kaderinden habersiz, St Ungulant üçüncü kırkayağı yemeye başladı.

Aslan sıçradı...

Ve Angus aslanın kulağının tam arkasına bir taş indirmese, St Ungulant'ın sonu gerçekten kötü olacaktı.

Brutha çölde dikiliyordu, ancak şimdi kumlar gökyüzü kadar karaydı ve her yer aydınlık olmasına rağmen güneş yoktu.

Ah, diye düşündü. Demek düş görmek böyle bir şey.

Çölde yürüyen binlerce insan vardı. Hiçbiri ona aldırılmıyordu. Bir kalabalığın ortasında olduklarından tamamen habersizmiş gibi yürüyorlardı.

Onlara el sallamaya çalıştı, ama olduğu yere mihlanmıştı. Konuşmaya çalıştı, ama sözcükler ağzının içinde yitip gitti.

Sonra uyandı.

Gördüğü ilk şey bir pencereden gelen eğimli ışınlar oldu. Işığın önünde, kutsal boynuzlar işareti yaparak kalkmış iki el vardı.

Başı acıyla haykırırken, elleri güçlkle takip etti ve önce bir çift kol, sonra da onun biraz altında eğilmiş bir baş gördü...

"Nhumrod Birader?"

Çömezlerin ustası başını kaldırdı.

"Brutha?"

"Evet?"

"Om'a şükürler olsun!"

Brutha başını çevirerek bakındı.

"O burada mı?"

"... burada mı? Nasıl hissediyorsun?"

"Ben..."

Başı ağrıyordu, sırtı sanki alev almıştı ve dizlerinde donuk bir acı vardı.

"Güneşte kötü yanmışsın," dedi Nhumrod. "Düştüğünde de başını fena çarpmışsın."

"Ne düşmesi?"

"... düşmesi. Kayalardan. Çölde. Peygamber'in yanındaymışsın," dedi Nhumrod.

"Peygamber'le yürüdün. Benim çömezlerimden biri."

"Ben... çölü hatırlıyorum..." dedi Brutha, başına dikkatle dokunarak. "Ama... Peygamber?.."

"... Peygamber. İnsanlar onun seni piskopos, hattâ bir İam yapabileceğini söylüyor," dedi Nhumrod. "Malum, daha önce olmamış şey değil. En Kutsal Aziz Bobby, Ossory Peygamber'le birlikte çölde bulunduğu için piskopos yapıldı. Üstelik o bir eşektir."

"Ama ben... Peygamber... hatırlamıyorum. Yalnızca ben ve..."

Brutha durdu. Nhumrod gülümsüyordu.

"Vorbis mi?"

"Büyük incelik gösterip, bana her şeyi anlattı," dedi Nhumrod. "O geldiğinde Dövünme Mekânı'nda olma ayrıcalığı bana aitti. Sestinadan hemen sonraydı. Kenobi tam ayrılıyordu... eh, töreni biliyorsun. Vorbis çıkageldi. Toz toprak içindeydi ve bir eşiği çekiyordu. Korkarım sen eşiğin sırtında yatıyordun."

"Ben eşek hatırlamıyorum," dedi Brutha.

"... hatırlamıyorum. Çiftliklerin birinden almış. Yanında koca bir kalabalık vardı!"

Nhumrod heyecandan kızarmıştı.

"Ve bir ay Jhaddra ilan etti, kefaretlere iki katına çıkardı ve Kurul ona Asa ile Yular'ı verdi ve Kenobi Skant'taki manastıra çekildi!"

"Vorbis sekizinci Peygamber oldu," dedi Brutha.

"... oldu. Elbette."

"Peki... bir kaplumbağa var mıydı? Bir kaplumbağadan bahsetti mi?"

"... bahsetti mi? Kaplumbağaların konuyla ne ilgisi var?"

Nhumrod'un yüzündeki ifade yumuşadı. "Ama, elbette, Peygamber senin güneşten etkilendiğini söyledi. Senin —affedersen— tuhaf tuhaf şeyler sayıkladığını söyledi."

"Öyle mi?"

"Üç gün başucunda bekledi. Çok... ilham vericiydi."

"Döneli... ne kadar oldu?"

"... oldu? Neredeyse bir hafta."

"Bir hafta mı!?"

"Yolculuğun seni çok yorduğunu söyledi."

Brutha duvara baktı.

"Ve kendine gelir gelmez ona götürülmeni emretti," dedi Nhumrod. "Bu konuda çok kesin konuştu." Sesinden, şimdi bile Brutha'nın ne kadar kendinde olduğundan o kadar emin olmadığını anlaşıyordu. "Yürüyebilir misin sence? İstersen birkaç çömez çağırıp seni taşıtabilirim."

"Hemen mi gidip onu görmem gerekiyor?"

"... gerekiyor. Hemen. Ona teşekkür etmek istersen sanırım."

Brutha Kale'nin bu kısmını yalnızca söylentilerden biliyordu. Nhumrod Birader de görmemişti burayı. Davet edilmemiş olmasına rağmen gelmişti, iriyarı iki çömez Brutha'ya normalde çok yaşlı rahipler için kullanılan bir tür tahtirevanda taşırken, o da Brutha'nın etrafında dört dönüyordu.

Kale'nin merkezinde, Tapınak'ın arkasında duvarlarla çevrili bir bahçe vardı. Brutha ona uzman gözüyle baktı. Çıplak kayaların üzerinde tek bir santim doğal toprak yoktu — bu gölgeli ağaçların içinde büyüdüğü her avuç toprak dışarıdan taşınmış olmalıydı.

Vorbis piskoposlar ve Iamlarca kuşatılmıştı. Brutha yaklaşırken başını ona çevirdi.

"Ah, çöl yoldaşım," dedi sevimli bir tavırla. "Ve sen de Nhumrod Birader olmalısın, sanırım. Kardeşlerim, Brutha'mızı başpiskoposluğa terfi ettirmeyi düşündüğümü bilmenizi isterim."

Rahiplerden çok hafif bir hayret mırıltısı yükseldi ve sonra biri boğazını temizledi. Vorbis, Kale'nin arşivcisi olan Piskopos Treem'e baktı.

"Eh, teknik olarak henüz rahip bile olmadı," dedi Piskopos Treem kuşkuyla. "Ama elbette önce de bir örneği olduğunu hepimiz biliyoruz."

"Ossory'nin eşeği," dedi Nhumrod Birader, Eliyle ağzını kapadı ve utançla kızardı.

Vorbis gülümsedi.

"Nhumrod Birader haklı," dedi. "O günlerde, gereken nitelikler konusunda daha gevşek davranılmıyorduydu, o da henüz rahip olmamıştı."

İşlerini ve muhtemelen hayatlarını, o kadar da komik olmayan bir espri patlatmış kişiye borçlu insanların arasında her zaman olduğu gibi, huzursuz kahkahalar yükseldi.

"Ama eşek yalnızca piskopos yapılmıştı," dedi Piskopos 'Ölümüne Susamış' Treem.

"Son derece ona uygun bir görev," dedi Vorbis sertçe. "Şimdi, hepiniz çıkın. Yardımcı diyakoz Nhumrod da dahil," diye ekledi. Nhumrod bu ani terfiyle kırmızıdan beyaza döndü.

"Ama Başpiskopos Brutha kalacak. Onunla konuşmak istiyorum."

Rahipler çekildiler.

Vorbis bir mürver ağacının altındaki taş sandalyeye oturdu. Ağaç, bahçenin dışındaki kısa ömürlü akrabalarının aksine, dev gibi ve çok eskiydi, ayrıca meyveleri olgunlaşmaya başlamıştı.

Peygamber dirseklerini sandalyenin taştan kolçaklarına dayamış, ellerini önünde kenetlemiş, oturuyordu. Uzun uzun Brutha'ya baktı.

"Sen... iyileştin mi?" dedi sonunda.

"Evet, efendim," dedi Brutha. "Ama, efendim, ben piskopos olamam, ben..."

"Seni temin ederim, bu mevki çok fazla zekâ gerektirmiyor," dedi Vorbis. "Gerektiriyor olsa, piskoposlar yapamazdı."

Uzun bir sessizlik daha oldu.

Vorbis bir daha konuştuğunda, sanki her kelime çok, çok derin bir yerden vınçle çıkarılıyor gibiydi.

"Bir seferinde gerçekliğin doğası hakkında konuşmuştuk, değil mi?"

"Evet."

"Ve algılananın her zaman asıl hakikat olmadığı hakkında?"

"Evet."

Bir duraksama daha. Çok yukarıda, bir kartal kaplumbağa arayarak dönüyordu.

"Yabanda dolaştığımız zamanlar hakkında karmaşık anıların olduğundan eminim."

"Hayır."

"Bu beklenen bir şey. Güneş, susuzluk, açlık..."

"Hayır, efendim. Hafızam kolay kolay karışmaz."

"Ah, evet. Hatırlıyorum."

"Ben de, efendim."

Vorbis başını hafifçe çevirdi ve kendi yüzünün arkasına saklanmaya çalışıyormuş gibi, yan yan Brutha'ya baktı. "Çölde, Büyük Tanrı Om benimle konuştu."

"Evet, efendim. Konuştu. Her gün."

"Basit, ama kudretli bir imanın var Brutha. Ben insanlardan çok iyi anlarım."

"Evet, efendim. Efendim?"

"Evet, Brutha?"

"Nhumrod çölde sizin bana yol gösterdiğinizizi söyledi, efendim."

"Asıl hakikat hakkında söylediklerimi hatırlıyor musun Brutha? Elbette hatırlıyorsun. Gerçekten de fiziksel bir çöl vardı, ama aynı zamanda ruhsal bir çöl de vardı. Tanrım bana yol gösterdi ve ben de sana yol gösterdim."

"Ah. Evet, anlıyorum."

Yukarıda, sarmallar çizen nokta bir anlığına havada kıpırtısız asılı kaldı. Sonra kanatlarını katladı ve daldı...

"Bana çölde çok şey verildi Brutha. Çok şey öğrendim. Şimdi dünyaya anlatmalıyım. Bir peygamberin görevi budur. Diğerlerinin gitmediği yere gitmek ve oranın gerçeğini geri getirmek."

... rüzgardan da hızlı, tüm beyni ve bedeni yalnızca amacının keskinliğini kuşatan bir sisten ibaret...

"Bu kadar çabuk olmasını beklemiyordum. Ama Om adımlarıma yol gösterdi. Ve artık Kenobiliği aldığımıza göre... onu kullanacağız."

Yamaçta bir yerde kartal yavaşladı, bir şeyi kaptı ve yükselmeye çabaladı...

"Ben yalnızca bir çömezim Lord Vorbis. Herkes bana piskopos dese bile, ben piskopos değilim."

"Alışırısın."

Bazen bir fikrin Brutha'nın zihninde oluşması için epey zaman gerekirdi, ama şimdi bir tane oluşuyordu. Vorbis'in oturma tarzında, sesinin tınısında bir şey vardı.

Vorbis ondan korkuyordu.

Neden? Çöl yüzünden mi? Kimin umurunda ki? Belki hep böyleydi —muhtemelen Ossory'nin eşeği onu yabana taşıdı, su buldu, bir aslanı çifteleyerek öldürdü.

Ephebe yüzünden mi? Kim dinler ki? Kim aldırış eder? O, Peygamber ve Kenobi. Parmağını bir kez şıklatıp beni öldürtebilir. Onun yaptığı her şey doğrudur. Onun söylediği her şey doğrudur.

Asıl hakikat.

"Sana göstermek istediğim, seni eğlendirebilecek bir şeyim var," dedi Vorbis ayağa kalkarak. "Yürüyebilir misin?"

"Ah, evet. Nhumrod yalnızca bana iyilik yapıyordu. Sorunum daha çok güneş yanığı."

Uzaklaşırlarken, Brutha daha önce fark etmediği bir şey gördü. Bahçede, yaylarla silahlanmış Kutsal Muhafızlar vardı. Ağaçların gölgesindeydiler, çalılıkların arasında değil — çok ortada değil, ama tam olarak gizlenmiş de değil.

Bahçeden, bir labirente iniliyordu —yeraltı tünellerinden ve Tapınak'ın, aslında tüm Kale'nin altını dolduran odalarından oluşan bir labirent. İki muhafız sessizce, saygılı bir mesafe koruyarak peşlerine takıldı.

Brutha Vorbis'i izledi. Tünellerden geçerek zanaatkarların bölgesine gittiler. Burada, geniş, derin bir ışık kuyusunun çevresine demirhaneler ve atölyeler toplanmıştı. Kayalardan yontulmuş duvarlarda dumanlar birikiyordu.

Vorbis doğrudan, demirhane ateşleri ile kırmızı kırmızı parlayan büyük bir kovuğa yöneldi. Pek çok işçi geniş ve kıvrık bir şeyin çevresine toplanmıştı.

"İşte," dedi Vorbis. "Ne düşünüyorsun?"

Bu bir kaplumbağaydı.

Demirciler epey iyi iş çıkarmışlardı, kaplumbağanın kabuğundaki desenlere, bacaklarındaki pullara kadar. Yaklaşık iki buçuk metre uzunluğundaydı.

Vorbis konuşurken Brutha'nın kulakları uğulduyordu.

"Kaplumbağalar hakkında zehirli saçmalıklar söylüyorlar, değil mi? Bir Büyük Kaplumbağa'nın sırtında yaşadıklarını düşünüyorlar. Eh, bir kaplumbağanın üzerinde ölsünler o zaman."

Brutha şimdi demir bacaklara tutturulmuş kelepçeleri görebiliyordu. Bir adam ya da bir kadın, son derece rahatsız bir biçimde, kaplumbağanın sırtına yatırılıp, el ve ayak bileklerinden zincirlenebilirdi.

Eğildi. Evet, altında bir soba vardı. Gizisyon'un düşünce tarzı bazı ağılardan hiç değişmiyordu.

Bu kadar kalın bir demirin acı verecek kadar ısınması uzun zaman alırdı. Dolayısıyla, bazı konularda düşünmek için bol bol zaman verecekti...

"Ne düşünüyorsun?" dedi Vorbis.

Brutha'nın zihninden geleceğe dair bir görüntü geçti.

"Dâhiyane," dedi.

"Gerçek bilginin yolundan sapmayı düşünenler için hayırlı bir ders olur," dedi Vorbis.

"Ah, nasıl çalıştığını ne zaman göstermeyi düşünüyorsunuz?"

"Eminim bir fırsat çıkacaktır," dedi Vorbis.

Brutha doğrulduğunda, Vorbis ona o kadar dikkatli bakıyordu ki, sanki Brutha'nın kafasının arkasındaki düşünceleri okuyordu.

"Şimdi, lütfen çık," dedi Vorbis. "Mümkün olduğunca dinlen... oğlum."

Brutha, hiç alışık olmadığı derin düşünceler içinde, yavaşça Mekân'da yürüyordu.

"İyi akşamlar Ekselansları."

"Ne çabuk öğrendin?"

"Kendi Elini Kesen? Dhblah ılık 'buz gibi soğuk şerbet' tezgahının üzerinden gülümsedi.

"Küçük bir kuş söyledi," dedi. "Al, bir parça Klatch lokumu ye. Bedava. Şişte."

Mekân her zamankinden de kalabalıktı. Dhblah'ın peynirli sandviçleri bile peynir ekmek gibi satıyordu.

"Bugün kalabalık," dedi Brutha düşünmeden.

"Peygamber Zamanı malum," dedi Dhblah, "Büyük Tanrı'nın dünyada cisimleştiği zaman. Ve eğer bugünü kalabalık sanıyorsan, birkaç gün içinde burada iğne atsan yere düşmez."

"O zaman ne olacak?"

"Sen iyi misin? Biraz hasta görünüyorsun."

"O zaman ne olacak?"

"Kanun. Bilirsin. Vorbis'in Kitabı? Herhalde..." —Dhblah Brutha'ya doğru eğildi— "... bir fikrin yoktur, değil mi? Büyük Tanrı tesadüf eseri hazır yemek sanayisinin işine yarayacak bir şey söylememiştir?"

"Bilmiyorum. Sanırım insanların daha fazla marul yetiştirmesini istiyor."

"Gerçekten mi?"

"Yalnızca bir tahmin."

Dhblah kötü kötü sırttı. "Ah, evet, ama bu senin tahminin. Arife tarif gerekmez, derler. Tuhaftır, iyi bir sulama sistemine sahip birkaç dönüm toprağı nerede bulabileceğimi biliyorum. Belki şimdi, kalabalıklar akın etmeden önce satın almalıyım, hı?"

"Bir zararı olmaz herhalde Bay Dhblah."

Dhblah yan yan yaklaştı. Bu zor değildi. Dhblah her yere yan yan giderdi. Bir de yengeçler yan yan yürüdüklerini sanırlardı.

"Tuhaf şey," dedi. "Demek istediğim... Vorbis."

"Tuhaf mı?" dedi Brutha.

"İnsanı düşündürüyor. Ossory bile, tıpkı sen ben gibi, her yere yürüyerek giden bir adam olmalı. Tıpkı sıradan insanlar gibi, kulaklarında kir olan biri. Tuhaf şey."

"Nedir o?"

"Her şey."

Dhblah bir sırrı paylaşırçasına Brutha'ya sırttı ve sonra ayakları ağrıyan bir hacıya, adamı daha sonra pişman edecek bir çanak dolusu humus sattı.

Brutha yatakhanesine yürüdü. Günün bu zamanında yatakhane boş olurdu, kaya kadar sert şiltelerin varlığının günah düşünceleri uyandırması ihtimaline karşı, yatakhanelerde aylıklık edilmesi yasaklanmıştı. Yatağının yanındaki rafta bulunan birkaç parça eşyası gitmişti. Muhtemelen artık bir yerlerde kendine ait bir odası vardı, ama kimse ona bundan bahsetmemişti.

Brutha tamamen kaybolmuş hissediyordu.

Ne olur ne olmaz diye yatağına uzandı ve Om'a dua etti. Yanıt gelmedi. Hayatının büyük kısmında yanıt gelmemişti zaten ve bu çok da kötü değildi, çünkü hiç yanıt beklememişti. Ve daha önceleri de, Om'un belki de dinlediği ve basitçe yanıt vermeye tenezzül etmediği olasılığı vardı her zaman.

Şimdi, işitecek hiçbir şey yoktu.

Kendi kendine konuşmaktan, kendi kendini dinlemekten bir farkı yoktu.

Vorbis gibi.

Bu düşünce bir türlü gitmiyordu. Zihni çelik top gibi, demişti Om. Hiçbir şey girmiyor, hiçbir şey çıkmıyor. Bu yüzden Vorbis'in tek işitebildiği kendi ruhunun uzak yankılarıydı. Ve o uzak yankılardan bir Vorbis Kitabı oluşturacaktı ve Brutha emirlerin ne olacağını bildiğini sanıyordu. Kutsal savaşlardan, kandan, seferlerden, kandan, dindarlıktan ve kandan bahsedecekti.

Brutha aptal gibi hissederek kalktı. Ama düşünceler bir türlü gitmiyordu.

O bir piskopostu, ama piskoposların ne yaptığını bilmiyordu. Onları yalnızca uzaktan, yere bağlı bulutlar gibi süzülürlerken görmüştü. Nasıl yapılacağını bildiğini hissettiği tek bir şey vardı.

Sivilceli bir oğlan sebze bahçesini çapalıyordu. Brutha çapayı eline aldığı zaman, çocuk ona hayretle baktı ve bir anlığına çapayı bırakmama aptallığını da gösterdi.

"Ben bir piskoposum, biliyorsun," dedi Brutha. "Hem, sen doğru yapmıyorsun. Git ve başka bir şey yap."

Brutha filizlerin çevresindeki yabanotlarını öfkeyle çapaladı. Yalnızca birkaç haftalığına

gitmişti ve toprak yeşil bir pusla kaplanmıştı bile.

Sen bir piskoposun. İyi olduğun için. Ve demirden bir kaplumbağa var. Kötü olman olasılığına karşı. Çünkü...

... çölde iki insan vardı ve Om onlardan biriyle konuşmuştu.

Brutha daha önce hiç bu şekilde düşünmemişti.

Om onunla konuşmuştu. İtiraf etmek gerekir ki, Om, Büyük Peygamberlerin söylediğini söylediği şeyleri söylememişti. Belki hiç o tür şeyler söylememişti...

Sıranın sonuna kadar çapaladı. Sonra fasulyelere çekidüzen verdi.

Lu-Tze toprak yığınlarının yanındaki küçük barakasından dikkatle Brutha'yı izliyordu.

Bir başka ahırdı. Urn pek çok ahır görüyordu.

İşe bir arabayla başlamışlar ve onun ağırlığını olabildiğince azaltmak için epey zaman harcamışlardı. Dişliler sorun olmuştu. Urn dişliler hakkında uzun uzun düşünmüştü. Top, tekerleğin dönmek istediğinden çok daha hızlı dönmek istiyordu.

"Geri geri gitmesini de sağlayamıyorum," dedi.

"Endişelenme," dedi Simony. "Geri geri gitmesi gerekmeyecek. Ya zırh?"

Urn elini dalgın dalgın atölyesine doğru salladı.

"Bu bir köy demirhanesi!" dedi. "Bu şey altı metre uzunluğunda! Zacharos en fazla bir iki metre uzunluğunda plakalar yapabiliyor. Onları arabanın iskeletine çivilemeye çalıştım, ama iskelet ağırlık altında yıkılıyor."

Simony buharlı araba iskeletine ve yanındaki plaka yığına baktı.

"Hiç savaştın mı Urn?" dedi.

"Hayır. Ben düztabanım. Ve çok güçlü değilim."

"Bir kaplumbağanın ne olduğunu biliyor musun?"

Urn kafasını kaşdı. "Tamam. Yanıt kabuklu bir sürüngen değil, değil mi? Çünkü bunu bildiğimi biliyorsun."

"Benim kastettiğim bir kalkan olarak kaplumbağa. Bir kaleye ya da duvara saldırırken ve düşman eline geçen her şeyi senin üzerine atarken, askerlerin kalkanlarını başlarının üzerine... böyle... kaldırır ve her kalkan diğer kalkanların arasındaki boşluğu kapatır. Bu epey ağırlık kaldırabilir."

"Üst üste binen kalkanlar," diye mırıldandı Urn.

"Balık pulları gibi," dedi Simony.

Urn düşünceli düşünceli arabaya baktı.

"Bir kaplumbağa," dedi.

"Ya koçbaşı?" dedi Simony.

"Ah, o sorun değil," dedi Urn kayıtsızca. "İskelete tutturulmuş ağaç kütüğü. Büyük bir

demir baş. Yalnızca bronz kapılar olduğunu söylemiştin, değil mi?"

"Evet. Ama çok büyükler."

"O zaman muhtemelen içi boştur. Ya da tahtaya tutturulmuş dökme bronz plakalardır. Ben olsam öyle yapardım."

"Som bronz değil mi? Herkes onların som bronz olduğunu söylüyor."

"Ben olsam ben de aynısını söylerdim."

"Affedersiniz beyler."

İriyarı bir adam öne çıktı. Üzerinde saray muhafızlarının üniforması vardı.

"Bu, Çavuş Fergmen," dedi Simony. "Evet, Çavuş?"

"Kapılar Klatch çeliği ile güçlendirilmiştir. Sahte Peygamber Zog zamanındaki savaşlar yüzünden. Ve yalnızca dışarıya açılır. Tıpkı bir kanaldaki kilit kapakları gibi, anlıyor musunuz? Onları ittirirseniz, daha da sıkı kilitlenirler."

"O zaman nasıl açılıyorlar?" dedi Urn.

"Kenobi elini kaldırır ve Tanrı'nın nefesi onları açar," dedi çavuş.

"Akla uygun olarak, demek istedim."

"Ah. Şey, diyakozlardan biri bir perdenin arkasına gider ve bir kolu çeker. Ama... ben mahzen mezarlarda nöbetteyken, bazen, bir oda vardı... gıcırtilar falan... eh, su şırıltısı duyabiliyordunuz..."

"Hidrolik," dedi Urn. "Ben de hidrolik olacağını düşünmüştüm."

"İçeri girebilir misin?" dedi Simony.

"Odaya mı? Neden olmasın? Kimse onunla ilgilenmez."

"Kapıların açılmasını sağlayabilir mi?" dedi Simony.

"Hımm?" dedi Urn.

Urn bir çekiçe, düşünceli düşünceli çenesini ovalamaktaydı. Kendi dünyasında kaybolmuş gibi görünüyordu.

"Dedim ki, Fergmen bu hidra likin çalışmasını sağlayabilir mi?"

"Hımm? Ah. Sanmam," dedi Urn dalgın dalgın.

"Ya sen?"

"Ne?"

"Sen çalışmasını sağlayabilir misin?"

"Ah. Muhtemelen. Yalnızca boru ve basınç meselesi, ne de olsa. Hımm."

Urn hâlâ düşünceli bir şekilde buharlı arabaya bakıyordu. Simony çavuşa bakarak anlamlı anlamlı başını salladı ve gitmesini işaret etti. Sonra Urn'ün o sırada bulunduğu dünyaya gitmek için gereken zihinsel gezegenlerarası yolculuğu denedi.

O da arabaya bakmaya çalıştı.

"Hepsini ne kadar çabuk bitirebilirsin?"

"Hımm?"

"Dedim ki..."

"Yarın gece, geç saatlerde. Eğer bu gece boyunca çalışırsak."

"Ama ona bir sonraki şafakta ihtiyacımız var! Çalışıp çalışmadığını göreceğ zamanımız olmayacak!"

"İlk seferinde çalışacak," dedi Urn.

"Gerçekten mi?"

"Onu ben yaptım. Onu ben biliyorum. Sen kılıçları, mızrakları falan biliyorsun. Ben de fırl fırl dönen şeyleri. İlk seferinde çalışacak."

"Güzel. Eh, yapmam gereken başka şeyler var..."

"Tamam."

Urn ahırda yalnız kaldı. Düşünceli düşünceli önce çekicine, sonra demir arabaya baktı.

Burada doğru düzgün bronz dökmeyi bilmiyorlardı. Demirleri acınasıydı, sadece acınası. Bakırları? Korkunçtu. Bir darbeye parçalanabilen çelik yapmayı becerebiliyor gibiydiler. Seneler içinde, Gizisyon bütün iyi demircileri ayıklamıştı.

Elinden gelenin en iyisini yapmıştı, ama...

"Ama bana ikinci ve üçüncü defayı sorma," dedi kendi kendine sessizce.

Vorbis bahçesindeki taş sandalyede oturuyordu ve çevresine kâğıtlar saçılmıştı.

"Ee?"

Diz çökmüş şekil başını kaldırmadı. İki muhafız kılıçlarını çekmiş, şeklin tepesinde dikiliyorlardı.

"Kaplumbağan insanlar... onlar bir şeyler planlıyor," dedi şekil, dehşetten tizleşmiş bir sesle.

"Elbette öyle. Elbette öyle," dedi Vorbis. "Ne tür bir planmış peki bu?"

"Siz Kenobi kabul edilirken, bir tür.. bir tür araç, kendi başına giden bir makine... Tapınak'ın kapılarını kıracak..."

Ses solup gitti.

"Peki bu araç şimdi nerede?" dedi Vorbis.

"Bilmiyorum. Benden demir aldılar. Tek bildiğim bu."

"Demirden bir araç."

"Evet." Adam derin bir nefes aldı —yarı nefes, yarı yutkunma. "Diyorlar ki... muhafızlar diyor... babamı hapse attirmıştınız ve siz belki onu... yalvarırım..."

Vorbis adama baktı.

"Ama sen korkuyorsun," dedi, "seni de hücreye atılabileceğimden korkuyorsun. Benim o tür biri olduğumu düşünüyorsun. Bu adam sapkınlarla ve kafirlerle samimi koşullar altında bir arada oldu, diye düşüneceğimden korkuyorsun..."

Adam gözlerini yerden ayırmadı. Vorbis'in parmakları nazikçe adamın çenesine dolandı ve başını kaldırarak onunla göz göze geldi.

"İyi bir şey yapıyorsun," dedi. Muhafızlardan birine baktı. "Bu adamın babası hâlâ yaşıyor mu?"

"Evet, efendim."

"Hâlâ yürüyebilecek durumda mı?"

Engizisyoncu omuzlarını silkti. "Şey, evet, efendim."

"O zaman onu hemen salıverin, sorumluluk sahibi oğluna teslim edin ve ikisini de evine gönderin."

Muhbirin bakışlarında umut ve korku orduları savaştı.

"Teşekkür ederim efendim," dedi.

"Huzur içinde git."

Vorbis adamın muhafızlardan biri eşliğinde bahçeden çıkmasını izledi. Sonra elini belirsizce baş engizisyonculardan birine doğru salladı.

"Nerede yaşadığını biliyor muyuz?"

"Evet, efendim."

"Güzel."

Engizisyoncu duraksadı.

"Ya bu... araç, efendim?"

"Om benimle konuştu. Kendi başına giden bir araç? Böyle bir şey her tür mantığa aykırı. Kasları nerede? Zihni nerede?"

"Evet, efendim."

Adı Diyakoz Cusp olan engizisyoncu bugün olduğu yere, ki şu anda olmak istediğinden emin olmadığı bir yerd, insanların canını yakmaktan hoşlandığı için gelmişti. Basit bir arzu, Gizisyon'da tika basa doyurduğu bir arzuydu. Cusp, Vorbis karşısında çok özel bir biçimde dehşete düşenlerden biriydi. Zevk aldığınız için insanlara zarar vermek... bu anlaşılabilirdi. Vorbis insanlara yalnızca incinmeleri gerektiğine karar verdiği için, tutkusuzca, hattâ bir tür haşin sevgiyle zarar verirdi.

Cusp'ın deneyimlerine göre, insanlar bir şeyler uydurmazdı, bir songizisyoncunun huzurunda değil. Elbette, kendi kendine hareket eden araçlar diye bir şey yoktu, ama yine de Cusp nöbetçileri artırmayı aklına yazdı.

"Bununla birlikte," dedi Vorbis, "yarın tören sırasında kargaşa çıkacak."

"Efendim?"

"Özel bir bilgiye sahibiyim," dedi Vorbis.

"Elbette, efendim."

"Kasların ve sinirlerin kopma gerilimini biliyor musun Diyakoz Cusp?"

Cusp, Vorbis'in deliliğin sınırının öte yanında olduğu fikrine sahipti. Sıradan delilikle

başa çıkabilirdi. Onun deneyimlerine göre dünyada bir sürü deli insan vardı ve çoğu Gizisyon'un tünellerinde daha da deliriyordu. Ama Vorbis o kırmızı sınırı yıkıp geçmiş, diğer yanda bir tür mantıksal yapı kurmuştu. Delice unsurlardan oluşmuş mantıklı düşünceler...

"Evet, efendim," dedi.

"Ben de insanların kırıldığı noktayı bilirim."

Geceydi ve hava senenin bu zamanı için soğuktu.

Lu-Tze hamarat bir şekilde yerleri süpürerek ahırın loşluğunda süzüldü. Bazen cüppesinin derinliklerinden bir paçavra çıkarıyor, bir şeyleri siliyordu.

Gölgelerin içinde tehditkarca çökmüş olan Hareketli Kaplumbağa'nın dışını ovaladı.

Ve demirhane ocağına doğru süpüre süpüre ilerledi ve ocağı bir süre izledi.

İyi çelik dökmek için büyük dikkat gerekir. Tanrıların her zaman ıssız demirhanelerin çevresine toplanmasına şaşmamak gerekirdi. Yolunda gitmeyebilecek çok şey vardır. İçeriklerin karışımında küçük bir hata, bir anlık dalgınlık...

Neredeyse ayakta uyumakta olan Urn, dürtülüp uyandırıldığında homurdandı. Ellerine bir şey tutuşturuldu.

Bir fincan çaydı bu. Urn dönüp, Lu-Tze'nin küçük, yuvarlak yüzüne baktı.

"Ah," dedi. "Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim."

Lu-Tze başını sallayıp gülümsedi.

"Hemen hemen bitti," dedi Urn, daha çok kendi kendine. "Şimdi soğumasına izin vermek lazım. Gerçekten yavaş soğuması lazım. Yoksa kristalleşir."

Baş sallama, gülümseme, baş sallama.

Güzel çaydı.

"Zatn önemlibi kalp diil," dedi Urn sallanarak. "Yalnızca kontrl kollarıh..."

Lu-Tze onu dikkatle yakaladı ve bir kömür yığınınına götürüp oturttu. Sonra döndü ve bir süreliğine ocağı izledi. Çelik çubuk kalıbın içinde parlıyordu.

Üzerine bir kova su döktü, büyük bir buhar bulutunun yayılıp dağılmasını izledi ve sonra süpürgesini omzuna dayayıp, telaşla kaçtı.

Lu-Tze'yi, çok ağır bir süpürge'nin arkasındaki hayal meyal bir şekil olarak tanıyan insanlar, onun hızını görseler şaşarlardı, özellikle de kepekli pirinç dışında hiçbir şey yemeyen ve yalnızca içine bir parça kokmuş tereyağı atılmış yeşil çay içen, altı bin yaşında bir adam için.

Lu-Tze Kale'nin ana kapısından biraz uzakta koşmayı bıraktı ve süpürmeye başladı. Süpüre süpüre kapılara kadar geldi, kapıların çevresini süpürdü, ona dik dik bakan ve sonra onun kaçık ihtiyar süpürgeci olduğunu fark eden askere başını salladı ve gülümsedi, kapı kollarından birini ovaladı, süpüre süpüre koridorlardan, revaklı yollardan geçti ve Brutha'nın sebze bahçesine geldi.

Kavunların arasına çömelmiş bir şekil görebiliyordu.

Lu-Tze bir kilim buldu ve bahçede Brutha'nın çapasını dizlerinin üzerine yatırmış, kamburunu çıkarmış bir halde oturmakta olduğu yere gitti.

Lu-Tze ömrü boyunca, ki koskoca uygarlıkların göremediği kadar uzun bir zamandı, epey acılı yüz görmüştü. Ama Brutha en kötüsüydü. Kilimi piskoposun omuzlarına örttü.

"Onu duyamıyorum," dedi Brutha boğuk bir sesle. "Çok uzakta olduğu anlamına gelebilir bu. Düşünüp duruyorum Orada bir yerde olabilir. Kilometrelerce uzakta!"

Lu-Tze gülümseyip başını salladı.

"Bütün bunlar yeniden yaşanacak. O kimseye bir şey yapmasını söylemedi. Ya da bir şey yapmamasını. Onun umurunda değildi!"

Lu-Tze başını sallayıp yine gülümsedi. Dişleri sararmıştı. Aslında, onun iki yüzüncü dişleriydi.

"Umurunda olmalıydı."

Lu-Tze kendi köşesinde kayboldu ve bir tür çayla dolu sığ bir çanakla geri döndü. Başını salladı, gülümsedi ve onu ısrarla Brutha'ya uzattı. Brutha çanağı aldı ve yudumladı. İçine lavanta torbası atılmış sıcak su gibi tadı vardı.

"Bahsettiğim hiçbir şeyi anlamıyorsun, değil mi?" dedi Brutha.

"Pek değil," dedi Lu-Tze.

"Konuşabiliyor musun?"

Lu-Tze kırışık parmağını dudaklarına götürdü.

"Büyük bir sır," dedi.

Brutha ufak tefek adama baktı. Onun hakkında ne biliyordu? Başkaları onun hakkında ne biliyordu?"

"Tanrı'yla konuşuyorsun," dedi Lu-Tze.

"Bunu nereden biliyorsun?"

"İşaretler. Tanrı'yla konuşan insanların hayatları güç geçer. "

"Haklısın!" Brutha çanağın üzerinden Lu-Tze'ye baktı. "Neden buradasın?" dedi. "Sen Omnialı değilsin. Ephebeli de değilsin."

"Merkez yakınında büyüdüm. Uzun zaman önce. Artık Lu-Tze, her gittiği yerde yabancı. En iyisi de bu zaten. Dini memleketimde, bir tapınakta öğrendim. Şimdi nerede iş varsa oraya gidiyorum."

"Toprak taşıyarak ve bitki budayarak mı?"

"Elbette. Hiçbir zaman piskopos ya da önemli bir adam olmadım. Onları tehlikeli bir hayat. Her zaman sıraları temizleyen ya da sunağın arkasını süpüren adam olacaksın. Kimse işe yarayan adamları rahatsız etmez. Kimse küçük adamı rahatsız etmez. Kimse adımı hatırlamaz."

"Ben de bunu yapmaya çalışıyordum! Ama bende işe yaramıyor."

"O zaman başka yol bul. Tapınakta öğrendim. Yaşlı bir üstad öğretmişti. Bir sorun

olduğunda, her zaman yaşlı ve saygıdeğer üstadın sözlerini hatırlarım."

"Neydi o sözler?"

"Yaşlı üstad şöyle söyler: 'Hey, delikanlı! Ne yiyorsun? Umarım herkese yetecek kadar getirmişsindir!' Yaşlı üstad şöyle söyler: 'Seni kötü çocuk! Neden ödev yapmıyorsun?' Yaşlı üstad şöyle söyler: 'Hangi çocuk gülüyor? Hangi çocuğun güldüğünü söylemezseniz, tüm dojo okuldan sonra sınıfta cezaya kalacak!' Bu bilge sözleri hatırladığımda, hiçbir şey o kadar kötü gelmiyor."

"Ne yapayım? Onu duyamıyorum!"

"Yapman gerekeni yap. Öğrendiğim bir şey varsa o da, bütün yolu tek başına yürümen gerektiği."

Brutha dizlerine sarıldı.

"Ama o bana hiçbir şey söylemedi! Bilgelik nerede? Diğer peygamberlerin hepsi emirlerle geri dönmüştü!"

"Onları nereden almışlar?"

"Ben... sanırım uydurdular."

"Sen de aynı yerden al."

"Sen buna felsefe mi diyorsun?" diye kükredi Didactylos sopasını sallayarak.

Urn kum kalıbın parçalarını koldan temizledi.

"Şey... doğal felsefe," dedi.

Sopa bir gülmeyeyle Hareketli Kaplumbağa'nın yan tarafına indi.

"Ben sana hiçbir zaman böyle şeyler öğretmedim!" diye bağırdı filozof. "Felsefe, hayatı daha iyi kılmalıdır!"

"Hayatı pek çok kişi için daha iyi kılacak bu zaten," dedi Urn sakin sakin. "Bir tiranı devirmeye yardım edecek."

"Ya sonra?" dedi Didactylos.

"Ya sonra ne?"

"Sonra onu parçalayacaksın, değil mi?" dedi yaşlı adam. "Kıracaksın? Tekerleklerini çıkaracaksın? Bütün o kazıklardan kurtulacaksın? Planları yakacaksın? Değil mi? Amacına hizmet ettikten sonra? Değil mi?"

"Şey..." diye başladı Urn.

"Aha!"

"Aha ne? Saklasak ne olur ki? Diğer tiranların gözünü korkutacak bir... bir şey olur!"

"Sence tiranlar da onlardan yaptırılmaz mı?"

"Şey... ben daha büyüklerini yapabilirim!" diye bağırdı Urn.

Didactylos çöktü. "Evet," dedi. "Yapabilirsin kuşkusuz. O zaman sorun değil. Vay be."

Ben de endişeleniyordum. Şimdi... sanırım ben gidip bir yerlerde dinleneceğim..."

Kamburunu çıkarmıştı ve aniden yaşlanmış gibiydi.

"Üstad?" dedi Urn.

"Bana üstad deme," dedi Didactylos, ahır duvarları boyunca el yordamıyla ilerleyip kapıyı bularak. "Görüyorum ki, sen insan doğası hakkında bilinecek kahrolası her şeyi biliyorsun. Hah!"

Büyük Tanrı Om bir sulama kanalının kenarından aşağı kaydı ve dipteki otların arasına sırtüstü düştü. Ağzıyla bir kökü yakalayıp çekerek kendini düzeltti.

Brutha'nın düşüncelerinin şekli zihninde titreşerek gelip gidiyordu. Sözcükleri çıkaramıyordu, ama nasıl ırmağın ne yöne aktığını bilmek için dalgaları görmeniz gerekmiyorsa, sözcükleri seçebilmesi de gerekmiyordu.

Zaman zaman, Kale'yi alacakaranlıkta parlak bir benek halinde görebildiğinde, kendi zihniyle tüm gücüyle bağırmağa çalışıyordu:

"Dur! Dur! Bunu yapma! Ankh-Morpork'a gidebiliriz! Fırsatlar diyarı! Benim aklım ve senin... seninle, dünya bizim istirdiyemiz olur! Neden bütün bunları bir kenara atasın..."

Sonra toprakta bir başka saban izine kayıyordu. Arada bir, havada durmaksızın halkalar çizen kartalı görüyordu.

"Neden kendini zora sokuyorsun? Bu mekân Vorbis'i hak ediyor! Koyunlar güdülmeği hak eder!"

İlk inananı taşlanarak öldürüldüğünde de böyle olmuştu. Elbette, o zamana kadar düzinelerce inanan edinmişti, ama yine de içi burkulmuştu. Onu altüst etmişti. İlk inananınızı asla unutmazdınız. Size onlar biçim verirdi.

Kaplumbağalar yön bulma konusunda pek donanımlı değildirler. Daha uzun bacaklara ya da daha sığ hendeklere ihtiyaç duyarlar.

Om düz bir çizgi üzerinde saatte üç yüz metreden az ilerlediğini hesaplıyordu ve Kale en az otuz iki kilometre uzaktaydı. Bazen bir zeytinlikteki ağaçlar arasında iyi hız yapıyordu, ama burada kazandığı zamanı kayalık arazide ve tarlaların arasındaki duvarlarda kaybediyordu.

Bacakları fırl fırl dönerken, Brutha'nın düşünceleri kafasının içinde, uzaktaki bir arı gibi, durmaksızın uğulduyordu.

Zihniyle yine bağırmağı denedi.

"Elinde ne var? Onun ordusu var! Senin ordun var mı? Kaç bölüğün var?"

Ama bu tür düşünceler enerji isterdi ve bir kaplumbağanın enerjisi sınırlıydı. Yerde bir üzüm salkımı buldu ve kafası üzüm suyuyla kaplanana kadar yedi, ama pek bir şey fark etmedi.

Sonra gece çöktü. Buranın geceleri çöldeki kadar soğuk değildi, ama gündüz kadar sıcak da değildi. Geceleyin, kanı soğudukça yavaşlayacaktı. Hızlı düşünemeyecekti. Hızlı yürüyemeyecekti.

Şimdiden ısı kaybediyordu. Sıcak hız demekti.

Kendini bir karınca tümseğinin üzerine çekti...

"Öleceksin! Öleceksin!"

... ve diğer yandan aşağı kaydı.

Kenobi Peygamber'in başa geçme töreni hazırlıkları şafaktan saatler önce başladı. İlk olarak —kadim geleneklere uymayan bir şekilde— Diyakoz Cusp ile bazı meslektaşları tapınağı dikkatle taradı. Tuzak ipleri arandı, bir yerlere gizlenmiş okçular var mı diye köşe bucak araştırıldı. Meslektaşlarının aksine, Diyakoz Cusp'ın kafası çalışırdı. Kasabaya birkaç manga göndererek olağan şüphelileri topladı. Gizisyon her zaman birkaç şüpheliyi serbest bırakma taraftarıydı. O zaman, lazım olduklarında onları nerede bulacağınızı bilirdiniz.

Bunun ardından bir düzine alt düzey rahip mekânı arındırmak için geldiler ve ifritleri, cinleri, şeytanları kovdular. Diyakoz Cusp onları yorum yapmadan izledi. Doğaüstü varlıklarla hiç kişisel işi olmamıştı, ama iyi nişanlanmış bir okun onu hiç beklemeyen bir mideye neler yapabileceğini biliyordu.

Biri göğüs kafesine tıkladı. Diyakoz Cusp, düşünce zincirine aniden gerçek hayatın dahil olması üzerine nefesini tuttu ve istemsizce hançerine uzandı.

"Ah," dedi.

Lu-Tze başını salladı, gülümsedi ve süpürgesiyle, Diyakoz Cusp'ın, süpürmek istediği yerde dikildiğini gösterdi.

"Selam, seni korkunç küçük ödleğ aptal," dedi Diyakoz Cusp.

Baş sallama, gülümseme.

"Tek bir lanet kelime bile edemiyorsun, değil mi?" dedi Diyakoz Cusp.

Gülümseme, gülümseme.

"Ahmak."

Gülümseme. Gülümseme. İzleme.

Urn geriledi.

"Şimdi," dedi, "her şeyi anladığından emin misin?"

"Kolay," dedi, Kaplumbağa'nın eyerinde oturmakta olan Simony.

"Baştan anlat," dedi Urn.

"Ateş-kutusunu-yakarız," dedi Simony. "Sonra-kırmızı-iğne-XXVI-işaretine-geldiğinde, pirinç-musluğu-çeviririz; bronz-düdük-çaldığında, büyük-kolu-çekerek yön değiştiririz."

"Doğru," dedi Urn. Ama hâlâ kuşkulu görünüyordu. "Bu hassas bir makine," dedi.

"Ben de profesyonel askerim," dedi Simony. "Batıl inançlı bir köylü değil."

"İyi, iyi. Eh... eğer gerçekten eminsen..."

Hareketli Kaplumbağa'ya son birkaç ayrıntı eklemişlerdi. Kabuğunun kenarları testere dişliydi ve tekerleklerinde çiviler vardı. Ve, elbette, atık buhar borusu... atık buhar borusundan o kadar emin değildi...

"Bu yalnızca bir araç," dedi Simony. "Sorun oluşturmuyor."

"O zaman bize bir saat ver. Biz kapıları açana kadar Tapınak'a ancak gelirsin."

"Tamam. Anlaşıldı. Gidin madem. Çavuş Fergmen yolu biliyor."

Urn buhar borusuna baktı ve dudağını ısırды. Düşman üzerinde ne etkisi olacağını bilmiyorum, diye düşündü, ama benim ödümü patlatıyor.

Brutha uyandı, ya da en azından uyumaya çalışmaktan vazgeçti. Lu-Tze gitmişti. Muhtemelen bir yerleri süpürüyordu.

Çömez kısmının boş koridorlarında gezindi. Yeni Kenobi'nin taç giymesine daha saatler vardı. İlk önce düzinelerce tören yapılması gerekiyordu. Önemli herkes Mekânda ve çevre meydanlarda olacaktı, önemsiz daha fazla insan da öyle. Sestinalar boştu, sonsuz dualar edilmemişti. Sessiz bekleyen on binlerce insanın arka plandaki muazzam, tarif edilemez kükremesi olmasa, Kale ölü sanılabilirdi. Güneş ışık kuyularından aşağı süzülüyordu.

Brutha hayatı boyunca bu kadar yalnız hissetmemiştir. Bununla karşılaştırıldığında yaban çok daha eğlenceliydi. Dün gece... dün gece, Lu-Tze'nin yanındayken her şey netleşmişti. Dün gece, o anda, oracıkta Vorbis'le yüzleşebilecek bir ruh hali içindeydi. Dün gece bir fırsat yakalamış gibiydi. Dün gece her şey mümkündü. Dün gecelerin sorunu buydu. Ardından her zaman bu sabahlar gelirdi.

Mutfak katına indi, sonra dış dünyaya çıktı. Çevrede et, ekme ve tuzdan oluşan tören yemeğini hazırlayan bir iki aşçı vardı, ama ona aldırmadılar.

Brutha mezbahalardan birinin dışında oturdu. Burada bir yerlerde bir arka kapı olduğunu biliyordu. Muhtemelen, dışarı çıksa, bugün onu kimse durdurmazdı. Bugün onlar, içeri girmeye çalışan, istenmeyen kişiler arıyor olacaktı.

Yürüyüp gidebilirdi. Yaban, açlık ve susuzluk dışında, oldukça güzel gelmişti. Deliliği ve mantarları ile, St Ungulant hayatını kusursuz kurmuş görünüyordu. Kendinize belli etmediğiniz ve iyi iş çıkardığınız sürece, kendinizi kandırmanız sorun değildi. Çölde hayat

çok daha basitti.

Ama kapıda düzinelerce nöbetçi vardı. Hiç sevimli görünmüyorlardı. Brutha köşedeki taburesine geri döndü ve bakışlarını kasvetle yere dikti.

Eğer Om yaşıyorsa, kuşkusuz bir işaret gönderebilirdi, değil mi?

Brutha'nın sandaletleri yerden bir iki santim kalktı ve kenara kaydı. Brutha deliğe bakakaldı.

Başlıklı bir baş belirdi, bakışlarına karşılık verdi ve tekrar gözden kayboldu. Yeraltında fısıldaşmalar oldu. Baş yeniden belirdi ve ardından bir beden çıktı. Kendini döşeme taşlarının üzerine çekti. Başlık geriye çekildi. Adam bir sırrı paylaşıcısına Brutha'ya sırttı, parmağını dudaklarına götürdü ve sonra, hiçbir uyarı vermeden, onun üzerine atıldı.

Brutha yerde yuvarlandı ve metal parıltısını görünce ellerini çılgınca kaldırdı. Pis bir el ağzına kapandı. Bıçağın çeliği, ışığa karşı çarpıcı ve son derece kesin bir silüet çizdi...

"Hayır!"

"Neden? İlk yapacağımız şeyin tüm rahipleri öldürmek olduğunu söylemiştik!"

"O rahibi değil!"

Brutha gözlerini yana çevirmeye cesaret etti. Delikten çıkan ikinci şeklin üzerinde de pis bir cüppe olmasına rağmen, fırçaya benzeyen o saçları tanımamak imkânsızdı.

"Urn?" demeye çalıştı.

"Kes sesini," dedi diğer adam bıçağı boğazına bastırarak.

"Brutha?" dedi Urn. "Yaşıyor musun?"

Brutha, bu noktada yorum yapmak için çok erken olduğunu anlatacağını umduğu bir şekilde gözlerini onu tutsak alan adamdan Urn'e çevirdi.

"Brutha iyidir," dedi Urn.

"İyi mi? O bir rahip!"

"Ama bizim tarafımızda. Değil mi Brutha?"

Brutha başını sallamaya çalıştı ve, Ben herkesin tarafındayım, diye düşündü. Bir kere de biri benim tarafımda olsa güzel olurdu.

Adam elini Brutha'nın ağzından çekti, ama bıçağı kıpırdatmadı. Brutha'nın normalde ihtiyatla ilerleyen düşünce süreçleri cıva gibi akıyordu.

"Kaplumbağa Hareket Ediyor?" diye tahmin yürüttü.

Bıçak, aşikar bir gönülsüzlükle geri çekildi.

"Ona güvenmiyorum," dedi adam. "En azından deliğe tıkmalıydık onu."

"Brutha bizden biri," dedi Urn.

"Bu doğru. Bu doğru," dedi Brutha. "Siz hangilersiniz?"

Urn yaklaştı.

"Hafızan nasıl?"

"Ne yazık ki, iyi."

"Güzel. Güzel. Ah. Beladan uzak durmak iyi olurdu, anladın mı... bir şeyler olması ihtimaline karşı. Kaplumbağa'yı unutma, Eh, elbette unutmazsın."

"Ne tür şeyler?"

Urn onun omzunu okşayarak, Brutha'nın bir anlığına Vorbis'i hatırlamasına sebep oldu. Bir başka insanın kafasının içine dokunmayı asla başaramayan Vorbis, fiziksel temas konusunda çok iyiydi.

"Neler olduğunu bilmemen en iyisi," dedi Urn.

"Ama neler olduğunu bilmiyorum," dedi Brutha.

"Güzel. İşte böyle."

İriyarı adam bıçağıyla kayalığa giden tünelleri gösterdi.

"Gidiyor muyuz, gitmiyor muyuz?" diye sordu.

Urn onun peşinden koştu ve sonra bir anlığına durup döndü.

"Dikkatli ol," dedi. "Kafanın içindekilere ihtiyacımız var."

Brutha onların uzaklaşmasını izledi.

"Benim de öyle," diye mırıldandı.

Sonra yine yalnız kaldı.

Bunun üzerine şöyle düşündü: Dur bir dakika. Yalnız kalmam gerekmiyor. Ben bir piskoposum. En azından izleyebilirim. Om gitti ve yakında dünya sona erecek, bu yüzden en azından nasıl olduğunu izlerim.

Brutha Mekân'a doğru yola çıktı.

Piskoposlar, tıpkı satrançtaki filler gibi, çapraz giderdi. Bu yüzden sık sık şahların onları hiç beklemediği yerlerde belirirlerdi.

"Seni kahrolası ahmak! O tarafa gitme!"

Güneş şimdi epey yükselmişti. Aslında, Didactylos'un ışığın hızı konusundaki teorileri doğruysa, muhtemelen batıyordu, ama görecelilik meselelerinde, gözlemcinin bakış açısı çok önemlidir ve Om'un bakış açısına göre, güneş alev alev, turuncu bir gökyüzünde, altın bir toptu.

Kendini bir yamaca daha çekti ve gözü bulanarak uzaktaki Kale'ye baktı. Zihin gözüyle, bütün küçük tanrıların alaylı seslerini duyabiliyordu.

Onlar başarısız olmuş bir tanrıdan hoşlanmazlardı. Hem de hiç hoşlanmazlardı. Bu hepsini hayal kırıklığına uğratmak demektir. Onlara ölümlülük kavramını hatırlatırdı. Om, çölün kuş uçmaz kervan geçmez derinliklerine itilecekti. Sonsuza dek. Dünyanın sonuna kadar.

Kabuğunun içinde ürperdi.

Urn ve Fergmen Kale tünellerinde, azıcık ilgi gösterilse birkaç saniye içinde ayrıntılı ve ok kadar keskin dikkatleri üzerlerine çekecek cinsten kayıtsız bir yürüyüşle, kayıtsızca yürüyorlardı. Neyse ki, çevredeki insanlar hayati öneme sahip işlere dalmışlardı. Ayrıca, muhafızlara uzun uzun bakmak da iyi bir fikir değildi, çünkü onlar da size uzun uzun bakabilirlerdi.

Simony, Urn'e bunu kabul ettiğini söylemişti. Ama Urn bunu onayladığını hatırlamıyordu. Çavuş, Kale'ye girmenin bir yolunu biliyordu, ki bu mantıklı bir şeydi. Ve Urn hidrolikten anlıyordu. Güzel. Şimdi, alet kemeri tıngırdayarak, bu kuru tünellerde yürüyordu. Aralarında mantıksal bir bağlantı vardı, ama o bağlantıyı bir başkası yapmıştı.

Fergmen bir köşeyi döndü ve yerden tavana kadar uzanan geniş bir ızgaranın önünde durdu. Izgara çok paslıydı. Eskiden bir kapı olabilirdi —paslanarak taşa yapışmış menteşeleri andıran şeyler vardı. Urn parmaklıkların arasından baktı. Ötede, loşluğun içinde, borular vardı.

"Evreka," dedi.

"Banyo mu yapacaksın?" dedi Fergmen.

"Sen nöbet tut, yeter."

Urn kemerinden kısa bir levye seçti ve ızgara ile taşın arasına soktu. Bana otuz santimlik iyi bir çelik ve bir duvar verin ki... ayağımı... dayayayım —ızgara gıcırdayarak öne büküldü ve sonra kurşuni bir sesle yerinden çıktı— ve dünyayı değiştireyim.

Uzun, karanlık, rutubetli bir odaya adım attı ve hayranlıkla ıslık çaldı.

Kaç zamandır —eh, o demir menteşelerin pasa dönüşüp ufalanmaya başlamasına yetecek kadar zamandır— kimse bakım yapmamıştı, ama her şey hâlâ çalışıyordu, öyle mi?

Kendi boyundan büyük kurşun ve demir kovalara, insan büyüklüğündeki dolaşık borulara baktı.

Tanrı'nın nefesi buydu.

Muhtemelen bunun nasıl çalıştığını bilen son adam seneler önce —ya da bu düzenek kurulur kurulmaz— işkenceyle öldürülmüştü. Yaratıcıyı öldürmek, geleneksel bir patent koruma yöntemi idi.

Kollar vardı ve orada, kayalık zemindeki çukurların üzerinde, iki dizi karşı ağırlık asılıydı. Muhtemelen dengeyi o ya da bu yöne değiştirmek için birkaç yüz litre su yeterli oluyordu. Elbette, suyun pompalarla...

"Çavuş?"

Fergmen kapının arkasından uzanıp baktı. Fırtınaya tutulmuş bir ateist kadar sinirli görünüyordu.

"Ne?"

Urn işaret etti.

"Orada, duvardan geçen büyük bir kuyu var, gördün mü? Dişli zincirinin dibinde?"

"Neyin?"

"Büyük, çukurluğu tekerlekler?"

"Ah. Evet."

"Kuyu nereye gidiyor?"

"Bilmiyorum. Oradan geçince büyük Islah Değirmeni var."

Ah.

Tanrı'nın nefesi nihayetinde insanların teriydi. Didactylos'un şakayı takdir edeceğini düşündü Urn.

Hep orada olan, ama ancak şimdi dikkatini çekebilmiş bir sesi fark etti. Tenekemsi, hafif ve yankılıydı, ama insan seslerinden oluşuyordu. Borulardan geliyordu.

Yüzündeki ifadeye bakılırsa, çavuş da sesi duymuştu. Urn kulağını metale dayadı. Sözcükleri seçmek imkânsızdı, ama genel dinsel ritim yeterince tanıdıktı.

"Yalnızca Tapınak'ta süren ayın," dedi. "Muhtemelen kapılardan yankılanıyor ve sesler borular aracılığıyla aşağıya taşınıyor."

Fergmen rahatlamış görünmüyordu.

"Tanrılar hiçbir şekilde işe karışmıyor," diye tercüme etti Urn. Dikkatini yine borulara çevirdi.

"İlke basit," dedi Urn, Fergmen'den çok kendine. "Su, ağırlıkların üzerindeki rezervuarlara dökülerek dengeyi bozar. Duvardaki kuyuda bir ağırlık seti iner ve diğeri kalkar. Kapının ağırlığı önemli değildir. Dipteki ağırlık kalkarken, şuradaki kovalar suyu dışarı döker. Muhtemelen oldukça kolay bir hareket. Hareketin her iki ucundaki denge de kusursuz olmalı. Çok güzel düşünülmüş."

Fergmen'in yüzündeki ifadeyi gördü.

"Su girip çıkıyor ve kapılar açılıyor," diye tercüme etti. "Bu yüzden tek yapmamız gereken beklemek... işaret ne olacak demişti?"

"Ana kapıdan geçtiklerinde boru çalacaklar," dedi Fergmen işe yaradığı için memnun bir halde.

"Tamam." Urn yukarıdaki ağırlıkları ve rezervuarları inceledi. Bronz borulardan pas damlıyordu.

"Ama belki de ne yaptığımızı bilip bilmediğimizi kontrol etmeliyiz," dedi. "Muhtemelen kapıların harekete geçmesi bir iki dakika alıyordur." Cüppesinin altını karıştırdı ve Fergmen'e bir işkence aletiymiş gibi görünen bir şey çıkardı. Urn bunu hissetmiş olmalıydı, çünkü yavaşça, nazikçe, "Bu bir a-yar-la-na-bi-lir so-mun a-nah-ta-rı," dedi.

"Öyle mi?"

"Somunları çevirmek için."

Fergmen perişan halde başını salladı.

"Öyle mi?" dedi.

"Ve bu şişede de yağ var."

"Ah, güzel."

"Beni yukarı kaldırır mısın? Kapaktaki bağlantıyı sökmek biraz zaman alacak, bu yüzden işe koyulsak iyi olur." Yukarıdaki tören sürerken Urn kendini eski makineye doğru çekti.

Kendi Elini Kesen Dhblah yeni peygamberleri destekliyordu. Kendisine, izleyici kalabalıklarına dini heykeller, indirimli ikonalar, şişte kokuşmuş tatlılar, mayalanmış hurmalar ve çürümüş zeytinler satma ayrıcalığı verilecekse, dünyanın sonunu bile desteklerdi.

Sonuç olarak, onun ifadesi buydu. Hiçbir zaman Brutha Peygamber'in Kitabı diye bir şey olmamıştı, ama girişimci bir yazman, daha sonra Yenilenme diye adlandırılacak dönemde bazı notlar toparlamış ve Dhblah da şunları söylemişti:

"I. Ben tam Ossory heykelinin yanında duruyordum, tamam mı, Brutha'nın yanı başımda olduğunu fark ettim. Piskopos olduğu için ve piskoposları itip kakarsan sana kötü şeyler yaptıkları için, herkes ondan uzak duruyordu.

"II. Ona dedim ki, selam Ekselansları, ve ona neredeyse beleşe yoğurt önerdim.

"III. Hayır, diye karşılık verdi.

"IV. Dedim ki, bu çok sağlıklı, bu canlı yoğurt.

"V. Dedi ki, evet, görebiliyorum.

"VI. Kapılara bakıyordu. Bu, üçüncü gong civarıydı, tamam mı, bu yüzden daha

saatlerce bekleyeceğimizi biliyorduk. Biraz morali bozuk gibiydi, daha yoğurdu yememişti bile, itiraf etmeliyim ki, sıcaktan falan yoğurt biraz tuhaftı. Demek istediğim, her zamankinden daha canlıydı. Yani, kabından çıkıp kaçmasın diye devamlı kaşıkla vurmam... tamam. Yalnızca yoğurt meselesini anlatıyordum. Tamam, dedim. Yani, biraz renklendirmek istersin, değil mi? İnsanlar biraz rengi sever. Bu yeşildi.

"VII. Oracıkta durmuş, bakıyordu. Ben de dedim ki, bir sorun mu var Haşmetmeapları? Bunun üzerine, onu duyamıyorum, deme lütfunda bulundu. Dedim ki, neye atıfta bulunuyorsunuz? Dedi ki, burada olsaydı, bana bir işaret gönderirdi.

"VIII. Bu noktada kaçtığım söylentisi doğru değil. Yalnızca kalabalığın baskısı yüzündendi. Asla Gizisyon'un dostu olmamışımdır. Onlara yiyecek satmış olabilirim, ama her zaman fiyatı fazla söyledim.

"IX. Her neyse, sonra kalabalığı kontrol eden muhafız sırasını itip geçti, kapıların tam önünde durdu; muhafızlar piskoposlar hakkında ne yapabileceklerinden emin değildiler ve ben onun, seni çölde taşıdım, hayatım boyunca inandım, bana bu tek şeyi ver, gibi bir şey söylediğini duydum.

"X. En azından öyle bir şey. Biraz yoğurda ne dersin? Şişte."

Om dalları ağzıyla yakalayarak, boyun kasları sayesinde kendini sarmaşık kaplı duvarda yukarı çekti ve duvarın üzerine çıktı. Sonra diğer taraftan düştü. Kale her zamanki kadar uzaktı.

Brutha'nın zihni Om'un duyuları için bir işaret ateşi kadar parlaktı. Tanrılarla zaman geçiren herkeste bir parça delilik vardır ve oğlanı şimdi o güdülüyordu.

"Çok erken!" diye bağırdı Om. "Takipçilere ihtiyacın var! Yalnızca sen olmaz! Kendi başına yapamazsın! İlk önce müritler bulman lazım!"

Simony dönüp, Kaplumbağa'ya boylu boyunca baktı. Kaygılı görünen otuz adam, kabuğun altında çömelmişti.

Bir onbaşı selam verdi.

"İğne burada Çavuş."

Pirinç düdük öttü.

Simony dümen halatlarını ellerine aldı. Savaş dediğin böyle olur, diye düşündü. Belirsizlik yok. Bunun gibi birkaç Kaplumbağa daha olsa, kimsenin bir daha savaşıması gerekmez.

"Kenara çekilin," dedi.

Büyük kolu sertçe çekti.

Kırılgan metal elinde kaldı.

Herhangi birine yeterince uzun bir levye ver, dünyayı değiştirsin. Sorun, levyelerin güvenilmezliğidir.

Tapınak'ın gizli borularının derinliklerinde, Urn somun anahtarı ile bronz bir boruyu sıkıca tuttu ve bir somunu ihtiyatla çevirdi. Somun direndi. Urn pozisyon değiştirdi ve homurdanarak biraz daha zorladı.

Boru hüzünlü bir metal sesiyle düdü... ve kırıldı...

Su fişkirarak Urn'ün yüzüne çarptı. Urn aleti düşürdü ve akıntıyı eliyle kesmeye çalıştı, ama su elinin çevresinden fişkırdı ve çağıldayarak kanaldan aşağı, ağırlıklardan birine doğru aktı.

"Durdur şunu! Durdur şunu!" diye bağırdı.

"Neyi?" dedi Fergmen birkaç metre aşağıdan.

"Suyu durdur!"

"Nasıl?"

"Boru kırıldı!"

"Bunu istediğimizi sanıyordum?"

"Henüz değil!"

"Bağırmayı bırak, bayım! Çevrede muhafızlar var!"

Urn suyun bir süre akmasına izin vererek güçlkle cüppesini çıkardı ve sonra ıslak kumaşı boruya tıktı. Kumaş kuvvetle geri fırladı, kurşun bacaya çarparak aşağı düştü ve ağırlıklara giden boruyu tıkadı. Su arkasına toplandı ve sonra yere döküldü.

Urn ağırlığa baktı. Hareket etmeye başlamamıştı. Hafifçe gevşedi. Şimdi, ağırlığın düşmesini sağlayacak kadar su kalmışsa...

"Siz ikiniz... kıpırdamayın."

Urn beyni uyuşmuş bir şekilde başını çevirdi.

Kırık kapıda siyah cüppeli iriyarı bir adam duruyordu. Arkasında dikilen muhafız elindeki kılıcı manidar bir şekilde tutuyordu.

"Siz kimsiniz? Neden buradasınız?"

Urn bir anlığına duraksadı.

Somun anahtarı ile işaret etti.

"Eh, sorun yatak, di mi?" dedi. "Yatağın çevresinde feci sızıntı olur. Dağılmadığına şaşmak lazım."

Adam odaya girdi. Bir anlığına kararsızca Urn'e dik dik baktı ve sonra dikkatini içinden su fişkıran boruya çevirdi. Sonra tekrar Urn'e çevirdi.

"Ama sen..." diye başladı.

Fergmen kırık bir boru parçasıyla muhafıza hızla vurunca döndü. Geri döndüğündeyse Urn'ün somun anahtarı karnına indi. Urn güçlü değildi, ama bu uzun bir somun anahtarıydı ve işin geri kalanını da iyi bilinen kaldıraç prensibi halletti. Adam iki büklüm oldu, sonra geri geri giderek ağırlıklardan birinin üzerine çöktü.

Sonraki olaylar donmuş bir an içinde oldu. Diyakoz Cusp destek için ağırlığı yakaladı. Onun cüssesi suyun ağırlığına eklenince, ağırlık yavaşça alçaldı. Diyakoz Cusp daha yukarıya tutundu. Ağırlık daha da alçaldı ve çukurun ağzının altına indi. Adam yine dengesini korumaya çalıştı, ama bu sefer eli havayı yakaladı ve adam düşmekte olan ağırlığın üzerine indi.

Ağırlık loşlukta kaybolurken Urn adamın ona bakan yüzünü gördü.

Bir kaldıraçla dünyayı değiştirebilirdi. Kesinlikle Diyakoz Cusp'ın dünyasını değiştirmişti. Onun varlığına bir son vermişti.

Fergmen elindeki boruyu kaldırmış, muhafızın tepesinde dikiliyordu.

"Bunu tanıyorum," dedi. "Şimdi bir tane..."

"Onu boş ver!"

"Ama..."

Başlarının üzerinde, bağlantılar tangırdarak harekete geçti. Bronza sürtünen bronzun uzak gıcirtısı geliyordu.

"Buradan çıkalım," dedi Urn. "Tanrılar bilir yukarıda neler oluyordur."

Yerinden kıpırdamayan Hareketli Kaplumbağa'nın kabuğuna yumruklar iniyordu.

"Kahretsin! Kahretsin! Kahretsin!" diye bağırdı Simony yine yumruklayarak. "Hareket et! Sana hareket etmeni emrediyorum! Basit Ephebece anlıyor musun? Hareket et!"

Kıpırtısız makine buharlar sızdırarak oracıkta oturdu.

Om kendini küçük bir tepenin yamacından yukarı çekti. Demek iş bu noktaya gelmişti. Artık Kale'ye girmenin tek bir yolu kalmıştı.

Milyonda bir şansı vardı, tabii şanslıysa.

Brutha dev kapıların önünde duruyordu. Kalabalığın ve mırıldanan muhafızların farkında bile değildi. Gizisyon herkesi tutuklayabilirdi, ama muhafızlar bir başpiskoposu, özellikle de Peygamber'in yeni terfi ettirdiği bir başpiskoposu tutuklarsa başlarına ne

geleceğinden emin değildiler.

Tek bir işaret, diye düşündü Brutha kafasının içindeki yalnızlıkta.

Kapılar titredi ve yavaşça dışarıya doğru açıldı.

Brutha öne çıktı. Artık bilinci tam olarak yerinde değildi, normal insanların anladığı şekliyle, tutarlı bir biçimde değil. Yalnızca bir parçası kendi zihninin durumuna bakabiliyor ve şöyle düşünüyordu: Belki de Büyük Peygamberler devamlı böyle hissediyordur.

Tapındaki binlerce kişi şaşkınlık içinde çevrelerine bakınıyordu. Alt düzey Iamlardan oluşan korolar ilahilere ara verdi. Brutha önünde beliren boşlukta yürüdü. Aniden şaşalayan kalabalıkta amacı olan bir tek oydu.

Vorbis tapınağın ortasında, kubbenin altında duruyordu. Muhafızlar Brutha'ya doğru koştururken, Vorbis nazik, ama çok kesin bir hareketle elini kaldırdı.

Şimdi Brutha manzarayı görebiliyordu. Ossory'nin asası, Abbys'in pelerini ve Cena'nın sandaletleri vardı. Kubbeyi, ilk dört peygamberin devasa heykelleri destekliyordu. Onları hiç görmemişti. Çocukluğundan beri her gün onlarla ilgili hikâyeler dinlemişti.

Peki şimdi ne anlamları vardı? Hiçbir anlamları yoktu. Eğer Vorbis, Peygamber'se, hiçbir şeyin anlamı yoktu. Kenobi kendi kafasının içindeki boşlukta, kendi düşüncelerinden başka hiçbir şey duymayan bir adamsa, hiçbir şeyin anlamı yoktu.

Vorbis'in jestinin yalnızca muhafızları durdurmakla kalmadığının farkındaydı. Tapınak da sessizliğe gömülmüştü. Muhafızlar bir çit gibi Brutha'yı kuşatmışlardı. Vorbis kendi jestinin yarattığı sessizliğe konuştu.

"Ah. Brutha'm. Seni boşuna aramışız. Artık buradasın..."

Brutha birkaç metre uzakta durdu. O an... ne ânı olduğunu bilmiyordu... onu kapılardan geçmeye zorlayan an akıp gitmişti.

Şimdi yalnızca Vorbis vardı.

Gülümsüyordu.

Brutha'nın hâlâ düşünebilen parçası şöyle düşünüyordu: Söyleyebileceğin hiçbir şey yok. Kimse dinlemez. Kimsenin umurunda değil. İnsanlara Ephebe, Murduck Birader ve çöl hakkında ne söylediğinin önemi yok. Asıl hakikat olmayacak bu.

Asıl hakikat. İçinde Vorbis varken dünya böyle bir yerdi.

"Bir sorun mu var?" dedi Vorbis. "Söylemek istediğin bir şey mi var?"

Kapkara gözler, tıpkı iki çukur gibi, dünyayı dolduruyordu.

Brutha'nın zihni pes etti ve vücudu kontrolü ele geçirdi. Elini arkaya attı ve aniden öne atılan muhafızları fark etmeden kaldırdı.

Vorbis'in yanağını çevirdiğini ve gülümsediğini gördü.

Brutha durup elini indirdi.

"Hayır. Yapmayacağım," dedi.

Sonra, ilk ve tek defa, Vorbis'in gerçekten öfkelenmiş olduğunu gördü. Önceden, diyakozun

kızdığı zamanlar olmuştu, ama o yalnızca beynin yönettiği, gerektiği zaman açılıp kapanan bir şeydi. Bu başka bir şeydi, kontrolsüz bir şey. Ve adamın yüzünden yalnızca bir anlığına geçti.

Muhafızların elleri Brutha'nın üzerine kapanırken, Vorbis öne çıkıp onun omzunu okşadı. Bir anlığına Brutha'nın gözünün içine baktı ve sonra usulca konuştu.

"Onu ölümüne dövün ve kalanı da yakın."

Bir Iam konuşacak oldu, ama Vorbis'in yüzündeki ifadeyi görünce vazgeçti.

"Hemen yapın."

Sessiz bir dünya. Burada, tüylerin arasından geçen rüzgarın sesi dışında hiç ses yok.

Buradan bakınca dünya yuvarlak ve denizin oluşturduğu bir şeritle kuşatılmış. Ufuktan ufka her şey görülebiliyor ve güneş daha yakın.

Ama, aşağı baktığınızda, şekiller aradığınızda...

... yabancığın kenarındaki tarlaların arasında...

... küçük bir tepenin üzerinde...

... saçmalık derecesinde açıkta olan, minik, hareketli bir kubbe...

Tüylerin arasında esen rüzgarın sesinden başka bir ses yokken kartal kanatlarını katlar ve ok gibi düşer, dünya kartalın odaklandığı hareketli küçük şeklin çevresinde fırl fırl döner.

Daha yakına ve...

... pençeleri uzat...

... yakala...

... ve yüksel...

Brutha gözlerini açtı.

Sırtı yalnızca ızdırap veriyordu. Acı duygusunu dışlamayı uzun zaman önce öğrenmişti.

Ama bir yüzeyin üzerinde kolları ve bacakları göremediği bir şeye zincirlenmiş, sırtüstü yatıyordu. Gökyüzü yukarıdaydı. Bir yanında tapınağın yüksek ön cephesi vardı.

Başını biraz çevirdiği zaman sessiz kalabalığı görebiliyordu. Ve demir kaplumbağanın kahverengi metalini. Duman kokusu alabiliyordu.

Biri elindeki kelepçeleri sıkıştırıyordu. Brutha engizisyoncuya baktı. Ne demesi gerekiyordu? Ah, evet.

"Kaplumbağa Hareket Ediyor?" diye mırıldandı.

Adam içini çekti.

"Bu kaplumbağa hareket etmiyor ahbab," dedi.

Kartal aşağı bıraktığında kabuğun kırılacağı yüksekliğe ulaşmaya çalışırken dünya Om'un altında dönüyordu. Ve zihni, kaplumbağanın yerden yüksekte olmaktan kaynaklanan varoluşsal dehşeti tarafından kuşatılmıştı. Ve ölüme bu kadar yakinken Brutha'nın parlak, berrak düşünceleri...

Sırtüstü yatıyorum ve gittikçe ısınıyorum, öleceğim...

Dikkatli ol, dikkatli ol. Odaklan, odaklan. Bir an sonra bırakacak...

Om uzun, sıska boynunu uzatıp hemen üzerindeki bedene baktı, doğru nokta olduğunu umduğu bir yer seçti, gagasını pençelerin arasındaki kahverengi tüylere daldırdı ve kavradı.

Kartal gözlerini kırıştırdı. Tarih boyunca hiçbir kaplumbağa bir kartala bunu yapmamıştı.

Om'un düşünceleri zihninin küçük, gümüşsü dünyasına girdi:

"Şimdi, birbirimizi incitmek istemeyiz, değil mi?"

Kartal yine gözlerini kırıştırdı.

Kartallar hiçbir zaman, kayaların üzerine bıraktığınız bir kaplumbağanın parçalanacağını bilmek için gerekenin ötesinde, hayal gücü ya da önceden düşünme yeteneği geliştirmemişti. Ama kafasının içinde, hassas bir yerinizi sıkıca kavramış olan ağır bir kaplumbağayı bırakırsanız ne olacağı hakkında bir resim oluşmaya başlamıştı.

Gözleri sulandı.

Zihnine bir başka düşünce girdi.

"Şimdi. Eğer, ah, huyuma gidersen, ben de senin... huyuna giderim. Anladın mı? Bu önemli. Yapmanı istediğim şey şu..."

Kartal kızgın kayalardan yükselen sıcak hava dalgaları üzerinde yükseldi ve uzakta parıldayan Kale'ye yöneldi.

Bunu daha önce hiçbir kaplumbağa yapmamıştı. Koca evrende, hiçbir kaplumbağa. Ama daha önce hiçbir kaplumbağa tanrı olmamıştı ve Gizisyon'un yazılı olmayan düsturunu bilmiyordu: Cuius testiculos habes, habeas cardia et cerebellum.

Tüm dikkatlerini kavramışsan, yürekleri ve zihinleri de ardından gelir.

Urn, peşinde Fergmen'le, kalabalığı yarararak ilerliyordu. İç savaşın en iyi ve en kötü tarafı buydu, en azından başlangıçta... herkes aynı üniformayı giyiyordu. Farklı renkten olan ya da en azından tuhaf bir aksanla konuşan düşmanlar seçtiğinizde, iş daha kolay olurdu.

Onlara 'çekik göz' falan diyebilirdiniz. Bu her şeyi daha kolay kılarıdı.

Hey, diye düşündü Urn. Bu neredeyse Felsefe. Yazık, kimseye anlatabilecek kadar yaşamayacağım.

Büyük kapı kanatları aralıktı. Kalabalık sessiz ve çok dikkatliydi. Görmek için başını uzatarak ileriye baktı ve sonra başını kaldırıp yanındaki askere baktı.

Simony'ydi bu.

"Sanmıştı ki..."

"Çalışmadı," dedi Simony acı acı.

"Sen?.."

"Her şeyi yaptık! Bir şey kırıldı!"

"Burada yaptıkları çelik yüzünden olmalı," dedi Urn. "Bağlantıyı tuttur..."

"Artık fark etmez," dedi Simony.

Sesindeki ifadesizlik, Urn'ün kalabalığın baktığı yere bakmasına sebep oldu.

Orada bir başka demir kaplumbağa —doğru düzgün bir kaplumbağa modeli— vardı.

Bir tür açık metal kafesin üzerine oturtulmuştu ve iki engizisyoncu kafesin içinde ateş yakmaktaydı. Ve kaplumbağanın sırtında, zincire vurulmuş...

"O kim?"

"Brutha."

"Ne?"

"Neler olduğunu bilmiyorum. Vorbis'e vurmuş ya da vurmamış. Öyle bir şey. Her durumda, onu kızdırmış. Vorbis töreni oracıkta, o anda durdurmuş."

Urn diyakoza baktı. Henüz Kenobi olmadığından, taç giymemişti. Kapıda kararsızca dikilen Iamlar ve piskoposlar arasında, kel kafası sabah ışığında parlıyordu.

"Hadi, madem," dedi Urn.

"Hadi ne?"

"Koşarak basamakları tırmanıp onu kurtarabiliriz!"

"Onların sayısı bizden fazla," dedi Simony.

"Eh, hep öyle değil miydi? Sırf Brutha'yı ele geçirdikleri için sihirli bir biçimde sayıları bizimkinden fazla olmadı, değil mi?"

Simony onun kolunu yakaladı.

"Mantıklı düşün, tamam mı?" dedi. "Sen bir filozofsun, değil mi? Kalabalığa bak!"

Urn kalabalığa baktı.

"Ee?"

"Bundan hoşlanmadılar." Simony döndü. "Bak, Brutha yine de ölecek. Ama bu şekilde, bir anlamı olacak. İnsanlar evrenin şeklini falan anlamıyor, gerçekten anlamıyor, ama Vorbis'in bir adama neler yaptığını hatırlayacaklar. Öyle değil mi? Brutha'nın ölümünü insanlar için bir simgeye dönüştürebiliriz, anlamıyor musun?"

Urn Brutha'nın uzak şekline baktı. Belindeki peştamal dışında çıplaktı.

"Bir simge mi?" dedi. Boğazı kurumuştu.

"Öyle olmalı."

Didactylos'un dünyanın tuhaf bir yer olduğunu söylediğini hatırladı. Ve, diye düşündü dalgın dalgın, gerçekten de öyleydi. Burada birileri birini kızartarak öldürmek üzereydi, ama saygınlığını korumak için peştamalıni üzerinde bırakmışlardı. Gülmek zorundaydınız. Yoksa delirirdiniz.

"Biliyor musun," dedi Simony'ye dönerek, "şimdi Vorbis'in kötü biri olduğunu biliyorum. O şehrimi yaktı. Eh, bunu bazen Tsortlular da yapıyor ve biz de onlarınkini yakıyoruz. Bu yalnızca savaş. Hepsi tarihin bir parçası. O yalan söylüyor, hile yapıyor, güç peşinde koşuyor ve bunu başka bir sürü insan da yapıyor. Ama neyin özel olduğunu biliyor musun? Ne olduğunu biliyor musun?"

"Elbette," dedi Simony. "Onun insanlara yaptığı..."

"Onun sana yaptığı."

"Ne?"

"İnsanları kendisinin kopyası haline getiriyor."

Simony'nin kavrayışı mengene gibiydi. "Benim onun gibi olduğumu mu söylüyorsun?"

"Bir seferinde onu biçeceğini söylemiştin," dedi Urn. "Şimdi de onun gibi düşünüyorsun..."

"O zaman, onların üzerine atlıyor muyuz?" dedi Simony. "Eminim... aşağı yukarı dört yüz kişi bizim tarafımızdadır. Ben işareti veriyorum ve birkaç yüzümüz onların binlercesine saldırıyor, tamam mı? Ve Brutha yine de ölüyor ve biz de ölüyoruz. Bu ne fark yaratacak?"

Urn'ün yüzü dehşetten grileşmişti.

"Bilmediğini mi söylemeye çalışıyorsun?" dedi. Kalabalıktan birkaç kişi merakla ona baktı.

"Bilmiyor musun?"

Gökyüzü maviydi. Güneş henüz Omnia'nın normal bakır çanağına dönüşecek kadar yükselmemişti.

Brutha başını yine güneşe doğru çevirdi. Şimdi ufkun üzerinde bir boy yükselmişti, ama eğer Didactylos'un ışığın hızı hakkındaki teorileri doğruysa, aslında binlerce sene gelecekte batıyordu.

Vorbis'in başı güneşi perdeledi.

"Daha sıcaklamadın mı Brutha?" dedi diyakoz.

"Ilık."

"Daha da ısınacak."

Kalabalıkta bir hareketlenme oldu. Biri bağıırıyordu. Vorbis onu duymazdan geldi.

"Söylemek istediğın hiçbir şey yok mu?" dedi. "Küfür etmeyi de mi bilmiyorsun? Tek bir küfür bile?"

"Sen Om'u hiç duymadın," dedi Brutha. "Sen hiç inanmadın. Sen onun sesini hiç, ama hiç duymadın. Senin tek duyduğın kendi zihninin içindeki yankılardı."

"Gerçekten mi? Ama ben Kenobi'yim ve sen ihanet ve sapkınlık suçundan yakılacaksın," dedi Vorbis. "Om buraya kadardır, belki?"

"Adalet olacak," dedi Brutha. "Adalet yoksa, hiçbir şey yok demektir."

Kafasının içinde küçük bir ses olduğunun farkındaydı, ama henüz sözcükleri seçebileceği kadar yakın değildi.

"Adalet mi?" dedi Vorbis. Fikir onu öfkelenmiştir gibiydi. Hızla piskopos kalabalığına döndü. "Onu duydunuz mu? Adalet olacak dediğini? Om yargıladı. Benim aracılığım! Adalet bul"

Şimdi güneşin önünde bir benek vardı ve hızla Kale'ye yaklaşıyordu. Ve küçük ses şöyle diyordu: sola sola sola yukarı yukarı sola sağa biraz yukarı sola... Brutha'nın altındaki metal yığını rahatsız edici ölçüde ısınmıştı.

"Şimdi geliyor," dedi Brutha.

Vorbis elini tapınağın devasa cephesine doğru salladı. "Bunu insanlar yaptı. Bunu biz yaptık," dedi. "Om ne yaptı peki? Om mu geliyor? Bırak gelsin! Bırak, ikimizi yargılasın!"

"Şimdi geliyor," diye tekrarlardı Brutha. "Tanrı."

İnsanlar endişeyle yukarı baktılar. O anda dünya nefesini tuttu ve tüm deneyimlerine rağmen bir mucize bekledi.

...yukarıya, şimdi sola, üç dediğimde, bir, iki, ÜÇ...

"Vorbis?" dedi Brutha çatlak bir sesle.

"Ne?" diye terslendi diyakoz.

"Öleceksin."

Bir fısıltıdan daha fazlası değildi, ama bronz kapılardan sekti ve Mekân'a yayıldı...

İnsanlar huzursuz olmuştu, ama nedenini bilmiyorlardı.

Kartal meydanın üzerinde süzüldü, o kadar alçaktan uçuyordu ki, insanlar eğildi. Sonra kartal tapınağın çatısının üzerinden geçti ve kıvrılarak dağlara yöneldi. İzleyenler rahatladılar. Yalnızca bir kartaldı. Onlar da bir anlığına sanmışlardı ki, yalnızca bir anlığına...

Kimse gökyüzünden düşen minik noktayı görmedi.

Tanrılara güvenmeyin. Ama kaplumbağalara inanabilirsiniz.

Brutha'nın zihninde, rüzgar hissi vardı ve bir ses...

...hastirhastirhastirimdataargYoYoAargHastirYOYOHAAAYAARG...

Vorbis bile kendini toparladı. Kartalı gördüğünde o da bir anlığına... ama, hayır...

Kollarını açtı ve gökyüzüne dönerek melek gibi gülümsedi.

"Üzgünüm," dedi Brutha.

Vorbis'i dikkatle izlemekte olan bir iki kişi daha sonra, saniyede üç metre hızla düşen bir kilogramlık kaplumbağa adamın kaşlarının arasına çarpmadan hemen önce, yüz ifadesinin değişmesine ancak yetecek kadar zaman olduğunu anlattı.

Bu bir vahiydi.

Ve bu, izleyen insanları etkiler. Başlangıç olarak, tüm yürekleriyle inanırlar.

Brutha basamakları koşarak çıkan ayakların, zincirleri çekiştiren ellerin farkına vardı.

Sonra bir ses:

I. O Benim.

Büyük Tanrı, Tapınak'ın üzerinde yükseldi ve binlerce insanın inancı içine dolarken kabarıp değişti. Şekiller vardı; kartal başlı adamlar, boğalar, altın boynuzlar, ama hepsi karışıyor, alevleniyor, birbirine giriyordu.

Bulutun içinden dört şimşek fırladı ve Brutha'yı tutan zincirleri kırdı.

II. O Kenobi ve Peygamberlerin Peygamberi.

Cisimleşmiş Tanrı'nın sesi uzak dağlarda gürledi.

III. İtirazı Olan? Hayır mı? Güzel.

Şimdi bulut yoğunlaşarak, Tapınak kadar uzun ışıltılı, altın rengi bir şekle dönüşmüştü. Şekil Brutha'nın yüzüyle arasında bir iki metre kalana kadar eğildi ve Mekân'da gürleyen bir fısıltıyla şöyle dedi:

IV. Endişelenme. Bu Yalnızca Başlangıç. Sen ve Ben, Evlat! İnsanlar Ağlayıp Dövünmenin ve Diş Gıcırdatmanın Gerçekte Ne Anlama Geldiğini Öğrenecek.

Bir alev daha fışkırdı ve Tapınak kapılarına çarptı. Kapılar güm diye kapandılar ve sonra kor beyaz bronz eriyerek yüzyılların emirlerini sildi.

V. Peygamber?

Brutha sallanarak ayağa kalktı. Urn bir koluna, Simony diğerine girdi.

"Mımm?" dedi uyuşuk uyuşuk.

VI. Emirlerin Nedir?

"Onların senden gelmesi gerektiğini sanıyordum," dedi Brutha. "Benim emir bulabileceğimi hiç..."

Dünya bekledi.

"Şuna ne dersin? 'Kendi Adına Düşün?'" dedi Urn, dehşet dolu bir büyülenmişlikle tanrı figürüne bakarken.

"Hayır," dedi Simony. "Bence, 'Toplumsal Birlik İlerlemenin Anahtarıdır' gibi bir şey dene."

"Akıcı değil," dedi Urn.

"Eğer bir yardımı olacaksa," dedi 'Kendi Elini Kesen' Dhblah kalabalığın içinde, "hazır yemek sanayisine faydası olacak bir şey çok iyi olurdu."

"İnsanları öldürmemek. Öyle bir şeyle başlayabiliriz," dedi bir başkası.

"Bu iyi bir başlangıç olurdu," dedi Urn.

Seçilmiş'e baktılar. Brutha kollarını onlardan kurtardı ve birazcık sallanarak, tek başına durdu.

"Yok," dedi Brutha, "hayır. Ben de eskiden öyle düşünüyordum, ama olmaz. Gerçekten olmaz."

Şimdi, dedi. Yalnızca şimdi. Tarihte tek bir nokta. Yarın değil, gelecek ay değil, şimdi olmadığı sürece hep çok geç olacak.

Ona baktılar.

"Hadi ama" dedi Simony. "Ne kusuru var ki? Ona karşı çıkamazsın."

"Açıklaması zor," dedi Brutha. "Ama insanların nasıl davranması gerektiği ile ilgili. Bence... bir şey yaparsanız, doğru olduğu için yapmalısınız. Tanrılar öyle dediği için değil. Onlar bir sonraki sefere farklı bir şey söyleyebilir."

VII. Ben Öldürmemek Hakkındakini Beğenmiştim, dedi Om çok yükseklerden.

VIII. Güzel Bir Tınısı Var. Acele Et, Çarpacak Yerlerim Var.

"Gördün mü?" dedi Brutha. "Hayır. Çarpmak yok. Sen de uymayacaksan, emir yok."

Om Tapınak'ın çatısına vurdu.

IX. Bana Emir mi veriyorsun? Burada? ŞİMDİ? BANA?

"Hayır. İstiyorum."

X. Bu Emir Vermekten Daha Kötü!

"Her şey karşılıklı."

Om Tapınak'ına yine vurdu. Bir duvar içeri çöktü. Kalabalığın Mekân'dan kaçmayı henüz başaramamış kısmı çabalarını iki katına çıkardı.

XI. Cezalar Olmalı! Yoksa Düzen Olmaz!

"Hayır."

XII. Sana İhtiyacım Yok! Artık Yeterince İnananım Var!

"Ama ancak benim aracılığım. Ve, belki, o kadar uzun da sürmeyecek. Bütün bunlar yeniden yaşanacak. Daha önce de yaşandı. Hep yaşanacak. Tanrılar bu yüzden ölüyor. Onlar asla insanlara inanmıyor. Ama senin seçme şansın var. Tek yapman gereken... inanmak."

XIII. Ne? Aptal Duaları mı Dinleyeceğim? Küçük Çocuklara Göz Kulak mı Olacağım? Yağmur mu Yağdıracakım?

"Bazen. Her zaman değil. Bir anlaşma olabilir."

XIV. ANLAŞMA! Ben Anlaşma Yapmam! İnsanlarla Asla!

"Şimdi anlaşma yap," dedi Brutha. "Şansın varken. Yoksa bir gün Simony ya da onun gibi biriyle anlaşma yapmak zorunda kalırsın. Ya da Urn ya da onun gibi biriyle."

XV. Seni Tamamen Yok Edebilirim.

"Evet. Tamamen senin ellerindeyim."

XVI. Seni Yumurta Gibi Kırabilirim!

"Evet."

Om duraksadı.

Sonra şöyle dedi: XVII. Zayıflığı Bir Silah Olarak Kullanamazsın.

"Elimdeki tek silah bu."

XVIII. Neden Boyun Eğeyim Öyleyse?

"Boyun eğmek değil. Anlaşmak. Benimle zayıflıkta anlaş. Yoksa bir gün güç sahibi biriyle anlaşma yapmak zorunda kalırsın. Dünya değişiyor."

XIX. Hah! Meşru Din mi İstiyorsun?

"Neden olmasın? Diğer türden olanı işe yaramadı."

Öfkesi dinen Om, Tapınak'ın üzerine eğildi.

Bölüm II, ayet I. Pekala O Zaman. Ama Yalnızca Bir Süreliğine. Devasa, dumanlı yüze bir sırtış yayıldı. Yüz Seneliğine, Tamam mı?

"Ya yüz sene sonra?"

II. Bakacağız.

"Anlaştık."

Ağaç boyunda bir parmak açıldı, alçaldı ve Brutha'ya dokundu.

III. İkna Edicisin. Buna İhtiyacın Olacak. Bir Filo Yaklaşıyor.

"Ephebeliler mi?" dedi Simony.

IV. Ve Tsortlular. Ve Djelibeybililer. Ve Klatchlılar. Kıyı Boyundaki Her özgür Ulus. Omnia'yı sonsuza dek ezmek için geliyorlar. Hem de Feci Şekilde.

"Fazla dostunuz yok, değil mi?" dedi Urn.

"Ben bile bizi fazla sevmem, ki ben bizim," dedi Simony. Başını kaldırıp Tanrı'ya baktı.

"Yardım eder misin?"

V. Sen Bana İnanmıyorsun Bile!

"Evet, ama ben pratik bir adamım."

VI. Cesursun da. Ateist olduğunu Tanrı'nın Huzurunda Bildirdiğine Göre.

"Bu hiçbir şeyi değiştirmiyor, biliyorsun!" dedi Simony. "Var olarak beni kandırabileceğini sanma!"

"Yardım yok," dedi Brutha kararlılıkla.

"Ne?" dedi Simony. "Gelenlere karşı büyük bir orduya ihtiyacımız olacak!"

"Evet. Ve bizim büyük bir ordumuz yok. Bu yüzden başka şekilde yapacağız."

"Sen delisin!"

Brutha'nın sakinliği çöl gibiydi.

"Olabilir."

"Savaşmak zorundayız!"

"Henüz değil."

Simony öfkeyle yumruklarını sıktı.

"Bak... dinle... Biz yalanlar için öldük, yüzyıllar boyunca yalanlar için öldük." Elini tanrıya doğru salladı. "Şimdi uğruna ölünecek bir gerçeğimiz var!"

"Hayır. İnsanlar yalanlar için ölmeli. Ama hakikat, uğruna ölmeyecek kadar değerli."

Simony söyleyecek söz ararken ağzı sessizce açılıp kapandı. Sonunda, eğitiminin şafağından kalma sözler buldu.

"Bir tanrı için ölmenin en iyi ölüm olduğu söylenmişti bana," diye mırıldandı.

"Bunu Vorbis söyledi. Ve o... aptaldı. Ülken için, halkın için, ailen için ölebilirsin, ama bir tanrı için uzun bir ömrün her günü, eksiksizce, bir an bile durmadan yaşamalısın."

"Peki o ne kadar uzun olacak?"

"Göreceğiz."

Brutha Om'a baktı.

"Bir daha kendini bu şekilde göstermeyecek misin?"

Bölüm III, ayet I. Hayır. Bir Sefer Yeterli.

"Çölü hatırla."

II. Hatırlayacağım.

"Benimle yürü."

Brutha Vorbis'in cesedine yaklaştı ve onu yerden kaldırdı.

"Bence," dedi, "kalelerin Ephebe tarafındaki kumsalda karaya çıkacaklar. Kayalık kıyıyı kullanmayacaklar. Uçurumları da kullanamazlar. Onları orada karşılayacağım." Bakışlarını Vorbis'e indirdi. "Biri karşılamak zorunda."

"Kendi başına gitmek istediğini söylüyor olamazsın?"

"On bin kişi yeterli olmaz. Bir kişi yeterli olabilir."

Basamakları indi.

Urn ve Simony onun uzaklaşmasını izledi.

"Ölecek," dedi Simony. "Kumda bir yağ lekese bile bırakmayacak." Om'a döndü. "Onu durdurabilir misin?"

III. Belki de Durduramam.

Brutha Mekân'ı yarılamıştı bile.

"Eh, onu bırakmayacağız," dedi Simony.

IV. Güzel.

Om onların da uzaklaşmasını izledi. Sonra, büyük meydanın kenarlarına sıkış tıkış yığılmış, onu izlemekte olan binlerce kişi sayılmazsa, yalnız kaldı. Onlara ne

söyleyebileceğini biliyor olmayı diledi. Bu yüzden Brutha gibi insanlara ihtiyacı vardı. Bu yüzden bütün tanrıların Brutha gibi insanlara ihtiyacı vardır.

"Affedersiniz?"

Tanrı bakışlarını indirdi.

V. Evet?

"Şey. Sana hiçbir şey satamam, değil mi?"

VI. Adın Nedir?

"Dhblah, Tanrım."

VII. Ah, Evet. Peki Dileğin Nedir?

"Küçücük bir emir veremezdin, değil mi? Mesela, çarşambaları yoğurt yemek hakkında bir şey? Hafta ortasında satış yapmak hep çok zor oluyor."

VIII. Tanrı'nın Huzurunda Duruyorsun ve İş Fırsatı Arıyorsun, Öyle mi?

"Şe-ey," dedi Dhblah, "bir anlaşma yapabiliriz. Engizisyoncuların dediği gibi, demiri henüz kızgınken dövmek lazım. Ha ha. Yüzde yirmi? Buna ne dersin? Maliyetler çıkarıldıktan sonra, elbette..."

Büyük Tanrı Om gülümsedi.

IX. Bence Biraz Peygamberlik Senin İçin Kârlı Olacak Dhblah.

"Tamam. Tamam. Benim de tek istediğim bu. Yalnızca iki humusu bir araya getirmeye çalışıyorum."

X. Kaplumbağalar Rahat Bırakılacak.

Dhblah başını yana eğdi.

"Bu pek olmadı, değil mi?" dedi. "Ama... kaplumbağa kolyeler... hırım... broşlar, elbette. Kaplumbağa kabuğundan..."

XI. HAYIR!

"Pardon, pardon. Ne demek istediğini anlıyorum. Pekala. Kaplumbağa heykelleri. Evvet. Onları düşünmüştüm. Şekli güzel. Arada bir bir heykeli sallayamazsın, değil mi? İşler için çok iyi olurdu, sallanan heykeller. Ossory heykeli düzenli olarak her Ossory Oruç Ayı'nda sallanıyor. Dibindeki küçük bir piston sayesinde, diyorlar. Ama yine de peygamber kârları için çok iyi."

XII. Beni Güldürüyorsun Küçük Peygamber. Kaplumbağalarını Satabilirsin Kesinlikle.

"Doğrusunu söylemek gerekirse," dedi Dhblah, "daha şimdiden birkaç tasarım çizdim bile..."

Om kayboldu. Kısa bir gök gürültüsü oldu. Dhblah düşünceli düşünceli çizimlerine baktı.

"... ama sanırım küçük şekli silmem gerekecek," dedi kendi kendine.

Vorbis'in gölgesi çevresine bakındı.

"Ah. Çöl," dedi. Yıldızlarla aydınlanmış göğün altında siyah kumlar tamamen kıpırtısızdı. Soğuk görünüyordu.

Henüz ölmeyi planlamamıştı. Aslında... nasıl öldüğünü tam olarak hatırlayamıyordu...

"Çöl," diye tekrarladı ve bu sefer sesinde bir kararsızlık tınısı vardı. Hayatı boyunca hiçbir konuda kararsız olmamıştı. Yabancı olan bu duygu dehşet vericiydi. Sıradan insanlar böyle mi hissediyordu?

Kendini toparladı.

Ölüm etkilenmişti. Pek az insan bunu yapabilirdi, ölümden sonra eski düşüncelerinin şeklini koruyabilirdi.

Ölüm işinden zevk almıyordu. Zevk, kavramayı zor bulduğu bir duyguydu. Ama tatmin diye bir şey vardı.

"Demek öyle," dedi Vorbis. "Çöl. Ya çölün sonunda?.."

HÜKÜM.

"Evet, evet, elbette."

Vorbis yoğunlaşmaya çalıştı. Yapamadı. Emin olma duygusunun akıp gittiğini hissedebiliyordu.

Tıpkı tanıdık bir odanın kapısını açan ve orada yalnızca dipsiz bir çukur bulan bir adam gibi duraksadı. Anılar hâlâ oradaydı. Onları hissedebiliyordu. Şekilleri doğruydu. Yalnız, ne olduklarını hatırlayamıyordu. Bir ses vardı... Kuşkusuz bir ses vardı? Ama tek hatırlayabildiği, kendi kafasının duvarlarından seken, kendi düşüncelerinin sesiydi.

Şimdi çölü geçmesi gerekiyordu. Korkacak ne olabilirdi ki?..

Çöl, inandığı şeydi.

Vorbis kendi içine baktı.

Ve bakmaya devam etti.

Dizleri üzerine çöktü.

GÖRÜYORUM Kİ MEŞGULSÜN, dedi Ölüm.

"Beni bırakma! Öyle boş ki!"

Ölüm sonsuz çöle baktı. Parmaklarını şıklattı ve iri beyaz bir at koşarak geldi.

BEN YÜZ BİN İNSAN GÖRÜYORUM, dedi eyere tırmanarak.

"Nerede? Nerede?"

BURADA. YANINDA.

"Onları göremiyorum!"

Ölüm dizginleri toparladı.

YİNE DE, dedi. At birkaç adım yürüdü.

"Anlamıyorum!" diye haykırdı Vorbis.

Ölüm duraksadı. BİR DEYİM VAR, BELKİ DUYMUŞSUNDUR, dedi. CEHENNEM BAŞKALARIDIR.

"Evet. Evet, elbette."

Ölüm başını salladı. ZAMAN İÇİNDE, dedi, YANLIŞ OLDUĞUNU ÖĞRENECEKSİN.

İlk tekneler sığıklara oturdu ve birlikler omuzlarına kadar gelen dalgalara atladılar.

Filoya kimin önderlik ettiğinden kimse emin değildi. Kıyı boyundaki ulusların hepsi, kişisel değil tarihsel sebeplerden dolayı, birbirinden nefret ederdi. Diğer yandan, önderlik ne kadar gerekliydi ki? Omnia'nın nerede olduğunu herkes biliyordu. Filoya dahil olan ülkelerin hiçbiri birbirinden Omnia'dan nefret ettiği kadar nefret etmiyordu. Şimdi Omnia'nın... var olmayı bırakması gerekliydi.

Ephebeli General Argavisti kumandanın kendisinde olduğunu düşünüyordu, çünkü, her ne kadar en çok gemiye sahip olmasa da, Ephebe saldırısının intikamını alıyordu. Ama Tsortlu İmparator Borvorius kumandanın kendisinde olduğunu biliyordu, çünkü Tsort gemilerinin sayısı diğer ulusların gemilerinin sayısından fazlaydı. Ve Djelibeybili Amiral Rhamap-Efan kumandanın kendisinde olduğunu biliyordu, çünkü o her şeyi kendisinin yönettiğine inanan türden biriydi. Aslında, filoya kumanda etmediğini düşünen tek kaptan, diğer ulusların, varlığından bihaber olduğu bataklık sakini, çok küçük bir ulustan gelen ve küçük saz kayığı, filonun yoluna çıktığından filo tarafından sürüklenip götürülen balıkçı Fasta Benj idi. Kabilesi dünyada yalnızca elli bir kişi olduğuna inandığından, dev bir semendere tapındığından, başka kimsenin anlamadığı çok kişisel bir dil konuştuğundan ve daha önce hiç metal ya da ateş görmediğinden, Fasta Benj zamanının çoğunu yüzünde şaşkın bir sırıtışla geçiriyordu.

Bir kıyıya ulaştıkları açıldı. Çamur ve sazlardan değil, çok küçük ve taneli parçalardan oluşan bir kıyıydı. Fasta Benj küçük saz kayığını kumlara çekti ve oturup, tüylü şapkaları ve parlak balık puluna benzeyen yelekleri olan adamların şimdi ne yapacaklarını görmek için ilgiyle izlemeye başladı.

General Argavisti kumsalı taradı.

"Geldiğimizi görmüş olmalılar," dedi. "O zaman neden kumsala çıkartma yapmamıza izin verdiler?"

Kum tepelerinin üzerinde sıcak dalgaları yükseliyordu. Işıldayan havada büyüüp küçülen bir benek belirdi.

Kıyıya daha fazla birlik döküldü.

General Argavisti güneşe karşı gözlerini gölgeledi.

"Adam orada dikiliyor," dedi.

"Casus olabilir," dedi Borvorius.

"Kendi ülkesinde nasıl casus olabilir, anlamıyorum," dedi Argavisti. "Her neyse, casus olsa sinsice geziniyor olurdu. Casusları bu şekilde tanırırsın."

Şekil, kum tepelerinin dibinde durmuştu. Onda, dikkatleri üzerine çeken bir şey vardı. Argavisti bir sürü düşman ordusuyla karşılaşmıştı ve bu normaldi. Ancak, sabırla bekleyen tek bir kişi normal değildi. Dönüp dönüp ona bakma arzusu duyduğunu fark etti.

"Bir şey taşıyor," dedi sonunda. "Çavuş? Git de adamı buraya getir."

Birkaç dakika sonra çavuş geri döndü.

"Sizinle kumsalın ortasında buluşacağını söylüyor Komutanım," diye rapor verdi.

"Sana onu buraya getirmeni söylememiş miydim?"

"Gelmek istemedi efendim."

"Bir kılıcın var, değil mi?"

"Evet, efendim. Adamı biraz dürtükledim, ama kıpırdamak istemedi efendim. Ve bir ceset taşıyor efendim."

"Savaş meydanında mı? Bu bir 'kendi cesedini getir' savaşı değil, biliyorsun."

"Ve... efendim?"

"Ne?"

"Muhtemelen Kenobi olduğunu söylüyor efendim. Barış anlaşması hakkında konuşmak istiyormuş."

"Ah, öyle mi? Barış anlaşması demek. Biz Omnia'nın barış anlaşmalarını biliriz. Git, ona söyle... hayır. İki adam al ve onu buraya getir."

Brutha askerlerin arasında yürüyerek kampın kargaşasının içinden geçti. Korkmam lazım, diye düşündü. Kale'de her zaman korkardım. Ama şimdi korkmuyorum. Korkuyu aşım, ötesinde olma hissi bu.

Zaman zaman askerlerden biri onu itiyordu. Bir düşmanın, kendi isteğiyle gelse bile, kampta serbestçe yürümesine izin verilmez.

Brutha kampa kurulan portatif masanın önüne getirildi. Masanın ardında muhtelif askeri üniformalar giymiş yarım düzine iriyarı adam ve balık ayıklayarak, umutla herkese sırttan ufak tefek, esmer tenli bir adam vardı.

"Eh, şimdi," dedi Argavisti. "Omnia Kenobi'si, hı?"

Brutha, Vorbis'in cesedini kumların üzerine bıraktı. Diğer adamların bakışları onu izledi.

"Onu tanıyorum..." dedi Borvorius. "Vorbis! Sonunda biri onu öldürdü, hı? Sen de bana balık satmaya çalışmaktan vazgeçer misin? Bu adamın kim olduğunu bilen var mı?" dedi Fasta Benj'i göstererek.

"Onu bir kaplumbağa öldürdü," dedi Brutha.

"Öyle mi? Hiç şaşırmadım. Onlara hiçbir zaman güvenmedim, ortalıklarda sürünüp duruyorlar. Bak, balık istemiyorum dedim! Bu benimkilerden değil, o kadarını biliyorum. Seninkilerden biri mi?"

Argavisti sinirle bir elini salladı. "Seni kim gönderdi, evlat?"

"Kimse. Kendim geldim. Ama gelecekte geldiğimi söyleyebilirsiniz."

"Filozof musun? Lifi neredede?"

"Siz Omnia'yla savaşmaya geldiniz. Bu iyi bir fikir değil."

"Omnia'nın bakış açısına göre, evet."

"Herkesin bakış açısına göre, yle. Muhtemelen bizi yenersiniz. Ama hepimizi değil. Hem, sonra ne yapacaksınız? Bir garnizon mu bırakacaksınız? Sonsuza dek? Ve zaman içinde, yeni nesillerden biri misilleme yapacak. Bunu neden yaptığınızın onlar için bir anlamı olmayacak. Siz zalimler olacaksınız. Sizinle savaşacaklar. Kazanabilirler bile. Ve bir başka savaş olacak. Ve bir gün insanlar, neden o zaman halletmediler ki, diyecek. Kumsalda. Her Şey başlamadan önce. Onca insan ölmeden önce. Şimdi o Şans elimizde. Ne Őanslıyız, değil mi?"

Argavisti ona bakakaldı. Sonra Borvorius'u dürtükledi.

"Ne dedi?"

Düşünme konusunda diğerlerinden daha başarılı olan Borvorius, "Teslim olmaktan mı bahsediyorsun?" dedi.

"Evet. Doğru sözcük buysa."

Argavisti patladı.

"Bunu yapamazsın!"

"Birinin yapması gerek. Lütfen beni dinleyin. Vorbis ld. O bedelini dedi."

"Yeterli değil. Ya askerleriniz? Őehrimizi yağmalamaya çalıştılar!"

"Sizin askerleriniz emirlere itaat eder mi?"

"Kesinlikle!"

"Şimdi emir verseniz beni buracıkta öldürürler, değil mi?"

"yle elbette!"

"stelik, ben silahsızım," dedi Brutha.

Güneş mahcup bir sessizliği aydınlattı.

"İtaat ederler derken..." diye başladı Argavisti.

"Buraya sohbet için gnderilmedik," dedi Borvorius aniden. "Vorbis'in ölümü hiçbir Şeyi değiştirmmez. Biz Omnia'nın artık tehdit olmamasını sağlamaya geldik."

"Omnia artık tehdit değil. Ephebe'nin yeniden inşa edilmesine yardımcı olmak için malzeme ve insan göndeririz. Dilerseniz altın da. Ordumuzu kltrrz. Vesaire. Bizi yenilmiş sayın. Omnia'yı, burada kutsal mekânlar kurmak isteyen diğer dinlere bile açarız."

Kafasının içinde, tıpkı siz oyunu kendi başınıza oynadığınızın sanırken arkanızda, "Kırmızı veziri siyah Őaha koy," diyen biri varmış gibi, bir ses yankılanıyordu...

I. Ne?

"Bu... yerel çabaları da teşvik eder," dedi Brutha.

II. Diğer Tanrılar mı? Burada mı?

"Kıyı boyunca serbest ticaret olacak. Omnia'nın diğer uluslar arasındaki yerini aldığını görmek istiyorum."

III. Diğer Tanrılardan Bahsettiğini Duydum.

"Omnia'nın yeri en dipte," dedi Borvorius.

"Hayır. Bu işe yaramaz."

IV. Lütfen Diğer Tanrılar Meselesine Geri Dönebilir miyiz?

"Lütfen bana bir dakika izin verebilir misiniz?" dedi Brutha neşeyle. "Dua etmem lazım."

Brutha kumsalda biraz uzaklaşırken Argavisti bile itiraz etmedi. St Ungulant'ın dinlemeye razı olan herkese vaaz ettiği gibi, deli olmanın bazı avantajları vardı. İnsanlar, işleri daha da kötüye götürebilir korkusuyla, sizi durdurmakta tereddüt ediyordu.

"Evet?" dedi Brutha alçak sesle.

V. Omnia'da Diğer Tanrılara Tapınılması Hakkında Bir Konuşma Hatırlamıyorum.

"Ah, ama senin işine yarayacak," dedi Brutha. "İnsanlar kısa zamanda diğer tanrıların işe yaramaz olduğunu görecek, değil mi?" Ellerini arkasına saklayıp işaret ve ortaparmaklarını çaprazladı.

VI. Bu Din, Evlat. Kahrolası Karşılaştırmalı İbadet Değil! Tanrını Serbest Pazarın Güçlerine Maruz Bırakmayacaksın!

"Üzgünüm. Neden endişelendiğini anlayabiliyorum..."

VII. Endişelenmek mi? Ben mi? Bir Avuç Süslü Kadın Ve Kıvırcık Sakallı, Kaslı Gösterişçiler Yüzünden mi?

"İyi. Anlaştık mı o zaman?"

VIII. Beş Dakika Bile Dayanamazlar!.. ne?

"Şimdi gidip bu adamlarla bir kez daha konuşsam iyi olacak."

Kum tepelerinin arasında bir hareket gözüne çarptı.

"Ah, olamaz," dedi. "Aptallar..."

Döndü ve kumsala oturmuş filoya doğru çılgınca koştu.

"Hayır! Öyle değil! Dinleyin! Dinleyin!"

Ama onlar da orduyu görmüştü.

Etkileyici görünüyordu, belki gerçekte olduğundan daha etkileyici. Yakıp yağmalama ve —medeni ülkelerden geldikleri için— kadınlarınıza ıslık çalıp laf atma ve kahrolası havalı üniformaları ile onları etkileme ve kahrolası havalı tüketici malları ile büyüleyip götürme, bilmiyorum, onlara cilalı bronz bir ayna gösterme, ki bu aklını başından alır, her neyse, işte öyle bir şey niyetiyle karaya çıkmış dev bir düşman filosu olduğu haberi yayıldığı zaman... işte o zaman insanlar ya tepelere kaçarlar ya da ellerine geçen, savurabilecekleri her nesneyi kaparlar, ninelerine aile hâzinelerini donuna saklamasını söylerler ve savaşmaya hazırlanırlar.

Ve, en önde, demirden bir araba vardı. Bacasından buharlar fişkınyordu. Urn onu tekrar çalıştırmayı başarmış olmalıydı.

"Aptal! Aptal!" diye bağırdı Brutha ve koşmaya devam etti.

Filo savaş safları tutmaya başlamıştı bile ve kumandanı, hangisi ise, tek bir adamın açık saldırısını görünce şaşırmişti.

Adam mızrak sırasına doğru atılırken Borvorius onu yakaladı.

"Anlıyorum dedi. "Sen bizi konuştururken askerlerin pozisyon aldı, hı?"

"Hayır! Bunu ben istemedim!"

Borvorius gözlerini kıstı. Hayatı boyunca girdiği onca savaştan, aptal bir adam olduğu için canlı kurtulmamıştı.

"Hayır," dedi, "belki sen istemedin. Ama fark etmez. Beni dinle, küçük masum rahip. Bazen savaş olmak zorundadır. İşler sözcüklerin çözemeyeceği kadar ileri gider. Başka... güçler vardır. Şimdi... halkının yanına geri dön. Belki bütün bunlar sona erdiği zaman ikimiz de hayatta oluruz. O zaman konuşuruz. İlk önce savaşacağız, sonra konuşacağız. Bu iş böyle yürür, evlat. Tarih budur. Şimdi, geri dön."

Brutha döndü.

I. Çarpayım mı Onları?

"Hayır!"

II. Onları Toza Çevirebilirim. Söyle Yeter.

"Hayır. Bu savaştan da kötü olur."

III. Ama Bir Tanrının Halkını Koruması Gerektiğini Söylemiştin...

"Sana dürüst insanları ezmeni söylersem, biz ne halde oluruz?"

IV. Oklarla Delik Deşik Olmayız?

"Hayır."

Omnialılar kum tepelerinin üzerine dizilmekteydi. Çoğu, demir kalkanlı arabanın çevresinde toplanmıştı. Brutha pusu içinden çaresiz gözlerle ona baktı.

"Oraya yalnız gideceğimi söylemedim mi?" dedi.

Kaplumbağa'ya yaslanmış olan Simony ona haşin bir gülümsemeye baktı.

"İşe yaradı mı?" dedi.

"Sanırım... yaramadı."

"Biliyordum. Bunu öğrenmek zorunda kaldığın için üzgünüm. İşlerin bazen bu şekilde yürümesi gerekir, anlıyor musun? Bazen insanlar yüzleşir ve... o kadar."

"Ama insanlar bir dinlese..."

"Evet. Bunu bir emir olarak kullanabilirsin."

Bir tangırtı oldu ve Kaplumbağa'nın yan tarafında bir kapak açıldı. Urn, elinde bir somun anahtarıyla, geri geri dışarı çıktı.

"Bu şey de ne?" dedi Brutha.

"Bu bir savaş makinesi," dedi Simony. "Kaplumbağa Hareket Ediyor, hı?"

"Ephebelilerle savaşmak için mi?" dedi Brutha.

Urn döndü.

"Ne?" dedi.

"Bu... şeyi... Ephebelilerle savaşmak için mi yaptın?"

"Şey... hayır... hayır," dedi Urn şaşalayarak. "Ephebelilerle mi savaşıyoruz?"

"Herkesle," dedi Simony.

"Ama ben hiç... ben bir... ben asla..."

Brutha çivili tekerleklerle ve Kaplumbağa'yı kuşatan testere kenarlı plakalara baktı.

"Bu kendi kendine giden bir araç," dedi Urn. "Onu şey için kullanacağız... demek istediğim... bak, ben hiçbir zaman..."

"Şimdi ona ihtiyacımız var," dedi Simony.

"Hangi biz?"

"Öndeki uzun borudan ne çıkıyor?" dedi Brutha.

"Buhar," dedi Urn donuk donuk. "Güvenlik kapağına bağlı."

"Ah."

"Çok sıcak çıkıyor," dedi Urn daha da çökerek.

"Ah?"

"Aslında, kavurucu."

Brutha buhar borusunda dönen bıçaklara baktı.

"Çok felsefi," dedi.

"Onu Vorbis'e karşı kullanacaktık," dedi Urn.

"Ve şimdi ona karşı kullanmayacaksınız. Ephebelilere karşı kullanılacak. Biliyorsun, ben de benim aptal olduğumu sanırdım, ama sonra filozoflarla tanıştım."

Simony, Brutha'nın omzunu okşayarak sessizliği bozdu.

"Her şey yoluna girecek," dedi. "Kaybetmeyeceğiz. Ne de olsa," cesaret verircesine gülümsedi, "Tanrı bizim tarafımızda."

Brutha döndü. Yumruğunu savurdu. Bilimsel bir yumruk değildi, ama Simony'yi fırlıdak gibi döndürecek kadar sağlamdı. Simony çenesini tuttu.

"Bunu neden yaptın? İstedğin şey bu değil miydi?"

"Hak ettiğimiz tanrıları alırız," dedi Brutha, "ve ben bizim hiçbir tanrıyı hak etmediğimizi düşünüyorum. Aptalca. Aptalca. Bu sene karşılaştığım en akli başında adam çölde bir direğin tepesinde yaşıyor. Aptalca. Sanırım ona katılmalıyım."

I. Neden?

"Tanrılar ve insanlar, insanlar ve tanrılar," dedi Brutha. "Bütün bunlar daha önce de yaşandığı için yaşanıyor. Aptalca."

II. Ama Sen Seçilmiş'sin.

"Kendine başkasını seç."

Brutha dağınık ordunun arasından yürüyüp geçti. Kimse onu durdurmaya çalışmadı. Uçurumlara tırmanan patıkaya ulaştı ve dönüp, savaşacak saflara bakmadı bile.

"Savaşı izlemeyecek misin? Savaşı izleyecek birine ihtiyacım var."

Didactylos ellerini esasının üzerinde kavuşturmuş, bir kayanın üzerinde oturmaktaydı.

"Ah, merhaba," dedi Brutha acı acı. "Omnia'ya hoş geldin."

"Filozofça bakmak işe yarar," dedi Didactylos.

"Ama savaşmaları için bir sebep yok!"

"Evet, var. Şeref, intikam, görev duygusu falan filan."

"Gerçekten öyle mi düşünüyorsun? Ben filozofların mantıklı olması gerektiğini sanıyordum?"

Didactylos omuzlarını silkti.

"Eh, benim görebildiğim kadarıyla, mantık yalnızca sayıları kullanarak cahil olmanın bir yolu."

"Vorbis öldüğünde her şeyin biteceğini sanmıştım."

Didactylos kendi iç dünyasına baktı.

"Vorbis gibilerinin ölmesi uzun zaman alır. Tarihte yankılar bırakırlar."

"Ne demek istediğini anlıyorum."

"Urn'ün buharlı makinesi nasıl?" dedi Didactylos.

"Sanırım o konuda biraz altüst oldu," dedi Brutha.

Didactylos keh keh güldü ve esasını yere vurdu.

"Hah! Öğreniyor! Her şey iki yönlü çalışır!"

"Öyle olmalı," dedi Brutha.

Altın bir kuyruklu yıldız benzeyen bir şey Diskdünya'nın göğünde kaydı. Om, tazeliğin, inancın gücünün kanatları üzerinde, bir kartal gibi süzüldü. En azından sürdürdüğü sürece süzülecekti. Bu kadar hararetli, bu kadar çaresiz inanç asla uzun sürmezdi. İnsan zihinleri onu koruyamazdı. Ama koruduğu sürece, güçlüydü.

Cori Celesti, Merkez'deki dağların arasından, yeşil buz ve kardan oluşan on beş kilometrelik dikey bir kule halinde yükselir ve tepesi Dunmanifestin'in kubbeleri ve minareleri ile kaplıdır.

Diskdünya'nın tanrıları orada yaşar.

En azından, ünlü tanrıları. Tuhaftır ki, bir tanrının oraya ulaşması için senelerce çabalaması, emek vermesi ve entrika çevirmesi gerekse de, bir kere oraya varınca, çok fazla içki içmek ve küçük ılımlı yolsuzluklara karışmak dışında hiçbir şey yapmıyormuş gibi görünürler. Pek çok hükümet sistemi de aynı yolu tercih eder.

Tanrılar oyunlar oynar. Çok basit oyunlardır, çünkü tanrılar karmaşık şeyler karşısında çok kolay sıkılırlar. Tuhaftır ki, küçük tanrılar bir milyon sene boyunca tek bir amaç peşinde koşabilirler, aslında onlar tek bir amaçtırlar, buna karşın büyük tanrılarının dikkat süresi sıradan bir sivrisineğinki kadardır.

Tarza gelince... Diskdünya'nın tanrıları insan olsa, üç alçı ördeği biraz avangart sayarlardı.

Ana salonun ucunda çift kanatlı bir kapı vardı.

Gök gürlemesi gibi çalınınca sallandı.

Tanrılar muhtelif meşgalelerinden başlarını kaldırıp omuzlarını silktiler ve o tarafa döndüler.

Kapılar içeriye doğru patladı.

Om enkazın arasında uzun adımlarla yürüdü ve tamamlaması gereken bir arayışı olan, ama onu yapacak çok zamanı olmayan birinin tavrıyla çevresine bakındı.

"Tamam," dedi.

Gök Gürültüsü Tanrısı Io tahtından başını kaldırdı ve çekicini tehdit edercesine salladı.

"Sen kimsin?"

Om tahta doğru yürüdü, Io'yu togasından yakaladı ve hızla kafa attı.

Hemen hemen kimse artık gök gürültüsü tanrılarına inanmıyor...

"Of!"

"Dinle ahbap, çarşafı bir muhallebi çocuğu ile konuşmaya zamanım yok. Ephebe ve Tsort tanrıları nerede?"

Io burnunu tutarak, salonun ortasına doğru elini salladı.

"Bfunu yafman gerekfmiyordu!" dedi paylarcasına.

Om salonda yürüdü.

Odanın ortasında, ilk bakışta yuvarlak bir masa gibi görünen, ikinci bakışta Kaplumbağa ve fillerle, bir Diskdünya modeline dönüşen ve sonra, tanımlanamaz bir biçimde, uzaktan görünen ama yakına getirilmiş gerçek Diskdünya olduğu hissini veren bir şey vardı. Mesafelerde ince bir yanlılık vardı, kıvrılıp küçücük olmuş engin mesafeler gibi bir his. Ama muhtemelen gerçek Diskdünya, yüzeyden biraz yukarıda süzülen parlak çizgilerden bir ağla kaplanmamıştı. Ya da belki yüzeyden kilometrelerce yukarıda?

Om bunu daha önce görmemişti, ama ne olduğunu biliyordu. Hem dalga, hem partikül; hem harita, hem de haritalanan yer. Minik Cori Celesti'nin tepesindeki minik, ışıltılı kubbeye odaklanırsa, kuşkusuz daha da küçük bir modele bakan kendisini görebilirdi... ve ondan sonra devam ederse, evrenin bir amonitin, milyonlarca sene önce yaşamış ve tanrılara hiç inanmamış türden bir yaratığın kuyruğu gibi kıvrıldığı yere ulaşabilirdi.

Tanrılar Diskdünya'nın çevresine toplanmış, dikkatle izliyordular.

Om küçük bir Bereket Tanrıçası'nı dirseğiyle itti.

Dünyanın hemen üzerinde, uçuşan zarlardan, küçük kil figürlerden ve oyun fişlerinden bir yığın vardı. Neler olduğunu anlamak için azıcık bile 'her şeyi bilen' olmanız gerekmiyordu.

"Kılıpayı saklandı!"

Om döndü.

"Bir yüzü asla unutmam dostum. Al kendininkini götür, tamam mı? Hâlâ azıcık kalmışken?"

Oyuna döndü.

"Affedersin," dedi bel hizasından bir ses. Om çok iri bir semendere baktı.

"Evet?"

"Burada olmaman gerekiyor. Çarpmaca yok. Burada olmaz. Kurallar öyle. Savaşmak istiyorsan, kendi insanlarınla onun insanlarını savaştırırsın."

"Sen kimsin?"

"P'tang-P'tang."

"Sen bir tanrı mısın?"

"Kesinlikle."

"Öyle mi? Kaç tapınanın var?"

"Elli bir!"

Semender umutla ona baktı ve, "Bu çok mu demek? Sayma bilmem de," diye ekledi.

Omnia kumsalındaki oldukça kaba bir biçime sahip oyun taşına işaret etti ve, "Ama ben de oynuyorum!" dedi.

Om küçük balıkçı şekline baktı.

"O öldüğü zaman elli tapınanın olacak," dedi.

"Bu elli birden az mı, çok mu?"

"Çok daha az."

"Kesin mi?"

"Evet."

"Kimse söylemedi bunu bana."

Kumsalı izleyen düzinelerce tanrı vardı. Om Ephebe heykellerini belli belirsiz hatırlıyordu. Kötü oyulmuş baykuşu olan tanrıça oradaydı. Evet.

Om başını ovaladı. Bu tanrısal düşünce değildi. Burada, yukarıdayken çok daha basit görünüyordu. Bütün bunlar bir oyundu. Aşağıdayken bütün bunların bir oyun olduğunu unutuyordunuz. İnsanlar ölüyordu. Organları biçiliyordu. Burada kartallar gibiyiz, diye düşündü. Bazen bir kaplumbağaya nasıl uçulduğunu gösteriyoruz.

Sonra bırakıyoruz.

Genel olarak tüm gerçeküstü dünyaya, "Orada insanlar ölecek," dedi.

Tsort Güneş Tanrısı başını çevirmeye bile zahmet etmedi.

"Onlar bu yüzden varlar," dedi. Elinde, göz yuvadana yerine yakutlar olan bir kafatasına çok benzeyen bir zar kutusu tutuyordu.

"Ah, evet," dedi Om. "Bir anlığına bunu unutmuşum." Kafatasına baktı ve sonra küçük Bereket Tanrıçası'na döndü.

"Bu nedir tatlım? Bir bereket boynuzu mu? Bir bakabilir miyim? Teşekkürler."

Om meyvelerin bir kısmını boşalttı. Sonra Semender Tanrı'yı dürtükledi.

"Senin yerinde olsam, dostum, uzun ve ağır bir şey bulurdum," dedi.

"Bir elli birden az mı?" dedi P'tang-P'tang.

"Aynı," dedi Om kararlılıkla. Tsort Tanrısı'nın ensesini süzdü.

"Ama sende binlercesi var," dedi Semender Tanrı. "Sen binlercesi için savaşıyorsun."

Om alnını ovaladı. Aşağıda çok fazla zaman geçirdim, diye düşündü. Zemin hizasında düşünmekten vazgeçemiyorum.

"Bence," dedi, "bence, binler istiyorsan, bir tanesi için savaşacaksın." Güneş Tanrısı'nın omzuna dokundu. "Hey, gün ışığı?"

Tanrı döndüğünde Om bereket boynuzunu onun kafasında kırdı.

Normal bir gök gürültüsü değildi. Süpernovaların utancı gibi kekeleydi ve büyük ses dalgaları gökyüzünü yırtıp geçti.

Kumlar fışkırdı ve kumsalda yüzüstü yatan bedenlerin üzerinde döndü. Yıldırımlar düştü, mızrak ve kılıç uçlarından alevler fırladı.

Simony gürleyen karanlığın içinde başını kaldırıp baktı.

"Neler oluyor?" Yanındaki bedeni dürtükledi.

Argavisti'ydi. Bakıştılar.

Gökyüzünde daha fazla gök gürültüsü patladı. Dalgalar üst üste tırmanarak filoya çarptı. Gemiler korkunç bir zarafetle gemilere doğru sürüklendi.

Kırık bir direk Simony'nin başının yanında güm diye kumların üzerine düştü.

"Burada kalırsak ölürüz," dedi. "Gel."

Sendeleyerek serpentinin ve kumların içinden, büzülmüş, dua eden askerlerin arasından geçtiler ve sert, yarı kaplanmış bir şeye rastladılar.

Kaplumbağa'nın altındaki dinginliğe girdiler.

Aynı fikir başkalarının da aklına gelmişti. Karanlıkta gölgeli şekiller uzanıyor ya da oturuyordu. Urn kasvetli bir ifadeyle alet kutusunun üzerine çökmüştü.

"Tanrılar öfkeli," dedi Borvorius.

"Hem de çok," dedi Argavisti.

"Ben de o kadar mutlu değilim," dedi Simony. "Tanrılar? Hah!"

"Bu dinsiz olma zamanı değil," dedi Rhamap-Efan.

Dışarıda bir üzüm sağanağı oldu.

"Daha iyi bir zaman düşünemiyorum," dedi Simony.

Bir bereket boynuzu parçası Kaplumbağa'nın çatısından sekti ve Kaplumbağa çivili tekerlekler üzerinde sallandı.

"Ama bize neden kızıyorlar?" dedi Argavisti. "Biz onların istediği şeyi yapıyoruz."

Borvorius gülümsemeye çalıştı. "Tanrılar, hı?" dedi. "Ne onlarla oluyor, ne de onlarsız."

Biri Simony'yi dürtükledi ve ıslak bir sigara uzattı. Tsortlu bir askerdi. Simony elinde olmadan bir fırt çekti.

"İyi tütünmüş," dedi. "Bizim yetiştirdiğimiz tütün deve dışkısından farksız."

Sigarayı bir sonraki şekle uzattı.

TEŞEKKÜR EDERİM.

Borvorius bir yerlerden bir matara çıkardı.

"Bir damla papaz patlatsan cehenneme gider misin?" dedi.

"Öyle görünüyor," dedi Simony dalgın dalgın. Sonra matarayı fark etti. "Ah, alkol mü demek istedin? Muhtemelen. Ama kimin umurunda? Rahipler yüzünden ateşe yaklaşmam bile. Sağol."

"Diğerlerine de uzat."

TEŞEKKÜR EDERİM.

Kaplumbağa bir yıldırımla sallandı.

"G'n y'himbe bo?"

Hepsi dönüp çiğ balık parçalarına ve Fasta Benj'in umut dolu ifadesine baktılar.

"Ateş kutusundaki közlerin bir kısmını dışarı süpürebilirim," dedi Urn bir süre sonra.

Biri Simony'nin omzuna dokunarak, tuhaf bir karıncalanma hissi yarattı:

TEŞEKKÜR EDERİM. GİT MEM LAZIM.

Simony uzatılanı alırken ani bir esinti, evrende ani bir nefes hissetti. Dönüp baktığı zaman bir dalganın bir gemiyi sudan kaldırdığını ve kum tepelerine çarptığını gördü.

Uzak bir çığlık, rüzgarı renklendirdi.

Askerler bakakaldılar.

"Onun içinde insanlar vardı," dedi Argavisti.

Simony matarayı bıraktı.

"Hadi, gelin," dedi.

Ve kasırganın dişleri arasında keresteleri taşırlarken, enkazın altını kazmak için miğferlerini kürek olarak kullanırlarken hiç kimse kimin için kazdıklarını, üstlerinde ne tür üniforma olduğunu sormadı.

Kızgın, elektrikle çakan rüzgar sisi alıp yuvarladı ve deniz kıyayı dövmeye devam etti.

Simony bir direği kaldırdı ve biri diğer ucunu kavradığında direğin ağırlığının azaldığını hissetti. Dönüp Brutha'nın gözlerine baktı.

"Hiçbir şey söyleme," dedi Brutha.

"Bunu bize tanrılar mı yapıyor?"

"Hiçbir şey söyleme!"

"Bilmem lazım!"

"Bunu bize bizim yapmamızdan daha iyi, değil mi?"

"Daha gemilerden inememiş insanlar var!"

"Kimse iyi olacağını söylemedi!"

Simony birkaç tahtayı kenara çekti. Orada bir adam vardı, zırhı ve deri kıyafetleri o kadar lekelenmişti ki, tanınmaz haldeydi, ama yaşıyordu.

"Dinle," dedi Simony rüzgar onu döverken. "Ben pes etmiyorum! Sen kazanmadın! Var olsalar da, olmasalar da, bunu herhangi bir tanrı için yapmıyorum! Diğer insanlar için yapıyorum! Ve öyle gülümsemeyi bırak!"

Kumların üzerine iki zar düştü. Bir süre çtırdayarak kıvılcımlandılar, sonra buharlaştılar.

Deniz sakinleşti. Sis dağıldı ve kıvrılarak hiçliğe dönüştü. Havada hâlâ pus vardı, ama en azından güneş, yalnızca gökkubbede daha parlak bir alan olarak olsa da, yine görülebiliyordu.

Bir kez daha, evrenin nefesini içine çektiği hissi oldu. Tanrılar ışıdayarak, netleşip bulanıklaşarak belirdiler. Güneş altın buklelerden, kanatlardan, lirlerden yansıdı. Konuştukları zaman hep bir ağızdan konuştular.

Om da kalabalığın içindeydi, Tsort Gök Gürültüsü Tanrısı'nın tam arkasında, yüzünde dalgın bir ifadeyle duruyordu. Sırf Brutha için de olsa, Gök Gürültüsü Tanrısı'nın sağ kolunun, biri kolunu büküyormuş gibi, kendi arkasında kaybolduğu fark ediliyordu.

Tanrıların söylediklerini her savaşçı kendi dilinde, kendi anlayışına göre işitti. Sonuçta şöyle bir şeydi:

I. Bu Bir Oyun Değil.

II. Burada ve Şu anda, Yaşıyorsunuz.

Sonra her şey sona erdi.

"Senden iyi piskopos olurdu," dedi Brutha.

"Ben mi?" dedi Didactylos. "Ama ben bir filozofum!"

"Güzel. Bizde de bir tane olmasının zamanı geldi."

"Hem de Ephebeli'yim!"

"Güzel. Ülkeyi yönetmek için daha iyi bir yöntem bulabilirsin. Bunu rahipler yapmamalı. Onlar doğru düzgün düşünemiyor. Askerler de öyle."

"Teşekkür ederim," dedi Simony.

Kenobi'nin bahçesinde oturuyorlardı. Çok yukarıda bir kartal dönüyor, kaplumbağa olmayan bir şey arıyordu.

"Demokrasi fikri hoşuma gidiyor. Herkesin güvenmemekte hemfikir olduğu biri olmalı," dedi Brutha. "Böylece herkes mutlu olur. Bir düşünün. Simony?"

"Evet?"

"Seni Gizisyon'un başı yapıyorum."

"Ne?"

"Onun durdurulmasını istiyorum. Ve zor yoldan durdurulmasını istiyorum."

"Tüm engizisyoncuları öldürmemi mi istiyorsun? Ya, ne demezsin?"

"Hayır. O kolay yol. Mümkün olduğunca az ölüm istiyorum. Bundan zevk alanlar, mesela. Ama yalnızca onlar. Şimdi... Urn nerede?"

Hareketli Kaplumbağa hâlâ kumsaldaydı, fırtınada tekerlekleri kuma saplanmıştı. Urn onu çıkarmaya çalışamayacak kadar utanıyordu.

"Son gördüğümde kapı mekanizmasıyla uğraşıyordu," dedi Didactylos. "En çok, bir şeylerle uğraşırken mutlu oluyor."

"Evet. Onu meşgul edecek şeyler bulmalıyız. Sulama kanalları. Mimari. O tür şeyler."

"Peki sen ne yapacaksın?" dedi Simony.

"Kütüphaneyi kopyalamam lazım," dedi Brutha.

"Ama okuma yazma bilmiyorsun," dedi Didactylos.

"Hayır. Ama görüp çizebiliyorum. İkişer kopya. Biri burada saklanacak."

"Yedi Kitap'ı yaktığımızda bol bol yer açılacak," dedi Simony.

"Hiçbir şey yakılmayacak. Adım adım ilerlemeliyiz," dedi Brutha. Çölün ışıldayan çizgisine baktı. Tuhaf. Hiç çöldeki kadar mutlu olmamıştı.

"Sonra da..." diye başladı.

"Evet?"

Brutha bakışlarını Kale'nin çevresindeki çiftliklere ve köylere indirdi. İçini çekti.

"Sonra, işe koyulsak iyi olacak," dedi. "Her gün."

Fasta Benj, düşünceler içinde, eve doğru kürek çekiyordu.

Güzel birkaç gün olmuştu. Bir sürü yeni insanla tanışmıştı ve epey balık satmıştı. P'tang-P'tang, hizmetkarları ile birlikte, onunla kişisel olarak konuşmuştu ve hiç duymadığı bir yerde bir daha hiç savaşmamaya söz verdirmişti ona. Fasta Benj kabul etmişti.^[16]

Yeni insanların bazıları ona şimşek yapmanın muhteşem yolunu göstermişti. Bu taşa bu sert şeyle vuruyordunuz ve küçük şimşekler elde ediyordunuz. Onları kuru şeylerin üzerine sıçratınca kırmızı ve güneş gibi sıcak şeyden elde ediyordunuz. Üzerine odun koyduğunuzda büyüyordu ve üzerine balık koyarsanız balık kararıyordu, ama eğer hızlı

davranırsanız kararmıyor, kahverengileşiyordu ve o zamana dek hiç tatmadığı kadar lezzetli oluyordu, ama bu kısmı o kadar zor değildi zaten. Ve ona taştan olmayan bıçaklar, sazdan olmayan kumaşlar vermişlerdi ve sonuçta, Fasta Benj ve halkı için hayat daha da güzelleşmiş görünüyordu.

Neden bir sürü insanın Pacha Moj'un amcasına büyük bir taşla vurmak isteyeceğinden emin değildi, ama teknolojik gelişimin hızını kesinlikle arttırıyordu.

Kimse, Brutha bile, ihtiyar Lu-Tze'nin artık ortalıklarda olmadığını fark etmedi. Varken ya da yokken fark edilmemek bir tarih keşişinin meslek sırrıydı.

Aslında, süpürgesini ve bonsai dağlarını toparlamış, gizli tünellerden, şeytani yollarla, merkezdeki zirvelerde, başkeşişin onu beklediği gizli bir vadiye gitmişti. Başkeşiş vadiye bakan uzun bir balkonda satranç oynuyordu. Bahçelerde çeşmeler şırıldıyor, kırlangıçlar pencerelerden girip çıkıyordu.

"Her şey yolunda gitti mi?" dedi başkeşiş başını kaldırmadan.

"Çok iyi gitti efendim," dedi Lu-Tze. "Ama işlere biraz karışmam gerekti."

"Keşke o tür şeyler yapmasan," dedi başkeşiş bir piyona dokunarak. "Bir gün sınırı aşacaksın."

"Bugünlerde bulabildiğimiz tarih böyle ama," dedi Lu-Tze. "Çok kalitesiz, efendim. Devamlı yamamam gerekiyor."

"Peki, peki..."

"Eski günlerde çok daha kaliteli tarih bulabiliyorduk."

"İşler eskiden, şimdikinden daha iyi olur her zaman. Her şeyin doğasında var."

"Evet, efendim. Efendim?"

Başkeşiş ılımlı bir çileden çıkmışlıkla başını kaldırdı.

"Şey... Brutha'nın öldüğünü ve ardından yüz yıllık korkunç bir savaş dönemi geldiğini söyleyen kitaplar var ya?"

"Gözlerimin eskisi kadar keskin olmadığını biliyorsun Lu-Tze."

"Şey... şimdi tam olarak öyle değil."

"Sonuçta her şey yoluna giriyorsa sorun değil," dedi başkeşiş.

"Peki, efendim," dedi tarih keşişi.

"Bir sonraki görevine birkaç hafta var. Neden biraz dinlenmiyorsun?"

"Teşekkür ederim, efendim. Ormana gidip birkaç ağacın devrilmesini izlerim diyordum."

"Güzel bir egzersiz. Güzel bir egzersiz. Aklın hep işinde, hı?"

Lu-Tze giderken başkeşiş başını kaldırıp rakibine baktı.

"İyi bir adam," dedi. "Hamle sırası sende."

Rakibi uzun uzun, dikkatle oyun tahtasına baktı. Başkeşiş ne tür uzun dönemli, sinsi stratejiler geliştirileceğini görmek için bekledi. Sonra rakibi kemikli parmağıyla bir taşa dokundu.

BİR DAHA HATIRLATSANA, dedi. AT ŞEKLİNDE OLANLAR NASIL İLERLİYORDU?

Brutha sonunda, doğal yollardan öldü.

Epey ileri bir yaşa kadar yaşamıştı, ama en azından bu Kilise'de sıradışı değildi. Dediği gibi, her gün meşgul olmanız gerekiyordu.

Şafakta kalkıp pencereye giderdi. Gündoğumunu izlemeyi severdi.

Tapınak kapısını yenilememişlerdi. Her şeyin ötesinde, tuhaf bir biçimde çarpılmış eriyik metal yığını oradan kaldırmanın yolunu Urn bile bulamamıştı. Bu yüzden onların üstüne bir merdiven yapmakla yetinmişlerdi. Ve bir iki sene sonra insanlar durumu kabullenmiş ve bunun muhtemelen bir simge olduğunu söylemişlerdi. Tam olarak bir şeyin simgesi değil, ama yine de bir simge. Kesinlikle çok simgeseldi.

Güneş Kütüphanesi'nin bakır kubbesinden yansıyor. Brutha yeni kanadın nasıl ilerlediğini sormayı aklına yazdı. Bugünlerde aşırı kalabalık hakkında çok fazla şikayet geliyordu.

İnsanlar Kütüphanesi'ni ziyaret etmek için her yerden geliyordu. Dünyadaki en büyük büyüsüz kütüphaneydi. Ephebe filozoflarının yarısı artık orada yaşıyor gibiydi ve Omnia'nın kendisi de bir iki tane filozof üretmişti. Din kitapları yüzünden rahipler bile gelip Kütüphanesi'de zaman geçiriyorlardı. Orada şimdi bin iki yüz seksen üç din kitabı vardı ve her biri —kendine göre— her insanın okuması gereken tek kitaptı. Hepsini bir arada görmek hoştu. Didactylos'un söylediği gibi, gülmeniz gerekirdi.

Brutha kahvaltısını ederken, ona o günkü randevularını okumakla ve belli etmeden donunu dışına giymediğinden emin olmakla görevli olan diyakoz yardımcısı utanarak onu tebrik etti.

"Mımm?" dedi Brutha, lapası kaşığından damlarken.

"Yüz sene," dedi diyakoz yardımcısı. "Çölde yürümenizin üzerinden yüz sene geçti efendim."

"Gerçekten mi? Ben, mımm, elli sene sanıyordum? Altmış seneden fazla geçmiş olamaz evlat."

"Ah, yüz sene, efendim. Kayıtlara bakmamız gerekti."

"Gerçekten mi? Yüz sene? Yüz senelik zaman?" Brutha kaşığı büyük dikkatle bıraktı ve karşısındaki düz, beyaz duvara baktı. Diyakoz yardımcısı, Kenobi'nin neye baktığını görmek için döndü, ama hiçbir şey yoktu, yalnızca duvarın beyazlığı vardı.

"Yüz sene," dedi Brutha düşünceli düşünceli. "Mımm. Güzel Tanrım. Unutmuşum."

Güldü. "Unutmuşum. Yüz sene, hı? Ama burada ve şu anda, biz..."

Diyakoz yardımcısı döndü.

"Kenobi?"

Yüzündeki kan çekilerek, ona yaklaştı.

"Efendim?"

Döndü ve yardım getirmeye koştu.

Brutha'nın bedeni neredeyse zarafetle devrildi ve masaya çarptı. Çanak devrildi ve lapa yere döküldü.

Sonra Brutha cesedine bakmadan doğruldu.

"Hah. Seni beklemiyordum," dedi.

Ölüm duvara yaslanmayı bıraktı.

NE ŞANSLIYMIŞSIN.

"Ama daha yapacak çok iş var..."

EVET. HER ZAMAN VARDIR.

Brutha sıska şekli takip ederek duvardan geçti. Orada, normalde duvarın arkasında olan tuvalet yerine...

... kara kumlar vardı.

Yıldızlarla kaplı siyah gökyüzündeki ışık billur gibi parlaktı.

"Ah. Gerçekten de bir çöl varmış. Herkes bunu mu görüyor?" dedi Brutha.

KİMBİLİR?

"Peki çölün sonunda ne var?"

HÜKÜM.

Brutha bunu düşündü.

"Hangi ucunda?"

Ölüm sırttı ve kenara çekildi.

Brutha'nın kumlarda bir kaya sandığı şey, dizlerine sarılarak oturmuş, kambur bir şekil çıktı. Korkudan felç olmuş gibiydi.

Brutha bakakaldı.

"Vorbis?" dedi.

Ölüm'e baktı.

"Ama Vorbis yüz sene önce öldü!"

EVET. TEK BAŞINA YÜRÜMEK ZORUNDAYDI. KENDİSİYLE BAŞ BAŞA. CESARET EDEBİLSEYDİ.

"Yüz senedir burada mı?"

MUHTEMELEN DEĞİL. BURADA ZAMAN FARKLIDIR. DAHA... KİŞİSELDİR.

"Ah. Yüz senenin birkaç saniye gibi geçebileceğini mi kastediyorsun?"

YÜZ SENE BİR SONSUZLUK GİBİ GEÇEBİLİR.

Kapkara kara gözler yalvarırcasına Brutha'ya baktı. Brutha düşünmeden uzandı... ve duraksadı.

O BİR KATİL, dedi Ölüm. VE KATİLLER YARATAN BİRİ. BİR İŞKENCECİ. TUTKUSUZ. ZALİM. DUYARSIZ.

MERHAMETSİZ.

"Evet, biliyorum. O, Vorbis," dedi Brutha. Vorbis insanları değiştirmişti. Bazen onları ölü insanlara dönüştürmüştü. Ama onları hep değiştirmişti. Zaferi buydu.

İçini çekti.

"Ama ben, benim," dedi.

Vorbis kararsızca ayağa kalktı ve çölde Brutha'nın peşine takıldı.

Ölüm onların uzaklaşmasını izledi.

- [1] Ya da, Omnianizme inanıyorsanız, Kutup'ta.
- [2] Orijinali: Cenobiarch. —yhn
- [3] Herkese-uyan-tek-boy, vidalarını-sık-yeter cinsinden.
- [4] Ya da, orada olsa silkerdi. Ama orada değildi. Bu yüzden omuz silkemezdi.
- [5] Bir adamın başı havada yaşaması için ayakları yere basan kırk adam gerekir.
- [6] Sözcükler zihnin litmus kâğıdıdır. Kendinizi soğukkanlılıkla, "Buyur," diyen biriyle karşı karşıya bulursanız, hemen başka yere gidin. Ama, "Gir," diyorsa, toplanmak için bile oyalanmayın.
- [7] İsa'nın, Tanrı'nın lütfunu açıklamak için anlattığı mesele gönderme: "Siz ne dersiniz? Bir adamın yüz koyunu olsa ve bunlardan biri yolunu şaşırsa, doksan dokuzunu bırakıp, yolunu şaşıranı dağlarda aramaya gitmez mi?" (Matta 18:12) -yhn
- [8] Fakir, yabancı ve oy verme yetisinden yoksun —yani deli, havai ya da kadın— olmadığı sürece.
- [9] Piç heriflerin sizi ezmesine izin vermeyin, -çn
- [10] Kaplumbağa Hareket Ediyor, -çn
- [11] Yani orada yaşayanlar keçilerinin her yerde otlamasına izin verene kadar. Çöl üretmek konusunda keçi gibisi yoktur.
- [12] Ama yeterli olmayan.
- [13] Eski düşünürlerin çoğu gibi, Ephebeliler de düşüncelerin kalpten geldiğini ve beynin yalnızca kanı ısıtmak için bir araç olduğunu düşünürdü.
- [14] Baş harfleri ST. İngilizce, saint'in (aziz) kısaltması, -yhn

[15] Orijinali goat. Goat ve god'ın (tanrı) telaffuzları birbirine benzer. -yhn

[16] Faşta Benj'in halkının dilinde savaş anlamına gelen bir sözcük yoktu, çünkü savaşacak kimseleri yoktu ve hayat bu haliyle de yeterince zordu. P'tang-P'tang'ın sözleri şu şekilde gelmişti: "Pacha Moj'un amcasına büyük bir taşla vurduğu zamanı hatırlıyor musun? Öyle bir şey, ama daha kötü."